

תקון ישימים ותשעה

הקדמת האירא

ולכל היד החזקה דא תיובתא דיתער קדשא בריה הוא בלפא דכל ישראל ביומא דיתגלי עליהו מלפא משיחא. ורזא דא השיבנו ה' אליהו ונשובה (איכה ה כא). דהא מגו מלין דימלל על לבהון מלפא משיחא תתער אימא עלאה דאיהי תיובתא, ליחדא לבהון לעלא ותיובתא יתער בגויהו. פדין אתערותא יסתלק מניהו לעלא, עד דיתגלי עליהו קדשא בריה הוא ושכינתיה בכל רתיכא עלאה. פדין ולכל המורא הגדול. דהא בההוא זמנא תתישב שכינתא למשרי עליהו פדקא יאות. ותשפח לה ניקא מה דלא אשפחת בגלותא, דאתמר בה ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה (בראשית ח ט). אבל בההוא זמנא תשפח לה ניקא ודאי. ודא המורא הגדול, מסטרך דאימא. ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ישעיה כז יג) פגונא דמ"ת דאתמר בישראל מי יתן והיה לבכם זה להם

ולכל היד החזקה דא תיובתא דיתער קדשא בריה הוא בלפא דכל ישראל ביומא דיתגלי עליהו מלפא משיחא. ורזא דא השיבנו ה' אליהו ונשובה (איכה ה כא). דהא מגו מלין דימלל על לבהון מלפא משיחא תתער אימא עלאה דאיהי תיובתא, ליחדא לבהון לעלא ותיובתא יתער בגויהו. פדין אתערותא יסתלק מניהו לעלא, עד דיתגלי עליהו קדשא בריה הוא ושכינתיה בכל רתיכא עלאה. פדין ולכל המורא הגדול. דהא בההוא זמנא תתישב שכינתא למשרי עליהו פדקא יאות. ותשפח לה ניקא מה דלא אשפחת בגלותא, דאתמר בה ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה (בראשית ח ט). אבל בההוא זמנא תשפח לה ניקא ודאי. ודא המורא הגדול, מסטרך דאימא. ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ישעיה כז יג) פגונא דמ"ת דאתמר בישראל מי יתן והיה לבכם זה להם

1. עי' ת"ז תי' סט, קטו, ע"ב; ובכ"ז יש כאן חידוש גדול של הרמח"ל שמלך המשיח הוא שיעורר תשובה בלב ישראל, ואח"כ הם ישובו לה'.
2. עי' ת"ז בהקדמה א, ע"ב.
3. עיי"ש ובתי"ו, כב, ע"ב; תקט"ו תפלות ת' קעז.

לִירְאָה אוֹתִי וְכוּ' כָּל הַיָּמִים (דברים ה כו),
שְׁהָרִי בְּזִמְנָן הַהוּא שְׁרַתָּה הַשְּׂכִינָה
בְּלִבְּכֶם, אֲלֵא שְׁלֵא הַתְּקִימָה. וְלַעֲתִיד
לְבוֹא, תִּשְׁרָה וְתִתְקַיֵּם לְעוֹלָמִים. אֲשֶׁרִי
חִלְקֶיכֶם.

וְהִנֵּה אֵלֶיךָ הַנְּכִיָּא הַנְּאֻמָּן בָּא,
פֶּתַח וְאָמַר, ר' ר' וְהִנֵּה בַיּוֹם הַהוּא
יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְגו' (שְׁעִיָּה שֶׁם, שֶׁם).
אֲשֶׁרִי מִי שְׂוֹכָה לְלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַסּוּדוֹת
הָעֲלִיּוֹנִים הַנְּעֻלָּמִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ. שְׁהָרִי
סוּדוֹת אֵלּוּ, עֲלִיּוֹנִים הֵם, וְנִסְתָּרִים
וְנִעְלָמִים, שְׁלֵא נִתְּנוּ אֲלֵא לְאוֹתָם קְדוּשָׁי
עֲלִיּוֹן שְׁהַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בְּלִבְּכֶם, וְעַל יְדֵי
רֹאִים כְּמוֹ שְׁרֹאָה מִתּוֹךְ מְרָאָה' כָּל
אֵלּוּ הַמְּדַרְגּוֹת שְׁמֵאִירוֹת עֲלֶיהָ תְּמִיד,
וְאִינֵם מִפְּסִיקִים. בָּא וְרֵא, מַה זֶה
מְדַרְגּוֹת? וְמַה זֶה סְפִירוֹת? אֲלֵא כָּאֵן
יֵשׁ סוּד עֲלִיּוֹן לְחֻכְמֵי לֵב, סוּד הַסּוּדוֹת
וְדָא, שְׁלֵא נִדְעָה וְלֵא נִתְּגַלָּה מִכְּפָה
שְׁנַיִם, וְכִמְה דוֹרוֹת. וְעַכְשָׁו צְרִיךְ לְגַלוֹת
אוֹתוֹ כָּאֵן, לְפָנֵי הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא
וְשְׂכִינָתִיהָ, שְׁהָרִי עַת רְצוֹן הוּא לְפָנֵיהֶם,
וְדָא.

פֶּתַח [אֵלֶיךָ] בְּתַפְלָה, וְאָמַר: רְבוֹן
הָעוֹלָמִים סִבַּת כָּל הַסְּבוּת, אֵתָהּ הוּא
לְבַדְּךָ שְׁעוּשָׁה הַכֹּל, וְאִין מִי שְׁעוּשָׁה
דְּכֵר חוּץ מִמְּךָ. אֵתָהּ עֲשִׂיתָ כָּל
הָעוֹלָמוֹת, עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּרִצּוֹנְךָ,
וְאֵתָהּ מְנַהֵג אוֹתָם, וְעוּשָׂה בְּהֵם
כְּתַפְלָךְ, וְאִין מִי שִׁישְׁנָה. יְהִי רְצוֹן

לִירְאָה אוֹתִי וְכוּ' כָּל הַיָּמִים (דברים ה כו)
דְּהָא בְּהוּא זְמַנָּא שְׁרַתָּה שְׂכִינָתָא
בְּלִבְיָהוּ, אֲלֵא דְלֵא אֵתְקִימָת. וְלִזְמַנָּא
דְּאֵתִי תִשְׁרִי וְתִתְקַיֵּם לְעֲלִמִין. זְכָאָה
חִוְלְקֶהוּן.

וְהָא אֵלֶיךָ נְכִיָּאָה מְהִימָנָא אֵתִי
פֶתַח וְאָמַר, ר' ר' וְהִנֵּה בַיּוֹם הַהוּא
יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְכוּ'. זְכָאָה אִיהוּ
מֵאֵן דְּזְכִי לְמִיָּהּ בְּאַרְחִין רְזִין עֲלֵאִין
סְתִימִין דְּמִלְכָּא. דְּהָא רְזִין אֵלִין עֲלֵאִין
אֲנֹן סְתִימִין וְטְמִירִין, דְּלֵא יִתְיַיְבוּ
אֲלֵא לְאֲנֹן קְדִישֵׁי עֲלִיּוֹנִין דְּשְׂכִינָתָא
שְׁרַתָּה בְּלִבְיָהוּ, וְכֵה תְּמַאֵן כְּמַאֵן דְּחֻמֵי
מְגוּ אֶסְפְּקִלְרִיא כְּלֵהוּ דְּרִגִין דְּנִהְרִין עֲלֵה
תְּדִיר וְלֵא פְּסִקִין. תָּא חֲזִי מֵאִי דְּרִגִין
וּמֵאִי סְפִירִין. אֲלֵא הָכָא רְזָא עֲלֵאָה
לְחֻכְמֵי לְבָא רְזָא דְּרְזִין וְדָאִי דְּלֵא
אֶשְׁתְּמוּדַע וְלֵא אֶתְגַּלָּא מִכְּפָה שְׁנִין
מִכְּפָה דְּרִין. וְהֶשְׁתָּא אֶצְטְרִיף לְגַלָּאָה
לֵה הָכָא קְמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וְשְׂכִינָתִיהָ, דְּהָא עֲדָן רְעוּתָא אִיהוּ
קְמִיָּהוּ וְדָאִי.

פֶּתַח בְּצִלוֹתָא וְאָמַר, רְבוֹן עֲלִמִין עֲלֵת
עַל כָּל הָעֲלוֹת דְּאֵנָת אִיהוּ לְחוּדְךָ דְּעֵבִיד
כְּלֵא וְלִית דְּעֵבִיד מְלָה בַר מְנַךְ. אֵנָת
עֵבֶדַת כְּלֵהוּ עֲלִמִין עֲלֵאִין וְתִתְאִין
בְּרְעוּתְךָ, וְאֵנָת מְנַהֵג לֵהוּ וְעֵבִיד בְּהוּ
כְּמַצְבְּךָ וְלִית דְּאֶשְׁנִי. יְהֵא רְעוּא קְמַךְ

מִלְפָנֶיךָ, לְפָתוּחַ לִי שְׁעָרֵי רְצוֹן, וְלִסְדֵּר בְּפִי מְלוֹתֶיךָ, שְׂאוֹמֵר עִכְשׁוֹ, מְלִים שֶׁל אֱמֶת, מְלִים שֶׁבָּהֶם תִּעָלֶה הַשְּׂכִינָה מִהַגְלוֹת וְכוּ'. וְנִשְׁמַח בְּכַבֻּדְךָ, בְּמַהֲרָה וּבְזֶמַן קָרוֹב וְכוּ', בְּרוּךְ יְהוָה שֶׁמֶךָ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

לְמִפְתַּח לִי תִרְעִין דְּרַעְוָא, וְלִסְדֵּרָא בְּפּוֹמָאֵי מְלִיךָ דְּאָמָא הַשְׁתָּא מְלִין דְּקִשׁוּט, מְלִין דְּבַהּוּ תִיִּסְק שְׂכִינְתָּא מְגֻלוֹתָא וְכוּ'. וְנִחְדֵי בִּיקְרָךְ בְּעַגְלָא וּבְזֶמַן קָרוֹב וְכוּ' בְּרִיךְ יְהוָה שֶׁמֶךָ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִין.

פֶּתַח וְאָמַר: וְהַמְשַׁפְּלִים יוֹהָרוּ בְּזִהְרַת הַרְקִיעַ וְכוּ' (דְּנִיָּאל יב.ג). הַמְקַרָּא הוּוֹה גַּעֲלָם הוּוֹה וְלֹא פִּרְשׁ. שְׂאִי-עַל-פִּי שְׁפִרְשׁ בְּכַמָּה אֲפָנִים, וְכַמָּה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בּוּ, אֲבָל [הַסּוּד] הַנִּסְתָּר שֶׁלּוֹ עוֹמֵד בְּפָנִים, וְדָאֵי וְיִתְגַּלֶּה עִכְשׁוֹ וְכוּ'. בֹּא וְרֵא, הַהוּוֹה סִבַּת הַסְּבוּת, גַּעֲלָם מְכַל גַּעֲלָמִים [דְּהֵינּוּ הָאִין סוּף], שְׁלֹא נֹדַע וְלֹא נִתְפָּס כֻּלָּל. בְּשַׁעֲה שְׂרַצָּה לְעִשׂוֹת כְּבוֹד לְרַצּוֹנוֹ, מְרַד מְדְרוֹת [דְּהֵינּוּ שְׁעָרֵי שְׁעוּרִים] בְּאוּר שֶׁלּוֹ, וְאֵלּוּ הֵן הַסְּפִירוֹת. וְמָה הֵם? אֵלּא כָּל הַדְּבָרִים שְׁעֻשָׁה, מְאוּר שֶׁלּוֹ עֲשֵׂה אוֹתָם וְדָאֵי. וְסוּד הַדְּבָרֵי: רַקַּע הָאֶרֶץ מְאִתִּי (יִשְׁעִיה מו.כד), מוֹ אֲתִי כְּתִיב [וְקָרִי מְאִתִּי]. שְׁהֵרִי אֲפִלּוֹ כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן [הָאֶרֶץ], גַּעֲשׂוּ כָּלָם מְאוּר הָעֲלִיּוֹן. וְזֶה סוּד יֵשׁ מְאִין.

פֶּתַח וְאָמַר וְהַמְשַׁפְּלִים יוֹהָרוּ כְּזִהְרַת הַרְקִיעַ וְכוּ' (דְּנִיָּאל יב ג). הַאִי קָרָא סְתִים אִיהוּ וְלֹא אֲתַפְּרֵשׁ. דְּאִף עַל גַּב דְּלִכְמָה סְטָרִין אֲתַפְּרֵשׁ וְכַמָּה מְלִין אֲתַמְרוּ בֵּה, אֲבָל סְתִימוּ דִילָה לְגוֹ קָאִים וְדָאֵי וְיִתְגַּלִּי הַשְׁתָּא וְכוּ'. תָּא חֲזִי הַהוּוֹה עֲלֵת עַל כָּל הָעֲלוֹת סְתִים מְכַל סְתִימִין דְּלֹא אֲשַׁתְּמוּדַע וְלֹא אֲתַפְּס כָּלָל. בְּשַׁעֲתָא דְּבַעַא לְמַעַבְד וְקָרָא לְרַעוּתָהּ, מְדִיד מְשִׁיחֵן בְּנִהִירוֹ דִילָה, וְאֵלִין אֲנּוּן סְפִירָן. מְאִי אִיהוּ? אֵלּא כְּלָהוּ מְלִין דְּעַבִּיד, מְנַהִירוֹ דִילָה עַבִּיד לְהוּ וְדָאֵי. וְרִזָּא דְּמָלָה רַקַּע הָאֶרֶץ מְאִתִּי (יִשְׁעִיה מד כד) מִי אֲתִי כְּתִיב. דְּהָא אֲפִלּוֹ כְּלָהוּ מְלִין דְּעֲלָמָא תַתְּאָה, כְּלָא מְנַהִירוֹ עֲלָאָה

5. עי' זהר בראשית יט, ע"א: "בריש הורמנותא דמלכא בוצינא דקרדינותא, כד מדיד משיחא, האי נקודה, נפיק מינה קו, דסתים ניצוצא"; שערי רמח"ל עמ' קסד (פח"ד סי' כ"ז): "והפעולה הראשונה [דהיינו הצמצום] היתה, שים הגבול לפעולת אור... אח"כ התחילו להתנוצץ הספירות, והם הפעולות הפרטיות, כי אור המאציל היה חוזר ומתנוצץ, התנוצצות אחר התנוצצות".

6. עי' זהר פנחס ח"ג, רנו, ע"ב; כללי פתחי חכמה ודעת בדעת תבונות עמ' רצד, כלל שלישי: "והנה התפשטות המציאות הזה [שלשה ספירות] הוא החידוש הראשון יש מאין... וכל הענפים שהם הנבדלים הם יש מיש, כי כולם יוצאים מן השורש אשר להם בספירות האלה"; "קל"ח פתח לט: "והוא הנקרא בספר יצירה צ"ר ט"ק, ובו יש כוח להוציא נפרדים יש מאין"; דרוש ט"ב בשבט, אוצרות רמח"ל עמ' רמא: "וה"ס שם וכבוד למעלה, מסוד ה"שם" מתלהטים כל האורות העליונים, כלל היחוד העליון; מסוד ה"כבוד" יוצא עצם אחד שהוא יש

אתעביד. ורזא דא יש מאין, מההוא אין
עלאה דלא אתידע ולא אתפס כלל.

[פלומר] מההוא אין העליון שלא נודע
ולא נתפס כלל.

תא חזי בקדמינתא דכלא שיער שיעורין,
ורזא דא בוצינא דקרדינותא סתים
בסתומו עביד מלין בדרגיהו. אכל רזא
דכלא והמשפלים זיהרו פזהר הרקיע,
הכא אשתמודע רזא ודאי. דהא רקיעא
דא לתתא מנה נציין נציצו. אי תימא
דההוא נציצו איהו מלה אחרניא פר
מרקיעא? לאו הכי. אלא רקיעא
דאתפשט לאנהרא דא נציצו דילה מטי
למאן דחמי לה. הכי אנון ספירן עלאין,
דהא נציצו אנון, דנציין ממארי כלא
למעבד עובדין לאתפשטא בכל עלמין.
נציצו דא לעלא על כלא אלין אנון
ספירן, וכלא איהו חד ביחודא חד. דהא

בא וראה, בתחלת הכל שער שעורים.
וזה סוד בוצינא דקרדינותא, נעלם
בהעלם, עשה הדברים במדרגותיהם.
אכל סוד הכל: והמשפלים זיהרו פזהר
הרקיע, פאן נודע הסוד ודאי. שהרי
רקיע זה מנציין התנוצצות למטה ממנו.
ואם תאמר, שאותה התנוצצות היא
דבר אחר מחוץ לרקיע? לא כן, אלא
הרקיע שמתפשט להאיר, זה
ההתנוצצות שלו שמגיעה למי שרואה
אותה. כך הם הספירות העליונות,
[אינם דבר אחר חוץ מא"ס]⁹ שהרי הם
התנוצצות שמתנוצצת מאדון הכל,
לעשות מעשים ולהתפשט בכל
העולמות. התנוצצות זו שהיא למעלה
מהכל, אלו הם הספירות, והכל הוא
אחד ביחוד אחד [בלי פירוד מהא"ס
כלל]¹⁰. שהרי ההוא שבפנים [דהיינו

מאין, וזהו הלוש העליון, שכל שאר הנבראים נעשים ממנו].

7. עי' זהר חדש בראשית כ"ב ע"א, שברא עולמות יש מאין, וזה בחי' ע"ק, עי' זהר בשלח ח"ב ס"ד ע"ב. עי'
אדיר במרום ח"ב, ארימת ידי בצלותין, עמ' פט: "ההוא נהירו דנהיר מיניה מחשבה דלא ידע איהו וכו' בה
כלל אקרי אין, והוא סוד הסדר של ה' שאמרנו למעלה".

8. עי' מבוא שערים כד, ע"ג; ועי' זהר בראשית ח"א, טו, ע"א, ובהגהות שם אות ג', בוצינא דקרדינותא היא
אבן הבנאים שבה שוקלים ומודדים. ועוד כמה מקורות בזהר ובתיקונים; עי' עץ חיים שער א' ענף ב', יא,
ע"ד, ענין הצמצום הזה הוא לגלות שורש הדינים, כדי לתת מדת הדין אח"כ בעולמות, ונקרא בוצינא
דקרדינותא; עי' קל"ח פתח ל עמ' זא, המונח הראשון שהתגלה אחרי הצמצום הוא ההדרגה וזה לפני גילוי
הספירות. ואם כן, בא רבינו להעמיד אותנו על ההבדל בין המדרגות לבין הספירות.

9. ועי' לעיל בתי' נד, בדברי חד סבא, ושם הרקיע זה סוד אימא, והאותיות סוד ז"ן. אולם כאן אליהו הנביא
מדבר על מצב גבוה מאוד דהיינו בשלב שלפני גילוי הספירות ממש, ראה לקמן הערה 12.

10. כאן רבינו מדבר על ספירות הא"ס (אפשר לדבר כאן בא"ס רק בדרך השאלה) והגם שהם הרבה (עשר), הם
נמצאים ביחוד אחד. עי' לקמן הערה 12; אדיר במרום עמ' קעד: "עד שהא"ס ב"ה העומד בתוך כל הספירות
יהיה כולל אותם בכחו הפשוט ששם אין חילוק בין א' לא'. וזהו סוף הדבקות וסוף היחוד המגיע עד הא"ס.

הא"ס] הוא שְׁעוּשָׁה הַכֵּל בְּחֶסֶד דִּין וְרַחֲמִים, שְׁבָהֶם מְנַהֵג הַעוֹלָמוֹת. וְכִמּוֹ שְׁהַרְקִיעַ לוֹהֵט בְּגוֹנוֹ וְנִרְאָה לְעֵינַיִם, כִּד הַהוּא עֵלֶת הַכֵּל, מְנַצֵּץ הַתְּנוּצָצוֹת, אוֹר שְׁלוֹ, לְהַתְּפַשֵּׁט לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים בְּעוֹלָם, לְרַחֲמִים אוֹ לְדִין. וְאִז לֹהֶטֶת הַתְּנוּצָצוֹת וְנוֹדַעַת בְּמִדְרָגָה אַחַת, וְקוֹרְאִים לָהּ כְּתָר. לֹהֶטֶת לְצַד אַחַר וְנוֹדַעַת בְּמִדְרָגָתָהּ, וְקוֹרְאִים לָהּ חֲכָמָה. לֹהֶטֶת לְצַד אַחַר וְנוֹדַעַת בְּמִדְרָגָתָהּ, קוֹרְאִים לָהּ בִּינָה. וְכִד [יוֹצְאִים] בְּלָם, לְפִי הַמַּעֲשִׂים שְׁעוּשָׁה אוֹתוֹ הַנְּעֵלָם הַפְּנִימִי, מְנַצֵּץ [וּמוֹצִיא] הַתְּנוּצָצוֹת לַחוּץ. וְהַכֵּל בְּגוֹבֹל עוֹמֵר, בְּגִלְל אוֹתוֹ בּוֹצִינָא דְקַרְדִּינּוֹתָא שְׁמַעְמִיד הַדְּבָרִים כְּד.¹¹

ההוא דלגו איהו דעביד פלא בחסד דין רחמים דבהו מנהג עלמין. וכגונא דרקיעא להיט בגונוי ואשתמודע לעינין, הכי ההוא עלת על פלא נציין נציצו נהירו דילה לאתפשטא למעבד עובדין בעלמא לרחמי או לדינא. כדין להיט נציצו ואשתמודע בדרגא חדא וקריןן לה כתר. להיט לסטר אחרא ואשתמודע בדרגוי וקריןן לה חכמה. להיט לסטר אחרא ואשתמודע בדרגוי וקריןן לה בינה. והכי פלהו לפום עובדין דעביד ההוא סתים דלגו, נציין נציצו לבר. וכלא בתחומא קאים בגין ההוא בוצינא דקרדינותא דאקים מלין הכי.

ואם תאמר, שיש [בחינת] מקום לאלו הספירות!¹²? לא כן, אלא ההוא נעלם

אי תימא דאית אתר לאלין ספירין?! לאו הכי. אלא ההוא סתים מכלא לפום

11. וכאן רומז לקו המדה העושה הגבולות, עי' קל"ח פתח ל עמ' צח: "הנהגה עתה צריך שתבין דבר אחד שנתחדש אחר הצמצום, והוא קו המדה, וענינו כח גבולים העושה ההעדרים והחסרונות... זה סוד הדין שנתגלה בצמצום, והוא הכוח של ההעלמים וההעדרים"; פתח לג, עמ' קכה: "זוה תבין במ"ש כבר בענין ההעלמים, שהיה קו המדה הולך ועושה - שבכל העלם מתחדשות תולדות לפי ההעלם הזה."; אדיר במרום עמ' קמד: "לכן עם האור יוצא הגבול שלו, בסוד קו המדה", ושם עמ' רמט: "כי הכל נברא בשיעור מדוקדק, בכוח קו המדה המעמיד [הדברים] בגבולם... כי הלא הדין הוא קו המדה המשים גבול פרטי לכל".

12. כדי להבין הקטע הזה צריך לעיין היטב באדיר במרום ח"ב, עמ' סג-סד. מה שמגלה כאן רבינו מפי אליהו הנביא, הוא דבר נעלם וסתום גם מחכמי הקבלה. והוא המצבים (המדרגות) שלפני גילוי הספירות. גילוי הספירות נעשה רק אחרי הצמצום, דהיינו אחרי שהתגלה החלל (הפנוי) או המקום. אבל כאן אצלנו (תי' סט) אליהו הנביא מדבר על המצב שלפני ה"מקום". מיד אחר הצמצום, באור הנאצל הראשון שהוא כללות ענין הספירות (אדיר ח"ב עמ' סג) הנקרא חוט א"ס ב"ה (סוד היחוד גזי רמח"ל, עמ' רסו) שאין לנו בו השגה, בגלל שאין עוד מושג של מקום. וזאת היא השאלה: "ואם תאמר שיש מקום לאלו הספירות - לא כן". עיין אדיר ח"ב עמ' סג: "ובזמן החידוש הדבר הראשון שנתחדש הוא מציאות ענין הספירות... וזהו הנקרא באמת כתר, הוא האור הנאצל הראשון שהאיר הא"ס ב"ה... והכתר אינו אלא כללות כוח אחד, דהיינו כללות ענין הספירות... ואחר שהונח המונח הזה אז על פיו נבנה פרטות כל ההנהגה... והרי זה אור שני שהאיר הרצון ב"ה... (עמ' סד). והנה כל זה נעשה קודם גילוי שום ספירה. ולא עוד אלא שהדרגה עוד אחרת נמצא קודם

מהכל [אין סוף], לפי המעשים שעושה, כִּדְ הַתְּנוּצָצוֹת מִתְּנוּצָצַת וְלוֹהֶטֶת וּמִתְּפַשֶּׁט בְּמַעֲשָׂיו מִמְּדַרְגּוֹת לְמַדְרָגוֹת, [כְּדִין] לְשִׁלוֹט בְּמַעֲשִׂים [הַנְּמָצָאִים] לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׂרָאוּי. אֲבָל בְּהֵם [בְּסִפְרוֹת] לֹא נִמְצָא גְבוּל, שְׂאִין הֵם מְבַדְּלִים מִהַבּוֹרָא אוֹתָם כֻּלָּל. אֲבָל לְפִי הַפְּעֻלוֹת כִּדְ נֶאֱמַר בְּהֵם הַגְּבוּל וְדָאִי.¹³ וּמְקוֹם נִמְצָא לְמָה שְׂנַבְרָא מִהֵם [מִהַסְּפִירוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת] לְהַתְּגֻלוֹת שָׁם.¹⁴

עוֹבְדֵי דְעֵבִיד הָכִי נְצִיצוֹ אֲתַנְצִיץ וְלֵהִיט וְאֲתַפְּשֵׁט בְּעוֹבְדוֹהִי דְרֵגִין מְדַרְגִין לְשִׁלְטָאָה בְּעוֹבְדֵין לְתַתָּא בְּדָקָא יָאוּת. אֲבָל בְּהוּ תְחוּמָא לֹא אֲשַׁתְּכַח, דְּלִית אֲנוּן מְפָרְשִׁין מִבְּרִיהוּן כֻּלָּל. אֲבָל לְפּוּם עוֹבְדֵין הָכִי תְחוּמָא אֲתַמַּר בְּהוּ וְדָאִי. וְאַתְרֵי אֲשַׁתְּכַח לְמָאן דְּאֲתַבְּרִי מְנִיְהוּ, לְאֲתַגְּלָאָה תַּמָּן. וְכֻלָּא אִיהוּ הָכִי, דִּתְהוּא

גילוי הספירות והיא הנקראת בינה. (עמ' פז) "ומצד הבינה נאצלו כל הכלים דהיינו החיצוניות, בסוד הרשימו". ובסוד היחוד, גזוי רמח"ל עמ' רסז: "אחר שנתפשטו כל הדברים, נתלבש הכל [כללות הספירות] בלבוש אחד, שהוא בינה, שהיא מעלים הענינים אלה. ואחר שנתעלמו, יוצאים הספירות כולם מא"ק עד סוף העשייה". נמצאנו למדים שכל הספירות שמתגלים בחלל - מקום - רשימו הם הספירות של א"ק עד מלכות דעשיה. אמנם לפני הגילוי הזה ישנם הספירות העליונות (מציאות ענין הספירות) שהם מחוץ למקום. ועל ספירות אלה הוא אומר "והכל הוא אחד ביחוד אחד". ראה עוד באדיר, ח"ב, עמ' עד: "זהו ענין הצמצום... שהוא התעלם השלימות שזכרתי. ומיד נשאר נאצל האור הזה והוא הכתר... ואחריו בא ענין התפשטות המחשבה שהיא החכמה... והנה אח"כ התפשטות המחשבה, וההתלבשות בבינה, המדרגה שנשאר בה האור [הרשימו] אז בה היה כל הענינים המוזכרים בא"ק, שבתחילה [א"ק] היה בסוד רשימו ואח"כ ירד הקו. ובאמת הקו יורד ממה שהוא קודם הרשימו הזה, פירוש, כי בקו הנכנס יש כל הדברים הנזכרים קודם הרשימו, וכל אותם הדברים ביחד נקראים חוט הא"ס". נמצאנו עוד למדים שבין הצמצום לרשימו [דהיינו מא"ק עד סוף העשייה] ישנה מציאות אחת שנקראת חוט הא"ס וזהו הענין של הספירות העליונות שהם מעל ל"מקום". ונראה לענ"ד שהרקיע שמדבר עליו כאן רבינו הוא סוד הפרגוד, שפירש באדיר במרום ח"ב, עמ' עז-עט, והוא סוד המסך שנפרס בין הכתר לחכמה, "ואז בו נקבע כל מה שאפשר להתגלות ממה שבכתר. וכל מה שאנו נבין יהיה רק מן הפרגוד הזה ולמטה" (עמ' עט), ועוד שם: "והנה הרישא [כתר] סתומה למעלה מן הפרגוד ופועלת מה שפועלת והפרגוד מאיר ממנה מה שראוי להאיר. והמחשבה [החכמה] עומדת תחתיו ורודפת אחריו. נמצא סוד צורתם צורת א אחת: א שהיא שני יודין [אחד בכל צד], פונות שניהם אל א אחת שבאמצעם, והוא רקיע שמצד אחד מבדיל בין מים למים, ומצד אחד נקרא שמחברם. כי הרי בו נבדלה החכמה מן הכתר, שלא לעלות למעלה ממה שראוי לה. ואח"כ אדרבא, ע"י הרקיע לוקחת מאור הכתר מה שיכול לקחת", ומכוח הפרגוד הזה נעשית החלוקה הראשונה של חז"ר, (שם עמ' עה, פ), וזהו מה שכתב כאן לעיל: "ההוא שבפנים [הפרגוד] הוא שעושה הכל בחסד דין ורחמים".

13. עי' פח"ד עמ' קסה-קסו: "ובענין הזה נמצאות הספירות בלא גבול ובלא מקום, והגבול הוא רק בפעולתם"; כללים ראשונים עמ' רמז-רמח: "ענין הספירות... והם כלל כל התארים המתיחסים לו על שם פעולותיו. בכל מה שנבחין בפעולותיו".

14. המקום נמצא רק למה שנברא מהספירות העליונות, דהיינו לגילויים, שהגילוי הוא חדש (נברא) מה שאין כן הספירות, שהם בעצמם הם אור קדמון, כמו הא"ס, ראה קל"ח פתח ה עמ' יז, אם כן הגבול שייך למה שרוצה הא"ס לגלות.

וְהַכֵּל הוּא פֶּדָה, שֶׁהוּא גַּעְלָם מֵהַכֵּל
[אִין סוֹף] גִּמְצָא בְּכַל, וְלֹא הִתְגַּלָּה בְּכַל,
אֲלֵא [רַק לְפִי] מִה שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁעוֹר
הָעוֹלָמוֹת וְדָא.

סְתִים מְכֵלָא בְּכֵלָא אֲשַׁתְּכַח, וְלֹא
אֲתַגְלִיא בְּכֵלָא אֲלֵא כְּמָה דְּבַעֵי
לְשִׁיעוֹרָא דְּעֵלְמִין וְדָא.

וְאִי תִימָא אִיךְ אִיהוּ. אֲלֵא רְזָא דָא
וּמְצַדִּיקֵי הֶרְפִּים פְּכוּכְבִּים לְעוֹלָם וְעַד.
וְהַמְשַׁפְּלִים זְהֵרוּ כְּזֵהר הֶרְקִיעַ, אֲלִין
עֶשֶׂר סְפִירָן דְּבָהוּ אֲשַׁתְּמוּדַע יִקְרָא
סְתִימָא דְּכֵלָא. וְאֲנֹן כְּזֵהר הֶרְקִיעַ, כְּהֵא
רְקִיעַ דְּנִהִיר וְדָא. וּבְזִמְנָא דְּאֲנֹן קִימִין
לְאֲנִהְרָא לְעֵלְמָא, כְּדִין פְּכוּכְבִּיא, נְהִרִין
דָא מִן דָא דָא לְגַבֵּי דָא. אֲבָל סְתִימָא
דְּכֵלָא אִיהוּ דְּעֵבִיד כֵּלָא. וְאִיהוּ דְּאָמַר
זְכוֹר וְשִׁמּוֹר בְּדַבְּרוֹר אֶחָד, דְּהֵכִי כְּלָהוּ
עוֹבְדִין אִיהוּ עֵבִיד בְּרַגְעָא חֲדָא.

וְאִם תֹּאמַר, אִיךְ הוּא [דְּהֵינּוּ, אִיךְ
הַדְּבַר]? אֲלֵא זֶה סוּד: וּמְצַדִּיקֵי הֶרְפִּים
פְּכוּכְבִּים לְעוֹלָם וְעַד (דְּנִיאל שְׁמִשָּׁם).
וְהַמְשַׁפְּלִים יְזָהְרוּ כְּזֵהר הֶרְקִיעַ - אִלּוּ
עֶשֶׂר סְפִירוֹת [הָעֵלְיוֹנוֹת]¹⁵ שֶׁעַל יָדָם
נֹדַע הַכְּבוֹד הַנֶּעְלָם שֶׁל הַכֵּל [הָא"ס].
וְהֵם [הַסְּפִירוֹת] כְּזֵהר הֶרְקִיעַ, כְּמוֹ
הֶרְקִיעַ שְׁמַאִיר, וְדָא. וּבְזִמְנָן שְׁהֵם
עוֹמְדִים לְהֵאִיר לְעוֹלָם, אִזְ הֵם
פְּכוּכְבִּים, מְאִירִים זֶה מִזֶּה וְזֶה לְגַבֵּי
זֶה.¹⁶ אֲבָל הַנֶּעְלָם מֵהַכֵּל [הָאִין סוֹף]
הוּא שְׁעוֹשָׂה הַכֵּל. וְהוּא שְׁאָמַר זְכוֹר
וְשִׁמּוֹר בְּדַבְּרוֹר אֶחָד (ר"ה כו"א), שֶׁכֵּךְ כָּל
הַמְּעֻשִׂים הוּא עוֹשֶׂה - בְּרַגְעָא אֶחָד.

וְתִיאוּבְתָא דְּכֵלָא לְאֲנִהְרָא לְתַתָּא. אֲבָל
מְלִין סְלִקִין בְּתַקוּנָא שְׁלִים, לְאֲתַחְבְּרָא
מְלִין דָא בְּדָא בְּחַבְּוֹרָא שְׁלִים. וּנְצִיצוּ
נְצִיץ לְכֵלָא סְטֵרִין, וְכֵלָא אֲתַעְבִּיד
בְּתַקוּנָא שְׁלִים וְדָא. וְרְזָא דָא הַשְּׁמִים
מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל (תְּהִלִּים יט ב) בְּרְזָא
דְּסְפִירָן קִימִין וְאֲתַחְזִין מְלִין לְתַתָּא.
אֲבָל כֵּלָא תְּלִיא בְּהֵוּא סְתִימָא דְּלָגוּ

וְתִשׁוּקַת [הַסְּפִירוֹת] כְּלָם לְהֵאִיר לְמִטָּה.
אוּלָם הַדְּבָרִים עוֹלִים בְּתַקוּן שְׁלִים,
לְחַבְּר הַדְּבָרִים זֶה בְּזֵה, בְּחַבְּוֹר שְׁלִים.
וְהַתְּנוּצָצוֹת נֹצְצוֹת לְכֵל הַצְּדִידִים, וְהַכֵּל
נַעֲשֶׂה בְּתַקוּן שְׁלִים וְדָא. וְזֶה סוּד:
הַשְּׁמִים מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל [וּמַעֲשֶׂה יְדִיו
מְגִיד הֶרְקִיעַ] (תְּהִלִּים יט ב), [מְסַפְּרִים] -
כְּבוֹד שֶׁל הַסְּפִירוֹת עוֹמְדִים וְנִרְאִים
הַדְּבָרִים לְמִטָּה. אֲבָל הַכֵּל תְּלִיוּ בְּהֵוּא

15. עי' ת"ז, הקדמה א, ע"א.

16. רק כשהספירות עומדים להאיר לעולם אז נחשבים ככוכבים - דהיינו לפי גבולות. וכמו שהכוכבים מאירים זה מזה כך הספירות מאירים זה מזה (ספירות דיושר - הנהגה) והם זה על זה - רמז לספירות של עיגולים שהם זה על זה (בחינת השתלשלות), עי' קל"ח, פתח נט; ובכן ידוע שספירות של עיגולים ויושר זה מה שמתגלה בחלל (מקום) שאחרי הצמצום.

וְדַאי וְרָזָא דְמַלְהָ שְׂאוּ יְדָכֶם קִדְשׁ
 וּבְרַכּוּ אֶת ה' (שם קלד ב). דְתַרְיִן יְדִין
 אַנּוּן ה' לִימִנָא וְה' לְשִׁמְאֵלָא, וְאַנּוּן
 רַחֲמֵי וְדִינָא. וְכֹלָא אֲתַקְשֵׁר בְּהֵהוּא דְלִגְו
 בַּחֲבוּרָא חֲדָא. וְהָכִי אֲצַטְרִיף לְחַבְרָא
 לְהוּ תְדִיר. דְמֵאן דְלֹא עֵבִיד הָכִי אֲקָרִי
 מְקַצֵּץ בְּנִטְיֵעוֹת. אֲלֵא הָכִי אֲצַטְרִיף
 לְחַבְרָא לְהוּ בַּחֲבוּרָא חֲדָא וְדַאי.

נְעֵלֶם שְׂפַפְנִים [פְּרַגוּד] וְדַאי. וְסוּד
 הַדְּבָר: שְׂאוּ יְדָכֶם קִדְשׁ [קִדְשׁ, בְּחִינַת
 חֲכָמָה]¹⁷ וּבְרַכּוּ אֶת יְהוָה (שָׁם קלדב),
 שְׁשִׁיתֵי יָדִים הֵן, חֲמִשׁ [אַצְבָּעוֹת -
 סְפִירוֹת] לְיָמִין וְחֲמִשׁ לְשְׂמָאל,¹⁸ וְהֵם
 רַחֲמִים וְדִין.¹⁹ וְהַכֹּל נִקְשֵׁר בְּהֵהוּא
 שְׂפַפְנִים [פְּרַגוּד]²⁰ בַּחֲבוּרָא אַחַד. וְכֹד
 צְרִיף לְחַבְרָא אוֹתָם חֲמִידָא. שְׁמִי שְׁלֹא
 עוֹשֶׂה כֹד, נִקְרָא מְקַצֵּץ בְּנִטְיֵעוֹת (ע"פ
 חֲנִינְיָה טו,א). אֲלֵא כֹד צְרִיף לְחַבְרָא אוֹתָן
 בַּחֲבוּרָא אַחַד וְדַאי.

וּלְזַמְנָא דְאַתִּי בְיוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוּפָר
 גָּדוֹל. דְּהָא הַשְׁתָּא מְסֻטְרָא דְשְׂכִינְתָּא
 פְּלֵא סְתִים אִיהוּ, וּמְלִין עֲלָיִן לֹא
 אֲתַגְלִין בְּגוּנָא דְלַהוּן. אֲבָל לְזַמְנָא דְאַתִּי

וְלַעֲתִיד לְבֹא [נְאֻמָּר]: בְּיוֹם הַהוּא יִתְקַע
 בְּשׁוּפָר גָּדוֹל [יִשְׁעִיהַ כּו, שָׁם]. שְׁהֲרֵי עֲכָשׁוּ
 מִצַּד הַשְׂכִּינָה הַכֹּל נְעֵלֶם הוּא,²¹
 וְהַדְּבָרִים הַעֲלִיּוֹנִים אֵינָם מְתַגְלִים בְּאוּפִן
 [הַשְׁלֵם] שְׁלֵהֶם.²² אֲבָל לַעֲתִיד לְבֹא:

זוה החכמה העליונה, המדה שבאה מיד אחר כתר עליון, עי' הערה 12.

17. עי' אדיר במרום ח"ב עמ' פ: "כי הפרגוד לא היה עשוי אלא לפי הסדר הנ"ל של ה' (בחינת כתר), דהיינו ט' אורות [קוצין של ה' וכל א' שלוש תגין, עיי"ש עמ' עה]. "וא' באמצע מקשר כלם." אך ברדיפת החכמה נתפרשו בדרך אחר בסוד ה' כנגד ה' [חמש אצבעות כנגד חמש אצבעות], וז"ס ימין ושמאל מקבילים זה לזה. וזה כי בהיות [עשר] אורות המחשבה מכים בפרגוד, היו גורמים לאורות שהיו כלולים בו להאיר לב' הצדדים, ימין ושמאל, והיו מתפרשים אלה לכאן ואלה לכאן, אותם שיכלו ללכת לימין הלכו לימין, והיינו כתר חכמה, חסד, ת"ת, נצח, כי היו מוכנים אל הימין, והשאר הלכו לשמאל. בס"ז נאמר: "ומעשה ידיו מגיד הרקיע" (תהלים יט ב), דהיינו ה' אצבעות לנגד ה'. והנה אז נשלם השם ב"ה יהו"ה [י' - זה הכתר ו' - זה הפרגוד, ה' ה' אלו עשר ספירות של החכמה שנחלקו]. ונלענ"ד שזהו הסוד של הפסוק ידן: שאו ידיכם קודש - שעל ידי שתי הידים, [דהיינו ה' ה'], נשלם השם יהו"ה ב"ה - וזהו, וברכו את יהו"ה.

18. עי' ת"ז תי' טז, קא, ע"ב.

19. נראה לענ"ד ש"ההוא [סתמיא] דלגו" - שההוא שבפנים, רומז לפרגוד, שכן הפרגוד [הו'] הוא המחבר את השני יודין, דהיינו העשר ספירות של הכתר והתגלותם (חכמה), עי' אדיר במרום ח"ב עמ' עט: "א שהיא שני יודין, פונות שניהם אל ו' אחת שבאמצעם, והוא רקיע שמצד אחד מבדיל בין מים למים, ומצד אחד נקרא שמחברים", עי' לעיל סוף הערה 12.

20. עי' ת"ז תי' מ"ב פ"ב ע"א.

22. שם תי' יח, לא, ע"ב.

יתקע בשופר גדול – מצד של אימא.²³
 ואז הכל יתגלה בגלוי לעיני כל. ואז: פי
 עין בעין יראו וגו' (ישעיה נב, ח),
 בשבעים²⁴ תקונים אלו יתגלה הכל.
 אבל, פי עין בעין – אלו שתי עינים
 מצד של אימא ודאי, [עין] אחת
 בשבעים תקונים של רבי שמעון בר
 יוחאי הגר הקדוש, ואחת בשבעים
 שלדי. שאז: וראו כל בשר יחדו (שם
 מ, ה), שכן גם הבשר יתקן,²⁵ והכל יהיה
 שלם בתקון שלם, באורות של אימא
 שתתגלה על הפנים ודאי.²⁶ אשרי
 חלקם.

יתקע בשופר גדול מסטרא דאימא.
 כדין כלל יתגלי בגלוי לעיני כלל.
 כדין פי עין בעין יראו וכו' (ישעיה נב ח)
 בע' תקונים אליו יתגלי כלל. אבל פי
 עין בעין יראו, אליו תרין עינין מסטרא
 דאימא ודאי. חד בע' תקונים דרשב"י
 בוצינא קדישא. וחד בע' דילך. דכדין
 וראו כל בשר יחדו (שם מ ה) דהא
 בשרא יתתקן נמי, וכלל ישתלים
 בתקונא שלים, בנהורין דאימא
 דאתגליא על בנין ודאי. זכאה חולקהון.

23. שם תי' כא, נז, ע"ב.

24. עי' בגימטריה שבעים, רמז לשבעים תקונים.

25. עי' לעיל תי' כח, בדברי אליהו נביאה, ושם הגוף יתוקן לעתיד לבוא. הגוף יוצא מהסתרת פנים, מכח ההעלם (עי' דעת תבונות עמ' נד-נה), ואולם בזכות שבעים תיקונים של הרמח"ל, גם הבשר (הסתרת הפנים) יתוקן. עי' מאמר הגאולה עמ' צג.

26. הבנים הם בני ישראל, והאורות של אימא היא התשובה; עי' זהר ויקרא ח"ג, טו, ע"ב, וכך אנחנו סוגרים את המעגל, ברישא של תקון זה היה מדובר בתשובתן של ישראל, וכך בתשובה מסתיימת הקדמה זו של האדרא קדישא.

הַאֲדָרָא קַדִּישָׁא

⊗ ליל י' בניסן

פְּתַח אִיהוּ וְאָמַר רַבְּנָן ²⁷ וְאָמַר: רַבְּנָן, עַד מָתִי יִהְיֶה הָעוֹלָם תְּלוּי וְעוֹמֵד, שְׁהַדְּבָרִים לֹא מְתִישָׁבִים עַל מְכוֹנָם? כְּתוּב: יְהוּה מִלֶּךְ גָּאוֹת לְבֶשׂ וְגו', אִף תַּפּוֹן תִּבְלַל בְּל תַּמוּט (תְּהִלִּים צג,א). שְׁמַיּוּם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם לֹא עָמְדוּ הַדְּבָרִים בְּמִקּוּמָם כְּמוֹ שְׂרָאוּי. אִף עַל פִּי שְׁבַמְתָּן תּוֹרָה עָמְדוּ קֶצֶת [זְמַן], אֲבָל לֹא נִתְקַיְּמוּ. ²⁸ וְהַכֵּל בְּגַלְל הַסְטָרָא אַחְרָא שְׁהַחְשִׁיכָה אֶת הָעוֹלָם, וְהַצֵּד הַקְּדֻשָּׁה אֵינוֹ עוֹמֵד בְּמִקּוּמוֹ, עַד הַזְּמַן שְׁהַסְטָרָא אַחְרָא הוֹאֵת תַּעֲבוּר מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: וְהַאֲלִילִים כְּלִיל יַחְלֹף (יִשְׁעִיה בִּיח), אִזּוּ יִתְיַשֵּׁב הַצֵּד הַקְּדֻשָּׁה בְּמִקּוּמוֹ כְּמוֹ שְׂרָאוּי. ²⁹

רַבְּנָן רַבְּנָן הָא גְלוּתָא אַתְּ אַרְדֵּי וְתַרְעִין אֲנַעְלוּ, וְהַכְּמָתָא אֲסַתְּלַקְתָּ מִבְּנֵי נְשָׂא, דְּכַתִּיב אֲבָדָה עֲצָה מְבַנִּים (ירמיה מט ז). וְהָא זְמַנָּא מְטָא דְאַתְמַר בֵּה כִּי יִרְאָה כִּי אֲזִלְתָּ יָד (דְּבָרִים לב לו) הָא זְמַנָּא

פְּתַח אִיהוּ וְאָמַר רַבְּנָן עַד אֵימַת יִהְיֶה עָלְמָא תְּלוּי וְקָאִים דְּלֹא לְאַתִּישְׁבָּא מְלִין בְּאַתְרֵיהוּן. כְּתוּב ה' מִלֶּךְ גָּאוֹת לְבֶשׂ וְכוּ', אִף תַּפּוֹן תִּבְלַל בְּל תַּמוּט (תְּהִלִּים צג,א). דְּמִיּוּמָא דְאַתְבְּרִי עָלְמָא לֹא קְיָמוּ מְלִין בְּדוּכְתִּייהוּ בְּדַקָּא יְאוּת. אִף עַל גַּב דְּבַמְתָּן תּוֹרָה קְיָמוּ זְעִיר, אֲבָל לֹא אַתְקְיָמוּ. וְכִלְיָא בְּגִין סְטָרָא אַחְרָא דְאַחְשִׁיכַת עָלְמָא, וְסְטָר קַדִּישָׁא לֹא קָאִים בְּאַתְרֵיהּ, אֲלֵא לְזַמְנָא דְתַתְּעַבְר סְטָרָא אַחְרָא דָּא מְעָלְמָא, דְּכַתִּיב וְהַאֲלִילִים כְּלִיל יַחְלֹף (יִשְׁעִיה בִּיח). כְּדִין יִתְיַשֵּׁב סְטָר קַדִּישָׁא בְּאַתְרֵיהּ בְּדַקָּא יְאוּת.

רַבְּנָן רַבְּנָן הָא גְלוּתָא אַתְּ אַרְדֵּי וְתַרְעִין אֲנַעְלוּ, וְהַכְּמָתָא אֲסַתְּלַקְתָּ מִבְּנֵי נְשָׂא, דְּכַתִּיב אֲבָדָה עֲצָה מְבַנִּים (ירמיה מט ז). וְהָא זְמַנָּא מְטָא דְאַתְמַר בֵּה כִּי יִרְאָה כִּי אֲזִלְתָּ יָד (דְּבָרִים לב לו) הָא זְמַנָּא

27. והם: אליהו הנביא, אברהם חסידא, משה רבינו, רב המנונא, מטטרין שרא רבא ואדם הראשון.

28. המדרגות לא עמדו במתכונתם אחרי מתן תורה, וזה בגלל חטא העגל; ועי' קל"ח פתח ל עמ' צה-צו.

29. נראה איפוא שמטרת האידרא קדישא זו להעביר הס"א, להתישב הצד הקדושה על ידי גילוי סדר האמיתי של הדברים, ועי' זה להכין הגאולה השלמה של ישראל. עי' להלן תחילת עמ' תנ.

30. עי' ת"ז תי' יא, כו, ע"ב.

מִשְׁתַּפַּחַת מִהֶעוֹלָם, וְלֹא נִרְאִית הִלְכָה בְּרוּרָה בְּכָל מְקוֹם³¹ (שַׁבַּת קַלְחָב). זֶהוּ הַזְמַן שֶׁיִּבְקָשׁוּ דָג לְחוּלָה וְלֹא יִמְצָא (סְנַהֲדְרִין צַח.א). שְׁבַשְׂאָר זְמַנִּים הָיָה כְּתוּב: וַיִּדְגוּ לָרֶב לְרֶב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ (בְּרֵאשִׁית מַח טו) - אֱלוֹ תַלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּגִים גְּדוֹלִים,³² שְׁעוּלִים וַיִּוָּרְדִים וְשָׂמִים בַּיָּם [שֶׁל הַתּוֹרָה]. אֲבָל עֲכָשׁוּ מִתְבַּקֵּשׁ דָּג כְּזֶה לְחוּלָה - שְׁהִיא הַשְּׂכִינָה בְּגִלּוּת,³³ וְלֹא נִמְצָא.

קוּמוּ רַבָּנָן, הַתְּעוּרְרוּ בְּנֵי הַיְשִׁיבָה [שֶׁל מַעְלָה], בְּעַלֵּי חֲרֻבּוֹת שְׁנוּנוֹת, סִיפִים וְרַמְחִים,³⁴ לְהִיּוֹת פֶּאן עֲכָשׁוּ [כְּדִי] לְמִצּוֹא מְנוּחָה לְשְׂכִינָה, [כְּדִי] שְׂיֵאמֶר בָּהּ: גַּם צְפוּר מִצָּאָה בֵּית וַדְרוּר קֵן לָהּ (תַּהֲלִים פֶּרֶד).³⁵ הַדְּרוּר בְּתַקּוּנֵיכֶם, הַתְּקַשְׁטוּ בְּלְבוּשֵׁיכֶם, לְבוּשִׁים שֶׁל כְּבוֹד, תְּקוּף וְחֶסֶן מְלֻכּוֹת. לְעוֹרֵר דְּבָרִים קְדוּשִׁים, דְּבָרִים שֶׁל אֱמֶת, שְׂאֵינִם סוּטִים לְיָמִין וְלְשֻׁמְאֵל, דְּבָרִים שְׁקֻדוּשִׁי עֲלִיוֹן שְׂמַחִים לְשִׁמּוֹעַ אוֹתָם, וּמִשְׁתַּוָּקְקִים לָהֶם תְּמִיד. וְאוֹרוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינָתוֹ יֵאִירוּ פֶּאן,

דְּאִשְׁתַּפַּחַת אוֹרִיתָא מִעֲלָמָא וְלֹא אִתְחַזְיָאֵת הִלְכָה בְּרוּרָה בְּכָל מְקוֹם (שַׁבַּת קַלְחָב:). הָא זְמַנָּא דִּיתְבַּעֵי דָג לְחוּלָה וְלֹא יִשְׁתַּפַּח (סְנַהֲדְרִין צַח.). דְּבַשְׂאָר זְמַנִּין הָיָה כְּתִיב וַיִּדְגוּ לָרֶב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ (בְּרֵאשִׁית מַח טו) אֱלִיִּן תַלְמִידֵי חֲכָמִים נוֹנִין רַבְרַבִּין, דְּסֻלְקִין וְנַחְתִּין וְשֻׁטְאן בְּיָמָא. אֲבָל הַשְּׂתָא מִתְבַּקֵּשׁ דָּג כְּזֶה לְחוּלָה דְּאִיהִי שְׂכִינְתָא בְּגִלּוּתָא, וְלֹא אִשְׁתַּכַּח.

קוּמוּ רַבָּנָן אִתְעַרוּ בְּנֵי מְתִיבְתָא, מְאָרֵי חֲרָבָן שְׁנָנָן, סִיפִין וְרוּמְחִין, לְאִשְׁתַּפַּחַת הַשְּׂתָא לְאִשְׁכַּחַת נִיחָא לְשְׂכִינְתָא, וַיִּתְמַר בַּה גַּם צְפוּר מִצָּאָה בֵּית וַדְרוּר קֵן לָהּ (תַּהֲלִים פֶּד ד). אַזְדְּרוּ בְּתַקּוּנֵיכוֹן אִתְעַרוּ בְּלְבוּשֵׁיכוֹן, לְבוּשִׁין דִּיקָר תְּקִפָא וְחֶסֶן מְלְכוּתָא. לְאִתְעַרָא מְלִין קַדִּישִׁין, מְלִין דְּקָשׁוּט, דְּלָא סְטָאן לִימִינָא וְלְשֻׁמְאֵלָא. מְלִין דְּקַדִּישִׁי עֲלִיוֹנִין חֲדָאן לְמִשְׁמַע לְהוּ וְתַאבִּין לְהוּ תְדִיר. וְנַהֲוִין דְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא וְשְׂכִינְתָּיה יִתְנַהֲרוּן הַכָּא,

31. ראה לעיל בהקדמה: "אבל הלכה בגלותא, בה בסוף יומיא, כי יראה כי אזלת יד דאזלת בגלותא, ובה עתידין ישראל שלא ימצאו הלכה ברורה בכל מקום". עי' תקט"ו תפלות, ת' נד: "בעבור עמל דעמלק..."; ת' שצח; ת' חתן.

32. עי' זהר ח"א בסופו, רנ"ב ע"ב, ס' ה; דג - עינא פקיחא, דהיינו הצדיק, וזהו הפשט: יבקשו דג דהיינו - צדיק - לחולה (דהיינו לשכינה) ולא ימצאו.

33. השכינה בגלות היא חולה, עי' ת"ז תי' כה, ע"א; ואין צדיק מושיע לה.

34. עי' ברכות כז ע"ב, שחכמים המנצחים זה את זה בהלכה נקראים בעלי תריסין, השווה עם אדרא רבה ח"ג, קכז, ע"ב, רשב"י מבקש מהבני ישיבה לקחת כלי זין ולהתכונן למלחמת ה"ס"א, ראה פירוש כלי הזין; רומח, חרב, קירטא וכי' באדיר במרום עמ' לה והלאה.

35. צפור זו שכינה, עי' זהר פנחס ח"ג, רגג, ע"ב; לעיל תיקון ט'; תקט"ו תפלות ת' קסח; ת' קעט.

לְתַת לְכֶם סִיּוּעַ לְתַקֵּן תַּקוּן זֶה, הַתַּקוּן
שֶׁל לְעוֹלָמוֹם. שְׁעַל יְדוֹ תַתְּנֶנּוּ הַגְּאֻלָּה
לְיִשְׂרָאֵל, גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה בְּמַהֲרָה וּבְזִמְנָה
קְרוֹב.

קָם [תַּרְמֵח"ל] וְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּתוֹ. נוֹעֲדוּ
רַבְּנָנִי, וְעֲמְדוּ בְּמִקְוָם: אַבְרָהָם הַזְּקֵן
הַחֲסִיד, מֹשֶׁה הַרוּעֵה הַנְּאֻמָּן, רַב
הַמְּנוּנָא הַזְּקֵן, מְטַטְרוֹ"ן הַשָּׂר הַגָּדוֹל,
אָדָם הַרְאִשׁוֹן וְזֵן הַזְּקֵנִים. אֵלֵיהוּ מִתְּקִין
מְקוֹם לְכֹל, וְכָל תְּצַדִּיקִים בְּנֵי תִישׁוּבָה
בְּאַחַד. וְהִנֵּה אִיר עֲלִיוֹן הָאִיר וְהַתְּפִשֵׁט
עַל רֹאשׁ בְּלָם.

קָם אַבְרָהָם הַזְּקֵן הַחֲסִיד, פֶּתַח
וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי, לְשָׁמַיִם לֹא נִקְרָא, לְאָרְץ
לֹא נֹאמַר,³⁶ שְׁהִירִי כָל הַמְּדַרְגּוֹת
הָעֲלִיוֹנוֹת עוֹמְדוֹת כְּאֵן, מוֹכְנִים [לְשָׁמַיִם]
לְדַבְּרִינוּ, וְהִיא טְמִיר [הַא"ם], הָאִיר
שֶׁל כָּל הָאוֹרוֹת, יָאִיר אוֹרוֹת שְׁלוֹ,
לְהוֹדִיעַ שֶׁהַכֹּל הוּא אֶחָד. פֶּתַח וְאָמַר:
קֵץ שָׁם לְחֻשְׁךָ וּלְכָל תְּכֵלִית הוּא חוֹקֵר
(אִיּוֹב כח.ג). כִּמֵּה עָרִים רְעוֹת הֵן
שְׁעוֹמְדוֹת לְשִׁלּוֹט בְּזִמְנָם, וְכֹלָם נִטְלוּ

לְמִיָּהֵב לְכוּ סִיעֵתָא לְאַתְקַנָּא תַּקוּנָא דָּא,
תַּקוּנָא דְלְעֵלְמִין. דְּבֵה יְהֵא מִתְּגַלְּיָא
פְּרַקְנָא לְיִשְׂרָאֵל, פְּרַקְנָא שְׁלִים בְּעַגְלָא
וּבְזִמְנָה קְרוֹב.

קָם וְצִלִּי צְלוֹתָהּ. אֲזַדְמְנוּ רַבְּנָנִי וּקְיָמוּ
בְּדוּכְתֵייהוּ, אַבְרָהָם סְבָא חֲסִידָא, מֹשֶׁה
רַעֲיָא מְהִימְנָא, רַב הַמְּנוּנָא סְבָא, מְטַטְרִי
שָׂרָא רַבָּא, אָדָם קַדְמָאָה סְבָא דְסַבִּין.
אֵלֵיהוּ מִתְּקִין אֶתְרָא לְכֹלָהוּ, וְכֹלָהוּ
צַדִּיקָא בְּנֵי מְתִיבְתָא פְּחָדָא. וְהֵא נְהִירוּ
עַלְאָה נְהִיר וְאַתְפְּרֵשׁ עַל רִישָׁא דְכֹלָהוּ.

קָם אַבְרָהָם סְבָא חֲסִידָא פֶּתַח וְאָמַר,
ר' ר' לְשָׁמַיָא לֹא נִקְרִי, לְאָרְעָא לֹא
נִימַר. דְּהֵא כְּלָהוּ דְרַגִּין עֲלֵאִין קִימִין
הַכָּא, מְזַדְמְנִין לְמִילָנָא וְהִיא טְמִירָא
בוֹצִינָא דְכָל בוֹצִינִין נְהִיר נְהוֹרִין דִּילָהּ,
לְאַשְׁתְּמוּדְעָא דְכֹלָא אִיהוּ חַד. פֶּתַח
וְאָמַר, קֵץ שָׁם לְחֻשְׁךָ וּלְכָל תְּכֵלִית הוּא
חוֹקֵר (אִיּוֹב כח.ג). כִּמֵּה קְרוּיִן בִּישָׁן אֲנוּן
דְקִימָן לְשִׁלְטָאָה בְּזִמְנֵיהוּ, וְכֹלָהוּ

36. עי' אד"ר קכח ע"א, ועי' באדיר במרום עמ' ע: "ורשב"י עצמו אמר אח"כ לשמאי לא אימא דיציתון וכו'", שם עמ' עב, פד. ובקיצור האומר, משה רבינו אמר: "האזינו השמים", ישעיה אמר: "שמעו שמים והאזינו ארץ", לעומתם רשב"י (כמו כן אצלינו) לא היה רוצה שהשמים והארץ יאזינו לדבריו, ומסביר רבינו את הטעם: "כי משה אדרבא [בשירת האזינו] היה רוצה לפשט תיקונו לכל הבריאה, שכולה תימצא בענין ההוא. אך כאן רשב"י רצה לקשר כל חלקי הנבראים ולכלול אותן בהם [בחברים הקדושים]. ולא היה צריך ליד אחרים [דהיינו השמים והארץ] כלל". (עמ' פד). צא ולמד מה שכתב רבינו שם על הרשב"י, והתבונן במה שכותב כאן גם באדרא הזאת, שהשמים והארץ לא מוזמנים לשמוע, "שהרי כל המדרגות העליונות עומדות כאן".

שְׁלִטְנוּתָא מִגּוּ יְרוּשָׁלַיִם קַרְתָּא קַדִּישָׁא נְטִלוּ. וְרָזָא דָּא אִמְלָאָה הַחֲרָבָה (יחזקאל כו ב). דְּהָא שְׁלִטְנוּתָא לִירוּשָׁלַיִם קְנִמָּא, וּבְזַמְנָא דְאַתְמַשְׁכוּ מַלְיָן לְבַר, כָּל חַדָּא נְטִלַת חוּלְקָה לְשִׁלְטָאָה בַּהּ. וּכְלָהּוּ הַבֵּי בְרָזָא דְתַכְלִית קְנִמִין, וְדָא מַלְכוּת, בְּתַרְאָה דְכָל דְרַגִין פְּלָא דְכָלָא. וּלְזַמְנָא דִּיבְעֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא לְמַבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּנִינָא דְעַלְמִין, פְּדִין יְהִידֵר כָּל אַנוּן חוּלְקִין לְגוּ, וּבָהּוּ תַתְבְּנֵי וַדְאֵי, וְשִׁלְטְנוּתָא יִתְנַטִּיל מִפְּלָהּוּ אַחֲרַנִין. בְּגִין כְּףָה קִין שָׁם לַחֲשָׁף, דָּא קִין דְכַד יִשְׁתַּלִּים, יִשְׁתַּלִּים גְּלוּתָא. פְּדִין וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוּקְרָ, כְּלָהּוּ תַכְלִיּוֹת אֵלִין לְאַפְקָא מִתַּמָּן מְאֵי דְאַצְטְרִיף. וּבְדָא יִתְבְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם, דְאַתְמַר בַּהּ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס (תהלים קמז ב). דְּהָא בְּזַמְנָא דְגִדְפִין דְאַתְפְּרָשׁוּ לְבַר יִתְפַּנְשׁוּן לְגוּ, אַבְתַּרְיָהּוּ יִתְפַּנְשׁוּן כְּלָהּוּ יִשְׂרָאֵל. בְּגִין כְּףָה נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס. וְאַתְמַר בַּהּ (משלי לא כט) רַבּוֹת בְּנוֹת עֲשׂוּ חַיִל, אֵלִין שְׂאָר קַרְוִין עֲשׂוּ בְּזַמְנֵיהּ. וְאַתְ עֲלִית עַל

שְׁלִטְנוּתָא מִתּוּדָּה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקְּדִישָׁא³⁶. וְזָה סוּד: אִמְלָאָה הַחֲרָבָה (יחזקאל כו ב), שְׁתֵּרֵי הַשְׁלִטְנוּן עוֹמֵד לִירוּשָׁלַיִם.³⁷ וּבְזַמְנָא שְׁהַדְבָרִים נְמוֹשְׁכוּ לַחוּץ, כָּל [עִיר] אַחַת נְטִלָה חֵלְקָה לְשִׁלוּט בּוּ. וְכָל אֵלוּ עוֹמְדִים לְפִי סוּד הַתַּכְלִית. וְזוּ מַלְכוּת, [הַסְּפִירָה] הַאֲחֵרוֹנָה שֶׁל כָּל הַמְּדְרָגוֹת, כָּלֵל שֶׁל הַכָּל.³⁸ וּבְזַמְנָא [לְעֵתִיד לְבוֹא] שִׁירְצָה הַמְּלֶכֶת הַקְּדוּשָׁה לְבָנוֹת אֶת יְרוּשָׁלַיִם בְּגִין עוֹלָמִים, אִזּוּ יַחֲזִיר כָּל אוֹתָם הַחֲלָקִים [שֶׁל שְׁלִטְנוּן] לְתוֹכָהּ, וְעַל יְדֵיהֶם תִּבְנֶה וַדְאֵי, וְהַשְׁלִטְנוּן יִלְקַח מִכָּל הָאֲחֵרִים. לְפִיכֵךְ: קִין שָׁם לַחֲשָׁף - זֶה קִין שְׂבִאֲשֵׁר יִגְמַר, תִּנְמַר הַגְּלוּת. אִזּוּ: וְלְכָל תַּכְלִית הוּא חוּקְרָ - [דְּהֵינּוּ] כָּל הַתַּכְלִיּוֹת אֵלוּ [כָּל הַשְׁלִטְנוּן שֶׁל הָאֲמוֹת הוּא, כְּדִין] לְהוֹצִיא מִשָּׁם מִוֶּה שְׂצָרִיף. וּבְזָה תִּבְנֶה יְרוּשָׁלַיִם, שְׁנֵאמַר בַּהּ: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם יְהוָה נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס (תהלים קמז ב). שְׁתֵּרֵי כְּעַת שְׁהַכְּנָפִים³⁹ שְׁנִפְרָשׁוּ לַחוּץ יִתְפַּנְסוּ פְּנִימָה, אַחֲרֵיהֶם יִתְפַּנְסוּ כָּל יִשְׂרָאֵל. לְפִיכֵךְ: נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס. וְנֵאמַר לְגַבִּיָּהּ [יְרוּשָׁלַיִם]: רַבּוֹת בְּנוֹת עֲשׂוּ חַיִל (משלי לא כט), אֵלוּ שְׂאָר הָעָרִים שְׁעֲשׂוּ [שְׁלִטְנוּן] בְּזַמְנָן. וְאַתְ עֲלִית עַל פְּלָנָה (שָׁם שָׁם שָׁם) - אִפְלוּ בְּאוֹתוֹ

³⁶ עי' זהר, שמות, ו, ע"א - ע"ב.

³⁷ עי' מגילה ו, ע"א, עי' לעיל תי' נה, ד"ה: וערב רב.

³⁸ עי' גם זהר לך לך ח"א, פד, ע"ב.

³⁹ עי' זהר פנחס ח"ג, רלט, ע"א: קל"ח פתח כו עמ' סז: "ומה היא המלכות? היא החלק האחרון של כל ספירות ז"א."; אוצרות רמח"ל, עמ' רפז: "השכינה היא אמת, חותמו של הקב"ה... שהרי היא סוף כולם."; מ' הגאולה עמ' צ.

⁴⁰ כנפיים רמז לענפי המלכות, כשיתחילו להתחבר למקורם אז בני ישראל יתכנסו לארצם.

הַזְמַן [זְמַן הַגְּלוּת], כֹּל שֶׁכֵּן עֲבָשׁוּ [בְּזְמַן
הַגְּאֻלָּה], שְׁעֲלִיחַן נֹאמֵר: שֶׁקֶר הַחֵן
וְהַבֵּל הֵיפִי וְגו' (שֵׁם שְׁמַל). וְאָז: תִּנּוּ לָהּ
מִפְּרֵי יְדִיהָ (שֵׁם שְׁמַל), לְעִמּוּד בְּקִיּוּם
שָׁלֵם לְעוֹלָמִים.

כִּלְנֵה, אֶפְלוּ בְּהוּא זְמַנָּא, כֹּל שֶׁכֵּן
הַשְׁתָּא, דְּבָהוּ אֲתָמֵר שֶׁקֶר הַחֵן וְהַבֵּל
הֵיפִי וְכו'. כִּדְיִן תִּנּוּ לָהּ מִפְּרֵי יְדִיהָ,
לְאֲתָקְמָא בְּקִיּוּמָא שָׁלִים לְעוֹלָמִין.

פִּתַח וְאָמַר: וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ
בְּאַרְץ אֲדוּם וְגו'⁴¹ (בְּרֵאשִׁית לו, לא). כִּמְהָ
סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים נֹאמְרוּ עַל הַפְּסוּק הַזֶּה
וְהַבֵּל אָמַת. אֲבָל כָּאֵן צְרִיד לְגַלּוֹת
סוּדוֹת נְעֻלְמוֹם שְׁלֵא נִגְלוּ וְלֹא נוֹדְעוּ עַד
עֲבָשׁוּ.⁴²

פִּתַח וְאָמַר (בְּרֵאשִׁית לו לא) וְאֵלֶּה
הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאַרְץ אֲדוּם וְכו'.
כִּמְהָ רְזִין עֲלֵאִין בְּהֵאִי קָרָא אֲתָמְרוּ
וְכֹלָא קְשׁוּט. אֲבָל הָכָא אֲצַטְרִיד לְגַלּוֹת
רְזִין טְמִירִין דְּלֹא אֲתַגְּלוּ וְלֹא
אֲשַׁתְּמוּדְעוּ עַד הַשְׁתָּא.

בֵּא וִירָאָה, בְּזְמַן שֶׁהוּא טְמִיר מִכֹּל
[הָאִין סוֹף] רְצֵה לְתַקֵּן עוֹלָמוֹת [אֲבִי"ע]
עַל יְדֵי עוֹלָמוֹת,⁴³ הוֹצִיא עֲנָפִים,⁴⁴
וּמִבְּפָנִים⁴⁵ יֵצְאוּ וְיִרְדּוּ לְמַטָּה, וְנִדְבְּקוּ
אֵלּוּ בְּאֵלוּ, זֶה מִבְּפָנִים וְזֶה מִבְּחוּץ. עַד
שְׁלֵא הִתְקַיְמוּ. אִזּוּ פְּתוּב [עַל שְׁבַעַת
הַמְּלָכִים שְׁמִתוּ]: וְיִמְלֹךְ... וְיָמַת (שֵׁם

תָּא חֲזִי בְּזְמַנָּא דְּהוּא טְמִירָא מִכֹּלָּא
כִּי עָא לְאֲתָקְנָא עֲלָמִין בְּעֲלָמִין, אֶפְיִק
עֲנָפִין וּמְלָגוּ נְפִקוּ וּנְחַתוּ לְתַתָּא,
וּמִתְדַבְּקוּ אֵלִין בְּאֵלִין דָּא מְלָגוּ וְדָא

41. השווה עם תחילת האדרא רבא, וגם שם רבי שמעון התחיל הדרוש עם הפסוק: "ואלה המלכים", שרומז כידוע על שבירת הכלים, דהיינו עולם התוהו שקדם לבריאה. ואולי יש כאן רמז לשלטון האומות בזמן הגלות שלקחו כוחם מהמלכין קדמאין של עולם התוהו, ר' אדיר במרום ח"ב, עמ' צה: ד"ה "והארץ היתה תוהו"; תקט"ו תפלות ת' תסד (סוף): "ואותם אומות..."; עי' אד"ר קכח, ע"א; אדיר במרום עמ' צח, "ארץ אדום היא הבינה", ומשם יוצאים אלו המלכים. ואחד מטעמי השבירה, הוא לברר את הרע (הסט"א) שמושרש בכלים, עי' קל"ח פתח מו, מז, מט.

42. וכאן עומד אברהם א"ע"ה לגלות סוד נעלם, מה שלא מתגלה בזוהר ובכתבי הא"ר" במפורש. והוא ענין פשר שבירת הכלים בהנהגה. עי' באגרות עמ' נב, שכל האידרא מסודרת לפי הנהגה, וע"ע לקמן הערה 157.

43. עולמות של ראייה, שמיעה, ריח, דיבור, וגם המצח של א"ק.

44. ענפים - ענפי א"ק: אוזן, חוטם, פה ועיניים. וגם יש אורות המצח שמשם יצא התיקון של שבירת הכלים.

45. מבפנים, מא"ק יצאו אורות העיניים וירדו למטה - ברגלי א"ק, ונדבקו אורות הפנימיים של א"ק, שבקעו דרך הגוף ביחד עם האורות שירדו מהעיניים של א"ק.

לב-לט). וְכֹלֵם: לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבַנֵּי
יִשְׂרָאֵל (שָׁם שָׁם, לא), זֶה הַמֶּלֶךְ
הַעֲלִיּוֹן,⁴⁶ עֶקֶר הַכֹּל.

מִלְכָּר. עַד דְּלֹא אֲתַקְנֵמוּ, בְּדִין כְּתִיב
וַיִּמְלֹךְ וַיָּמָת. וּכְלָהוּ לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבַנֵּי
יִשְׂרָאֵל, דָּא מְלָפָא עֲלָאָה עַקְרָא דְכֹלָא.

בֹּא וְרָאָה, שְׁבַעָה [מְלָכִים] הֵם, וּבִזְמַן
שְׂיִרְדּוּ, יִרְדּוּ בְּמִדְרַגּוֹתֵיהֶם זֶה תַּחַת זֶה,⁴⁷
וְהַעֲלֹמּוֹת [אֲבִי"ע] זְמַנּוּ לְצִאתָא. וְאִם
הַתְּאֵמָר, שְׂבַךְ מִהַתְּחִלָּה הָיוּ עוֹמְדִים
[הַעֲלֹמּוֹת אֲבִי"ע] שָׁם?! כִּךְ הוּא וְדָאֵי.
אֲבָל בְּזִמְנֵי שְׂיִרְדּוּ, כִּךְ נְעָרְכוּ לְהוֹצִיא
דְּבָרִים, לְפִי יִרְדְּתֶם. וְכֹאֵן [בְּעוֹלָם
הַתְּהוֹ] זְמַן הַגּוֹף לְאָדָם בְּשַׁעָה שְׂיִרְדּוּ
[הַכְּלִים - הַמְּלָכִים] לְמַטָּה.⁴⁸ וְכִךְ
[בְּעוֹלָם הַתְּהוֹ] נִדְּחָתָה הַסְטְרָא אַחְרָא
מִהַכֹּל.⁴⁹ וּבִזְמַן אַחְרָא [בְּשִׁתְּחִיל הַתְּקוּן
לְהַתְּעוֹרֵר] הָיוּ נִתְקְנִים הַדְּבָרִים,
וּמִתְחִלָּקוֹת מִדְּרַגּוֹת לְפִי סוּדוֹת שְׁהוֹזְמֵנוּ
לְכֹל. וְהַכֹּל תְּקוּן בְּאוֹתוֹ [מֶלֶךְ] הַאֲחֵרוֹן
שְׁהַתְּגַלָּה בְּנִגְדָם, וְזֶה הַדְּר.⁵⁰ אֲבָל אֵלּוּ

תָּא חֲזִי שְׁבַע אַנּוּן, וּבִזְמַנָּא דִּנְחַתּוּ נְחַתּוּ
בְּדְרַגְיָהוֹן דָּא לְתַתָּא מִן דָּא, וְאִזְדְּמֵנוּ
עַלְמִין לְנַפְקָא. אִי תִימָא דְהָכִי
מִקְדָּמִיתָא הוּוּ קְיָמִין תְּמִין. הָכִי אִיהוּ
וְדָאֵי. אֲבָל בְּזִמְנָא דִּנְחַתּוּ הָכִי אִזְדְּמֵנוּ
לְאַפְקָא מַלְיָן, כְּמָה דְהוּוּ נְחַתִּין. וְהִכָּא
אִזְדְּמֵן גּוֹפָא לְאָדָם בְּשַׁעָתָא דִּנְחַתּוּ
לְתַתָּא. וְהָכִי אֲתַדְחִית סְטְרָא אַחְרָא
מִכֹּלָא. וּבִזְמַנָּא אַחְרִינָא הוּוּ מִתְּתַקְנָן
מַלְיָן, וּמִתְּפָרְשָׁן דְרַגִּין לְפּוּם רְזִין
דָּאִזְדְּמֵנוּ כֹּלָא. וְכֹלָא אֲתַתְּקֵן בְּתֵהוּא
אַחְרִינָא דָּאֲתַגְלִיא לְקַבְלֵיהוּ, וְדָא הַדְּר.

46. בחי' הז"א הראשון, עיי' אדיר במרום עמ' ק: "מלכא קדמאה לבני ישראל קדמאה - פירוש הענין, כי כא היה הז"א הראשון הנמצא במציאות העיקרי במקומו הראשון. ומה שנעשה בזה הז"א, יהיה אחר כך בכל העולמות שתחת זה, ונמצא שעד שלא יצא לעולם בחי' תיקון זה של: מלך לבני ישראל, היה ענין השבירה".

47. ולא זה מול זה בסוד קוים: ימין, שמאל ואמצע. כלומר הכלים יצאו בבחינה לא מתוקנת, והטעם הוא שצריך לצאת משם ענין הס"א, וצריך שתצא מבחי' שאינה מתוקנת, עיי' אדיר במרום, סוף עמ' קא.

48. עולם התוהו - הנקודים, הוא העולם היחידי שמצטייר בו התחתונים לפי מה שהם, וכאן נמצאת הפעולה של הצ'ר ט"ק דהיינו ה"כוח להוציא הנפרדים יש מאין", דהיינו להוציא מין בשאינו מינו כגון הגוף. עיי' קל"ח פתח לט, עמ' קמז; וע"ע אגרות פח"ד, סי' כב, שעט.

49. דהיינו שבזמן התוהו נטהר העולם מן הרע שהיה מעורב בכל, ונדחה ממדרגה למדרגה עד למדרגה אחרונה, שהיא מלכות של עשיה. עיי' קל"ח פתח מז עמ' קסח; שערי רמו"ל עמ' קעו.

50. עיי' אדר"ר קמב, ע"א, ועיי' עץ חיים שער ט' פ"ח, מז, ע"א, והוא המלך השמיני שמוזכר בפרשת מלכי אדום (בראשית לו, לא-לט) ושם מוזכר שם אשתו מהיטבאל. ורק אצלו מוזכר ענין הד"ן (זכר ונקבה) וזה מה שמאפיין עולם התיקון. שהאורות יצאו בהסכמת דר"ן, ובעולם התוהו הזכר לא היה פונה אל הנקבה בגלל שלא היתה מתוקנת, עיי' קל"ח פתח נח. על מלך הדר שמשמל הזכר ויסוד התיקון, ראה כללים ראשונים, כלל טז; אדיר במרום ח"ב, עמ' יא: "אך כשיצא המלך הדר אז נעשה החיבור, והוא ממש חיבור החיים. וזה נרשש בח"ס, ועוד.

[תמלכים] הראשונים נשארו בסוד ה"ה אחרונה [של הוי"ה - בחינת שם ב"ן]. ואז מה שיצא [מהמצח של א"ק], לא יצא אלא פגגדם, דהינו ו' [של הוי"ה - בחינת מ"ה]. [וכך] זמנו העולמות בתקון, והם [בסוד שם] יהו"ה. [אבל] לעתיד לבוא: יהיה יהוה אחד (וכריה יד, ט), שאז ה"ה אחרונה [שבשם] תעלה פבראשונה להיות בסוד של ה' העליונה [של הוי"ה - בחינת שם ס"ג].⁵¹ ואז ו' ימצא פגגדה⁵² [פגגד ה' תחתונה], ועולה בסוד של ו' [של הוי"ה - בחינת שם ע"ב].⁵³ לפיכך [על המלכות פתוב]: אשת חיל עטרת בעליה⁵⁴ (משלי יב, ד). עליה [פתוב]: והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו' [יהיה שבועתים כאור שבועת הימים] (ישעיה לב, ו). שפך מלמטה למעלה עולים הדברים.

כא וראה, בזמן שתקן החוה נעלם מהכל [האין סוף] תקונים עליונים, הכל התחיל ונתקן בשלשה הראשים הנודעים.⁵⁵

אבל אליו קדמאין ברזא דה"ה בתראה אשתארו. פדין מאן דנפיק לא נפיק אלא לקבליהו ודא ו'. אזדמנו עלמין בתקונא ואנון יהו"ה. לזמנא דאתי יהיה ה' אחד (זכריה יד ט) דכדין ה"ה בתראה תסתלק כבקדמיתא למהוי ברזא דה' עלאה. פדין ו' אשתפח לקבלה וסליק ברזא די'. בגין כך אשת חיל עטרת בעליה (משלי יב ד). בה והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וכו' (ישעיה ל כו) דהכי מתפא לעלא מסתלקן מלין.

תא חזי בזמנא דאתקין החוה סתימא דכלא תקונין עלאין, כלא שרי ואתתקון בתלת רישין דאשתמודעו.

51. אדיר במרום עמ' צג, ועמ' קד; כלומר כמו שה' הראשונה של יהו"ה היא על יד י' גם ה' האחרונה תהיה לה אותה בחינה, וזה בשעה שעולה המלכות (ה' תחתונה) לבינה (ה' עליונה); ר' לעיל תי' סה; תקט"ו תפלות ת' ב' (סוף); ת' ט; ת' טז; ת' קיח.
 52. דהיינו ה' שהוא כנגד ז"א, יעלה גם כן מדרגה ויהיה כמו ה' (אבא).
 53. עיין ליקוטי תורה, זכריה יד. הו' מתהפך לי', וכאן יש לנו יה"ה.
 54. שהיא [המלכות] עולה תחילה כי בה היה הפגם, עי' אדיר במרום עמ' צו. תחילת התיקון הוא שהזכר [ו'] פונה לנוקבא שנשלמה, עי' קל"ח פתח נח.
 55. מכאן מתחיל א"א ע"ה לפרש עולם התיקון. עי' אד"ז רפח, סע"א; שערי רמח"ל עמ' קמה; ועי' באוצרות חיים יט, ע"א. הגם שמדובר כאן בג' ראשין של אריך אנפין - עתיקא קדישא, כל מה שמפורש כאן אינו אלא על נוק' דעתיק ודאריך, מבחי' הכתר של שם ב"ן.

הַרְאָשׁ הַרְאָשׁוֹן, עַל פְּלִם עוֹמֵד
 לְמַעַלְהָ לְמַעַלְהָ [וְהוּא רִישָׁא דְלֵא
 אֲתִידַע שְׁל עֵתִיק].⁵⁶ וּמִמְנוּ שְׁבַע
 [סְפִירוֹת] נִמְצְאִים לְמַטָּה [מִתְלַבְּשִׁים
 בְּאַרְיָד].⁵⁷ שְׁנַאֲמַר לְגַבִּיהֶם: עַד דִּי
 כְּרִסְוֹן רְמִי וְעֵתִיק יוֹמִין יִתְבּ (דְּנִיאל ז ט).
 בֵּא וְרָאָה, אוֹתוּ רֵאשׁ עֲלִיוֹן שְׁלֵא נִודַע
 כְּלָל, עוֹמֵד לְהַאֲדוֹר אוֹר עַל כָּל הַמְדַרְגּוֹת
 הָעֲלִיוֹנוֹת. וּמַהוּ הַאוֹר? אֵלֵא סוּד זֶה
 [הוּא] סוּד עֲלִיוֹן שְׁפִתוֹב [עֲלִיו]: יֵאָר
 יְהוּה פְּנִי אֱלִיָּד וּיְחַנְּדָּ (בְּמַדְבָּר ו, כה). אוֹר
 הַפְּנִים שְׁמַסְתַּכְּלִים לְמַטָּה, מַעֲמִיד
 הַמְדַרְגּוֹת בְּמִקְוָמוֹן, לְקַחַת אוֹר מִפְּנִים
 כְּמוֹ שְׁצִרְיָד. לְפִיכֵד בְּפְנִים מִסְתַּכְּלִים,
 וּבְגוֹף עוֹמְדִים הַדְּבָרִים [שְׁבַע סְפִירוֹת
 הַתְּחַתּוֹנוֹת דְּעֵתִיק] בְּתוֹךְ הַלְבּוּשׁ [בְּתוֹךְ
 אֲרִיָּד] כְּרֵאוּי. [וּכְנַגְדָּ זֶה] לְמַטָּה
 [בְּתַחְתּוֹנִים] בְּאַרוּהוּ חֲכָמִים [עַל פִּי
 הַפְּסוּק]: טוֹב מְרָאָה עֵינִים (קְהֵלֵת ו ט).
 טוֹב וְכוּ' [מְרָאָה עֵינִים בְּאִשָּׁה יוֹתֵר
 מִגּוֹפּוֹ שְׁל מַעֲשָׂה]⁵⁸ (יוֹמָא עַד, ב). שְׁתַּרִּי
 אוֹר זֶה [שְׁל הַפְּנִים] גּוֹרֵם לָהּ [לְאִשָּׁה]
 לְקַבֵּל אוֹר אַחַר כְּמוֹ שְׂרֵאוּי.

רִישָׁא קְדָמָאָה עַל פְּלָהוּ קִימַת לְעֵלָא
 לְעֵלָא, וּמִנְהָ שְׁבַע אֲשַׁתְּכַחֵן לְתַתָּא,
 דְּאֲתַמַּר בְּהוּ עַד דִּי כְּרִסְוֹן רְמִי וְעֵתִיק
 יוֹמִין יִתְבּ (דְּנִיאל ז ט). תָּא חֲזִי הֵהִיא
 רִישָׁא עֲלָאָה דְלֵא אֲתִידַע כְּלָל, קֵאִים
 לְאַנְהָרָא נְהִירוֹ עַל פְּלָהוּ דְרִגִין עֲלֵאִין.
 מַאי נְהִירוֹ? אֵלֵא רְזָא דָּא רְזָא עֲלָאָה
 דְכַתִּיב יֵאָר ה' פְּנִי אֱלִיָּד וּיְחַנְּדָּ (בְּמַדְבָּר
 ו כה). נְהִירוֹ דְאַנְפִין דְמִסְתַּכְּלִין לְתַתָּא
 אֵקִים דְרִגִין בְּאַתְרֵיהוּ, לְנִטְלָא נְהִירוֹ
 דְלָגוּ כְּמָה דְאַצְטְרִיָּד. בְּגִין כְּךָ בְּאַנְפִין
 מִסְתַּכְּלִין, וּבְגוֹפָא קִימִין מְלִין לָגוּ
 לְבוּשָׁא בְּדָקָא חֲזִי. וְלְתַתָּא אוּקְמוּהָ רַבְּנִין
 טוֹב מְרָאָה עֵינִים טוֹב וְכוּ' (קְהֵלֵת ו ט.
 ע' יוֹמָא עַד:). דְּהִכִּי נְהִירוֹ דָּא גְרִים לָהּ
 לְקַבֵּל נְהִירוֹ אַחְסָנָא [אַצ"ל: אַחְרִינָא]
 בְּדָקָא יֵאוּת.

וּמַה שְׁהַתְּפַשֵּׁט בְּפְנִים [בְּאַרְיָד], שְׁבַע
 [תְּחַתּוֹנוֹת שְׁל עֵתִיק] הֵם, וּמַהֶם תְּלוּיִים
 כָּל הַמְדַרְגּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת וְתַחְתּוֹנוֹת.
 לְפִיכֵד כָּל הָעוֹלָם בְּשִׁבְעָה יָמִים נִבְרָא

וּמַאי דְאַתְּפַשֵּׁט לָגוּ, שְׁבַע אַנְוֹן, וּמִנְיָהּ
 תְּלִין פְּלָהוּ דְרִגִין עֲלֵאִין וְתַתָּאִין. בְּגִין
 כְּךָ כָּל עֲלָמָא בְּשִׁבְעָה יוֹמִין אֲתַבְּרִי,

56. דהיינו הרדל"א, ע' אד"ר קלה, ונקרא רישא דעתיק, באד"ז שם, וברדל"א יש שלוש ספירות: כח"ב, ומשם מתפשטות למטה שבע ספירות.
 57. ע' שערי רמח"ל עמ' קמב, ס' ח.
 58. ושם במסכת יומא מבואר הפסוק: "טוב מראה עינים מהלך נפש" - "ואמר ר"ל טוב מראה עינים באישה יותר מגופו של מעשה", ודהיינו ההסתכלות בפנים היא יותר גדולה, ודי למבין; ע' על סוד הראייה של עליון בתחתון, אדיר במרום ח"א עמ' שח-שט ד"ה: "כי בהראות התחתון מן העליון - הוא מתקיים".

וּבְשֶׁבַע מְנַהֵג. וְזֶה סוּד, עַד דִּי כְרִסוֹן רְמִיז וְעֵתִיק יוֹמִין יִתְב. שְׁבֹן הַכְּפֹאוֹת גְּעָרִים לְמַטָּה בְּסוּד שֶׁל שֶׁבַע,⁵⁹ עַל דְּרָד הַשֶּׁבַע הַעֲלִיּוֹנוֹת [שֶׁל עֵתִיק]. שְׁהָרִי כֹל הַפְּדֻרְגוֹת שְׁמֹת־חֲלָקוֹת לְכָאן וּלְכָאן, [אָבֵל] בְּאֶשֶׁר [הַרְדֵּל"א] תְּסַתְּפֵל בְּהוּ, כִּפְיָן בְּשֶׁבַע תְּלוּיּוֹת וְלֹא יוֹתֵר. לְפִיכָד שֶׁבַע הוּא כֹּלֵל הַכֹּל לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.⁶⁰ וְהַשְׁכִּינָה [כּוֹלֵלֶת גַּם הִיא] שֶׁבַע [תַּחְתּוֹנוֹת],⁶¹ כְּמוֹ [שְׁנַמְצָא] לְמַעְלָה. וְכֵד הַכֹּל בְּסוּד שֶׁל שֶׁבַע הַסְּתֵדֵר וְדֵאֵי, בְּסִדּוֹר שְׁלָם.

וּבְשֶׁבַע אֶתְדַבֵּר. וְרָזָא דָא עַד דִּי כְרִסוֹן רְמִיז וְעֵתִיק יוֹמִין יִתְב. דְּהָא כְרִסוֹן מְזֻדְמָנָן לְתַתָּא בְּרָזָא דְשֶׁבַע, כְּגוֹנָא דְשֶׁבַע עֲלֵאִין. דְּהָא כְּלֵהוּ דְרַגִּין דְּמִתְפָּרְשָׁאן הָכָא וְהָכָא, כִּד תְּסַתְּפֵל בְּהוּ, כֹּלָא בְשֶׁבַע תְּלִין וְלֹא יִתִּיר. כְּגִין כְּדָ שֶׁבַע כְּלָלָא דְכֹלָא לְעֵלָא וְתַתָּא. וְשְׁכִינְתָא שֶׁבַע כְּגוֹנָא דְלַעֲלָא. וְהָכִי כֹלָא בְּרָזָא דְשֶׁבַע אֶסְתֵּדֵר וְדֵאֵי בְּסִדּוֹרָא שְׁלָם.

בֵּא וְרֵאָה, כָּאן תְּלוּי הַהוּא עֵתִיקָא קְדִישָׁא שְׁנַעְלָם בְּכַנִּים [אֲרִיךְ אֲנִפִין], וְהַתְּחַלֵּק בְּעַנְפֵי [או"א וו"ן], בְּסוּד [עוֹלָם אֲצִילוֹת] רְשֵׁל אֲרִבַּע אוֹתִיוֹת יְהו"ה ב"ה, וְנִימַר בְּהוּ: יְהוּה אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד (זְכָרִיהּ יְד.ט). שְׁהָרִי אֵלֶּה [או"א וו"ן] נְקָרָאִים שֵׁם שֶׁל עֵתִיקָא. וְהֵם יְהו"ה, וְהוּא מְכַפְּנִים, כְּדָ מִתְּחַלֵּק כְּנֻגְדָם [לְאֲרִבְעָה].⁶² אָבֵל שְׁמוֹ מְמוֹשׁ,

תָּא חֲזִי מְהָכָא תְּלִיא הַהוּא עֵתִיקָא קְדִישָׁא דְסֵתִים לְגוּ, וְאֶתְפָּרַשׁ בְּעַנְפֵי בְּרָזָא דְד' אֶתְוֹן יְהו"ה ב"ה. וְאֶתְמַר בְּהוּ ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד. דְּהָא אֵלִין שְׁמָא דְעֵתִיקָא אֶקְרִין, וְאֶנֶּן יְהו"ה, וְאִיְהוּ מְלֻגוֹ הָכִי מִתְפָּרַשׁ לְקַבְלֵיהוּ. אָבֵל שְׁמָה

59. עי' ת"ז תי' כא, מג, ע"ב.

60. עי' דעת תבונות ח"ב עמ' לז: "אך הספירות אשר הוכנו לזה הם שבע..."

61. עי' זהר חדש אחרי כח, ע"ב.

62. עי' פח"ד, שערי רמח"ל, עמ' קמ"ז: "ועתה אפרש לך ענין התלת רישין האלה מה הם. וצריך שתדע, כי אע"פ שאמרנו שג' הויר"ת יש, האמת הוא שאחר כך יש הויר"ה אחרת שכוללת כולם כאחת, וסוד הענין הוא, כי סדר ההנהגה הוא זה, ונקשר ראשונה בראשית העולם, שהוא א"א. והנה הסדר הוא חד"ר, שהם ג' הנהגות חלוקות. ואח"כ המלכות היא סוד הכללות, שהיא משפעת לתחתונים בהסכמת הנהגות. והנה שורש הג' הנהגות הם הג' ראשים האלה. וכך הם מתפשטים זה אחר זה, משם לאור"א ודעת, שהוא המזל שבינייהם, ומשם למוחי ד"א. וכל זה סוד השפעת הזכר המשפיע. ואח"כ יוצאת הנקיבה, שהיא המקבלת, אבל עם כל זה היא גם כן נדרשת בראשים האלה, כי כל ראש גם כן יש בה ג' הויות האלה, וגם האחת הכוללת בסוד המלכות כנ"ל".

נַעְלָם מִכָּל, טְמִיר מִכָּל, וְלֹא נִרְמָז אֶלָּא בְּקוֹצוֹ שֶׁל י', שְׂמֻמָּנוּ נִבְנָה וְנִתְמַלֵּא שֵׁם [הו"ה] זֶה פְּרָאוּי. וְהַכֵּל הוּא אֶחָד בְּיַחְוֹד אֶחָד וְדַאי, [כִּי] זֶה שְׂבֻפָּנִים הוּא אוֹר, שְׂפָל הָאוֹרוֹת מִתְּלַהֲטִים מִמֶּנּוּ. וְהַכֵּל נִכְלָל וְנִקְשָׁר בְּשִׁלֵּשׁ עֲשָׂרֵה נְבִיעוֹת יְקָרוֹת הַנִּקְרָאוֹת י"ג תְּקוּנֵי הַנִּקְוָן.⁶⁴ שְׂיִתְחַלְקוּ בְּמִקוּמָם פְּרָאוּי.

בֵּא וְרָאָה, עֵתִיקָא קַדִּישָׁא, תַּחֲלֵת תְּקוּנָו [הַרְאֵשׁ הַרְאֵשׁוֹן שְׁלוֹ] הוּא גְּלַגְלַת אַחַת לְבְנֵה שֶׁל הַרְאֵשׁ.⁶⁵ אָבֵל [יֵשׁ כְּאֵן] סוּד טְמִיר, שְׂהַכֵּל נִתְקַן וְנִכְלָל בְּשִׁלְשָׁה, וְעֵתִיקָא קַדִּישָׁא זֶה, נִתְקַן בְּשִׁלְשָׁה רְאִשִׁים וְדַאי.⁶⁶ וְסוּד הַכֵּל, הוּא יְמִין וְשְׂמָאל וְאַמְצַע.⁶⁷ וְכֵן לְמִטָּה מִתְחַלְקִים [הַמְדְּרָגוֹת], הַכֵּל בְּשִׁלְשׁ. וְאִם תֹּאמְרָ, שְׂפָדָה הוּא לְמַעְלָה! לֹא כֵן, [שְׂלַמְעֵלָה הוּא רַדְל"א, שֵׁם כָּל הַכַּח"ב שֶׁל עֵתִיק נִמְצָאִים כְּרֹאשׁ אֶחָד], אָבֵל כְּאֵן [כְּאַרְיָד] מִשְׁתַּרְשִׁים הַדְּבָרִים כֶּד. אֲמַנָּם מִצַּד שֶׁל מַעְלָה הוּא כֶּד, מִצַּד שֶׁל עֵתִיק

מִמֶּשׁ, סְתִים מִכָּל טְמִיר מִכָּל, וְלֹא אֶתְרָמִזוּ אֶלָּא בְּהֵוָה קוֹצָא דִי', דְּמַגְּה אֶתְבְּנִי וְאֶתְמַלֵּא שְׂמָא דָּא בְּדָקָא יְאוּת. וְכָלָא אִיהוּ אֶחָד בְּיַחְוֹדָא חַד וְדַאי. דְּדָא אִיהוּ לְגוֹ, בּוּצִינָא דְכִלְהוּ בּוּצִינִין מִתְּלַהֲטָן מִנָּה. וְכָלָא אֶתְפְּלִיל וְאֶתְקַשָּׁר בְּתִלְסַר נְבִיעִין יְקִירִין דְּאֶקְרוּן י"ג תְּקוּנֵי דִיקְנָא, דִּיתְפָּרְשׁוּן בְּאַתְרֵיהוּ בְּדָקָא חַזִּי.

תָּא חַזִּי עֵתִיקָא קַדִּישָׁא שְׂרִי לְאַתְתְּקַנָּא בְּחַד גְּלַגְלַתָּא חַוְרָא דְרִישָׁא. אָבֵל רְזָא טְמִירָא, דְכָלָא אֶתְתְּקַן וְאֶתְפְּלִיל בְּתַלְתָּ, וְעֵתִיקָא קַדִּישָׁא דָּא בְּתַלְתָּ רִישִׁין אֶתְתְּקַן וְדַאי. וְרְזָא דְכָלָא אִיהוּ יְמִנָא וְשְׂמָאלָא וְאַמְצַעִיתָא. וְהִכִּי מִתְפָּרְשָׁאן לְתַתָּא כָּלָא בְּתַלְתָּ. וְאִי תִימָא דְהִכִּי אִיהוּ לְעֵלָא. לָאוּ הִכִּי. אֶלָּא הִכָּא מִשְׁתַּרְשֵׁן מְלִין הִכִּי. אָבֵל מִסְטָרָא דְלַעֲלָא אִיהוּ

63. עי' זהר יתרו ח"ב, פט, רע"א. ע"ע אדיר במרום, עמ' שלג.
 64. שלושה עשר תיקוני הזקן שסודם הוא: "לכפות הדינים, להכניע הקליפות ולהשליט הקדושה בסוד היחוד העליון", ראה קל"ח פתח קח, קיא בפירוש ועוד. עיין שערי רמח"ל עמ' של"ד - של"ו.
 65. עי' אד"ז רפח, ע"א, ד"ה גולגלתא. והנה זה התיקון הראשון מז"ת דעתי' שנקרא ג"ט קר"ע פ"ח, והראשון הוא גולגלתא חיוורא, וזה גם הראש הראשון אחרי רדל"א, עי' שערי רמח"ל עמ' שלד-שלו.
 66. והם: גולגולתא, אוריא ומוחא, ושנים האחרונים נעשים שלשה ראשים [גולגולתא, אוריא ומוחא]. עי' שערי רמח"ל עמ' רעה, ואלו השלש ראשים כבר מלובשים בבחי' אריך, הראשון כתר דאריך (גולגולתא), השני אוריא דכיא שבין כתר לחכמה, ושם יש דעת דעתיק, והשלישי הוא החכמה של אריך, ומעליהם רדל"א - כח"ב דעתיק, שאינו מלובש; ואף שבע"ח, סא, ע"ד, משמע שהוא כן מלובש באריך, הכונה לד"ת, ששם, הוא קורא לכל עתיק "רדל"א", עיי"ש סב, ע"א; ועי' באוצרות חיים יט, ע"א, ד"ה ולכן; ושערי רמח"ל עמ' קמה; קל"ח פתח צט.
 67. הנהגה של חסד, דין ורחמים שמושרשת בגולגלתא אוריא ומוחא, עי' קל"ח, פתח קז.

יומין שמשם תתר בו [פאריד המלבישו]. שפן חסד גבורה תפארת [של עתיק] [מתלבשים] בשלשה ראשים [של אריד: הגולגולת, המוח, והאזיר], וכאן [בחג"ת של עתיק] השתרושו פלם. וכך יורד למטה בדרך זה עד השכינה,⁶⁸ שהיא כלל של הכל, וכך [גם הכל] מתחלקים בשלשה.

אבל בא וראה, הגולגלת הזו [של אריד] מתחלקת לכמה מדרגות. אבל בין שנתקנו הדברים בשלש, כך היא מתקשרת בשלש, והן שלש היות, ואת פוללת אותן כאחד [דהינו מלכות]. ולפיכך פאן השתרושו המדרגות בסדור שלם, והן שלשה עשר חיות⁷⁰ [שערות לבנות] שמאירות: אחת מהאמצע - כלל של הכל, ארבע ליומין, וארבע לשמאל, וארבע מאחורי הערף. וכך מתחלקות בלן למטה ונכללות בשכינה, שהיא [אות] ד',⁷¹ - המשען הרביעי [שנמצא] תחתם,⁷² וזו

הכי, מסטרא דע"י דאטמר בה. דהא חסד גבורה תפארת בתלת רישין אנון, והכא אשתרש פלא. והכי מטא לתתא פגונא דא עד שכינתא דאיהי פללא דכלא, והכי בתלת מתפרשן.

אבל תא חזי גלגלתא דא בכמה דרגין אתפשטת. אבל בין דאתקנו מלין בתלת, הכי איהי בתלת אתקשרת, ואנון תלת הוין וחד כליל לון פחדא. ובגין כך הכא אשתרושו דרגין בסדורא שלם, ואנון תליסר חורתי דנהרן, חד מאמצעיתא פללא דכלא, ד' לימינא וד' לשמאלא וד' לבתר קדלא. והכי מתפרשן פלא לתתא, ואתכליל בשכינתא דאיהי ד' סמכא רביעאה תחותיהו, ודא הוי"ה דכליל לון. וכלא

68. עי' אד"ר קמח, ע"ב; קל"ח פתח קד, ובפי' ח"ב; ראה להלן בענין של תלת ראשין של השכינה.

69. עי' פח"ד, שע"ר, עמ' קמו.

70. הם י"ג תיקונים של הקרקפת, המתגלים בין השערות, שהוגולגולת היא לבנה מאור החסד של עתיק המתלבש בה, עי' פח"ד, שע"ר עמ' קנ, שיש י"ג תיקונים בנימין, בחיורתי ובדיקנא, והחיורתי הם מג' הויות (י"ב אותיות ואחד הכולל). על ענין החיורתי, עיין כללי חכמת האמת, שע"ר עמ' שלג: "ומן ה"ג [ה"ב אותיות וא' הכולל, כנז"ל] שבגולגולתא נעשו ה"ג חיותי, והם הלבנונית שיש בין שער לשער, וכמו שהשערות הם י"ג, כך החיותי הם י"ג... והם מתחלקים כמו השערות, היינו ד' מצד ימין, וד' מצד שמאל וד' אחרי העורף, וא' באמצע הכוללת כולם. ואותם שבאחורי העורף הם הם המתפשטים למטה בד"א להשלים הדיקנא שלו שתהיה בת י"ג תיקונים".

71. ת"ז תי' כ"א, נו, ע"ב; עי' אדיר במרום עמ' רצא: "בסוד ארבע מאות שקל".

72. שהשכינה עולה בתיקונה עד האין סוף ב"ה, עי' ת"ז שם תי' י כד, ע"ב; ולעיל תי' לט.

הַיּוֹיָה שְׁפוּלָלַת אוֹתָן. וְהַכֵּל הוּא אַחָד, [כְּמוֹ] שְׁפָתוֹב: יְהוָה אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד (וְכַרְיָה, שֵׁם). שְׁהַרְי הַכֵּל מִתְחַלֵּק לְשֵׁלֶשׁ עֲשָׂרָה וְדָא, בְּסוּד שֶׁל שְׁלֹשָׁה [הַיּוֹיָה] וְ[הַיּוֹיָה] אֶחָד הַכּוֹלֵל אוֹתָן. וְזַעִיר אֲנָפִין הוּא אַחָד, ⁷³ וְהֵם תִּשְׁעַ מְדַרְגּוֹת שְׁלוֹ, שְׁלֹשׁ [כְּתֵר חֲכָמָה בִּינָה] שְׁלֹשׁ [חֶסֶד גְּבוּרָה תְּפָאֲרַת] שְׁלֹשׁ [נִצְחָ הוֹד יְסוּד], [שְׁלֹשׁ] כְּנַגְדֵי אַבָּא וְאִמָּא וְדַעַת, [שְׁלֹשׁ] כְּנַגְדֵי, וְכַנְגְדֵי הַשְּׂכִינָה הַיּוֹצֵאת מִכְּמוֹנָא. אֲבָל הַשְּׂכִינָה תְלוּיָה בְ[הַיּוֹיָה] אֶחָד הַכּוֹלֵל, וְזֶה ד' [הַיּוֹיָה] הַרְבִּיעִי וְאוֹת ד' מֵאָחָד. ⁷⁴ וְהַכֵּל הוּא אַחָד. שְׁכֵד שְׁלֹשָׁה [הַיּוֹיָה] מִתְחִילִים [בְּאַרְיָד] מִלְּמַעְלָה וּמִתְפַּשְׁטִים בְּמַדְרַגּוֹתֵיהֶם עַד שְׁמַנְיָעִים [בְּזוּ"נ] לְמַפְתָּה. וְאִזּוּ יוֹצֵא ד' [הַיּוֹיָה] הַד' אַחֲרֵיהֶם, וְהַכֵּל הוּא אַחָד. וְזֶה א' יוֹיָה, ⁷⁵ א' אֶחָד וְדָא. יָמִין וּשְׂמָאל וְאַמְצַע, וְ[הַכֵּל] בְּשֵׁלֶשָׁה רְאשִׁים אֵלּוּ הַשְּׁתַרְשֵׁ, לְהַעֲמִיד הַגְּהֵגַת הַעוֹלָם [ע"י זו"ן] בְּקִיּוּם שְׁלָם. ⁷⁶ וְסוּדוֹת [אֵלּוּ] הַנּוֹדְעִים לְחַכְמֵי לֵב, תְלוּיִם זֶה בְּזֶה בְּשַׁעוֹר שְׁלָם.

בֵּא וְרָאָה, כָּל הַדְּבָרִים הַתְלוּיִם בְּיָמִין מִשְׁתַּרְשֵׁם בְּאֵן, [דְּהַיְנוּ] בְּאֵלּוּ הַחַיּוֹנְתֵי שֶׁל הַרָאשׁ [שֶׁל אַרְיָד] וְדָא. וְכָל הַמְדַרְגּוֹת לּוֹקָחוֹת לְפִי הַפּוֹד שְׁלָהֶם

אִיהוּ אֶחָד, דְּכַתִּיב ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד. דְּהָא כְּלָא הָכִי בְּתַלְיָסָר אֲתַפְרֵשׁ וְדָא, בְּרִזָּא דְתַלְתָּ וְחַד דְּכַלִּיל לִזְוִן. וְז"א אִיהוּ אַח, וְאַנּוּן ט' דְּרַגִּין דִּילָה תַלְתָּ תַלְתָּ תַלְתָּ, לְקַבֵּל או"א וְדַעַת, וּלְקַבֵּל וּלְקַבֵּל שְׂכִינְתָא דְנַפְקַת מִגָּה. אֲבָל שְׂכִינְתָא בְּחַד דְּכַלִּיל תַלְיָא וְדָא ד'. כְּלָא אִיהוּ אַחָד. דְּהָכִי תַלְתָּ שְׂרָזָן מְלַעֲלָא וּמִתְפַּשְׁטָן בְּדַרְגֵיהוֹן עַד דְּמַטִּי לְתַתָּא. בְּדִין נַפְקַת ד' אַבְתְּרֵיהוּ, וְכְלָא אִיהוּ אֶחָד. וְדָא יו"י א', אֶחָד וְדָא. יְמִינָא וּשְׂמָאלָא וְאַמְצַעִיתָא כְּלָא בְּתַלְתָּ רִישִׁין אֵלּוּן אֲשַׁתְרֵשׁ, לְאַקְמָא דְּבְרַנְיָתָא דְּעַלְמָא בְּקִיּוּמָא שְׁלָם. וְרִזְיָן אֲשַׁתְמוּדְעָן לְחַכְמֵי לֵבָא, תַלְזָן דָּא מִן דָּא בְּשַׁעוֹרָא שְׁלָם.

תָּא חַזִּי כְּלָהוּ מְלִין דְּתַלְזָן בְּיְמִינָא מְהַכָּא מִשְׁתַּרְשֵׁן, בְּאֵלּוּן חַנּוּרְתֵי דְרִישָׁא וְדָא. וְכָל דְּרַגִּין נְטִלִין לְפּוּם רִזָּא (לְהוּ) [דְּלְהוּן] לְיְמִינָא אוּ לְשְׂמָאלָא אוּ

73. עי' ת"ז תי' נו, צ, ע"א, כוונות ק"ש של אחד, אח (ז"א) - ד (נוקבא), שער הכוונות, דרוש ק"ש.
 74. עי' אדיר במרום עמ' צט.
 75. עי' ת"ז בהקדמה טו, ע"ב, ולעיל סוף הקדמה א', י' ו' ה' הוא כמנין כ"ו, פעמיים אח"ד.
 76. עי' קל"ח פתח צה, ח"ב, עמ' רפז, ועיין לקמן הערה 157.

[דהיינו] לַיְמִין אוּ לְשְׂמאל אוּ לְאַמְצַע.⁷⁷ והכל תלוי מכאן, מושלשה ראשים אלו [של אריד] שְׁנָאֲמְרוּ. שְׁהָרִי בְּתוֹךְ הָרֵאשׁ הֵיחָה הָרֵאשׁוֹן [הגולגולת של אריד], נִמְצָא מִחַ אֶחָד נִעְלָם [והוא חכמה של אריד], וְזֶה הָרֵאשׁ הַשְּׁלִישִׁי. וְלִמְעֵלָה מִמֶּנּוּ קִים אֲוִיר אֶחָד שְׁלֵא נִתְפָּשׁ, וְהוּא הָרֵאשׁ הַשְּׁנִי.⁷⁸ וּמִחַ זֶה עוֹמֵד לְצַד שְׂמאל, שְׂפָךְ הוּא תְּלוּי [ממה שְׁנִמְצָא] מִלְּמַעְלָה.⁷⁹ וּמִכַּאן [ממח זה] נַעֲשֶׂה הַכֵּל, [כמו] שְׂכֵתוֹב: כָּלֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ⁸⁰ (תהלים קד, כד), וְסוֹד עֲלִיּוֹן הוּא. שְׁהָרִי הָעוֹלָמוֹת נַעֲשׂוּ עַל יְדֵי [ספירת] הַגְּבוּרָה, וְזֶהוּ מַה שְּׁדַרְשׁוּ חֻכְמִים,⁸¹ שְׁחֻקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּדִין, אֲלֵא שְׂשִׂתָּ עִמּוֹ מִדַּת הַרְחֻמִּים (בראשית רבא יב, טו). שְׁהָרִי עֵקֶר הַכֵּל כֵּךְ הוּא, שְׁחֻכֵּל נִבְנָה מִצַּד הַגְּבוּרָה. וְהַכֵּל הוּא כְּדֵי לְהַבִּיא לְמִטָּה [בְּחִינָה] בְּסוֹד אָדָם [דהיינו זְעִיר אֲנָפִין]. לְפִיכֵךְ: אֲשֶׁר יִצַר אֶת הָאָדָם בְּחֻכְמָה,⁸² זֶו הַחֻכְמָה

לְאַמְצַעִיתָא. וְכֵלָא מְהֵכָא תְּלִיא מִתְּלַת רִישֵׁין אֲלִין דְּאִתְמָרוּ. דְּהָא בְּגוּ רִישָׁא דָּא קְדָמָאָה מִחָא חַד סְתִים אֲשִׁתְּפַח וְדָא רִישָׁא תְּלִיתָאָה. דְּעֵלָא מְנַה קִימָא חַד אֲוִירָא דְּלָא אֲתַפְּס וְאִיהוּ רִישָׁא תְּנִינָא. וּמִחָא דָּא לְשְׂמאלָא קָאִים דְּהֵכִי תְּלִיא בֵּיה מְלַעְלָא. וּמְהֵכָא אֲתַעְבִּיד כְּלָא דְּכִתִּיב כָּלֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ (תהלים קד כד) וְרָזָא עֲלָאָה אִיהוּ. דְּהָא עֲלִמִין בְּגְבוּרָה אֲתַעְבִּידוּ, וְהֵינּוּ דְּאוּקְמוּהָ רַבְּנִין שֶׁהַב"ה בְּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּדִין אֲלֵא שְׂשִׂתָּ עִמּוֹ מִדַּת הַרְחֻמִּים (כ"ר יב טו). דְּהָא עֵקֶרָא דְּכֵלָא הֵכִי אִיהוּ, דְּכֵלָא אֲתַבְּנִי מִסְטָרָא דְּגְבוּרָה. וְכֵלָא לְמִיתִי לְתַתָּא בְּרָזָא דְּאָדָם. בְּגִין כֵּךְ אֲשֶׁר יִצַר אֶת הָאָדָם בְּחֻכְמָה, דָּא חֻכְמָה סְתִימָאָה

77. עיי"ש פתח קד.

78. כללו של דבר, יש ראש ראשון שהוא הרדל"א (בעתיק) ויש ראש ראשון שהוא גולגלתא (באריד); ראש השני הוא אוירא דכיא (קרומא): הראש השלישי הוא מוחא סתימאה (חכמה). ועיי' לעיל הערה 66.

79. בחכמה של אריד מתלבשת מלמעלה הגבורה של עתיק שהיא בחינת שמאל, עיי' כללות האילן, שער עמ' רעג.

80. על סוד הפסוק: "כולם בחכמה עשית", שהכל תלוי מחכמה סתימאה הזאת, עיי' אדיר במרום עמ' קעח; שם עמ' רמט: "ובאמת בחכמה סתימאה נבנים בתחילה כל הדברים בסוד: כולם בחכמה עשית"; שם עמ' שט: "הוא נמשך מן החכמה - שהוא קיום הכל, בסוד: כולם בחכמה עשית"; ר' לעיל תי' לה.

81. עיי' זהר וישב ח"א, קפ, ע"ב; בראשית רבא, יב, טו. וע"ע בראשית א, א, רש"י, ד"ה ברא אלקים. עיי' אדיר במרום עמ' של"ג, שער עמ' קמ"ט.

82. ע"פ ברכות ס, ע"ב. וכן מתפרש הפסוק: אשר יצר את האדם [דהיינו ז"א] בחכמה [סתימאה]. עיי' אדיר במרום עמ' רד: "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית - שכל הבריאה כמו בקיצור היא האדם... כי הד"ם של אדם נעשה [המספר] מ"ת בהכאת ה' שהיא החכמה... וגם חכמה הוא כ"ח מ"ה שגיי' אד"ם".

הַסְתוּמָה [שֶׁל אֲרִיד] ⁸³ שֶׁעַל יְדֵה עוֹמֶדֶת הַנְּהַגְתָּ הַכֹּל. וְכֹל זֶה עוֹמֵד בְּסוּד הַגּוֹף [שֶׁל הָאָדָם]. ⁸⁴ לְפִיכֵךְ הַגּוֹף תְּלוּי וְנִמְצָא מִמֶּנּוּ [מִהַחֲכֻמָּה מִצַּד גְּבוּרָה דַּעֲתִיק]. וְכֵךְ כָּל הָעֲנִינִים, תַּחֲלִילָתָם תְּלוּיָהּ בְּסוּד הַיָּהּ [שֶׁל הַחֲכֻמָּה שֶׁל אֲרִיד] וְדָא. וְ[סְפִירַת] הַחֲסֵד הַתְּפִשֵׁט וְנִכְנַס לְפָנִים, וְתַקֵּן תְּקוּנִים בְּמִדְרָגוֹת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. ⁸⁵

דְּבָה קָאִים דְּבְרִנּוּתָא דְּכֹלָא. וְכֹל דָּא בְּרָזָא דְּגוּפָא קָאִים, בְּגִין כְּךָ גּוּפָא מְגָה תְּלִיא וְאִשְׁתַּכַּח. וְהָכִי תְּלִיא רְזָא מְשִׁירוּתָא דְּכֹל מְלִין וְדָאִי. וְחֲסֵד אֲתְּפִשֵׁט וְעִיל לְגוּ, וְאֲתַקִּין תְּקוּנִין לְדְרָגִין כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ.

בֵּא וְרָאָה, שְׁמֹנֶה הַמּוֹחַ [ח"ס שֶׁל אֲרִיד] הַתְּפִשֵׁט הַכֹּל וְדָאִי. וְהַכֹּל תְּלוּי בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה גְבוּעוֹת עֲלוּנוֹת שְׁיוּצָאוֹת מִמֶּנּוּ [דְּהִינּוּ י"ג תְּקוּנֵי הַזְּקֵן], שְׁנוּבְעוֹת גְבוּעָה עֲלוּנָה לְכֹל מִי שֶׁצָּרִיךְ. אֲבָל מִהַגְלָגְלַת שֶׁל הָרֵאשׁ תְּלוּיוֹת הַשְּׁעָרוֹת, ⁸⁶ נִימִים עַל גְּבֵי נִימִים. וְאֵלּוּ גַם כֵּן יוֹצְאוֹת מִתּוֹךְ הַחֲכֻמָּה הַזֹּאת. ⁸⁷ אֲבָל הַכֹּל לְפִי מִדְרָגוֹתָיו הַתְּחִלְקִי. ⁸⁸

תָּא חֲזִי מַהֲאִי מַחָא אֲתְּפִשֵׁט כֹּלָא וְדָאִי. וְכֹלָא תְּלִיא בְּתַלְסַר נְבִיעִין עֲלָאִין דְּנִפְקִין מִגָּה, דְּנְבִיעִין נְבִיעוּ עֲלָאָה לְכֹל מֵאֵן דְּאִצְטְרִיךְ. אֲבָל מִגְּלָגְלַת דְּרִישָׁא תְּלִין שְׁעָרֵי נִימִין עַל נִימִין, וְאֵלִין נְמִי מִגּוֹ חֲכֻמָּתָא דָּא נְפִקִין. אֲבָל כֹּלָא לְדְרָגוּי אֲתְּפִרֵּשׁ.

83. עי' זהר תזריע ח"ג מ"ב סע"ב, ועי' עץ חיים ח"ב ק"א ע"ד.
 84. גוף של האדם עומד ע"פ סדר עשר ספירות, הראש כנגד חב"ד, יד ימין ושמאל: חסד וגבורה, החוזה - תפארת, הרגלים - נצח והוד, הברית - יסוד, עטרה - מלכות; עי' שערי רמח"ל, אגרות פח"ד, סי' טז, עמ' שעג - שעד, וע"ע קל"ח, פ"יב.
 85. כלומר אחרי שנקבע בדיון, כדי לברוא העולם, אח"כ "התפשט החסד", דהיינו, הקב"ה שיתף עמו מדת הרחמים. עי' ג"כ עץ חיים ח"ב, שער מ"ד, פ"ז, בסופו קא, ע"ד, שאין אחד מהו' קצוות יכול להתלבש באור האין סוף אם לא שיתלבש בו תחילה אור החסד. וע"ע שערי רמח"ל. כללי חכמת האמת, סי' סז - סח, עמ' שמה - שמו.
 86. עי' אדר' קכח, ע"ב: "תאנא בגולגלתא וכו'"; שער' עמ' שלב-שלג.
 87. עי"ש קכט, ע"א: "דבכל נימא ונימא אית מבויע דנפיק ממוחא סתימאה", ועי' קל"ח פתח קה "שערות הראש הם מתגלים מקדושת המוח (החכמה) עצמו כמו שהיא בן, אך הדיקנא עשויה להשתלשל בה האורות בהדרגה, לרדת עד הו"א". ושם עמ' שח: "הדיקנא הם צינורות הממשיכים אור החכמה סתימאה לחוץ, לעשות השתלשלות. אך גם השערות של הראש אמרו באדרא רבא (קכט, א) שהם ממשיכים האור מן המוח... והנה הפרש הוא שהשערות של הראש אינם אלא מגלים אור המוח כאשר הוא, ולא בהשתלשלות והדרגה. אך הדיקנא ממשכת האור להשתלשל בהדרגה".
 88. עי' קל"ח שם ח"א, עמ' שח.

בא וראה, למטה [בוועיר אנפין] פתוכ: שראשי נמלא טל, קנצותי רסיסי לילה (שיר ה, ב), שהרי המוח [של ז"א] ממלא את [חלל] הראש [שלו]. ואחר כך מהמוח שהוא יוצאות טפות למי שראוי, מתוך שערות אלו. ובהם יתקן מי שראוי להתקן, לטוב אחר כך האור שצריך לזון את העולם.⁸⁸ ועל דרך זה למעלה [בארץ אנפין], מתוך שערות אלו [י"ג חירותי דארץ] אור החכמה יוצא כדגמת זה [של ז"א], לתקן מי שראוי להתקן. אבל המזון הראוי לא יוצא אלא מאותם התקונים הנכבדים [שהם י"ג תקוני הוקן] הסוככים לצד הפנים כמו שנתבאר. לפיכך הכל צריך [ללכת] לפי מדרגתו. ונימוס אלו מתוך המוח הנה [של ארץ] יוצאות, מתוך הברור שהתברר מתוך אותם המלכים [של עולם התהו] שנופרו. וכמה מדרגות ומדרגות תלויות בהן. אבל בשעה שיוצאות לחוץ, הראש השני האמור [האור], אוחו אותן ומחזיר אותן בסדור עליון בסוד של שלשה עשר [חירותי],⁸⁹ לימין שמאל ואמצע, כמו שנתבאר. ועולים ויוצאים על גבי הגלגלת לחוץ להאיר למי שצריך, על ידי האור של המוח שהוא שזרם בהם. ושעור של הנימין [גדלם ואורם], וחשבון שלהן,⁹⁰ הכל הוא משער על פי

תא חזי לתתא כתיב שראשי נמלא טל קנצותי רסיסי לילה (שיר ה ב). דהא מחא מלא לרישא. ולבתר מההוא מחא נפקין טפין למאן דאתחזי מגו שערין אלין. ובהו אתתקן מאן דאתחזי לאתתקנא לנטלא בתר הכי נהירו דאצטריך לאזנא עלמא. כגונא דא לעלא מגו נימין אלין נהירו דחכמתא נפיק כגונא דא לאתקנא מאן דאתחזי לאתתקנא. אבל מזונא דאתחזי, לא נפיק אלא מאנון תקונין יקירין דסחרין לסטרא דאנפין כמה דאתמר. בגין כך כלא לדרגה אצטריך. ונימין אלין מגו האי מחא נפקי, מגו ברירו דאתבריר מגו אנון מלכין דאתמרו. וכמה דרגין ודרגין תלין בהו. אבל בשעתא דנפקין לבר, ההיא רישא תננא דאתמרת, אחדת בהו והדרת [אצ"ל: וסדרת] לון בסדורא עלאה ברזא דתליסר לימינא שמאלא ואמצעיתא כמה דאתמר. וסלקין ונפקין ע"ג גלגלתא לבר לאנהרא למאן דאצטריך, בנהירו דההוא מחא דרהיט בהו. ושיעורא דנימין וחשבונא דלהון כלא ברזין

89. זו היא בח' שערות ז"א להשפיע לעולם, עי' אדיר במרום עמ' קפ, רו.

90. עי' אדיר במרום עמ' קעח - קעט, בפרט ד"ה אמנם צריך.

91. עי' אגרות עמ' נב: "שכל דברי האדרא חידושים הם. כי מה שנאמר בדברי רשב"י זלה"ה, או שנגלה בגלוי שם, לא נאמר כאן כי בקיצור עברו עליו: כגון בענין השערות דא"א הלא יראה כתוב: ושיעורא דנימין

סוד עֲלִיּוֹן, וְדַאי, כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ. שְׁעָרוֹת אֱלוֹהֵי, בְּלֵן עוֹמְדוֹת בְּסִדּוֹר יָאֵה, לְבָנוֹת כְּשִׁלְגִי,⁹² כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר עֲלֵיהֶם: וְשַׁעַר רֵאשִׁיה פְּעֵמַר נְקֵא (דְּנִיאל ז ט). וְאִין שָׁם עֲרְבוּבֵיָה.⁹³ וּמִצַּד זֶה נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל בְּלֵא מַחְלוּקַת⁹⁴ וּבְלֵא סַפְקוֹת כְּלָל,⁹⁵ מַה שְׂאִין בֵּן לְמִטָּה [בְּזַעִיר אַנְפִּין], כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר⁹⁶ [כְּכַר בְּאֲדָרָא דְרִשְׁבִּי].

עֲלֵאִין אֲשַׁתְּעַר וְדַאי כְּמַה דְּאֲצִטְרִיךְ. שְׁעָרִין אֲלִין כְּלֵהוּ קִימִין בְּסִדּוֹרָא יָאֵה חוֹרִין כְּתִלְגָא, דְּאֵתְמַר בְּהוּ וְשַׁעַר רֵאשִׁיה פְּעֵמַר נְקֵא (דְּנִיאל ז ט). וְלִית תְּמָן עֲרְבוּבֵיָא. וּמִסְטְרָא דָא אֲתִיְהִיבַת אֲוִרִיתָא לְיִשְׂרָאֵל בְּלֵא מַחְלָקַת וּבְלֵא סַפְקוֹן כְּלָל, מַה דְּלָאוּ הֵכִי לְתַתָּא כְּמַה דְּאֵתְמַר.

עֵינִים שֶׁל הַרְאֵשׁ הָעֲלִיּוֹן [שֶׁל אַרְיָד אַנְפִּין], כְּאֵן קִימִים סוּדוֹת לְחַכְמֵי לֵב. שְׁחָרֵי הָעֵינִים [בְּאוֹ] מִתּוֹךְ מִתּוֹךְ סְתִימַת הַמּוֹחַ.⁹⁷ בֵּא וּרְאֵה, בְּשַׁעַר שְׁהַתְּחִיל הַמּוֹחַ לְהִתְגַּלּוֹת מִתּוֹךְ אוֹתָם פְּנִים, כְּקַע וְהִתְגַּלְּהַ בְּשִׁתֵּי הָעֵינִים שֶׁבָּהֶן עוֹמְדַת הַהִשְׁגָּחָה, וּמַהִי הַהִשְׁגָּחָה? אֵלֵא בְּזִמְן שְׁעֵינִים אֵלֹו נִפְקַחוּת, אִזְ כֵּל הַסְּדוּרִים שְׁהַסְּתַדְּרוּ [מְאִפְשָׁרִים] כֵּל הַדְּבָרִים עוֹמְדִים בְּמִקּוּמָם, וְאִם לֹאוּ לֹא עוֹמְדִים. וְלְמִטָּה [בְּזַעִיר אַנְפִּין] כְּתוּב: אֵל תֵּאֱהָב שְׁנָה פֶּן תִּזְרַשׁ וְגו' (מִשְׁלִי

עֵינִין דְּרִישָׁא עֲלָאָה, הֵכֵא קִימִין רִזִּין לְחַכְמֵי לְבָא. דְּהָא עֵינִין מְגוֹ סְתִימֵי דְּמַחָא. תָּא חֲזִי בְּשַׁעְתָּא דְּשָׂרֵי מַחָא לְאֲתַגְלָאָה מְגוֹ אַנְוִן אַנְפִּין, כְּקַע וְאֲתַגְלָאָה בְּתָרִין עֵינִין דְּבַהוּ קִימָא אֲשַׁגְּחוּתָא. מַאי אֲשַׁגְּחוּתָא? אֵלֵא בְּזִמְנָא דְּעֵינִין אֲלִין מִתְּפַקְחוּ, כְּדִין כְּלֵהוּ סְדוּרִין דְּאֵסְתַּדְּרוּ, כְּלֵהוּ מְלִין קִימִין בְּאֲתִרְיָהוּ, וְאִי לֹא לֹא קִימִין. וְלְתַתָּא כְּתִיב אֵל תֵּאֱהָב שְׁנָה פֶּן תִּזְרַשׁ וְכוּ'

וחשבנא דלהון כלא ברזין עלאין כו' ולא פורש, יען כבר נתבאר בדברי הרשב"י ז"ל ולא היה לאמר בהם שום חידוש"; עי' אד"ר קכח, ע"ב; אדיר במרום עמ' קמד.

92. עי' אד"ר קלא, ע"ב: תאנא כולהו שערי בין דרישא בין דדיקנא כולהו חוורי כתלגא.

93. עי"ש קכח, ע"ב, שער דאריך "איהו נקי דלא אסתבך דא בדא דא בדא, דלא לאחזאה ערבוביא בתיקונו"; אדיר במרום עמ' קנב.

94. עי' זהר בראשית ח"א, ז, ע"א; שבימין אריך, ושם אין מחלוקת בתורה; תקט"ו תפלות, ת' נד: "זוה תורה בלא מחלוקת".

95. עי' באד"ר קלו, ע"א, ד"ה תאנא בגולגלתא, דמשערות של א"א יוצאים טעמי תורה, וכיון שכולו ימין אין בו בחי' מחלוקת, שם קכט, ע"א, ורק בד"א שיש בו ימין ושמאל יש מחלוקת.

96. עי' לקמן בתיקוני דד"א, ד"ה שערי דרישא; עי' אדיר במרום עמ' רז: "ובד"א כתוב: קווצותיו תלתלים - שיש תילי תילין של הלכות".

97. עי' אד"ז רפט, ע"א, ד"ה עינוי דרישא.

כ(ג). שְׁבִשְׁעָה שְׁעִינִים [שֶׁל זְעִיר אֲנָפִין] נִסְתַּמּוּת [נִעְצָמוּת], סְדוּרִים אֵינָם מְסִתְּדָרִים פְּרָאוּי. וּבִזְמַן שְׁנִפְקָחוֹת, הַכֹּל עוֹמֵד כְּמוֹ שְׁהִסְתְּדָר. וְסוּד זֶה: פִּקַּח עֵינֶיךָ שְׁבַע לָחֶם (שָׁם, שָׁם, שָׁם). תִּנּוּא⁹⁸: אִם עֵינַיִם אֱלוֹ הַעֲלִיזוֹת [שֶׁל אֲרִיךְ] הָיוּ נִסְגְּרוֹת אֶפְלוֹ רִגַע אֶחָד, הַכֹּל הָיָה נִחְרַב מִיָּד. לְפִיכֵךְ כְּתוּב: הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל (תְּהִלִּים ככא,ד). שְׁהָרִי לְמַטָּה [בְּזְעִיר אֲנָפִין], לְפַעְמִים נִפְתְּחוֹת הָעֵינַיִם וְלְפַעְמִים סְתוּמוֹת הֵם.⁹⁹ אֲבָל [מָה שְׁמַקִּים הָעוֹלָם בְּשִׂאלוֹ נִסְגְּרוֹת], בְּגִלְל שׁוֹשׂ אֱלוֹ [הָעֵינַיִם שֶׁל אֲרִיךְ] לְמַעַלָּה שְׁעוּמָדוֹת פְּקוּחוֹת תְּמִיד.

בֹּא וְרֵא, לְמַטָּה [הָעֵינַיִם בְּזְעִיר אֲנָפִין] הֵן יָמִין וּשְׂמָאל,¹⁰⁰ אֲבָל לְמַעַלָּה הַכֹּל הוּא יָמִין,¹⁰¹ שְׁפָתוֹב: הִנֵּה עֵין יְהוָה אֵל יִרְאוּ לְמוֹחֲלִים לְחֶסֶדוֹ (שָׁם לג,ח). וְסוּד זֶה, כְּכֹר נֶאֱמַר בְּאֲדָרָא שֶׁל רִשְׁבִּי הַמְּאֹר הַקָּדוֹשׁ.¹⁰² אֲבָל כָּאן צְרִיךְ לְגַלוֹת סוּדוֹת נַעֲלָמִים פְּרָאוּי.¹⁰³ בֹּא וְרֵא, שְׁנַיִם הֵם וְדָא, אֶלָּא שְׁחֹזְרוּ [לְהִיּוֹת]

(מְשַׁלֵּי כ יג). דְּבִשְׁעָתָא דְּעֵינִין מְסִתְּמָן, סְדוּרִין לֹא מְסִתְּדָרִין בְּדְקָא חֲזִי. וּבִזְמַנָּא דְּמִתְּפַקְחוֹן, כֹּלָּא קָאִים כְּמָה דְּאִסְתְּדָר. וְרִזָּא דָּא פִּקַּח עֵינֶיךָ שְׁבַע לָחֶם (שָׁם, שָׁם, שָׁם). תִּנּוּא אִי עֵינִין אֶלִּין עֶלְאִין הָיוּ מְסִתְּמָן אֶפְלוֹ רִגַעָא חֲדָא, כֹּלָּא הִנֵּה מִתְּחַרְב מִיָּד. בְּגִין כְּךָ כְּתִיב הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל (תְּהִלִּים ככא,ד). דְּהָא לְתַתָּא, לְזַמְנִין מִתְּפַתְּחוֹן עֵינִין וְלְזַמְנִין סְתִימִין אֲנוּן. אֲבָל בְּגִין דְּאִית אֶלִּין לְעֶלְא דְּקִימִין פְּקִיחוֹן תְּדִיר.

תָּא חֲזִי לְתַתָּא אֲנוּן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, אֲבָל לְעֶלְא כֹּלָּא אִיהוּ יְמִינָא, דְּכְתִיב הִנֵּה עֵין ה' אֵל יִרְאוּ לְמוֹחֲלִים לְחֶסֶדוֹ (שָׁם לג יח). וְרִזָּא דָּא הָא אֲתַמַּר בְּאֲדָרָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי בּוּצִינָא קְדִישָׁא. אֲבָל הָכָא אֲצִטְרִיךְ לְגַלְגָּאָה רִזִּין טְמִירִין בְּדְקָא יָאוּת. תָּא חֲזִי תְרִין אֲנוּן וְדָאִי

98. עי' אד"ר קכט, סע"ב.

99. עי' אד"ר רצג, ע"ב; עי' אדיר במרום עמ' רעט, על ענין סתימת ופתיחת העינים של ז"א.

100. אד"ר, קל, ע"א, וואד"ז רפט, ע"א, אדיר במרום עמ' רפא-רפה.

101. אד"ר שם, דהיינו שבא"א יש שתי עינים שהם אחת, זה מה שכתוב: עין ה' אל יראוי; עי' אדיר, עמ' ש-שא, עמ' שלא.

102. שם: "כתיב, עין ה' אל יראוי, וכתיב, עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ (זכריה ד, י). לא קשיא, זכו עין ה' אל יראוי, עינא דלעילא [א"א]. לא זכו, עיני ה' המה משוטטות, עינא דלתתא [ז"א]. ועם כל זאת שני עינים הם וחזרו להיות כעין אחת וכו'.

103. דהיינו, למה בא"א סודר כך, שנים ואח"כ אחד; עי' אדיר עמ' ש: "אך בא"א הגבורה עצמה חוזרת להיות חסד. וזהו סוד: התרין עיינין דאתחזרו לחד (אד"ר קכט ע"ב)".

אַחַד, וְסוּד הוּא. לְמַטָּה [בְּזַעֲרֵי אַנְפִּין] עוֹמְדוֹת הַעֵינַיִם לְהַעֲמִיד הַסֵּדֶר בְּמִקוּמוֹ לְיָמִין וּשְׂמָאל [דִּין וְרַחֲמִים]. אֲבָל פֶּאן [בְּאַרְיָד] עוֹמְדוֹת הַעֵינַיִם לְקַיָּם הַכּל בְּרַחֲמִים, וְדַאי. לְפִיכָד [עֵינִין] אַחַת הִיא, שְׁחַרֵי הַכּל הַשְּׁגָחָה שֶׁל רַחֲמִים הוּא. אֲבָל לְשָׁנַיִם הַתְּחַלְקָה, [בְּדִין] לְקַיָּם הַכּל, יָמִין וּשְׂמָאל, בְּרַחֲמִים. וְכַאן [בְּאַרְיָד] לֹא נִמְצְאוֹת רִיסִים עַל הָעֵינִין, וְלֹא עֲפַעֲפִים, שְׁחַרֵי הֵן צְרִיכוֹת לְהִיּוֹת פְּקוּחוֹת תָּמִיד.

בֹּא וּרְאֵה, פֶּאן נַחֲלָקִים סוּדוֹת לְגַבֵּי הָעֵינִין וְדַאי, בְּשִׁלְשָׁה גֻּנָיִם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה לְבָנִים,¹⁰⁴ לְבָן בְּתוֹךְ לְבָן וְלְבָן שְׁפוּלָל כֹּל לְבָן.¹⁰⁵ שְׁחַרֵי כֹּד לְכֹל [הַצְּדָדִים] צְרִיךְ שְׁתַּהַיְיְגָה פְּקוּחוֹת, [דְּהִינֵגוֹ] לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים יָמִין שְׂמָאל וְאַמְצַע, וְכֹל [הַצְּדָדִים הֵם] בְּסוּד הַיָּמִין. כֹּד לְיָמִין וְכֹד לְשְׂמָאל [הַכּל הוּא יָמִין], וְכֹת עֵינִין [הַאִישׁוֹן] עוֹמְדָת בְּפָנַיִם, לְכֹלֹל אֶת כָּלֶם כְּאַחַד [בִּיּוֹן שְׂמַמְנָה יוֹצֵא אוֹר הָעֵינִין]. וְהֵם עוֹמְדִים לְפִי סֵדֶר זֶה וְדַאי, לְבָן בְּתוֹךְ לְבָן, וְלְבָן שְׁפוּלָל כֹּל לְבָן. בְּאֵלוֹ הַלְּבָנִים הוּא מְשַׁגֵּיחַ לְכֹל צַד, וּמַעֲמִיד הַכּל בְּמִקוּמוֹ. מְשַׁגֵּיחַ לְמַעְלָה

אֶלָּא דְאַתְהִדְרוּ לְחַד, וְרִזָּא אִיהוּ. לְתַתָּא קִימִין עֵינֵין לְקִימָא סְדָרִין בְּאַתְרֵיהוּ לִימִינָא וּלְשְׂמָאלָא. אֲבָל הֵכָא קִימִין עֵינֵין לְאַקְמָא כֹּלָא בְּרַחֲמֵי וְדַאי. בְּגִין כֹּד חַד אִיהוּ, דְּהָא כֹּלָא אֲשַׁגְחוּתָא דְרַחֲמֵי אִיהוּ. אֲבָל לְתָרִין אַתְפְּרֵשׁ, לְאַקְמָא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא כֹּלָא בְּרַחֲמֵי. וְהֵכָא נִימִין לֹא קִימִין עַל עֵינָא וְלֹא כְּסוּתָא דְהָא פְּקִיחוֹ אֲצִטְרִיךְ תְּדִיר.

תָּא חֲזִי הֵכָא מִתְפָּרְשָׁן רִזִּין בְּעֵינָא וְדַאי בְּתַלְתַּת גֻּנָיִן דְאַנּוּן תַּלְתַּת חוּרִין, חוּר בְּגוֹ חוּר, וְחוּר דְּכִלִּיל כֹּל חוּר. דְּהָא הֵכִי לְכֹלָא פְּקִיחוֹ אֲצִטְרִיךְ, לְתַלְתַּת סְטָרִין יְמִינָא שְׂמָאלָא וְאַמְצַעִיתָא, וְכֹלָא בְּרִזָּא דִימִינָא. וְהֵכִי לִימִינָא וְהֵכִי לְשְׂמָאלָא. וְכֹת עֵינִין לְגוֹ קְאִים, לְאַכְלִלָא כֹּלָא כְּחַד. וְאַנּוּן בְּסֵדֶרָא דָּא קִימִין וְדַאי, חוּר בְּגוֹ חוּר, וְחוּר דְּכִלִּיל כֹּל חוּר. בְּאַלִּין חוּרִין אֲשַׁגְחַ לְכֹל סְטָר, וְאַקִּים כֹּלָא בְּדוּכְתָהּ.

104. בעין יש שלשה חלקים, החלק השחור, ומסביבו חלק יותר בהיר, והחלק הלבן, אולם בעין דאריך הכל לבן.

105. עי' אד"ר שם, וביאר ביין הרקח אות מ', דהבת עין, האישון דאריך לבנה, אבל אינו כ"כ לבן, וחיוור שמעליו לבן יותר, וחיוור העליון לבן משניהם, ולכן אמר "לבן שכולל כל לבן", אולם כאן הרמח"ל מפרש ששלושתם לבנים ממש; עי' אדיר במרום עמ' שא: "והחזרת העין שמאל לימין עושה ענין התלת חיוורין [לבנים], בזה הסדר של: חיוור בגו חיוור וחיוור דכליל כל חיוור". על הבת עין עי' שם עמ' שו: "והראיה נעשית בתוך הבת עיך", שם עמ' שז: "והנה תדע שחיוור העינים באמת תלוי בבת עיך".

אֲשַׁנַּח לְעֵלָא וְאֲשַׁנַּח לְתַתָּא, וְכֹלָא אָקִים בְּרַחֲמֵי בְּדָקָא חֲזִי.
 וּמְשַׁנְּיָנִי לְמַטָּה,¹⁰⁶ וְהַכֹּל הוּא מְקִים בְּרַחֲמִים, בְּרֵאוּי.

חֲנֻרָא קְדָמָא שְׁלִיט וְאִתְתַּקַּף בְּאַתְרָהּ. נְחִית לְתַתָּא לְאֲשַׁנַּח לְמֵאן דְּאֲצַטְרִיף. פְּדִין תָּב וְסָלִיק לְעֵלָא, וְקָשַׁר פְּלָא לְעֵלָא. וְהָכִי פְּלָא בְּרַחֲמֵי אֲתַקְנִים וְדַאי. וְדַא לִימְנָא.
 הֲלָבִן הֲרֵאשׁוֹן, שְׁלִיט וְתַקִּיף בְּמִקְוֵמוֹ. יוֹרֵד לְמַטָּה לְחֲשֹׁנֵי לְמוֹ שְׁצַרְדִּי. אִזְ חוֹזֵר וְעוֹלָה לְמַעְלָה, וְקוֹשֵׁר הַכֹּל לְמַעְלָה. וְכֵן הַכֹּל מִתְקַיֵּם בְּרַחֲמִים וְדַאי. וְזֶה [הֲלָבִן הֲרֵאשׁוֹן] בְּיָמֵינוּ.¹⁰⁷

חֲנֻרָא תַנְיָנָא שְׁלִיט נְחִית וְסָלִיק, לְאֲקָמָא בְּרַחֲמֵי לְשִׁמְאָלָא.
 הֲלָבִן חֲשֹׁנֵי, שׁוֹלֵט, יוֹרֵד וְעוֹלָה, לְהַעֲמִיד הַשְּׁמֹאל בְּרַחֲמִים [בְּיָמֵינוּ].

חֲנֻרָא תְּלִיתָא שְׁלִיט נְחִית וְסָלִיק, לְאֲקָמָא פְּלָא בְּרַחֲמֵי לְאֲמַצְעֵיתָא. פֶּת עֵין קְיָמַת לְעֵלָא, וְכִלְיַת הָכִי פְּלָא בְּרַחֲמֵי, וְהָכִי נְטֻלַת לְתַתָּא. וְלִזְמַנָּא דְאִתִּי נְכוֹן יְהִיָּה הַר בֵּית ה' בְּרֵאשׁ הַהָרִים (ישעיה ב ב). בִּי"ת ב"ת י', דָּא פֶּת עֵין. וְהִיא [אצ"ל: מַהִּיא] י' עֲלֵאָה חֲכֻמָּה סְתִימָאָה, עֲלֵאָה עַל פְּלָא וְדַאי. וְיוֹ"ד אִיהִי שְׁעִירָא דְעֵינָא
 הֲלָבִן הַשְּׁלִישִׁי, שׁוֹלֵט, יוֹרֵד וְעוֹלָה, לְהַעֲמִיד כָּל הָאֲמַצְעַת בְּרַחֲמִים. פֶּת עֵין עוֹמְדַת לְמַעְלָה, וְכוֹלְלַת כָּךְ הַכֹּל בְּרַחֲמִים, וְכֵן לֹקַחַת לְמַטָּה. וְלַעֲתִיד לְבוֹא [פְּתוּב]: נְכוֹן יְהִיָּה הַר בֵּית יְהוָה בְּרֵאשׁ הַהָרִים (ישעיה ב ב), בִּי"ת, פֶּת י', זֶה ב"ת עֵין.¹⁰⁸ וְהִיא י' עֲלִיוֹנָה הִיא חֲכֻמָּה סְתִימָאָה,¹⁰⁹ עֲלִיוֹנָה עַל הַכֹּל וְדַאי. וְיוֹ"ד, הִיא

106. שם קל, ע"א, משגיח למטה, דהיינו לעין של ד"א; אדיר במרום עמ' רפה-רפו: "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל - כי למטה יש השינה... אך בא"א אינו כך, והטעם משום שהוא [א"א] שומר ישראל, שהוא [ישראל] ד"א, ישראל דלעילא".

107. הסדר כאן הוא לפי ההנהגה, הגם שבאד"ר, כקט ע"ב, הוא מבאר סדר אחר. עי' באגרות עמ' נב, שכל האדרא הזאת מסודרת לפי ההנהגה; עי' אדיר במרום עמ' שא: "זוה כי הנה סדר החירין לפי ענין הגוונין הוא: חסד א', גבורה ב', תפארת ג', ובת עין הד' להם. אך לפי החזרה הזאת [של העין שמאל לימין] נסדרים בסדר אחר... והסדר הוא, הנה הב' עינים הם ודאי חר"ג...".

108. עי' זרזר כי תצא ח"ג, רפ, ע"ב; עי' אדיר עמ' רעג-רעד: "זוה סוד: ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה (בראשית, כב, יד) - כי השכינה היא ההר, והקב"ה רואה אותה, וחוזר ומציירה בו בסוד: שימני כחותם על לבך (שה"ש, ח, ו), עד שהשכינה תראה במלך ב"ה, בסוד: כל הנוגע בכס כנוגע בבבת עינו (גיטין. נז, ע"א), שהבבת עין היא השכינה הנשרשת בעיך". עי' עוד שם עמ' צו.

109. עי' תז"ת ת' יח, לב, רע"א; עי' לעיל תי' לט; תי' מד.

בְּסִתְיָמוּ חַד. אָבֵל י' בַּה תְּלַת קוּצִין, וְאַנּוּן תְּלַת חוּרִין אֵלִין דְּאַתְמָרוּ.

שְׁעוּר הָעֵין עַל פִּי הָעֵלָם אַחַד. אָבֵל י' יֵשׁ בַּה שְׁלֶשָׁה קוּצִים,¹¹⁰ וְאֵלוּ הֵם הַשְּׁלֶשָׁה לְבָנִים שְׁנֵאמְרוּ.

וְעוֹד הָכָא קְיָמִין רִזִין לְאַתְפָּרְשָׁא לְפוּם דְּרַגִּין, דְּהָא תְּלַת חוּרִין קְיָמִין הָכָא. וְכֹל חַד לְתַלְתָּ סְטָרִין אַתְפָּשֵׁט. וְשִׁבְעָ אַתְפָּשְׁטוּ מִנְה, וְרָזָא ז' גְּלָדִין דְּעֵינָא. אָבֵל כֹּלָא בְּגִין רָזָא עֲלָאָה קָאִים. דְּהָא אֵלִין קְיָמִין לְאַקְמָא סְדְרִין בְּדוּכְתִיָּהוּ. וְכֹלָא הָכִי בְּתַלְתָּ אַתְפָּרְשׁ, מִסְטָרָא דְתַלְתָּ רִישִׁין. וְכֹלָא בְּרָזָא דְשִׁבְעָ, דְּהָכִי תַלְזִין כְּלָהוּ דְרַגִּין בְּשִׁבְעָ כְּמָה דְאַתְמָר. בְּגִין כְּדָ עֵינָא אִיהוּ תְּלַת וְשִׁבְעָ. אָבֵל כֹּל חוּרָא נְמִי הָכִי סְלִיק לְתַלְתָּ וְשִׁבְעָ וְדָאִי, כֹּלָא כְּמָה דְאַצְטָרִיךְ.

וְעוֹד, כְּאֵן [בְּעִין] נְמַצָּאִים סוּדוֹת שְׁמֵתְבָאִים עַל פִּי הַמְדְרָגוֹת. שְׁהָרִי שְׁלֶשׁ לְבָנִים עוֹמְדִים כְּאֵן, וְכֹל אַחַד מִתְפָּשֵׁט לְשֶׁלֶשָׁה צְדָדִים. וְשִׁבְעָה הַתְפָּשְׁטוּ מִמֶּנָּה [מִהָעֵין],¹¹¹ וְסוּד זֶה, הוּא שִׁבְעָה קְרוּמִים שֶׁל הָעֵין.¹¹² אָבֵל זֶה בְּגִלְלָ שְׁהַכֵּל עוֹמֵד עַל פִּי סוּד עֲלִיזִין, שְׁהָרִי אֵלוּ [הַשְּׁלֶשָׁה לְבָנִים] עוֹמְדִים לְהַעֲמִיד הַסְּדָרִים בְּמִקּוּמָם. וְהַכֵּל כְּדָ מִתְחַלֵּק בְּשֶׁלֶשָׁה [צְדָדִים],¹¹³ וְזֶה מִצְדַּד הַשְּׁלֶשָׁה רְאִשִׁים [הַגּוֹלְגּוֹלְתָּ, הָאוּרִי וְהַמּוּחַ]. וְהַכֵּל [בְּגִלְלָ] בְּסוּד שִׁבְעָ,¹¹⁴ שְׁכָדָ תְּלוּיּוֹת כֹּל הַמְדְרָגוֹת בְּשִׁבְעָ כְּמוֹ שְׁנֵאמְרוּ.¹¹⁵ לְפִיכָד עֵין הִיא [ג' בְּסוּד] שְׁלֶשׁ וְשִׁבְעָ [ג' לְבָנִים וּ' קְרוּמִים]. אָבֵל כֹּל לְבָן, גַּם בֵּין עוֹלָה לְשֶׁלֶשׁ וְשִׁבְעָ וְדָאִי, הַכֵּל כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ.

מְצָחָא דְרִישָׁא דָּא מְצָחָא דְרַעוּנָא דְקָאִים לְאַתְגַּלְאָה לְזַמְנִין. דְּהָא עֵינִין

מְצָחָא הָרִאשָׁא, זֶה מִצְחָא הָרַעוּנָא [רַעוּנָא דְרַעוּיָן]¹¹⁶ שְׁעוּמְדָ לְהַתְגַּלּוֹת לְזַמְנִים

110. שם תי' סט, קטי, ע"ב.

111. עי' אד"ז רצג, ע"ב, ד"ה ארבע: "שבעה דאקרון עיני ה"; אדיר במרום עמ' שז: "וכנגד זה נאמר: על אבן אחת שבעה עינים, (זכריה ג, ט) כי העין בעצמו מתפשט בסוד עין ועושה סדר אחד למטה בבחינה זו בסוד ז' עינים...". וכן בעמ' ש"ו, למטה, מספר 25 שם: "זה כי בת העין... לימין ולשמאל, ונעשים ב' עינים".

112. ת"ז תי' ע' קכח, ע"א: "אינון שבעה גלדי עינא דאינון דא על גב דא כנלדי בצלים".

113. חיוורת, שערות, דיקנא, כולם מתפשטים לג' צדדים, ועי' לעיל הערה 67.

114. עיין אדיר במרום עמ' שז.

115. עי' לעיל ד"ה: ומאי דאתפשט לגו, שאריך כולו מלביש שבעה תחתונות של עתיק.

116. עי' אד"ר קכט, ע"א; באדרא של רשב"י, הקדים תיקון של הרעוא דמצחא לתיקון העינים, וכאן האדרא הזאת תיקון הרעוא בא אחרי תיקון העינים. אפשר משום שתיקון העיניים הוא תמיד, משא"כ המצח. וצ"ע.

[מְסִימִים]. שְׁהָרִי [הַמְצִחַ אֵינוֹ כְּמוֹ הָעֵינַיִם] שְׁהָעֵינַיִם עוֹמְדוֹת תְּמִיד בְּהַשְׁנָחָה שְׁאֵינָה נִפְסָקָתָה, שֶׁכֶּךָ צָרִיךְ לָקִים הַכֹּל בְּרַחֲמִים. אֲבָל מִצַּח זֶה בְּשִׁעָה שְׁמֹתֶנְגְלָה, כֹּל בְּעֵלֵי דֵינַיִם מוֹסְתִלְקִים מִלְּפָנָיו לְגַמְרֵי וְלֹא שׁוֹלְטִים.¹¹⁷ לְפִיכֶךָ זֶה לֹא צָרִיךְ [לְהַתְּנַלּוֹת] תְּמִיד אֲלֵא לְזִמְנִים [מְסִימִים],¹¹⁸ כְּמוֹ שֶׁבְּתוֹב: וְאֵנִי תְּפַלְתִּי לְךָ יְהוָה עַת רְצוֹן (תְּהִלִּים סט,ד) [שֵׁשׁ עֲתִים לְרְצוֹן], מִשְׁמַע שְׁלֹא תְּמִיד הוּא כֶּךָ.¹¹⁹

אֲבָל בֵּא וּרְאֵה, לְמַטָּה [בְּזַעִיר אֲנִפִּין] הַמְצִחַ גְּמוּצָא בְּדִין וְדֹא.¹²⁰ וּמָהוּ הַסּוּד? אֲלֵא בֵּא וּרְאֵה, שְׁלִשָּׁה מוֹחוֹת [חב"ד] עוֹמְדִים בְּתוֹךְ הָרֹאשׁ [שֶׁל ז"א]. הַדַּעַת מְאִיר כְּנִגְדוֹ בְּתוֹךְ הַמְצִחַ.¹²¹ וְשֵׁם [בְּמִצַּח] מִתְּנַלּוֹת אוֹתָן חֲמֵשׁ גְּבוּרוֹת.¹²² לְפִיכֶךָ הַמְצִחַ [שֶׁל זַעִיר אֲנִפִּין] עוֹמֵד בְּאֲדָמִימוֹת.¹²³ וְזֶה צָרִיךְ [לְהִיּוֹת] כֶּךָ, כְּדִי לְשַׁבֵּר לְפָנָיו אוֹתָן הַקְּלָפוֹת. בֵּא וּרְאֵה, בְּמִצַּח עוֹמְדוֹת כ"ב אוֹתִיּוֹת שְׁיוּצָאוֹת מִתּוֹךְ הַבֵּינָה [אִימָא עֲלָא].¹²⁴

קִימִין תְּדִיר בְּאַשְׁגָּחוֹתָא דְלֹא פְּסָק, דְּהֵכִי אֲצִטְרִיךְ לְאַקְמָא כְּלֹא בְּרַחֲמֵי. אֲבָל מִצַּחָא דָּא בְּשִׁעָתָא דְאַתְגְּלִי, כְּלָהוּ מְאִרֵי דֵינִין מִתְּעַבְרֵן מִקְמָה לְגַמְרֵי וְלֹא שְׁלִטִין. בְּגִין כֶּךָ דָּא לֹא אֲצִטְרִיךְ לְמַהוּי תְּדִיר אֲלֵא לְזִמְנִין. דְּכַתִּיב וְאֵנִי תְּפַלְתִּי לְךָ ה' עַת רְצוֹן (תְּהִלִּים סט יד) אֲשֶׁתְּמַע דְלֹא תְּדִיר אֵיהוּ הֵכִי.

אֲבָל תָּא חֲזִי לְתַתָּא מִצַּחָא בְּדִינָא אֵיהוּ וְדֹאֵי. מֵאֵי רְזָא? אֲלֵא תָּא חֲזִי תְּלַת מַחִין קִימִין גּוּ רִישָׁא. דַּעַת אֲנָהִיר לְקַבְלָה בְּגוּ מִצַּחָא. תְּפִן מִתְּנַלְלִין אֲנוּן חֲמֵשׁ גְּבוּרָאן, בְּגִין כֶּךָ מִצַּחָא סוּמְקָא קָאִים. וְדָא הֵכִי אֲצִטְרִיךְ, בְּגִין לְתַבְרָא קְמָה אֲנוּן קְלִיפִין. וְתָא חֲזִי בְּמִצַּחָא כ"ב אֲתוּן קִימִין דְּנִפְקִין מִגּוּ בֵּינָה, וְכֹלֵא אֲצִטְרִיךְ,

117. עיי"ש; אדיר במרום עמ' רכג.

118. עי' באדיר במרום עמ' רכד, העת רצון מתגלה בשבתות במנחה ואף בזמן התפילה: "ולפי זה יש עתים שהם רצון והוא זמן הגילוי. אך באמת אינו זמן אחד לבד, כי הלא בפרט לכל אדם יכול להתגלות העת רצון לפי הצורך שלו"; שם עמ' רמט.

119. ועיי"ש עמ' רמה.

120. אד"ז רצג, ע"ב; אדיר במרום עמ' רנג: "כי באמת המצח בז"א הוא סוד דין הצמצום"; שם עמ' רנה.

121. עי' אד"ז רצב, ע"ב, דמדעת "נהיר אנפוי", ועי' באדיר במרום עמ' רכה: "כי המצח הוא התפשטות הדעות"; עי' שערי רמח"ל, עמ' רא-רד.

122. עי' זהר משפטים ח"ב, קכב, ע"ב; קל"ח, פתח ככד עמ' שלט, שמב.

123. עי' אד"ז, רצג, ע"א.

124. אדיר במרום עמ' רכה.

והכל צריך, [דהינו] זה גם מתוק למצח
ההוא [של זעיר אנפין], אבל עד כאן
הכל בדין תלוי, וזה צריך ודאי, [כדי]
לשים פחד על החוטאים. אבל בא
וראה, שהרי במצח [של ז"א] נגשרש כל
הדיוקן להראות,¹²⁵ והכל בגבורה ודאי,
[וזה כדי] שיפחדו הכל ממנו. אבל כיון
שהוא דין תקיף, הרבה מתוקים צריכים
לו. ותפלין בוקעים מן המצח ההוא [של
ז"א] ויוצאים לחוץ, וזה הוא מתוק
אצלו.¹²⁶ ועוד יש ציץ מצד של אבא,
וזה ראוי לכהן הגדול.¹²⁷ וככל יום בזמן
תפלת מנחה מתנלה המצח הזה
שלמטה [דהינו של זעיר אנפין] כדי
לכפות את הקלפות,¹²⁸ ולפיקד צריך
[להניח] תפלין בתפלת מנחה,¹²⁹ שהרי
כך צריך למתק אותו מצח. אבל בשבת,
שמנוחה נמצאת ויש מתוק גדול,
התפלין אינם ראויין, [וזה כדי] שלא
להראות פנים בכבוד השבת.

כל זה למטה [בזעיר אנפין]. אבל
למעלה [בארץ], המצח מתמתק
במתוק עליון של [היסוד של] עתיק
יומין, ומתוק זה גורם לאותם מצחים
שלמטה להתמתק מעט. אבל בשעה

ודא בסומא נמי לההוא מצחא, אבל עד
הכא פלא בדינא תלי. ודא אצטריך ודאי
לשואה דחילו על חיבא. אבל תא חזי
דהא במצחא פל דיוקנא אשתרש
לאתחזאה וכלא [אצ"ל: דכלא] בגבורה
ודאי, וידחלון מנה פלא. אבל בגין
דאיהו דינא תקיפא, פמה בסומין
אצטריכן לה. ותפלין בקעין בההוא
מצחא ונפקין לבר, ודא איהו בסומא
לגבה. ותו אית ציץ מסטרא דאבא, ודא
אתחזי לכהנא רבא. ובזמנא דצלותא
דמנחה בכל יומא, אתגליא מצחא דא
דלתמא בגין לאכפניא קליפין. ובגין כך
אצטריך תפלין בצלותא דמנחה, דהא
הכי אצטריך לבסמא ההוא מצחא. אבל
בשבתא דניחא אשתכח ובסומא איהו
יתיר, תפלין לא אתחזון, דלא לאתחזאה
פגימו ביקרא דשבתא.

כל דא לתתא. אבל לעלא מצחא
אתבסם בבסימו עלאה דעתיק יומין,
ובסומא דא גרים לאנון מצחין דלתתא
לאתבסמא זעיר. אבל בשעתא דאתגליא

125. עי' אד"ר קכט, ע"א, ואד"ז רפח, ע"ב.

126. עי' גם בזהר ואתחנן ח"ג סב ע"א. ושער הכוונות דרוש ו' דתפילין, יא ע"א; אדיר במרום עמ' רכה: "אמנם
גם בבחינה זאת [של דין] יש מיתוק והארה והוא סוד התפילין שמתגלה שם במצח, שהם המוחין בין דאבא
ובין דאימא הבוקעין אותו ויוצאין לחוץ, וזהו תיקון גדול למצח עצמו".

127. ועי' באדיר במרום עמ' רכא, ובעמ' רכה.

128. עי' זהר אחרי מות ח"ג, סד, ע"ב, דבין הערביים מתעורר הקב"ה לדון את הרשעים.

129. עי' שער הכוונות ענין תפילת מנחה, דרוש ב' נב ע"א, ד"ה שאר, ועי' באד"ר קלו רע"ב, שעי' התפילה ג"כ
נמתק מצח דד"א.

לְגַמְרִי, כִּלְהוּ מְאֲרֵי דִינִין מִתְעַבְרֵן
 לְגַמְרִי. תָּא חֲזִי בְּסִטְר מְסַאָבָא כְּתִיב
 וּמִצַּח אִשָּׁה זֹנָה הִיא לָךְ (ירמיה ג ג).
 דְּהָא בְּמִצְחָא קָאִים כֹּל דִּיּוֹקְנָא כְּמָה
 דְּאִמִּינָא. בְּגִין כִּף תְּקֵפָא דב"נ בְּמִצְחָא
 אִיהוּ. וּבְגִלְתָּ כְּתִיב וְתִטְבַּע הָאָבֶן
 בְּמִצְחוֹ (שמואל א יז מט) דְּהִכִּי אֶצְטְרִיד,
 לְתַבְרָא לֵה. אָבֵל לְעֵלָא לְעֵלָא וְדָאִי
 מִצְחָא דָּא עֵלָאָה קָאִים לְבִסְמָא דִּינָא
 כְּדָקָא חֲזִי.

שְׂחִינְגְלָה לְגַמְרִי, כֹּל אוֹתָם בְּעֵלֵי דִינִים
 מִתְתַּלְקִים לְגַמְרִי.¹³⁰ בָּא וְרָאָה, כְּצַד
 הַמִּצְחָה כְּתוּב: וּמִצַּח אִשָּׁה זֹנָה הִיא
 לָךְ (ירמיה ג,ג).¹³¹ שְׂחֵרֵי בְּמִצַּח מִתְנַגְלָה
 כֹּל הַדִּיּוֹקוֹן, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ. לְפִיכֵד תְּקַפּוּ
 [עֲזוּתוֹ] שֶׁל בֶּן אָדָם [מִתְנַגְלָה] בְּמִצַּח.
 וּבְגִלְתָּ כְּתוּב: וְתִטְבַּע הָאָבֶן בְּמִצְחוֹ¹³²
 (שְׁמוּאֵל א' יז, מט), שְׂכֵד צְרִיד, לְשַׁבֵּר
 אוֹתוֹ. אָבֵל [לְעוֹמֵת בְּנֵי אָדָם] לְמַעְלָה
 [בְּגִנְדַּר ו'א] לְמַעְלָה [בְּגִנְדַּר א"א] וְדָאִי
 הַמִּצַּח הוּא הַעֲלִיּוֹן [שֶׁל אֲרִיד] עוֹמֵד
 לְהַמְתִּיק הַדִּין כְּמוֹ שְׂרָאוּי.

חֻטְמָא דִּירִישָׁא שְׁפִירוּ דְּפְרָצוּפָא
 אִיהוּ. מִתְמָן נְשִׁיב רִוּחָא מְגוּ מְחָא.
 וְרִוּחָא דָּא קָאִים לְאִתְעָרָא לְכָל מָאן
 דְּאִתְחֲזִי לְמַעְבַּד עוֹבְדוּי. אִשְׁתַּכַּח כִּלְא
 אֶצְטְרִיד לְדַרְגָּה. נִימִין, קִימִין לְנַגְדָּא
 בְּהוּ מְשִׁיכוּ דְּמְחָא, לְאִתְקַנָּא מָאן
 דְּאֶצְטְרִיד לְאִתְקַנָּא. עֵינִין, קִימִין
 לְאִשְׁגַּחְוּתָא, לְאִקְמָא סְדְרִין בְּאִתְרִיְהוּ.
 מִצְחָא, לְאִתְנַגְלָאָה לְזַמְנִין כְּדָקָא יָאוּת.
 חֻטְמָא, לְנִשְׁבָּא רִוּחָא לְאִתְעָרָא בְּחִילָא
 לְמָאן דְּאֶצְטְרִיד לְמַעְבַּד עוֹבְדָא. וְרִוּחָא
 דָּא לֹא פְסִיק כִּלְל. וּלְתַתָּא תְרִין נוֹקְבִין

הַטָּם הָרֵאשִׁי, הוּא יְפִיּוּ שֶׁל הַפְּרָצוּת.¹³³
 מִשָּׁם נִשְׁכַּת הַרוּחַ מִתּוֹךְ הַמּוֹחַ.¹³⁴ וְרוּחַ
 זֹאת עוֹמֶדֶת לְעוֹרֵר לְכָל מִי שְׂרָאוּי
 לְעֲשׂוֹת אֶת מַעֲשָׂיו.¹³⁵ נְמִצָּא, הַכֹּל צְרִיד
 לְמִדְרַגְתּוֹ. הַשְּׁעָרוֹת, נְמִצָּאוֹת לְהַמְשִׁיד
 בְּהוּ שְׂפַע מְהוּמָה, לְתַקֵּן מִי שְׂצִרִיד
 לְהַתְקֵן. הַעֲיָנִים, נְמִצָּאוֹת לְהַשְׁגִּיחַ,
 לְהַעֲמִיד הַסְּדָרִים בְּמִקּוּמָם. הַמִּצְחָה,
 לְהַתְנַגְלוֹת לְפַעֲמִים כְּמוֹ שְׂרָאוּי. הַחֲטָם,
 לְנִשְׁבַּח רוּחַ, [דְּהִינּוּ] לְעוֹרֵר בְּכַח, לְמִי
 שְׂצִרִיד לְעֲשׂוֹת מַעֲשָׂה. וְרוּחַ זוֹ לֹא פּוֹסֵק
 כִּלְל. וּלְמַטָּה [בְּזַעִיר אֲנִפִין] שְׁנֵי נְקִיבִים
 יֵשׁ [בְּחֲטָם], אֶחָד לְרַחֲמִים וְאֶחָד

130. עי' באד"ר קכט, ע"א; אדיר במרום עמ' רכד.

131. עיי"ש קלו, ע"ב; אדיר במרום עמ' רנד: "ועי"ז היה לך המצח של אשה זונה שהיא הס"א".

132. לכן דוד פגע בגלית דוקא במצח.

133. עי' זהר נשא קכג, ע"ב, ובאד"ר רצד, ע"א.

134. עי' אד"ר קל, ע"ב, דרוח דאריך יוצא ממוחא סתימאה לחוטם; אדיר במרום ח"ב עמ' י-ג.

135. עי' באד"ר שם, שהחוטם מוציא רוח כדי להשרות רוח חכמה על המשית. ועי' גם באד"ר רפט, ע"א, אדיר

במרום ח"ב, מ' חלוס דניאל, עמ' יד: "כי בהיות הרוח הראוי למלך המשיח..."

לְדִין. ¹³⁶ אַבְל לְמַעְלָה [פְּאָרִיד] הַכֵּל רַחֲמִים וְדַאי. ¹³⁷ בֵּא וְרֵאָה, מוֹשְׁנֵי נִקְבִים אֱלֹהִים מְזֻמָּן לְנֹשֵׁב הַרוּחַ שֶׁל חֲכֻמָּה עַל שְׁנֵי הַמְּשִׁיחִים, ¹³⁸ אֶחָד [מב"ד] מְנַקֵּב אֶחָד וְאֶחָד [מב"י] מְנַקֵּב אֶחָד, כְּרִי לְעוֹרֵר אוֹתָם [אֵת שְׁנֵי הַמְּשִׁיחִים] בְּמַעֲשֵׂיהֶם, בְּאוֹתוֹ אֲפֹן שְׁלֹמַעְלָה. שְׁהָרִי בְּזִמְן הַהוּא יִהְיֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לְגַמְרֵי. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

אנון, חד רחמי וחד דינא. אבֵל לְעֵלָא פִלָא רַחֲמֵי וְדַאי. תָּא חֲזִי מַתְרִין נִיקְבִין אֲלִין זְמִין לְנֹשֵׁב רוּחָא דְחֲכֻמָּתָא עַל תְּרִין מְשִׁיחִין, חַד מְנוּקְבָא חַד וְחַד מְנוּקְבָא חַד, בְּגִין לְאַחְעָרָא לְהוּ בְּעוֹבְדֵיהוּ פְּגוּנָא דְלְעֵלָא. דְּהָא בְּהַהוּא זְמַנָּא יִשְׁתַּפַּח עֲלֵמָא תַּתְּאָה פְּגוּנָא דְעֲלֵמָא עֲלָאָה לְגַמְרֵי. זְכָאָה חוּלְקָהוֹן דִּישְׂרָאֵל.

ליל י"א בניסן

פְּתַח וְאָמַר, הָרִי עֲכָשׁוּ צְרִיד כְּאֵן לְתַקּוּן תַּקּוּן הַזְּקוֹן הָעֲלִיּוֹן, הַנִּכְבֵּד שְׁבִכֵל הַנִּכְבְּדִים, שְׁבוּ תְלוּיִים כֹּל פּוֹדוֹת הָעוֹלָם. קוּמוּ רֵאשֵׁי הַיְשִׁיבָה, הַתְּפוּנְגוּ לְתַקּוּן הַתַּקּוּן הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, כְּמוֹ שְׂרָאוּי. הַזְּקוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנִּכְבֵּד, שְׁמַמְנוּ נִכְנְעִים הַכֵּל, וּמְלַפְנוּ גִשְׁפָּרִים כֹּל פּוֹחוֹת הַטְּמָאָה. ¹³⁹

פְּתַח וְאָמַר הָא הַשְׁתָּא אֲצִטְרִיד הַכָּא לְאַתְקַנָּא תַקּוּנָא דְדִיקְנָא עֲלָאָה נְקִירָא דְכָל נְקִירִין דְּבַה תְּלִין כֹּל רִזִין דְעֲלֵמָא. קוּמוּ מְאִרֵי מְתִיבְתָא, אֲזִדְמְנוּ לְאַתְקַנָּא תַקּוּנָא עֲלָאָה דָּא פְּדָקָא יְאוּת. דִּיקְנָא עֲלָאָה נְקִירָא דְמַנְהַ מַתְּפַסְפֵּן פִּלָּא וּלְקַמָּה מַתְּבָרֵן כֹּל סְטִרִין מְסַאֲבִין.

תַּקּוּן שֶׁל הַזְּקוֹן הַנִּכְבֵּד הַזֶּה, בְּשִׁלְשָׁה עֶשֶׂר תַּקּוּנִים עֲלִיוֹנִים תַּקּוּן, שְׁכָאן תְּלוּי כֹּל הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן, שְׁנַאֲמַר עֲלִיוֹנִים: ¹⁴⁰

תַּקּוּנָא דְדִיקְנָא נְקִירָא דָּא, בְּתַלְיִסַר תַּקּוּנִין עֲלִאִין אַתְתַּקּוּן, דְּהַכָּא תְּלִיא כֹּל נְקִירָא עֲלָאָה, דְּאַתְמַר בַּה (תַּהֲלִים קִלַּג ב)

136. עי' באד"ז רצד, ע"א, שמחד אש אוכלת אש, ומחד עשן, ובספרא דרב המנונא מובא, מחד עשן ואש, ומחד נייעא ורווחא טבא, וסיים, "ושפיר קאמר"; אולם באד"ר קלח, ע"א, ובזוטא רפט, ע"א, סתר דלא כרב המנונא, ויש מבארים שתלוי בזמנים.

137. אד"ר קל, רע"ב, חוטמא דעתיקא קדישא, מחד נקב חיים, ומחד נקב חיים דחיים.

138. עיי"ש, אולם שם מדובר רק על המשיח, ולא על שני משיחין.

139. עי' קל"ח פתח קח, שהדיקנא גורמת הכנעה לסט"א; אדיר במרום ח"ב עמ' יד.

140. באד"ר קלב, ע"ב.

בְּשֶׁמֶן הַטוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזְּקָן
 זָקֵן אֶהְרֵן וְכוּ'. [שְׁיֹרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו]
 (תְּהִלִּים קלג.ב).¹⁴¹ שְׁהָרֵי כֶּף הַשְּׁתִּלְשֵׁל
 הָאוֹר מִפְּרֻגָּה לְמִדְרָגָה. בַּהֲתַחֲלָה,
 בְּאַרְבָּעָה [תִּיקוּנִים] רֵאשׁוֹנִים,¹⁴² מִשֶּׁם
 בְּשֶׁמוֹנֶה [תִּיקוּנִים] אַחֲרֵים.¹⁴³ וְזֶה סוּד:
 הַזְּקָן, זָקֵן אֶהְרֵן,¹⁴⁴ מִשֶּׁם [מִשְׁתִּלְשֵׁל
 הָאוֹר] לְמוֹל הַתַּחְתּוֹן הַהוּא [מוֹל י"ג:
 וְנִקְה] שְׁפוּלָל [כָּל הַתִּיקוּנִים] כָּלֵם
 כְּאַחַר,¹⁴⁵ וְזֶה [הַשְּׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה]: שְׁיֹרֵד
 עַל פִּי מִדּוֹתָיו (שֶׁם, שֶׁם, שֶׁם). בֵּא וְרֵאֵה,
 כֶּף הַזְּקָן תּוֹה גִּתְקֵן בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה
 [תִּיקוּנִים], בְּסוּד שְׁלֹשׁ הַיּוֹ"ת וְאַחַד
 שְׁפוּלָל אוֹתָם, בְּסוּד שֶׁל הַסְּדוּר הָעֲלִיּוֹן
 וְדֹא. בְּרֵאשׁוֹנָה [יּוֹצְאִים] אַרְבַּע
 [תִּיקוּנִים] מְסוּד שֶׁל הַיּוֹ"ה אַחַת. מִשֶּׁם
 שְׁתֵּים [הַיּוֹ"ת] אַחֲרוֹת יּוֹצְאוֹת, וְהֵם
 [כְּנֶגֶד] שְׁמוֹנֶה [תִּיקוּנִים]. אַחַר כֶּף
 [יּוֹצְאוֹת] [הַיּוֹ"ה] אַחַת וְהִיא כָּללוֹת שֶׁל
 כָּלֵם, וְזֶה [כְּנֶגֶד הַתְּקוּן] הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה.
 וּמִשֶּׁם לְמִטָּה מִתַּחֲלָקִים הַכָּל כְּמוֹ
 שְׂרָאוִי,¹⁴⁶

בְּשֶׁמֶן הַטוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזְּקָן
 זָקֵן אֶהְרֵן וְכוּ'. דְּהָא הָכִי אֲתַגְלַגַּל נְהִירו
 מִדְרָגָא לְדְרָגָא. בְּד' קְדָמָאִין בְּקְדָמִיתָא.
 מִתְּמָן בְּח' אַחֲרֵינִין. וְרִזָּא דָּא הַזְּקָן זָקֵן
 אֶהְרֵן. מִתְּמָן לְהַהוּא מְזֻלָּא תַתָּאָה דְּכָלִּיל
 כְּלָהוּ כַּחֲדָא, וְדָא שְׁיֹרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו.
 תָּא חֲזִי הָכִי דִיקְנָא דָּא בְּתִלְסָר אֲתַתְּקֵן,
 בְּרִזָּא דְתִלְת הוּיִי"ן וְחַד דְּכָלִּיל לוֹן,
 בְּרִזָּא דְסְדוּרָא עֲלָאָה וְדֹאִי. ד' בְּקְדָמִיתָא
 מְרִזָּא דְהוּי"ה חֲדָא. מִתְּמָן תְּרִין אַחֲרֵינִין
 נְפָקִין וְאַנּוּן תְּמַנְיָא. לְכַתֵּר חַד כְּלָלָא
 דְּכָלָא, וְדָא תִלְסָר. וּמִתְּמָן לְתַתָּא
 אֲתַפְרָשֵׁן כָּלָא בְּדָקָא יָאוֹת.

141. עי' אד"ז רפ"ט ע"ב, תלת עשר נביעין דמשחא, שמן, דרבותא טבא; עי' גזי רמח"ל, פנות המרכבה, פינה רביעית ד"ה: "בהיות הגבורה שלה שולטת", עמ' שלב.
142. עי' שער הכוונות דרוש א' בענין ויעבור, ד"ה דע, מג, ע"א, דארבע התיקונים הראשונים קיבלו הארה הצריכה להם מהתחלה.
143. שנקראים זקן כה"ג, שצריכים הארה כל הזמן, ישנם י"ג תיקוני דיקנא, והחלוקה הראשונה היא ארבע שמונה, ואחד (מזל תחתון כנגד הנוקבא). ועי' אדיר, עמ' ריט: "ותדע שזה הענין [וכו'] היו ד' בתחילה וא' בסוף הכל".
144. רמז לכה"ג המשמש בשמונה בגדים, ובשמונה יורדת הארה על הזקן.
145. עי' באד"ר קל"ד ע"ב, ד"ה תקונא דתליסר; קל"ח פתח קיא; אדיר במרום ח"א: "וצריך שתדע עוד כי מזל ונקה, הגם שאמרנו שהוא בסוד רדל"א, והוא סוד נוקבא...", אוצרות רמח"ל עמ' סא, ד"ה: "שבת היום לה" - נוקבא נקשרת בג' אבות".
146. עי' קל"ח, פ"קיד. ועי' גם בספרא דצניעותא, זהר תרומה ח"ב, קעז, ע"א, ססדר שם תיקוני הדיקנא באופן קצר, כעין כאן.

[י"ג תקוני דיקנא]

התקון הראשון - מתחילות שערות
לצאת, יוצאות תחת פתח האזנים מצד
זה ומצד זה.¹⁴⁷

תקונא קדמא שרין שערי נפקין
תחות (דיקנא) [פתחא דאודנין] מהאי
ומהאי סטרא.

התקון השני - שערות סוכבות על
הפה, מראש אחד לראש אחר.¹⁴⁸

תקונא תננא סחרן שערי על פומא
מרישא חדא לרישא חדא.

התקון השלישי - שערות מתפצלות
תחת החטם עד הפה.¹⁴⁹

תקונא תליתאה אתפסקן שערי תחות
חוטמא עד פומא.

התקון הרביעי - שערות סוכבות תחת
הפה, מראש אחד לראש אחר.

תקונא רביעאה סחרן שערי תחות
פומא מרישא חדא לרישא חדא.

התקון החמישי - שערות מתפצלות
תחת הפה, כנגד אותו ארח אחר
שנאמר [בתקון השלישי].¹⁵⁰

תקונא חמישאה אתפסקן שערי תחות
[פומא] (חוטמא) לקבל ההוא ארחא
אחרינא דאתמר.

התקון השישי - שערות עולות ומכסות
את הפנים לכאן ולכאן כמו שראוי.

תקונא שתיתאה סלקין שערי וחספין
על אנפין הקא והקא פדקא יאות.

התקון השביעי - שערות נפסקות
וגראים שני תפוחים [פגוים משערות].

תקונא שביעאה אתפסקן שערי
ואתחזין תרין תפוחין.

147. כנגד שתי הפאות לימין ושמאל. עי' פח"ד סי' יד, שערי רמח"ל, עמ' קנא; עיי"ש כללי חכמת האמת עמ' שלז.

148. עי' פח"ד שם. "תיקון ב': שערות השפה העליונה".

149. עי' פח"ד שם: "תיקון ג': אורח שתחת החוטם פנוי משערות". "אורח" כעין דרך ושביל בשערות.

150. שם, "תי' ה': אורח שתחת הפה כנגד אותו שתחת החוטם". עי' מבוא שערים ש"ג, ח"ב, פ"א, כ"ז ע"ג, בהערת הצמח, ובציוני הגוב"י אות ב'.

תקונא תמינאה נחתן שערי בשקולא
 תקון השמיני - יורדות שערות באפן
 שנה, 151 עד טבור הלב. 152

תקונא תשיעאה נפקין שערי בין אנון
 אותן [השערות] העליונות [שפשטה
 העליון של הזקן] לתחתונות באפן
 שנה, 153

תקונא עשיראה נפקין שערי דחפין
 התקון העשירי - יוצאות שערות
 שמכפות תחת הגרון.

תקונא חדסר שערי בלהו תלין
 התקון האחד עשר - השערות פולן
 תלויות באפן שנה ולא יוצאות זו מזו.

תקונא תריסר פומא אתפניי מפל
 התקון השנים עשר - הפה פנוי מפל
 הצדדים, [היות] שנפסקות השערות
 סביבו.

תקונא תליסר אלין שערי דנחתין
 התקון השלש עשר - אלו השערות
 שיוורדות למטה באפן שנה עד
 הטבור. 154

151. דהיינו, בלי חלוקה ימין ושמאל; עי' אד"ר קלא, ע"ב: תיק' תמינאה, עי' מבר"ש שם: עי' פח"ד עמ' קנא, ושם: "תיקון ח', שטח העליון של הזקן היורד ומגיע עד הטיבור, והוא מזל נוצר".

152. כך הלשון באד"ר קל, סע"ב: "דיקנא דהיא תלייא בשערוי עד טבורא דלבא". וכן גם הלשון בעץ חיים שער יג, פ"ה ד"ה הנה א"א, ח"א, סג, רע"ג: "בחינת שערות מגיעין עד טבורא דלבא". וכן בשער הפסוקים, יג, ע"ג, תחילת פרשת תולדות ד"ה הענין זה: "השמיני והי"ג הם ארוכים ומתפשטים עד טבורא דלבא דאריך". אולם באד"ר קל"א ע"א ד"ה תיקונא תמינאה, כתוב: "עד טבורא", והיינו הטבור הרגיל, ולא טבור הלב. וכן רבינו בפתחי חכמה ודעת שם, כתב, ששערות אלו ארוכים ונמשכים עד טבורא דאריך שהוא חצי תפארת; וכן בעץ חיים שער י"ג פ"ט ס"ו ע"ג, כתוב: "אלו השערות ארוכות עד הטבור שלו", והנה יישוב לכל הנ"ל נמצא בשער מאמרי רשב"י (דפ"ח ל, סע"ד): "והנה התיקון השמיני אינו מגיע לטיבור כי אם לפעמים, וזה מה שאמרו באידרא קלא: וכד האי מזלא תליא בשיקולא עד טבורא, אבל עיקרו עד הלב בלבד וכו'" עיי"ש. ורבינו ג"כ נקט פעם כך ופעם כך בתי' י"ג, להורות על זה; עי' שיטת הגר"א [עד טבור הלב], סידור הגר"א, שער נפתלי.

153. השערות שבעובי הזקן, והן קצרות יותר, מבר"ש שם.

154. עי' שם בפח"ד: "תיקון יג: שטח התחתון (של הזקן) היורד עם העליון עד הטיבור - מזל ונקה".

בֵּא וְרֵא, הַזֶּקֶן הַנִּכְבָּד הַזֶּה, וְדַאי, כֹּל
הָאֲרָה וְכָל הַבְּרָכוֹת תְּלוּיִם מִמֶּנּוּ,
וְיוֹצֵאִים בְּסִדּוּר שְׁלָם.

תָּא חֲזִי דִיקְנָא יְקִירָא דָּא וְדַאי כֹּל נְהִירו
וְכָל בְּרַכָּאן מִנָּה תְּלִין וְנִפְקִין בְּסִדּוּרָא
שְׁלָם.

הַתְּקוּן הַרְאֵשׁוֹן - אֵל, מִי א"ל בְּמוֹד
(מִיכָה ז', יח.)¹⁵⁵ ל"א [שְׁלָשִׁים וְאַחַד]
קוֹצִים חֲזָקִים,¹⁵⁶ יוֹצֵאִים מִתַּחַת פֶּתַח
הָאֲזוּנִים. שְׁאֲזוּנִים עוֹמְדִים לְהַעֲלוֹת
הַדְּבָרִים לְמַעַלָּה לְבִפְנֵימֵי, וְלֹא נוֹדְעוּ
[עֵינֵינֵם]. אֲבָל מִמָּה שְׁעָלָה לְמַעַלָּה יוֹרֵד
אֲחֵר כֶּד לְמַטָּה. וְהַפֵּל תְּקוּן בְּתִקּוּן שְׁלָם.

תְּקוּנָא קַדְמָאָה אֵל (מִיכָה ז' יח). מִי אֵל
כְּמוֹד. ל"א קוֹצִין תְּקִיפִין נִפְקִין מִתַּחַת
פֶּתַח דְּאֻדְנִין. דְּאֻדְנִין קִימִין לְאֵעֲלָאָה
מִלִּין לְעֲלָא לְגוּ, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעָן. אֲבָל
מִמָּאי דְּסָלִיק לְעֲלָא נְחִית לְבַתָּר לְתַתָּא.
וְכֹלָא אֲתַתְּקוּן בְּתִקּוּנָא שְׁלָם.

הַתְּקוּן הַרְאֵשׁוֹן הַזֶּה, שְׁלֹשָׁה א"ל¹⁵⁷

תְּקוּנָא קַדְמָאָה דָּא תְּלַת אֵל קִימִין תְּקוּן

155. עי' אדר"ק קלא, ע"ב, ועי' מבר"ש עז, ע"ד, ד"ה: ואחר שנתבאר. אמנם, מהקטע הזה מתחיל רבינו לפרש תיקוני הדיקנא בדרך ההנהגה, עי' פח"ד עמ' רכב-רכז.

156. אדר"ק קלב, ע"א, ד"ה תיקונא קדמאה.

157. עי' הערה הבאה [א"ל שב"ויעבור" מתחלק לג': אל שד"י, אל יהו"ה, אל אדנ"י]; עי' אגרות עמ' גדנה, אגרת רמח"ל לרבו, על ענין ג' א"ל כאן: "והנה עתה ארשום לו איזה דבר קטן באדרא וממנו יראה כי כל מה שנאמר בה חידוש הוא, מה שאינו מתגלה בדברי הרשב"י ע"ה, הגם כי אפשר שיהיה רמוז בדבריו בהעלם, ז"ל האדרא:

"תיקונא קדמאה דא תלת אל קיימין תמן והא אתמר, דבהו משתרשן תלת עלמין כו". הנה באומרו "והא אתמר", יראה כי רומז למה שבא באדרא דרשב"י, ועל כן לא יאריך כאן. ולא אמר חילוקי "התלת עלמין" כמו שאמר רשב"י, רק מה שהוא מפרש הוא: מה ענין לג' אלה בכאן? כי גם שיאמר רשב"י ע"ה שהם סוד בלע יובב חושם דאתבסמו, אך עדיין נשאר להבין: למה יהיו בכאן? ואם להכניע הס"א, כמו שנראה מדברי האר"י זלה"ה - הלא כבר יש התיקון: "לאלפים" לזה. ועוד: למה יהיה זה תיקון ראשון?

אמנם סוד הענין הוא: הדיקנא היא דוקא סוד ההנהגה. וזה נזכר גם באדרא החילוק שיש בין השערות של הראש ובין שערות הדיקנא, כי לכל, פעולה בפ"ע. והנה סוד ההנהגה מתחלת בתלת רישין שהם סוד חג"ת דעתיק. כי הת"ת הוא בקרומא דאוריא שבין הכתר והחכמה, וסודם חד"ר. וכל זה הוא ענין המשפיע. אח"כ יש שרש המקבל, והוא ברישא דל"א. וכנגד זה יש בכל ראש ג' הויות וחד דכליל לון. וזה הענין מתפשט אח"כ לאור"א ודעת. ומשם לחב"ד דל"א, והתפשטותם בחג"ת נה"י. אח"כ יוצא המקבל הנשרש בהויה הכוללת והיא מלכות, וזה סדר ההנהגה באמת. והנה הדיקנא בעבור זה היא י"ג תיקונים, בסוד ג' הויות וחד דכליל לון, והוא סוד ההנהגה כ"ש. אך כל ה"ב הם סוד המשפיע, והם הג' הויות, ולכן נכללים כולם במזל נוצר. אח"כ יש מזל ונקמה שהוא סוד המקבל יוצא מן ההויה הכוללת. ונמצא כללות הדיקנא בתרין מזלין [נוצר ונקמה]. אך לכל תיקון נמצא פעולה בפ"ע בהנהגה, כמ"ש מפורש באדרא.

אמנם צ"ל, כי ענין המ"ק היה ההזמנה הראשונה שניתנה לכל ההנהגה, ובשבירתם נחלפה צורה הראשונה לאחרת. ואח"כ נרכבו הרכבות שונות מן המלכים האלה, עד שהכל יצא מהם, בין הספירות בהנהגה, בין

גמזאים שם, 158 והרי נאמר, שבהן
 משתרשים שלשה עולמות, 159 אבל כאן
 [יש] סוד עליון, שהרי כל הדברים של
 העולם יצאו מתוך הברור של המלכים
 הקדמונים [מ"ק], ודאי, 160 וכללות בלם,
 הם שלשה: בלע יובב חושם (ע"פ
 בראשית לו, לב-לד), שהרי השאר
 [המלכים] לא נתקנו, 161 ומה שיצא
 משם [פלומר, הברורים שיצאו משאר
 המלכים], הכל נכלל כאן באלו
 השלשה, ולא עולים בשם אחר, אלא
 שבהם פלולים [בלם] ודאי. ובזמן
 שמתחיל האור לצאת, אז הכל נכלל
 בשלשה [המלכים] האלו, שהם כלל
 של הכל שבפנים ושפחוץ. וסטרין
 אחרנין נכפים תחתיהם, 162 לעמוד
 במקומם למטה, והכל תקן בתקון שלם.

בא וראה, מה בין השערות של הראש
 לשערות של הזקן. אלא אלו [של הזקן]

והא אתמר, דבהו משתרשן תלת עלמין.
 אבל הכא רזא עלאה. דהא בלהו מלין
 דעלמא מגו ברירו דמלכי קדמאי נפק
 ודאי. וכללא דכלא תלת אנון, בלע יובב
 חושם. דהא שאר לא אתתקנו. ומאי
 דנפיק מתמן, כלא אתפליל הכא באלין
 תלת, ולא סלקין בשמא אחרא, אלא
 בהו בלין ודאי. ובזמנא דשרי נהירו
 לנפקא, פדין כלא בתלת אלין אתפליל,
 דאנון כללא דכלא דלגו ודלבר. וסטרין
 אחרנין אתפפין תחתיהו למיקם
 בתחומיהו לתתא, וכלא אתתקן בתקונא
 שלים.

תא חזי מה בין שיערי דרישא לשיערי
 דדיקנא. אלא אלין קשין ואלין רכיכין.

המלאכים, בין הנשמות, בין הגשמים בנבראים. כי מהם לבד נרכב הכל. ושרש המ"ק, ג': בלע יובב חושם,
 שהאחרים נכללים במ. וכל זה מתקבץ בקיבוץ א' בתיקון הא', שהוא הפעולה הראשונה בהנהגה. והיא כללות
 כל המציאות, שרש וענף, ונכלל באלה הג' א"ל והם מתחלקים לפי הסדר שנחלקים. אמנם בהיות שגם הס"א
 הולכת אחרי סדר המציאות, בסוד "גם את זה לעומת זה", על כן נשרש הכל שם, והיא נכנעת אחר השרש,
 שהשרש גורם לה להיותה משועבדת תחת הקדושה, בסוד סדר הבריאה. אך סדר הג' עולמות שאומר האר"י
 זלה"ה הם בסוד הדרגת שרש הקליפה, ובם היא נכנעת.
 ...והנה הראיתי לכת מעט מזעיר מדרך האידרא, וכן יראה שבכל שאר התיקונים מפרש פעולתן לפי סדר
 ההנהגה".

158. עי' פח"ד סי' פו, שער' עמ' רכב, שהם: אל שד"י, אל הו"ה, ואל אדנ"י.

159. עי' באד"ר קל"ב ע"א, ועי' בכללי חכמת האמת סי' סד, שער' עמ' שלט, ובמבר"ש ש"ג, ח"ב, פ"טו, כט, ע"ב.

160. עי' פח"ד, שערי רמח"ל עמ' קנב: "ותדע שכל הדברים שנבראו, כולם מן המ"ק יצאו..." עי' לעיל הערה 157,
 בסופה.

161. עי' אד"ר קלה, רע"ב, "מנהון אתבסמו, [השלשה], ומנהון לא אתבסמו".

162. עי' קל"ח פתח קח.

קְשׁוּת וְאֵלּוּ [שֶׁל הָרֵאשׁ] רְכוּת. ¹⁶³ שְׁהֲרִי אֵלּוּ [שֶׁל הַזְּקוּן] עוֹמְדִים לְשֹׁפֵר טְמֵאוֹת מְלֻפְּנֵיהֶם, מִה שְׂאִין בֵּן הָאֲחֵרוֹת. וְזֶה סוּד, הַשְּׁעָרוֹת שֶׁל הָרֵאשׁ עוֹמְדוֹת לְהַמְשִׁיךְ אֹרֶחַ הַחֲכָמָה ¹⁶⁴ לְמוֹ שְׂרָאוּי לְתַקֵּן אוֹתוֹ. אֲבָל שְׁעָרוֹת הַזְּקוּן הֵן עוֹמְדוֹת לְהוֹרִיד אֹרֶחַ וּמְזוּזָא שֶׁל הַכֹּל. ¹⁶⁵ לְפִיכֵךְ בְּאֵן [בְּזִקוּן, הַשְּׁעָרוֹת] צְרִיכוֹת לְהִתְחַזֵּק [שִׁיחִיו קְשׁוּת], וְאֵלּוּ עוֹמְדוֹת לְכַפּוֹת אֶת כָּל אוֹתָן טְמֵאוֹת וְדָאֵי. וְכָל הַשְּׁעָרוֹת [שֶׁל הָרֵאשׁ וְשֶׁל הַזְּקוּן] יוֹצְאוֹת מִתּוֹךְ הַמּוֹחַ מְבֹרָר שְׁנִבְרָרוּ שָׁם, ¹⁶⁶ וּבְהֶם זוֹרֵם [וּמְתַגַּלָּה] אֹרֶחַ הַמּוֹחַ מִבְּפָנִים.

בֵּא וְרֵאחַ, בְּשַׁעָה שְׂאוֹר שֶׁל אֵלּוּ [שְׁעָרוֹת הַזְּקוּן] יוֹרֵד לְמַטָּה [לְעוֹרֵר אֲנִיפִין], הַכֹּל לְמַטָּה גַם בֵּן נִתְקוּן. וְזֶה סוּד, שְׁלֻמְטָה אֵינָם אֵלּא תְּשַׁעָה תְּקוּנִים, ¹⁶⁷ וּכְאֲשֶׁר מְאִירוֹת הַמְּדַרְגּוֹת בְּתַקּוּן, נַעֲשׂוּ שְׁלֻשָׁר עֶשֶׂר [תְּקוּנִים

דְּהָא אֵלּוּן קְיָמִין לְתַבְרָא מְסַאֲבִין מְקַמְיָהוּ, מַה דְּלָאוּ הָכִי אֲנִינְ אֲחֵרְנִין. וְרָזָא דָּא שְׁעָרֵי דְרִישָׁא קְיָמִין לְאַמְשָׁכָא נְהִירוֹ דְּחֲכָמְתָא לְגַבֵּי מֵאֵן דְּאֲתַחְזִי לְאַתְקַנָּא לָהּ. אֲבָל שְׁעָרִין דְּדִיקְנָא אֲנִינְ קְיָמִין לְנַחֲתָא נְהִירוֹ וּמְזוּזָא דְכֻלָּא. בְּגִין כִּף הָכָא אֲצַטְרִיךְ לְאַתְקַפָּא. וְאֵלּוּן קְיָמִין לְאַכְפָּיָא לְכָל אֲנִינְ מְסַאֲבִין וְדָאֵי. וְכֻלְהוֹ שְׁעָרֵי מְגוֹ מִחָא נְפָקִין מְבֹרָרֵי דְאַתְבְּרִיר תַּמָּן, וּבְהוֹ רְהִיט נְהִירוֹ דְּמִחָא מְלָגוּ.

תָּא חֲזִי בְּשַׁעָתָא דְנְהוֹרָא דְאֵלּוּן נְחִית לְתַמָּא, כֻּלָּא לְתַמָּא נְמִי אֲתַתְקַן. וְרָזָא דָּא לְתַמָּא לָאוּ אֲנִינְ אֵלּא ט' תְּקוּנִין. וְכַד נְהִרְן דְרִגִין בְּתַקּוּנָא אֲתַעֲבִידוּ י"ג, וְי"ג

163. עיי"ש קה: "שערות הראש הם מתגלים מקדושת המוח עצמו כמו שהיא בו. אך הדיקנא עשויה להשתלשל בה האורות בהדרגה, לרדת עד ה"א... וזהו הטעם שמדרגותיה נמנות בדרך פרטי". אדיר במרום ושם: "שערות הדיקנא שהם דינים תקיפין... הם שולטים על כל שאר הדינים ומבסמין אותם כי כל הכפיית הדינין אינן אלא בשרשם... לכפות הס"א המבקשת להתגבר בקיטרוגיה".

164. עיי' בקל"ח שם, ובאד"ר קכט ע"א: "ובכל נימא ונימא אית מבוועא. דנפיק ממחא סתימאה".

165. קל"ח שם, ועיי' לקמן, ד"ה תיקונא חדסר.

166. עיי' כללי חכמת האמת, ס' סא, שער' עמ' שלח, ו"ג תיקוני הדיקנא הם בירורים שנבררו מהמלכים הראשונים [שנשברו], ונתקנו שם. ולכן אמרו: שיצאו השערות ממותרי מוחא, והבירור, נעשה במוח היינו במחשבה.

167. עיי' באד"ר קלט, ע"א, תנא כשירור מדיקנא דעתיק לדיקנא דז"א, תוקן הזקן של ז"א ט' תיקונים. וטעם הדבר, כי זקן של עתיק הוא בסוד חד"ר, שכל אחד הוא הוי"ה, והם י"ב ואחד שכולל, ואילו בז"א אין חסדים, אלא רק דין ורחמים, והם שני הויות, ואחד שכולל, ולכן הם ט' כמו שיתבאר לקמן, ועיי' שער הכוונות עיני ויעבור, דרוש א', מג, ע"ב, ד"ה ונחזור; ועוד עיי' לקמן הערות 264-265.

בזעיר אנפין¹⁶⁸, ושלשה עשר [תקונים] אלו [של ארד] מאירים בהן. ואז הכל קים בתקון שלם, והדין מתמתק וכוחות הדין מסתלקים. לפיכך בזמן שמתגלים, כל כוחות הטמאה נשפדים, ואין [מי] שיכול לעמוד לפניהם.

קום הרועה הנאמן, תקן תקון תוקן הנכבד הנה כמו שראוי.

קם הרועה הנאמן, פתח ואמר, ודאי תקון תוקן הנכבד נודע כמו שראוי.

התקון השני - זה: נושא עון (מיכה שם, שם)¹⁶⁹ כאן שכ"ה יהו"ה¹⁷⁰ והכל בסוד עליון תלוי. שהרי בשעה שהאור יוצא, נתקן מתקון לתקון, עד שגשלים בשלמות כמו שראוי. ובתקון הראשון התעורר הדבר בכללות של הכל [דהינו, שנמתקו שלשה מלכים ראשונים, שהם כללות כל המלכים]. ובתקון השני [הזה], בו נמצא התקון של אלה הש"ך דינים, שהם חמש פעמים די"ן [כמנין ש"ך], שמהם [יצאו]

אלין נהרין בהו. פדין קימא כלא בתקונא שלים ודינא אתבסם ומארי דינא מתעברין. בגין כך בזמנא דאתגלין, פלהו סטרין מסאבין מתברין, ולית דיכיל למיקם קמיהו.

קום רעיא מהימנא אתקין תקונא דדיקנא יקירא דא פדקא יאות.

קם רעיא מהימנא פתח ואמר, ודאי תקונא דדיקנא יקירא אשתמודע פדקא יאות.

תקונא תנינא דא נשא עון. הכא שכ"ה יהו"ה, וכלא ברזא עלאה תליא. דהא בשעתא דנהירו נפיק, אתתקן מתקונא לתקונא, עד דאשתלים בשלימו פדקא יאות. ובתקונא קדמאה אתער מלה, פללא דכלא. תקונא תנינא בה קאים תקונא דאנון ש"ך דינין, דאנון ה'

168. שנוספת לו הו"ה של חסד, עי' פח"ד סי' פד, וזה ע"י מיתוק דאריך.

169. הנה קודם התיקון היו המלכים בבחי' ש"ך ניצוצין, ענין הש"ך דינים, עי' כללי חכמת האמת, שע"ר עמ' שכה: "שאלו הניצוצות שיצאו מן הבוצינא דקרונינא נתפזרו לש"ך, הם סוד הז' מלכין שנשברו, שבהם נמצאו ש"ך ניצוצות"; עי' אוצרות חיים כט, ע"ד, ד"ה ודע, ואלו הש"ך הנזכרים בזהר פקודי רנד, ע"ב; ועי' מבז"ש ו, ע"ג, דז' פעמים אד"ם בגי' שט"ו, ושרשם ה' דבינה, הרי ש"ך, ובזמן התיקון הם שכ"ה; עי' אד"ר קלב, ע"ב, וזה בהתחברות ה' גבורות עם הש"ך שהם ה' שמות אה"ה נעשים ה' פעמים אד"ם, שכ"ה, ועי' כללי חכמת האמת סי' מג, שע"ר עמ' שכו.

170. כמנין נש"א, עי' פח"ד סי' פז, עמ' רכג: "נושא עון, נש"א עולה שכ"ה כ"ו, והוא מיתוק הדינים האלה על ידי שם הו"ה."

ז' [שבע פעמים] אדר"ם [במנין שט"ו]
 בהתחלה [בזמן יציאת הו' מלכין
 קדמאין]¹⁷¹ וכאשר חזרו להתקן¹⁷² כך
 צריך לתקן סוד זה, [דהינו] להמתיק
 הדינים פראוי, כדי שיתפשט אור עליון
 במקומו כמו שצריך.

התקון השלישי - ועובר על פשע
 (מיכה, שם). שגחלקו השערות, כדי לתת
 מקום [האורח] לרוח שהוא שנושב
 מתוך החטם. שהרי כך צריך להיות
 בכל מקום שהרוח מודמן לצאת משם,
 [דהינו] להשאיר לו מקום פתוח, בגלל
 הדין [דהינו השערות], שלא יעבב.

התקון הרביעי - לשארית נחלתו
 (מיכה, שם). הנה [חז"ל] דרשו¹⁷³: למי
 שמשים עצמו כשירים [בדבר הנשאר]
 (ר"ה ז,ב). ואלו השערות שיודרות
 וסובבות תחת הפה. וזה [התקון] נמצא
 בגלל הרוח היודרת מתוך הפה. שהרי
 משם יורדת על ההוא מזל העליון
 [התקון השמיני] ודאי, ומתחלק

זמנין די"ן, דמניהו ז' אדר"ם בקדמיתא.
 וכד תבו לאתתקנא, הכי אצטריך
 לאתתקנא רזא דא לאתבסמא דינין
 פדקא יאות, בגין דיתפשט נהירו עלאה
 באתרה כמה דאצטריך.

תקונא תליתאה ועובר על פשע,
 דאתפסקן שערי, בגין למיהב אתר
 לההוא רוחא דנשיב מגו חוטמא. דהא
 הכי אצטריך בכל אתר דרוחא זמין
 לנפקא תמן, למשבק לה אתר פתיח,
 בגין דינא דלא יעבב.

תקונא רביעאה לשארית נחלתו. הא
 אוקמוה למי שמשים עצמו כשירים
 (ר"ה יז:). ואלין שערי דנחתין וסחרין
 תחות פומא. ודא קאים בגין רוחא
 דנחית מגו פומא. דהא מתמן נחית על
 ההוא מזלא עלאה ודאי. ואתפרש

171. ועי' כללי חכמת האמת סי' מ"ב עמ' שכה: "ותדע כי הגבורות שיש באימא הם הבוצינא [דקרדינותא] שאמרנו, והם ש"ך, כי ה"פ ד"ן עולה ש"ך, ומשם יצאו המלכין, אבל נשאר שט"ו... ומתפשטים ל"פ אדר"ם."

172. עי' שם עמ' שכה-שכו "אח"כ בזמן התיקון כשחזרו המלכים למעלה באימא להיתקן, אימא נותנת בהם מ"ן שכוללת חמש גבורות, ומשלימתם לש"ך, כי הם היו במספרם שט"ו, ועתה נשלמו לש"ך, אח"כ נעשים שכה, וזה בהתחבר אר"א, אז אבא נותן לאי' חמש גבורות, ונעשים חסדים לה, ועל ידן אלו הש"ך מתמתקים ונעשים שכה."

173. עי' פח"ד סי' פט: "תיקון רביעי - שערות להגבלת השפע: והנה תחת הפה יש שערות סביב השפה התחתונה, אלא שבאמצע נפסקים, כמ"ש. ופעולות אלה השערות הוא, שלא להניח השפע היוצא מן הפה שירד בלא שום גבול לגמרי. והנה התיקון הזה הוא בפסוק "מי אל כמוך": "לשארית נחלתו", ואחז"ל: "למי שמשים עצמו כשירים". והענין, כי בהיות אלה השערות שם - הם גורמים שלא יוכלו הכל לקבל השפע בלב גס, אלא צריך שיונעו מלפני אימת גבורתם, ואז יכלו לקבל. נמצאת למד, שהשערות בכל מקום שהם - הם עשויים להגביל האור; ובמקום שהם נפסקים - יהיה האור מתגלה יותר."

בְּדַרְגוּי. וּבְגִין דָּא אֶצְטְרִיף לְנִטְלָא הֵהוּא
נְהִירוּ בְּאֵלֵין שְׁעָרִין דְּאִיזְדְּמִין לְגַבְהָ. וְכָל
דָּא בְּגִין אַנּוּן דְּמִתְגַּאָן דְּלֵא יִיכְלוּן
לְנִטְלָא מִתְמִין כְּלָל אֶלֵא לְמֵאן דְּאִתְכַפְּיָא
בְּדַחִילוּ קַמָּה דִּיקְנָא יִקִּירָא דָּא.

בְּמִדְרַגּוּתֵיו. וּבְגִלּוּל זֶה הַצֶּרֶף לְטוֹל הָאוּר
הֵהוּא שְׁהוּכֵן לוֹ בְּאֵלוּ שְׁעָרוֹת [שְׁהֵם
דִּין]. וְכָל זֶה בְּגִלּוּל אֵלוּ הַמִּתְגַּאָּים, [פְּדִין]
שְׁלֵא יוּכְלוּ לְטוֹל מִשְׁם כְּלָל. אֲמִנָּם
[יטול] מִי שְׁנִכְנַע בְּיִרְאָה לְפָנֵי הַזְּקֵן
הַנִּכְבָּד הַזֶּה.

תְּקוּנָא חֲמִישָׁאָה לֹא הֶחְזִיק לְעַד אַפּוּ.
הָכָא נְמִי פְּסָקִין שְׁעָרֵי לְמִיחָב אֲתֵר
לְרוּחָא דְפּוּמָא. דְּהָא שְׁעָרֵי צְרִיכֵן סְחֹר
פּוּמָא. אֲבָל אֵי לְגַמְרֵי הוּוּ סְחָרָן, הוּוּ
דִּינָא מִתְתַּקַּף יִתִּיר. בְּגִין כִּף לֹא הֶחְזִיק
לְעַד אַפּוּ.

תְּקוּנָא חֲמִישִׁי - לֹא הֶחְזִיק לְעַד אַפּוּ
(מִיכָה, שָׁם).¹⁷⁴ כָּאֵן גַּם בֵּן נַחֲלָקוֹת
הַשְּׁעָרוֹת [הָאוּרָח שְׁתַּחַת הַפֶּה], כְּדִי
לְתַתּוּ מְקוּם לְרוּחַ שֶׁל הַפֶּה. שְׁחֵרֵי
הַשְּׁעָרוֹת צְרִיכוֹת לְהִיּוֹת סְכִיב הַפֶּה
[כְּדִלְעִיל]. אֲבָל אִם הָיוּ לְגַמְרֵי סוּכְבוֹת,
הָיָה הַדִּין מִתְחַזֵּק יוֹתֵר. לְפִיכֵךְ: לֹא
הֶחְזִיק לְעַד אַפּוּ [אַלֵּא גַתֵּן הָאוּרָח].

תְּקוּנָא שְׁתִּיתָאָה פִּי חֲפִץ חֶסֶד הוּא.
דָּא וְרַב חֶסֶד (שְׁמוֹת לַד ו'). דְּהָא כְּלָהוּ
תְּקוּנִין אֵלֵין צְרִיכִין וְדֵאֵי כָּל חַד
לְעוּבְדָּה. וּבְקִדְמִיתָא בְּהוּא נְשָׂא עוֹן
אֲתַבְּסָמֵן שִׁכ"ה דִּינִין מְרָזָא קִדְמָאָה.
הָכָא מִתְבְּסָמֵן אַחֲרָנִין דְּאֲנוּן מְנַצֵּפ"ךְ,
וְאֲנוּן וְרַב חֶסֶד. בְּגִין כִּן הָכָא שְׁעָרֵי
מִתְפַּשְׁטֵן, וְה' חֶסְדִּים נִפְקִין בְּה' פְּאוֹת

תְּקוּנָא חֲמִישִׁי - פִּי חֲפִץ חֶסֶד הוּא
(מִיכָה, שָׁם). זֶהוּ [שְׁכַתוּב]: וְרַב חֶסֶד
(שְׁמוֹת לַד, ו'). שְׁחֵרֵי כָּל הַתְּקוּנִים הָאֵלֶּה
צְרִיכִים וְדֵאֵי, כָּל אֶחָד לְפִי תְּפָקִידוּ.
וּבַהֲתַחֲלָה עַל יְדֵי גּוּשָׁא עוֹן [הַתְּקוּנָא
הַשְּׁנִי] נִמְתְּקוּ שִׁכ"ה דִּינִים, עַל פִּי חֶסֶד
הָרֵאשׁוֹן¹⁷⁵. וְכָאֵן נִמְתְּקִים [דִּינִים]
אַחֲרִים, שְׁהֵם מְנַצֵּפ"ךְ [כְּמִנְיֵן פ"ר
דִּינִים, כְּנִגְדֵי חֲמִישׁ גְּבוּרוֹת], וְהֵם וְר"ב
חֶס"ד [כְּמִנְיֵן פ"ר]. לְפִיכֵךְ כָּאֵן הַשְּׁעָרוֹת
מִתְפַּשְׁטוֹת [בְּחִמְשָׁה פְּאוֹת הַזְּקֵן],
וְחִמְשָׁה חֶסְדִּים יוֹצֵאִים בְּחִמְשׁ פְּאוֹת¹⁷⁶

174. עי' שם ס' פח; יין הרקח קלג, ע"א, אות יב.

175. ועי' פחו"ד ס' פז: "הדינים הראשונים של ש"ך הם אותם הדינים של המ"ק, ואותם של מנצפ"ך הם אותם של אחר התיקון".

176. עי' מכות כ, ע"א, וברש"י ד"ה שתיים מכאן.

לְבַסְמָא לְהוּ. וְכִלְיָא אֲתַבְסַם בְּדַקָּא חַזִּי. בְּגִין כֵּן פִּינְיָן חֶסֶד הוּא.

לְמַתְקֵי אֹתָם. וְהַכֵּל הַמַּתְקֵי כְּרָאוּי. לְפִיכֵד: כִּי חִפְיָן חֶסֶד הוּא.

תְּקוּנָא שְׁבִיעָאָה יָשׁוּב יִרְחַמְנוּ. וְדָא וְאַמְתָּ. דְּהָא הֵכָא תְּלִיא בְּסוּמָא דְּדִינִין וְדָאִי. דְּמַצְחָא קָאִים לְבַסְמָא בְּזַמְנָא דְּאֲתַגְלִיא, וְלֹא תְּדִיר, וּבְזַמְנָא דְּאֲתַגְלִיא כִּלְהוּ דִּינִין מִתְּעַבְרֵן לְגַמְרִי. אֲבָל אֲנַפִּין חִיכִין תְּדִיר וְחֲדָאן תְּדִיר, בְּגִין לְקִימָא בְּסוּמָא דְּדִינִין מְאִי דְּאַצְטְרִיךְ תְּדִיר. וְרִזָּא דָּא (מְשֻׁלִי טז טו) בְּאוּר פְּנִי מְלֶךְ חַיִּים וְכוּ', דְּחַיִּי צְרִיכִין תְּדִיר וְלֹא אֲתַפְסְקֵן. אֲבָל וּרְצוֹנוֹ כְּעַב מְלֶקֶשׁ, דָּא רְצוֹן עֲלֵאָה, עֵת רְצוֹן דְּאֲתַמַּר. וְדָא כְּעַב מְלֶקֶשׁ, כְּמַטְרָא דָּא דְּנַחֲתִית לְזַמְנִין לְאַרְוָאָה עֲלִמִין. וְהֵכָא וְאַמְ"ת, אֲלִין ז' ס"ג, דְּמַנְיָהּ ז' הֶבְלִין קִימִין לְתַתָּא. וּבְסוּמָא דְּכִלְיָא הֵכָא אֲשַׁתְּכַח וְדָאִי. וְרִזָּא דָּא, הֵכָא נְהִירוֹ דְּחֻכְמָתָא אֲתַגְלִיא בְּתַקְפָּה, דְּאֲתַמַּר בֵּיה חֻכְמַת אָדָם תְּאִיר פְּנִיו (קַהֲלַת ח א). בְּגִין כֵּן בְּסוּמָא תְּלִיא הֵכָא וְדָאִי.

חֲתִיקוֹן הַשְּׁבִיעִי - יָשׁוּב יִרְחַמְנוּ (מִיכָה, שָׁם). וְזֶה [מֵה שְׁפַתְּוֹב:] וְאַמְתָּ (שְׁמוֹת שָׁם, שָׁם). שְׁחַרֵי כְּאֵן [בְּגִלּוּי שְׁנֵי תַפּוּחֵי הַפְּנִים] תְּלוּי מִתּוֹק הַדִּינִים וְדָאִי.¹⁷⁷ שְׁחַמְצָח עוֹמֵד לְמַתְקֵי [רַק] בְּזַמְנֵי שְׁמַתְגַּלְיָה וְלֹא תְּמִיד, וּבְזַמְנֵי שְׁמַתְגַּלְיָה, כֹּל הַדִּינִים, עוֹבְרִים לְגַמְרִי. אֲבָל הַפְּנִים שׁוֹחֲקוֹת תְּמִיד וּשְׁמַחֲוֹת תְּמִיד, כְּדִי לְהַעֲמִיד הַמְּתַקֵּת הַדִּינִים, מֵה שְׁצַרְרִיד תְּמִיד. וְזֶה סוּד: בְּאוּר פְּנֵי מְלֶךְ חַיִּים וְגו' (מְשֻׁלִי טו, טו), שְׁחַיִּים צְרִיכִים תְּמִיד, וְלֹא נִפְסְקִים. אֲבָל: וּרְצוֹנוֹ כְּעַב מְלֶקֶשׁ (שָׁם), זֶה רְצוֹן עֲלִין [מַצְחָא], עֵת רְצוֹן (תְּהִלָּם, סְמִיד) שְׁנַתְּבָאָר [בְּתִיקוֹן הַמַּצְחָא]. וְזֶה [שְׁפַתְּוֹב:] כְּעַב מְלֶקֶשׁ, כְּמַמַּר זֶה, שְׁיֹרֵד לְפַעְמִים לְהַרְוֹת הָעוֹלָם. וְכֵאֵן וְאַמְ"ת [בְּתִיקוֹן הַשְּׁבִיעִי], אֵלוּ שְׁבַע [פְּעֻמִּים] ס"ג [כְּמַנְיָן אַמְ"ת], שְׁמֵהֶם הַשְּׁבַעֲהָ הַהֶבְלִים הָעוֹמְדִים לְמַתָּה.¹⁷⁸ וְהַמְּתַקֵּת כְּלָם נִמְצָאָת כְּאֵן וְדָאִי.¹⁷⁹ וְזֶה סוּד, שְׁכָאן אוּר הַחֻכְמָה מִתְּגַלְיָה בְּתַקְפוֹ, [כְּמוֹ] שְׁנַאמַר בּוּ: חֻכְמַת אָדָם תְּאִיר פְּנִיו (קַהֲלַת ח, א). לְפִיכֵד הַחֻכְמָתָה תְּלוּיָה כְּאֵן וְדָאִי.

תְּקוּנָא תְּמִינָאָה יְכַבֵּשׁ עוֹנוֹתֵינוּ. דָּא נִצְר חֶסֶד (שְׁמוֹת שָׁם ז). דְּחֶסֶד עֲלֵאָה

חֲתִיקוֹן הַשְּׁמִינִי - יְכַבֵּשׁ עוֹנוֹתֵינוּ (מִיכָה, שָׁם). וְזֶה [מֵה שְׁפַתְּוֹב:] נִצְר

177. עי' פח"ד ס' ז, שכאן "האור מתגלה בכח גדול".
 178. עי' ת"ז תי' טז, קד, ע"א; ועי' שער הכוונות, קבלת שבת, דרוש א', דף סה, ע"ב.
 179. עי' א"ד ר"ק, ע"ב, ד"ה תי' שביעאה, תיקון זה כולל שש התיקונים הקודמים.

חֶסֶד¹⁸⁰ (שמות שם, ו) שְׁחָד עֲלִיּוֹן יוֹצֵא
 וּמִתְפַּשֵּׁט בְּמִדְרָגוֹתָיו, וְנִכְלָל פָּאן וְדָא.
 וְכָל הַתְּקוּנִים הָאֵלּוּ בְּזוֹה פְּלוּלִים,¹⁸¹
 וּמִמֶּנּוּ מִתְּפַשְׁטוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת עַד הַמְּזוּל
 הַתְּחִתּוֹן [הַתִּיקוֹן הַשְּׁלִשָּׁה עֶשְׂרִי],¹⁸²
 וּמִשֵּׁם לְכָל שְׁלֻמָּה.

הַתְּקוּן הַתְּשִׁיעִי - וְתִשְׁלִיךְ בְּמִצְלוֹת יָם
 כָּל הַטְּאֵתָם (מִיָּבָה, שֵׁם). וְזוֹ סוּד עֲלִיּוֹן
 לְבַעֲלֵי הַחֲכָמָה. שְׁהָרִי הַכֵּל צָרִיךְ שִׁיְהִי
 לוֹ שְׂרֵשׁ וּמְקוֹר לְמַעְלָה [גַּם לְסִטְרָא
 אַחֲרָא],¹⁸³ וְעַל יְדֵי זֶה כָּל בּוֹחוֹת
 הַטְּמָאָה נִשְׁבְּרִים תַּחַת צַד הַקְּדוּשָׁה.¹⁸⁴
 וּכְאֲשֶׁר הָאֹר מְאִיר מִהַמְּזוּל הָעֲלִיּוֹן
 הַהוּא [דְּהִינּוּ הַתְּקוּן הַשְּׁמִינִי, שֶׁהוּא אֹר
 הַכֶּתֶר וְחֶסֶד גְּמוּר], מִדְּנִשְׁבְּרִים פָּאן
 מִלְּפָנָיו כָּל הַטְּמָאוֹת. וְאִזּוּ יוֹרֵד
 בְּמִדְרָגוֹתָיו פְּרָאִי.

הַתְּקוּן הָעֶשְׂרִי - יוֹרְדוֹת הַשְּׁעָרוֹת
 תַּחַת הַגְּרוֹן, וְזוֹ: תַּתְּן אָמֶת לְיַעֲקֹב
 (מִיָּבָה, שֵׁם, כ).¹⁸⁵ וְסוּד עֲלִיּוֹן הוּא, שְׁעַל
 אֵלּוּ הַשְּׁעָרוֹת כְּתוּב¹⁸⁶: מִפְּנֵי פֶחַד יְהוָה

נִפְיָק וְאִתְּפַשֵּׁט בְּדִרְגוּי, וְכִלְיִל הַכָּא
 וְדָאִי. וְכִלְהוּ תְּקוּנֵי אֵלּוּן בְּהַאי כְּלִילָן,
 וּמִנֵּה מִתְּפַשְׁטוֹן כְּלֵהוּ בְּרַכָּאָן עַד הַהוּא
 מְזוּלָא תַּתְּאָה, וּמִתְּמָן לְכִלְהוּ דְּלַתְּאָה.

תְּקוּנָא תְּשִׁיעָאָה וְתִשְׁלִיךְ בְּמִצְלוֹת יָם
 כָּל הַטְּאֵתָם. וְדָא רְזָא עֲלָאָה לְמֵאֲרִי
 חֲכָמָתָא. דְּהָא פְּלָא אֲצִטְרִיךְ לְמַהוּי לֵה
 שְׂרֵשׁא מְקוֹרָא לְעֵלָא, וּבְדָא כְּלֵהוּ סְטְרִין
 מְסַאָבִין מִתְּבְּרִין תַּחוֹת סְטְרִי קְדִישָׁא.
 וְכַד נְהִירוּ נְהִיר מַהֲהוּא מְזוּלָא עֲלָאָה,
 מִיָּד מִתְּבְּרִין הַכָּא מְקַמָּה כְּלֵהוּ מְסַאָבִין.
 וְכִדִּין נְחִית בְּדִרְגוּי כְּדָקָא חֲזִי.

תְּקוּנָא עֶשְׂרִיָּאָה נְחִתִּין שְׁעָרֵי תַּחוֹת
 גְּרוֹנָא וְדָא תַּתְּן אָמֶת לְיַעֲקֹב. רְזָא עֲלָאָה
 אִיהוּ, דְּבָאֵלּוּן שְׁעָרֵי כְּתִיב מִפְּנֵי פֶחַד ה'

180. תיקון זה נקרא מזל עליון ויש בו ג' שמות ע"ב כמבואר בעץ חיים שכ"ה, דרוש ב', כלל טו, ח"ב ז ע"ג, חס"ד בגי' ע"ב; עי' בשערי רמח"ל עמ' שמב, ושם כתב שיש הו"ה אחת בסוד ע"ב, וצ"ב.

181. עי' ע"ח ש"ג, פ"ט, ח"א, סו, סע"ב רע"ג; עי' פח"ד סי' פה.

182. שהוא מזל ונקח, עי' פח"ד סוף סי' צא.

183. עי"ש תחילת סי' צא שערי רמח"ל סי' סד עמ' שמב.

184. עי' אדיר, ח"ב, עמ' לח - לט.

185. עי' ע"ח של"א, פ"ה.

186. באד"ר קל"ד ע"א, ד"ה תי' עשיראה, עי' אדיר במרום ח"ב, עמ' טו-יח: "הנה כתוב: מפני פחד ה' ומהדר גאונו בקומו לערוץ הארץ. וזה נאמר על הדיקנא... ועל כן כשתתגלה הדיקנא לשלוט, ולהאיר למטה, אז תנעל השליטה מן הס"א ומן האומות".

ומהדר גאונו וכו' (ישעיה ב' ט). אַמאי
 פּד? 187 אלא מִזְקֵן הַנְּכַבֵּד הַעֲלִיּוֹן
 מִתְבִּיִּישִׁים כֹּל בּוֹחוֹת הַמַּמָּאָה וְדַאי. בַּא
 וְדָאָה, בּוֹחוֹת הַמַּמָּאָה אֵלּוּ צְרִיכִים לְעִמּוּד
 לְמַטָּה בְּמִקּוּמָם [בְּשׁוּלֵי הַנוֹקְבָא], וְלֹא
 לְהַתְנַאֲוֹת לְעֵלוֹת לְשֵׁלוּט לְמַעְלָה
 [דְּהֵיִינוּ בּוֹ"א]. אֲבָל עִם כָּל זֶה יֵשׁ זְמַנִּים
 שְׂמִתְחַזְּקִים לְהַדְבֵּק, וְהַכֵּל בְּאֵלּוּ
 שְׁלֵמַטָּה [דְּהֵיִנוּ בּוֹ"א וְנוֹקְבָא]. 188 שְׁהֵרִי
 לְמַעְלָה [בְּאַרְיָד] כְּתוּב: יְהוָה אֶחָד וְשִׁמּוֹ
 אֶחָד (זְכַרְיָה יד ט). אֲבָל שְׁעֵרוֹת אֵלּוּ
 שְׂתַחַת הַגְּרוּן, עוֹמְדוֹת [שֵׁם פְּדִי]
 שְׂיִתְפַּשֵּׁט כַּח שֵׁל הַזְּקֵן הַעֲלִיּוֹן, כְּכֹל
 אוֹתָם [הַפְּרָצוּפִים] שְׁלֵמַטָּה [כְּלוּמֵר,
 בְּאַבָּא וְאַימָא, זְעִיר וְנוֹקְבָא], שְׁהֵרִי
 מִהַגְּרוּן וְלְמַטָּה יוֹרְדִים. לְפִיכֵד אֵלּוּ
 [הַשְּׁעֵרוֹת] הַתְּפַשְּׁטוּ תַּחַת מִזֵּל הַתַּחְתּוֹן
 [תִּי י"ג], לְתַת לְהֵם תִּקְפוּ זֶה וְדַאי.
 וּבִזְמַן שְׂיִתְעוֹרֵר הַזְּקֵן הַעֲלִיּוֹן לְהַתְּכַבֵּד
 בְּעוֹלָם, אִזְ שְׁעֵרוֹת אֵלּוּ יִתְחַזְּקוּ לְתַקֵּן כֹּל
 אֵלּוּ שְׂתִלוּם בְּהוּ, וְעַל יְדֵיהֶם כֹּל
 הַסְּטָרִין אַחֲרָיִן הַמַּמָּאִים יִהְיוּ גִשְׁפָּרִים
 וְדַאי. לְפִיכֵד: תַּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב [ו' א].
 שְׁעַד עֵבְשׁוּ: וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שְׁקָר
 (מְשָׁלִי יב ט), [שְׁעַבְשׁוּ] נִמְצָא כַּח
 לְסַטְרָא אַחֲרָא. 189 אֲבָל בְּהוּא זְמַן תַּתֵּן

וּמַהְדֵּר גְּאוֹנוֹ וְכוּ' (ישעיה ב' ט). אַמַּאי
 הַכִּי? אֵלּא דִּיקְנָא יְקִירָא עֲלָאָה מִיֵּנָה
 מִתְּפַסְפִּין פְּלֵהוּ סְטָרִין מְסַאֲבִין וְדַאי.
 תָּא חֲזִי סְטָרִין מְסַאֲבִין אֲנּוּן צְרִיכִין
 לְמִיקָם בְּדוֹכְתֵיהוּ לְתַתָּא, וְלֹא לְאַתְגָּאָה
 לְסִלְקָא לְשֵׁלְטָאָה לְעֵלָא. אֲבָל עַכ"ד
 אִית זְמַנִּין דְּמִתְתַּקְפֵּן לְאַתְדַּבְּקָא, וְכֵלָא
 בְּאַנּוּן דְּלְתַתָּא. דְּהָא לְעֵלָא כְּתִיב ה' אֶחָד
 וְשִׁמּוֹ אֶחָד (זְכַרְיָה יד ט). אֲבָל שְׁעֵרִין
 אֵלּוּן דְּתַחַת גְּרוּנָא קִימִין לְאַתְפַּשְּׁטָא
 תְּקַפָּא דְּדִיקְנָא עֲלָאָה כְּכֵלֵהוּ אֲנּוּן
 דְּלְתַתָּא, דְּהָא מְגִרוּנָא וְלְתַתָּא נְחִיתִין.
 בְּגִין כֵּן אֵלּוּן תַּחַת מִזֵּלָא תַתָּאָה
 אַתְפַּשְּׁטוּ, לְמִיָּהֵב לְהוּ תְּקַפָּא דָּא וְדַאי.
 וּבְזְמַנָּא דְּתַתְּעֵר דִּיקְנָא עֲלָאָה לְאַתְיַקְרָא
 בְּעֵלְמָא, כְּדִין שְׁעֵרִין אֵלּוּן יִתְתַּקְפוּן
 לְאַתְקָנָא [אַצ"ל: לְאַתְקָפָא] לְכֹל אֲנּוּן
 דְּתִלִּין בְּהוּ, וּמְנִיָּהוּ יִתְבְּרוּן פְּלֵהוּ סְטָרִין
 אַחֲרָיִן מְסַאֲבִין וְדַאי. בְּגִין כֵּן תַתֵּן אֶמֶת
 לְיַעֲקֹב. דְּעַד הַשְּׁתָּא: וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן
 שְׁקָר (מְשָׁלִי יב ט) דְּאַשְׁתַּכַּח חֵילָא
 לְסַטְרָא אַחֲרָא. אֲבָל בְּהוּא זְמַן תַּתֵּן

187. כְּלוּמֵר, לְמָה נִזְכַּר פַּחַד ה' עַל אֵלּוּ שְׁעֵרוֹת שֵׁל הַזְּקֵן הַזֶּה?

188. עי' ע"ח שמ"א, פ"א, שאין אחיזה לחיצוניים רק ב"א, אבל באו"א, וכ"ש מה שלמעלה מהם, אין להם שום אחיזה; עי' אדיר במרום ח"ב עמ' יח: "ועיקר תיקון זה [של נעילת השליטה מן הס"א ומן האומות] בסוד השערות היורדות תחת הגרון, כי הן מתפשטות ממש בתוך שאר האצילות. כי הלא אור"א מתחילים מן הגרון, והם מקבלים כוח השערות האלה. ולכן אז נדחים הקליפות מכל הפרצופים".

189. עי' באדיר במרום עמ' רו, ולעיל תי' כט.

אמת ליעקב, זה אור של צד הקדשה שיאיר בעולם. ומי יטלו אותו? אלא ישראל ודאי.

אמת ליעקב, דא נהירו דסטר קדישא דיתנהיר בעלמא. מאן יטלון לה. אלא ישראל ודאי.

התקון האחד עשר - השערות לא יוצאות [בולמות] שעה משערה כלל, וזה סוד: חסד לאברהם (מיכה, שם). שהרי החסד העליון יוצא ומתפשט במדרגותיו למעלה ולמטה. וכנגדו צריכות כל השערות האלו לעמוד בתחום אחד, ולא יתפשטו יותר כלל, כדי לתת לו [לחסד] להתפשט כמו שצריך. שהרי שערות אלו דינים הם,¹⁹⁰ [וכבר] נתבאר [לעיל].

תקונא חדסר שערי לא נפקין נימא מן נימא כלל, ורזא דא חסד לאברהם. דהא חסד עלאה נפיק ומתפשט בדרגותיה לעלא ותתא. ולקבלה צריכין כלהו שערין אלין למיקם בתחומא חד, ולא יתפשטון יתיר כלל, בגין למיהב לה לאתפשטא כמה דאצטריך. דהא שערין אלין דינין אנון ואתמר.

התקון השנים עשר - אשר נשבעת לאבותינו (מיכה, שם). זה הפה שהתפנה [משערות] מפל צדדיו. שהרי פאן [מהפה] יוצא הפל, ויורד במול העליון [תקון ח'] ההוא, שכלולים בו כל התקונים האלה, ונתקן בכלם.¹⁹¹ ואחר כך ממונו יורד כלפי המול התחתון ההוא [תקון י"ג], ומשם למטה, כמו שנתבאר. וברוח זו שיוצאת מפאן [מהפה], ישנם רבים המתלבישים בה,¹⁹²

תקונא תריסר אשר נשבעת לאבותינו. דא פומא דאתפגי מפל סטרוי. דהא חכא נפיק כללא, ונחית בההוא מזלא עלאה דכליל בה כלהו תקונין אלין, ואתתקן בכלהו. לבתר מגה נחית לגבי ההוא מזלא תתאה, ומתמן לתתא כמה דאתמר. ורוחא דא דנפיק מהכא, כמה אנון דמתלבשן בה, וכמה זפאי קשוט

190. עי' באד"ר קל"ד ע"א, בתיקון תריסר, ועי' גם כללי חכמת האמת סי' סא, עמ' שלח, שכיון שהם מברורי המלכים שמתו לכן הם בחי' דין; ראה לעיל ד"ה "בוא וראה מה בין שערות של הראש לשערות של הזקן".

191. עי' פח"ד, סי' יד, עמ' קנב.

192. להחיות ז"א, עי' באד"ר שם, ד"ה: "דמתלבש ביה ז"א", מי שראוי לאתלבשא ממנו מתלבש, וביין הרקח אות כ"ג, דגם אר"א מתלבשים שם; עי' אדיר במרום בח"ב עמ' נט-ס: "ולעמוד תמיד בזה היושר צריך סיוע גדול כנ"ל. אך מי שזוכה לזה, אז מתגלה עליו הרוח של עתיק יומין כנ"ל, ...הנה בהשפעה היורדת לו דרך שם תהיה מן הע"י בסוד הרוח כנ"ל. ואז יזכה לעבודה גדולה ותיקון גדול... וזה נקרא דרך טובים... שהצדיק שולט שם, שהוא נקרא טוב... ולכן בו מתגלים י"ג תקוני דיקנא בסוד אחד כידוע".

[וְגַם] הִרְבֵּה צְדִיקֵי אִמַּת שְׁמֹת־לִבְשִׁים בְּהָ, וְכֵךְ אֵלֹו הָאֲבוֹת בְּזוֹ [רוּחַ הַפֶּה] בְּמַחֲזוֹ לְהַתְּלַבֵּשׁ וְדַאי.¹⁹³

דַּמְתְּלִבְשֵׁן בְּהָ. וְהָכִי אֲנֹוֹן אֲבָהֶן בְּהָאִי אַתְּרַחֲצוּ לְאַתְּלִבְשָׁא וְדַאי.

הַתְּקוּוֹן הַשְּׁלִישׁ עֶשֶׂר - מִימֵי קֳדָם (מִיכָה, שָׁם). זֶה הַמּוֹל הַתְּחַתּוֹן, מִימֵי קֳדָם, [וְנִקְרָא כֵּךְ] בְּגִלָּל שְׁמֹאוֹתֶם מִלְכֵי קֳדָם¹⁹⁴ [הַמִּי"ק שֶׁל עוֹלָם הַתּוֹהוֹ] נַעֲשׂוּ כָּל הַתְּקוּוֹנִים הָאֵלֶּה, וְזֶה [הַתְּקוּוֹן הַשְּׁלִישׁ עֶשֶׂר] וְנִקְרָא - נִקְבָּה] כְּלָלוֹת שֶׁל כָּלִם.¹⁹⁵ אֲבָל מִימֵי קֳדָם, שְׂפָאן מַתְּפִשֵׁט הָאוֹר שֶׁל כָּל הַמְּדַרְגּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, מַתְּחַלֵּת כָּל הַתְּחַלּוֹת עַד אוֹתוֹ מוֹל עֲלִיוֹן, וּמְמַנּוֹ לְזוֹה הַתְּחַתּוֹן. וְזֶה הַתְּחַתּוֹן, כְּלוּלִים בּוֹ כָּל הַתְּחַתּוֹנִים כְּאַחַד וְדַאי,¹⁹⁶ וְכֵאֵן נִקְשֵׁר הַכָּל בְּקִשְׁרֵי אַחַד. בֵּא וְרֵאָה, כְּאֵן בְּתוֹב¹⁹⁷: בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אַחַד וְשִׁמּוֹ אַחַד [זְכִרְיָה יְד.ט]. שְׁהִנֵּה שְׁנַיִם עֶשֶׂר תְּקוּוֹנִים יוֹצְאִים מִתּוֹךְ שְׁלֹשׁ הַיּוֹ"ת שְׁנֵאמְרוּ [לְעִיל].¹⁹⁸ [הַתְּקוּוֹן] הַשְּׁלִישֶׁה עֶשֶׂר [יִצְאָ] מִן [הַהַיּוֹ"ת] הָאֲחַת שְׂכּוּלָלָת אוֹתוֹן, וְזֶה סוֹד הַשְּׂכִינָה, שְׂפָאן נִמְצָא שְׂרִשָּׁה וְדַאי¹⁹⁹ וְכֵזְמֵן שְׁהַתְּקוּוֹן הַזֶּה יִתְקַן בְּשְׁלֹמוֹת לְהָאִיר כְּכָל

תְּקוּוֹנָא תְּלִיסָר מִימֵי קֳדָם. דָּא מְזִלָּא תְּתָאָה, מִימֵי קֳדָם, בְּגִין דְּמֵאֲנֹוֹן מִלְכֵי קֳדָם אַתְּעֵבִידוּ כְּלָהוּ תְּקוּוֹנִין אֵלִין, וְדָא כְּלָלָא דְכְּלָהוּ. אֲבָל מִימֵי קֳדָם, דְּהִכָּא מַתְּפִשֵׁט נְהִירוֹ דְכְּלָהוּ דְרִגִין עֲלֵאִין, מְשִׁרוּתָא דְכָל שְׁרוּתִין עַד הַהוּא מְזִלָּא עֲלֵאָה, וּמִנֵּה לְהָאִי תְּתָאָה. וְהָאִי תְּתָאָה בְּהָ כְּלִילִין כְּלָהוּ תְּתָאִין כְּחֻדָּא וְדַאי, וְהִכָּא אַתְּקִשֵׁר כְּלָא בְּקִשְׁרֵי אַחַד. תָּא חֲזִי הִכָּא כְּתִיב בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אַחַד וְשִׁמּוֹ אַחַד. דְּהָא תְּרִיסָר תְּקוּוֹנִין מְגוֹ תְּלָת הַיּוֹ"ת דְּאַתְּמַרוּ נִפְקִין. תְּלִיסָר מִתְּד דְכְּלִיל לֹוֹן, וְרִזָּא דָּא שְׂכִינָתָא דְהִכָּא אַשְׁתְּרִשֵׁת וְדַאי. וְכֵזְמֵן דְּתְּקוּוֹנָא דָּא יִתְתְּקַן בְּשְׁלִימוֹ לְאַתְּנַהֲרָא כְּכָל דְרִגִין, כְּדִין שְׂכִינָתָא תְּתְּקַן לְקַבְּלָהּ לְתַתָּא,

193. עי' במבוא שערים ש"ג, ח"ב, פ"ג, כג, ע"א, ד"ה והנה.

194. עי' אד"ר קלד, ע"ב, ד"ה "תאנא, אלן תיקונין אקרון ימי קדם, יומין קדמאין דקדמא". ותיקונין אריך נקראים כן, כיון שהוא קדמון לעולם אצילות, ואף שדרש זה בפסוק רק תי' יג, האמת שזה נכון לגבי כל התיקונים; שערי רמח"ל, עמ' שלח, ס' סא.

195. עי' שעה"כ, עינן ויעבור, דרוש א', ד"ה דע, עמ' מב - מג, ובאד"ר שם; פח"ד עמ' קנב, ד"ה והנה.

196. עי' באד"ר רפט, ע"ב, ד"ה בדיקנא דעתיקא.

197. באד"ר שם.

198. לעיל, עמ' תלב. שעה"כ שם; עי' כללי חכמת האמת ס' סד, עמ' שמג; עי' ע"ח שט"ז פ"ו, עמ' פב ע"א.

199. עי' פח"ד ס' י עמ' קמז-קמח: "ואחר כך המלכות היא סוד הכללות, שהיא משפעת לתחתונים בהסכמת ההנהגות...".

המדרגות, או השכינה תתחזק כנגדו
למטה, לסלק ממנה כל פוחות הטמאה
ודאי. ויתקן הכל בתקון שלם, בקדשה
עליונה כמו שראוי.

לאתפראש מינה כל סטרין מסאבין
ודאי. ויתתקן כלא בתקונא שלים,
בקדשתא עלאה פדקא יאות.

קמו [פני הישיבה] בלם וברכו
אותו [למשה רבינו].

קמו בלהו וברכו לה.

ליל י"ב בניסן

פתיחה לתיקוני או"א

קם אברהם תקון החסיד ואמר, עכשו
ודאי צריך לתקן התקונים של אבא
ואימא שתלויים במזל הזה.²⁰⁰

קם אברהם סבא חסידא ואמר,
השתא ודאי אצטריך לאתקנא תקינין
דאבא ואימא דתלין מהאי מזלא.

קום אליהו הנביא הנאמן, ותקן
התקונים האלו של אבא ואמא.

קום אליהו נביאה מהימנא ואתקין
תקינין אלין דאבא ואימא.

קם אליהו הנביא הנאמן, פתח
ואמר: והחכמה [אבא] מאין [פתח -
ארץ] תמצא, ואי זה מקום בינה
[אימא] (איוב כה יב). בא וראה, המזל
התחתון [תקון י"ג] התפשט במדרגותיו
[פירוש, דרך חיד וגרון ויחודם],²⁰¹
והוציא אבא ואמא, לגלות סודות
שנסתרים למעלה.²⁰² אבל בא וראה,

קם אליהו נביאה מהימנא פתח
ואמר, והחכמה מאין תמצא ואי זה
מקום בינה (איוב כה יב). תא חזי
אתפשט מזלא תתאה בדרגוי ואפיק
או"א, לגלאה רזין דטמירין לעלא. אבל

200. עי' אד"ז רצב ע"א, דא"א נכללו במזלא ובו תלויים, ועי' כללי חכמת האמת ריש סי' סח עמ' שמו: "אבל
א"א עומדים תחת המזל, ובמזל הם נכללים"; עי' ע"ח של"ג פ"ד, נא, ע"ג, ד"ה מהחברים; קל"ח פתח קיא
עמ' שיד: "אבא ואימא הם התפשטות חכמה סתימאה בסוד חד"ר, הכלולים שם, אחר שנתפשטו בסוד
הדיקנא. ונשרשים בסוד מזל נוצר ומזל ונקח".

201. ועי' ע"ח שט"ז פ"א, עמ' עח ע"ד, בקל"ח פתח קיד.

202. האורות לא נודעים למעלה, אלא ע"י שיורדים ומתפשטים למטה ואז יודעים מה היה למעלה.

בְּזוֹ הַזְּמַן הַעֲלִיּוֹן נִכְלָלוּ שְׁלֹשָׁה רִישֵׁי
 [שָׁל אֲרִיד] וְדַאי וְשִׁבְעַ תְּקוּנִים עֲלִיּוֹנִים
 [הוּז' תִּיקוּנֵי הַרְאֵשׁ שֶׁל אֲרִיד]²⁰³, שֶׁכִּד
 צָרִיד לְהִנְהִיג הַכֹּל בְּהִנְהִיגָה שְׁלֵמָה.
 וּמִשָּׁם הַכֹּל הִתְחִיל לְהִתְפַּשֵּׁט לְמִטָּה
 בְּסוּד שֶׁל שְׁלֹשָׁה. אָבֵל בֵּא וְרֵאָה,
 חֲכָמָה [אָבָא וְאִמָּא] הִיא לְמַעְלָה [מִן
 הַחֲזוּה], בִּינָה הִיא לְמִטָּה [מִן הַחֲזוּה].
 מַהוּ בִּינָה? אֵלָּא זֶה יִשְׂרָאֵל סְבָא
 וְתַבּוּנָה.²⁰⁴ וְסוּד זֶה יִי"ה.²⁰⁵ זֶה [סוּד]
 אָבָא וְאִמָּא, וְי' לֹא נִפְרַד לְעוֹלָם, ה', [זֶה
 סוּד] יִשְׂרָאֵל סְבָא וְתַבּוּנָה, וְלִפְעָמִים הֵם
 ד'ו.²⁰⁶ וְהַכֹּל [בִּיחֻד] הֵם יו"ה. אָבֵל בֵּא
 וְרֵאָה, לְפִיכֵד אָבָא וְאִמָּא מִבִּינָה [שָׁל
 אֲרִיד] יוֹצְאִים²⁰⁷ לְכֹלֹל הַכֹּל כְּאֶחָד.²⁰⁸
 שְׁהָרֵי הַחֲכָמָה [או"א] לְמַעְלָה [מִן
 הַחֲזוּה] הִיא יוֹצְאָת וְנֹאמֵר בָּהּ: וְהַחֲכָמָה
 מֵאִין תְּמוּצָא, [אִין] אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה
 הַרְאֵשִׁים הַעֲלִיּוֹנִים [שָׁל אֲרִיד]. וְלִפִּי

תָּא חֲזִי בְּהֵיא דִיקְנָא עֲלָאָה תְּלַת רִישֵׁין
 אֲתְכִלִּלוּ וְדַאי וְשִׁבְעַ תְּקוּנִין עֲלִאִין
 דְּהִכִּי אֲצִטְרִיד לְדַבְּרָא כְּלָא בְּדַבְּרָנוּתָא
 שְׁלִים. מִתְּמַן שְׁרִי לְאֲתַפְּשֵׁטָא לְתַתָּא
 כְּלָא בְּרִזָּא דְתַלְתָּ. אָבֵל תָּא חֲזִי חֲכָמָה
 אִיהִי לְעֵלָּא בִּינָה אִיהִי לְתַתָּא. מֵאִי
 בִּינָה. אֵלָּא דָּא יִסוּ"ת. וְרִזָּא דָּא יִי"ה. י'
 דָּא או"א, וְי' לֹא אֲתַפְּרֵשׁ לְעֲלָמִין. ה'
 יִסוּ"ת, לְזִמְנִין אֲנֹנִן ד'ו. וְכֹלָּא אִיהִי
 יו"ד. אָבֵל תָּא חֲזִי בְּגִין כְּדָּא או"א מִבִּינָה
 נִפְקִין לְאֲתַפְּלִלָּא כְּלָא כְּחַד. דְּהָא חֲכָמָה
 מְלַעֲלָא נִפְקַת וְאֲתַמַּר בָּהּ וְהַחֲכָמָה מֵאִין
 תְּמוּצָא, אִלִּין תְּלַת רִישֵׁין עֲלִאִין. וְבִגִּין

203. עי' באד"ז רפט ע"ב, "בדיקנא דא תלת רישין דאמינא מתפשטין"; קל"ח פתח קז: "כל התלת רישין [של א"א] מאירים בדיקנא, כי היא ממש גילוי ההנהגה הזאת של חד"ר". ועל מה שאמר בהמשך שגם הז' תיקוני רישא דאריך נכללים בדיקנא, עי' אדיר במרום עמ' קץ: "אך סוד הענין הוא, כי ז' תיקונים יש בראש של הא"א, והם באין מעתיק... ועל כן הז' תיקוני רישא מאירים בדיקנא, ו' ב"ב תיקונים בסוד הזכר [מזל נוצר] והשביעי ב"ג בסוד הנקבה".

204. עי' ע"ח שער י"ד פ"ה ח"א עמ' עב ע"א, דאמא - בינה כוללת יש"ס ותבונה; פח"ד סי' נא, כללי ח"ה, סי' עז.

205. שבשם י' כנגד חכמה, ה' כנגד בינה, עיי"ש שט"ו פ"ד, עז, ע"ב וע"ג.

206. עיי"ש, אות ה' היא חיבור.

207. ולא יוצא אבא מחכמה, אלא עם אימא מבחינת בינה שבאריך, וזה הגרון, ועי' שם ש"ג פ"א, סט, ע"ג. ואף שמפורש בכמה מקומות אחרת, כגון במבו"ש ש"ב, ח"ב, ספ"ז, ל"ב סע"א, שאבא יצא מסוד החסד דחכמה ואימא יצא מסוד הגרון שהוא בינה, כבר מבואר שם, שהגרון נתלבש בתוך אור החסד שבחכמה, ואז יצא אבא מסוד החסד ואימא מסוד הגרון; קל"ח פתח קיד עמ' שך: "[החידן] שהוא הזכר של הגרון, שהוא חכמה [של הבינה], והגרון הוא בינה [של הבינה]".

208. עי' באד"ז ר"צ ע"א: "חכמה אב, בינה אס, חכמה ובינה בחד מתקלא אתקלו; ועי' מבר"ש ש"ד, ח"ב תחילת פ"ב, לד, ע"א, או"א כחדא נפקין וכחדא שריין.

שָׁלָא נִמְצָא שָׁם מְקוֹם לְבִינָה, 209 פְּתוּב:
וְאִי זֶה מְקוֹם בִּינָה. אָבֵל בִּינָה [יסו"ת]
יּוֹצֵאת לְמַטָּה [מִן הַחֹזֶה שֶׁל אַרְיָךְ] בְּזִמְנָן
שְׁאוּתָם עֲלֵיוֹנִים [או"א] יוֹרְדִים לְצֵאת
תַּחַת הַגְּרוֹן. 210

כִּף דְּלָא אֲשַׁתְּכַח אַתְר תַּמָּן לְבִינָה, כְּתִיב
וְאִי זֶה מְקוֹם בִּינָה. אָבֵל בִּינָה נִפְקַת
לְתַתָּא בְּזִמְנָא דְאַנּוֹן עֲלָאִין נְחֵתִין לְנִפְקָא
תַּחַת גְּרוֹנָא.

וּבֵא וְרֵא, כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה [בְּאַרְיָךְ] הַכֹּל
נִכְלָל בְּשִׁלְשָׁה [רֵאשִׁים], כִּף יּוֹצֵא הַכֹּל
בְּסוּד שֶׁל שְׁלֹשָׁה. וּמְשַׁנֵּי הָרֵאשִׁים
הָעֲלִיוֹנִים 211 יֵצְאוּ אֲבָא וְאַמָּא, 212 זֶה לְצַד
יְמִין וְזֶה לְצַד שְׂמָאל. אָבֵל הַמְּזֵל, זֶה
יּוֹצֵא [מִן] הַסּוּד שֶׁל הָאֹיִר הָעֲלִיוֹן, 213
וְאִזְ הַתְּחַלְקוּ מִמֶּנּוּ או"ר 214, [הַמְּזֵל]
נּוֹטֵל או"ר [שֶׁל או"ר] לְיְמִין וְהֵם
חֲמִשָּׁה פְּעָמִים אֹר, הַתְּפִשֵׁט וְהַלְבִּישׁ
הַזְרוּעַ הַיְמִין [שֶׁל אַרְיָךְ], 215 [וְזֶה כְּנֶגֶד
אֲבָא], וְנּוֹטֵל שְׁלוֹ בְּגוּת. 216 [שֶׁל או"ר]
הַתְּפִשֵׁט בְּצַד אַחַר, וְנַעֲשִׂית חֲמִשָּׁה
פְּעָמִים 217, וְהֵם נ' שְׁעָרֵי בִינָה [וְזֶה כְּנֶגֶד
אִמָּא], וְהַתְּפִשֵׁט וְהַלְבִּישׁ זְרוּעַ שְׂמָאל,

וְתֵא חֲזִי כְּמָה דְלַעֲלָא כְּלָא בְּתַלַּת
אֲתַכְּלִיל, הֵכִי נִפִּיק כְּלָא בְּרִזָּא דְתַלַּת.
וּמְתַרִּין רֵישֵׁין עֲלָאִין נִפְקוּ או"א דָּא
לְסַטְר יְמִינָא וְדָא לְסַטְר שְׂמָאלָא. אָבֵל
מְזֵלָא דָּא רְזָא דְאֹיִר עֲלָאָה אִפִּיק, וּכְדִין
אֲתַפְּרְשׁוּ מִנָּה או"ר י'. נְטִיל אֹר
לְיְמִינָא וְאַנּוֹן ה' זְמַנִּין אֹר, וְאֲתַפְּשֵׁט
וְאֲלַבִּישׁ דְרוּעָא יְמִינָא, וְנְטִיל דִּילָהּ
בְּגוּפָא. אֲתַפְּשֵׁט י' בְּסַטְר אַחֲרָא
וְאֲתַעֲבִידַת ה' זְמַנִּין י' אֲלֵין נ' שְׁעָרֵי
בִּינָה, אֲתַפְּשֵׁט וְאֲלַבִּישׁ דְרוּעָא שְׂמָאלָא,

209. טעם הדבר, ע"י בעץ חיים ש"א פ"ח, נה, ע"ב; ובשער הקדמות שער א', ביאור תקון ע"י ותקון א"א, נו, סע"ב, דאין כח בבינה דאריך לקבל אור דעתי' בהיותה קרובה בראש, אלא רק בהיותה רחוקה בגרון.
210. מבואר, שרק כדי להוציא את או"א ביחד עם יסו"ת יורדת הבינה תחת הגרון, ועוד בגלל שלא"א אין כח לסבול את אור של עתיק.
211. דהיינו הגולגולתא וחכמה סתימאה, באמת אלו הם השני הראשים באריך, והרדל"א מעליהם, ואח"כ השנים נתחלקו לשלשה, ע"י כללות האילן פ"ח א', שע"ר עמ' רעח; וראה להלן הערה 213.
212. אף שאו"א יוצאים מבינה תחת שני ראשים אלו, אבל מכחם (של שני הראשים) ומהארתם יוצאים, ע"י פח"ד סי' ג.
213. בסוד אוריא שהוא הראש השלישי של אריך, שנמצא בין שני הראשים, ואז נעשו שלש. ושם באוריא גנוז דעת דעתיק, סוד ההנהגה, שעובר דרך המזלא; עיין על החידוש הנפלא הזה באדיר במרום ח"א עמ' קלה: "והענין כי המזל ונקה יש בו בחינות מסוד והכתרא מן האוריא, ומן החכמה סתימאה... ובסוד אחר הוא [המזל ונקה] הוא מחבר או"א בסוד זווג. וזהו נמשך מן האוריא כנ"ל שהוא מחבר את הכתרא ואת המוחא".
214. שכן אוריא הוא אותיות אור י', ע"י ת"ז תי' ה', יט, ע"א.
215. חו"ב של או"א עולם האצילות, היינו מלבישים הזרועות - חו"ג - של אריך, ע"י שערי רמח"ל עמ' קלט, הערה יג, ועמ' שכג, סי' מ.

וְנָטִיל דִּילְהּ בְּגוּפָא. לְבַתֵּר אַתְּפִרְשֵׁן
 או"א לְעֵלָא, יסו"ת לְתַתָּא. דְּהָא בְּזַמְנָא
 דְּנַחְתּוּ בְּדִרְגֵיהוּ עֲבָדוּ דִּרְגִין מְדִרְגִין
 חֲכִי, עַד דְּעֵילִין בְּרִישָׁא דְּמַלְפָּא וְעַבְדִּין
 תַּמָּן אַנּוּן מַחֲזִין דִּילְהּ. דְּהָא אַבָּא פְּלָא
 אִיהוּ חֲכָמָה, אִימָא פְּלָא אִיהִי בִּינָה
 וְדָאִי. וּבְהֵוּא זְמָנָא אַתְּפִשְׁטֵן רַגְלֵיהוּ
 עַד סוּפָא דְּדִרְגִין. דְּהָא בְּרִזָּא דְּלַהוּן
 בְּמַזְלָא אַתְּפִלִּלוּ, וּפְשִׁיטוּ דְּמַזְלָא אַנּוּן,
 דְּאַתְמַר בְּהוּ הַנְּסִתְרַת לְה' אֱלֹהֵינוּ (דְּבָרִים
 כט כח) בְּגִין דְּתַחֲוֹת מַזְלָא דָּא אַתְּפִלִּלוּ.
 מִתַּמָּן וּלְתַתָּא לְמֵיעַל בְּרִישָׁא דְּמַלְפָּא
 מִתְּפִשְׁטִין עַד סוּפָא דְּדִרְגִין פְּמָה
 דְּאַתְמַר.

וְנָטִיל שְׁלוֹ בְּגוּף. אַחַר כֶּד נְחֻלְקִים אַבָּא
 וְאִמָּא לְמַעְלָה [בְּחֻצֵי הַעֲלוּיָן שֶׁל אַרְיָד
 מִהַנְּרוֹן עַד הַחֹזֶה], וַיִּשְׂרָאֵל סָבֵא
 וַתְּבוּנָה לְמִטָּה [בְּחֻצֵי הַתַּחְתּוֹן].²¹⁶ שְׁהָרִי
 בְּזִמְן שְׁיָרְדוּ בְּמִדְרַגּוֹתֵיהֶם עֲשׂוּ מִדְרַגּוֹת
 מִמִּדְרַגּוֹת כֶּד, עַד שְׁנַכְנְסוּ בְּרִאשׁ הַמְּלָךְ
 [זְעִיר אַנְפִּין], וְעֲשׂוּ שֵׁם הַמּוֹחֹת שְׁלוֹ.²¹⁷
 שְׁהָרִי אַבָּא בְּלוֹ הוּא חֲכָמָה, וְאִימָא פְּלָה
 הִיא בִּינָה וְדָאִי.²¹⁸ וּבְאֹתוֹ זִמְן נִתְּפִשְׁטוּ
 רַגְלֵיהֶם עַד סוּף הַמִּדְרַגּוֹת.²¹⁹ שְׁהָרִי עַל
 פִּי הַסּוּד שְׁלֵהֶם הֵם נִכְלָלִים בְּמַזְלָא, וְהֵם
 הִתְּפִשְׁטוּתוֹ שֶׁל הַמַּזְלָא, [עַל דֶּרֶךְ]
 שְׁנֵאמַר לְגַבְהָם: הַנְּסִתְרוּת לִיהוּה
 אֱלֹהֵינוּ²²⁰ (דְּבָרִים כט,כח), פִּיּוֹן שְׁנַכְלָלוּ
 תַּחַת הַמַּזְלָא הַזֶּה [וְאִינֵם נְרָאִים]. מִשֵּׁם
 וּלְמִטָּה, [הֵם עוֹמְדִים] לְהַכְנֵס בְּרִאשׁ
 הַמְּלָךְ [ז"א], וּמִתְּפִשְׁטִים עַד סוּף
 הַמִּדְרַגּוֹת, כְּמוֹ שְׁנִתְּבָאָר [לְעִיל].

וְהַכִּי אֲשַׁתְּכַחוּ מַלְיָן מִתְּפִשְׁטֵן בְּסִטְרֵיהוּ
 לִימִינָא וּלְשֻׁמְאֵלָא. וְרִזָּא דָּא וַיִּיצֵר ה'
 אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם (בְּרֵאשִׁית כ ז). וַיִּיצֵר

וְכַד נִמְצְאוּ הַדְּבָרִים מִתְּפִשְׁטִים בְּצַדְדֵיהֶן
 לְיָמִין וּלְשֻׁמְאֵל [זָכַר וּנְקֵבָה, חֶסֶד
 וְרִין].²²¹ וְזֶה סוּד: וַיִּיצֵר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת
 הָאָדָם²²² (בְּרֵאשִׁית כו,ז), וַיִּיצֵר - [פְּתוּכ]

216. דֵּהִינּוּ מִחֻזָּה עַד הַטִּיבּוּר שֶׁל אַרְיָד, עִי' כִּלְלֵי חֲכֵמַת הָאִמַת סִי' עו עמ' שֵׁב.

217. עִי' קל"ח פִּתַח קִיב קִיג, וְעִי' בַע"ח שְׁל"א, פ"א, ח"ב לב, ע"ד; וְעִי' אֲדִיר בְּמָרוֹם עִמ' קֵלָה.

218. עִי' בַאד"ז ר"צ ע"א: "חֲכָמָה - אַב, בִּינָה - אַם".

219. עִי' עֵץ חַיִּים שְׁל"א פ"ג, לַד, סַע"א, רַע"ב, וּפְחֹרְד סִי' נַג, עִמ' קצא: "וְהֵנָּה יסו"ת אַח"כ צְרִיכִין לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּז"א, וּמִפְּנֵי זֶה נִתְּפִשְׁטוּ הַרְגָלִים עַד סוּף הָאֲצִילוֹת בְּהַתְּפִשְׁטוֹתָם הַזֶּה, מִה שְׂמַצַּד עֲצָמָם לֹא הִיוּ צְרִיכִים לְהִיטֵל אֵלָא עַד הַטִּיבּוּר, עַד הַמְּקוֹם שְׂמִסִּים הַמּוֹזֵל דָּא"א, כִּי אִין אַר"א אֵלָא הַתְּפִשְׁטוֹת הַמּוֹזֵל עֲצָמִי", וְעִינִן כִּלְלֵי חֲכֵמַת הָאִמַת, סִי' ע"ו.

220. "הַנְּסִתְרוֹת" - זֶה סוּד אַר"א, "לֵה" שְׁנַכְלָלוּ בַה' - דֵּהִינּוּ הַמּוֹזֵל שֶׁל אַרְיָד.

221. עִי' כִּלְלֵי חֲכֵמַת הָאִמַת סִי' סז, עִמ' שְׂמָה.

222. עִי' אד"ר, קֵמָא, ע"ב.

בשתי יודי"ם, וזה [סוד] צירי [שהוא
 פנגד] בינה, שמשם [מן בינה של ארץ]
 יוצאים אבא ואמא כמו שנתבאר, ²²³ והם
 שני יודי"ם. ובכלם ²²⁴ [נמצאים] שני
 יודי"ם, שהרי אבא ואמא - [פנגד] י'
 אחת, ישראל סבא ותבונה [פנגד] י'
 אחרת. ועוד, אבא - י', אימא - י', ישראל
 סבא - י', תבונה - י', הכל הוא סוד זכר
 ונקבה. ובגלל שפאן [הפרצופים] יוצאים
 [בסוד] זכר ונקבה, כך הכל תקן למטה
 בסוד של זכר ונקבה. ²²⁵ לפיכך [פתוב]:
 וייצר] יהוה אלהים ²²⁶ את האדם. שהרי
 הדברים מתחילים מלמעלה, ויורדים
 במדרגותיהם למטה, בסדור שלם כמו
 שראוי.

בתרין יודי"ן ודא צירי בינה, דמתמן
 נפקין או"א כמה דאתמר, ואנון תרין
 יודי"ן. ובכללא אנון תרין יודי"ן, דהא
 או"א י' חד, יסו"ת י' אחרנא. ועוד
 אבא י' אימא י' יש"ס י' תבונה י', פלא
 רזא דכורא ונוקבא. ובגין דהכא נפקין
 דכורא ונוקבא, הכי פלא אתתמן לתתא
 ברזא דדכורא ודנוקבא. בגין כך ה'
 אלהים את האדם. דהא מלין שראן
 לעלא ונחתין בדרגיהון לתתא בסדורא
 שלים פדקא יאות.

פתיחה לתיקוני ז"א

קם אברהם וברך אותו ואמר: ברוך
 תהיה אליהו הנביא הנאמן לעתיק וימין.
 הרי עכשו צריך לתקן תקוני המלך
 הקדוש [ועיר אנפין] כמו שראוי.

קם אברהם וברך לה ואמר, בריך
 תהא אליהו נביאה מהימנא לעתיק
 יומין. הא השתא אצטרריך לאתקנא
 תקוני מלכא קדישא פדקא יאות.

קום הרועה הנאמן, והתחל בתקונים
 אלו, של המלך הקדוש.

קום רעיא מהימנא ושרי בתקונין
 אלין דמלכא קדישא.

קם הרועה הנאמן, פתח ואמר:
 ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום
 וגו' (שם לו, לא-לט). כבר נאמר שהכל

קם רעיא מהימנא פתח ואמר (שם לו
 לא-לט) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ
 אדום וכו'. הא אתמר דכלא מהאי

223. לעיל, עמ' תמז, אצל הערה 207. ועיין פח"ד סי' י, עמ' קמ"ו הערה 51; ועוד.

224. דהיינו או"א וישס"ת.

225. עי' אדר"ז ת' ע, קכט, ע"ב; ועוד. ועי' שערי רמח"ל, כללי חכמת האמת, סי' מו. עמ' שכח, קל"ח פע"ב..

226. שני שמות אלו הם בבחי' זכר ונקבה, כנגד ז"ן.

תְּלוּי מְזוּהָ [בְּמִיתַת הַמַּלְכִּים]. וְהַכֵּל לֹא
 נִתְקַן²²⁷ עַד הַיּוֹמֵן שְׂיֻצָא [שֵׁם] מ"ה
 הָהוּא הֶעֱלוּן.²²⁸ וְאִזּוּ הַכֵּל תִּקַּן בּוֹ בְּסוּד
 אָדָם.²²⁹ וְזוּהָ מַה שְּׂפָתוֹב [בְּמִלְדָּה
 הַשְּׂמִינִי]: וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל (שֵׁם
 שֵׁם, לט).²³⁰ שְׂאָדָם הוּא כְּלָל שֶׁל זִכְרָא
 וְנִקְבָּה, ²³¹ אָדָם זָכָר, חוּהָ נִקְבָּה.²³² וְזוּהָ
 וְזוּהָ אָבָא וְאִמָּא.²³³ אִזּוּ [נִאֲמָר]: כִּי הוּא
 הִיְתָה אִם כָּל חַי (שֵׁם ג, כ). שְׂפַהֲתַחְלָה²³⁴
 [נִאֲמָר]: וַיִּמְלֹךְ... וַיָּמָת (שֵׁם, לו, לב-לט),
 אֲבָל עֲכָשׁוּ: אִם כָּל חַי, וַדָּאִי. וְזוּהָ
 [מְהִיטְבָּאֵל]: מ"ה [כְּמִנְיַן אֲדָרָם] י"ט
 [כְּמִנְיַן חוּ"ה]²³⁵. בַּא"ל - זֶה יָמִין [שֵׁם
 א"ל, בְּחִינַת יָמִין, חֶסֶד]. שְׂפַהֲתַחְלָה
 [כְּתוּב]: כְּרִיאֲשִׁית כְּרִיא [אֱלֹהִים, בְּחִינַת
 שְׂמֹאֵל, דִּין] (שֵׁם א, א). אַחַר כֵּךְ כְּרִיאֲשִׁית

תְּלוּיָא. וְכִלְיָא לָא אֲתַקֵּן בְּרַ בְּזִמְנָא דְנִפְיָא
 הָהוּא מ"ה עֲלָאָה, וְכַדִּין כְּלָא אֲתַקֵּן בְּהָ
 בְּרִיאָא דְאָדָם. וְהִינּוּ דְאֲתַמַּר וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ
 מְהִיטְבָּאֵל. דְאָדָם אִיהוּ כְּלָלָא דְכַוְרָא
 וְדַנּוּקְבָא. אָדָם דְכַר, חוּהָ נִקְבָּא. וְדָא
 וְדָא או"א. כְּדִין כִּי הוּא הִיְתָה אִם כָּל
 חַי (שֵׁם ג, כ). דְבִקְדָמִיתָא וַיִּמְלֹךְ וַיָּמָת,
 אֲבָל הַשְּׂתָא אִם כָּל חַי וַדָּאִי. וְדָא מ"ה
 י"ט. בַּא"ל דָּא יְמִינָא. דְבִקְדָמִיתָא
 כְּרִיאֲשִׁית כְּרִיא אֱלֹהִים. לְבַתֵּר כְּרִיאֲשִׁית

227. כלומר, אף שזכור לעיל בתי' ראשון דדיקנא תי' ג' עולמות, ובתי' ב' ו' יש ענין ש"ך שכה' ופ"ר דינים, אין זה סוף התי' עד שיבוא המלך השמיני הדר שהוא מ"ה החדש.
228. עי' ע"ח ש"ז פ"ג, ח"א, פה, ע"א: "ואח"כ יצאו ז' מלכים אחרים, דמ"ה, והם זר"ן דמ"ה, ונקרא הדר [מלך השמיני], שהוא ז"א דמ"ה, [וזה כולל] ו' מלכים, ומהיטבאל נוק' דמ"ה, ועי' [הז' מלכים דב"ן שמתן] נתקנו אלר". עי' קל"ח פתח לא עמ' קיב; שם מ"ה, זה סוד אורות המצח של א"ק, והוא שם הו"ה במילוי אלפין: יר"ד ה"א וא"ו ה"א; שם, פתח נט עמ' ריט.
229. עי' אד"ר קלה סע"א, ושם מפרש שכל העולמות נחרבו, והטעם משום שאדם לא נתקן, דתיקון אדם בצורתו כולל הכל; עי' במבר"ש ש"ב, ח"ג, פ"ב, י"ב ע"ב: "ועתה נקרא תיקונא דאדם... שהוא שם מ"ה בגי' אד"ם, ועוד כי אדם לא אתקרי אלא כד הוו דכר ונוקבא, כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם".
230. עי' אד"ר קמב, ע"ב, ועי' מבבר"ש שם, דכל ז' מלכין דב"ן נעשו בחי' נוק' להדר, ונקראו בשם אשתו.
231. עי' זהר תרומה ח"ג, קמד, ע"ב, וע"ח ש"י, פ"ג, מט, ע"א.
232. עיי"ש.
233. אדם כולל זר"ן כזכר, חוה כוללת זר"ן כדלקמן. וג"כ שניהם אז יכלו לעשות תולדות, עי' קל"ח פנ"ט, עמ' ר"ב.
234. במלכים של ב"ן שהיו בסוד נוקבא, ובזמן ההוא בעולם התוהו לא היו שום תולדות אלא חורבן, בגלל שלא התחבר הזכר עם הנקבה, אבל עכשיו, הנוקבא היא בבחינת "אם כל חי".
235. פי' בנוקבא יש בחינת זר"ן, מ"ה כמנין אד"ם, י"ט כמנין חו"ה, ועי' במבר"ש ש"ב, ח"ג, פ"ב, יב, ע"ג, ובעי' חיים ח"א היכל ב', שער התקון, פ"ג, מט ע"א; אדיר במרום ח"ב עמ' קל ד"ה: "הנהגה נוקבא בבחינת ב"ן לבדו נקראת בן טבאל". תקט"ו תפלות, ת' ואתחנן; ד"ה: "ושם אשתו מהיטבאל, מ"ה י"ט".

תקון²³⁶ וזה ימין. בזמן שהוא [של
 התקון] התחברו באחד א"ל [הימין]
 אלהים [השמאל] יהו"ה [האמצע],
 ומכאן [כלומר מן אבא ואמא ואריך]²³⁷
 יוצאת גלגלת [פתר] אחת חזקה,²³⁸ וזה
 ראש המלך [זעיר אנפין] ודאי. שהרי
 חסד [הימין] וגבורה [השמאל] [של
 אריך]²³⁹ התחברו באחד על שהוא
 עמוד האמצעי [תפארת של אריך]²⁴⁰,
 ואז שם האירו כל האורות העליונים,
 [דהינו] סוד של השלשה ראשים [של
 אריך] שנאמר, וסוד של שבע [תיקוני
 הראש של אריך],²⁴¹ שהם כללות
 העליון. אבל שלש [מוחות]²⁴² נחלקו
 כאן לארבע, והם חכמה ובינה חסדים
 וגבורות, ואז הכל נכלל בהוא עמוד
 האמצעי. ואם תאמר, למה ארבע?
 אלא בגלל השכינה שנכללת כאן,²⁴³
 [כמו] שפתוב: זכר ונקבה בראם (שם
 ה.ב). אז כאן כל הגוף נשרש בחבור
 אחד.²⁴⁴ אמנם ארבע הם: חכמה ובינה
 מצד של אבא ואמא, ושתי עטרות
 שעטרו אותן, שפך הם [או"א] נטלו

אתתקון, ודא ימינא. בהוא זמנא
 אתחברו בחדא אל אלהים ה'. ומחכא
 נפקת חד גלגלתא תקיפתא, ודא רישא
 דמלכא ודאי. דהא חו"ג אתחברו בחדא
 על ההוא עמודא דאמצעייתא, וכדין
 תמן אתנהירו פלהו נהורין עלאין, וזא
 דתלת רישין דאתמרו, ורזא דשבע
 דאנון כללא עלאה. אבל תלת חכא לד'
 אתפרשו ואנון חכמה ובינה חו"ג,
 וכדין כללא אתכליל בהוא עמודא
 דאמצעייתא. ואי תימא אמאי ד'. אלא
 בגין שכינתא דכלילת חכא, דכתיב זכר
 ונקבה בראם (שם ה.ב). כדין חכא
 אשתרש כל גופא בחבורא חד. אבל ד'
 אנון חכמה ובינה מסטרא דאבא ואימא
 ותרין עטרין דאעטרו לה, דהכי נטלו

236. עי' לעיל הערה 81. תחילת התי' בשם א"ל כדלעיל בתי' הראשון של דיקנא.

237. ועי' ע"ח שכ"ט פ"ז, ח"ב עמ' כד ע"ב.

238. עי' אד"ר קל"ה ע"ב, ונקרא כן כיון שניצוצות שלה בחי' גבורות, וז"ל: "ודינא מסטרוי אשתכח, ובגין דא האי גולגלתא אתקרי גולגלתא תקיפא".

239. ועוד טיפת חו"ב שיש בנצח הוד של תבונה, עי' יין הרקח שם אות מ"ז.

240. תפארת של אריך, עי' הערה 241.

241. ועי' שעה"כ ענין כונת חזרת העמידה, דרוש ה', ד"ה עוד מא ע"א.

242. דהיינו חב"ד, עי' אד"ז רצז, ע"ב; עץ חיים שכ"ט, פ"ז, כב, ע"ג;

243. עי' ע"ח ח"ב, היכל ו', שער ה, לח, פ"ג, ד"ה ועתה, סא, ע"ד.

244. עי' אד"ר, קלו, ע"א.

אוֹתָם מְלַמְעֵלָה [מִן אַרְיָד],²⁴⁵ וְהֵם חֲסִדִּים וְגִבּוֹרוֹת. כֹּל [הַאֲרַבְעָה מִזְחֹת] הִתְחַבְּרוּ בְּאַחַד, וְנַעֲשִׂית גְּלַגְלַת שֶׁל הָרֹאשׁ הָזֶה - כְּלָלוֹת הַכֹּל.²⁴⁶ וְאַחַר כֵּן מִשָּׁם הִדְבְּרִים הַתְּפִשְׁטוּ לְמַטָּה, וְנַעֲשִׂה גּוּף אֶחָד בְּתַקּוּן שְׁלֵם כְּמוֹ שְׂרָאוּי.

בֵּא וְרֵא, כֹּל הַתְּקוּנִים שֶׁל זְעִיר אֲנָפִין יִזְצָאִים מִתְּקוּנִים שֶׁל אַרְיָד אֲנָפִין,²⁴⁷ אֲלֵא שְׂבָאן [בּוֹעִיר אֲנָפִין] לֹא נִתְגַּלָּה אֲלֵא מֵה שֶׁנִּתְגַּלָּת. וְלִמְעֵלָה [בְּאַרְיָד] הַכֹּל הוּא רַחֲמִים, וְכֵאן [בּוֹעִיר אֲנָפִין] יֵשׁ דִּין וְרַחֲמִים בְּאַחַד,²⁴⁸ שֶׁכֵּן צָרִיד לְתַקּוּן הָעוֹלָם.

שְׁלֹשָׁה מִזְחֹת נִמְצָאִים בְּגִלְגֻלַּת הַהֵיא, וְהֵם חֲכָמָה בִּינָה וְדַעַת. בְּחֲכָמָה וּבִינָה, נוֹטֵל כֹּל הַדְּבָרִים לְיָמִין וְלִשְׂמָאל. וְאַחַר כֵּן דַּעַת כּוֹלֵל הַכֹּל,²⁴⁹ חוֹזֵר וּמִתְּפַשֵּׁט בְּגוּף [שֶׁל זְעִיר אֲנָפִין], וְנוֹתֵן גְּבוּרָה לְשִׁכְיִנָּה.²⁵⁰ וְאֵן נִשְׁלָמוּ הַדְּבָרִים כְּמוֹ שְׂרָאוּי. וּמִחַ זְמַן [חֲכָמָה] הַתְּפִשְׁט לְשִׁלְשִׁים וְשָׁנִים נְתִיבוֹת,²⁵¹ וּמִחַ שְׂמָאל

אֲנוּן מְלַעֲלָא, וְאֲנוּן חֲסִדִּים וְגִבּוֹרוֹת, כֹּלֵא אֲתַחְבֵּר בְּחֲדָא וְאֲתַעְבִּיד גְּלַגְלַתָּא דְרִישָׁא דָּא כְּלָלָא דְכֹלֵא. לְבַתֵּר מִתְּמָן אֲתַפְשְׁטוּ מְלִין לְתַתָּא וְאֲתַעְבִּיד חַד גּוּפָא בְּתַקּוּנָא שְׁלִים כְּדָקָא יָאוּת.

תָּא חֲזִי כְּלָהוּ תְקוּנִין דְזְעִיר אֲנָפִין מִתְּקוּנִין דָּא"א נְפִקִין, אֲלֵא דְלֹא אֲתַגְלִין הָכָא אֲלֵא מֵאֵן דָּאֲתַגְלִין. וְלִעֲלָא כֹלֵא אִיהוּ רַחֲמִי, וְהָכָא דִּינָא וְרַחֲמִי כְּחֲדָא, דְהָכִי אֲצִטְרִיד לְתַקּוּנָא דְעֲלָמָא.

תֵּלַת מִזְחִין קִימִין בְּהֵיא גְּלַגְלַתָּא וְאֲנוּן חֲכָמָה וּבִינָה וְדַעַת. חֲכָמָה וּבִינָה בְּהוּ נָטִיל כְּלָהוּ מְלִין לִימִינָא וּשְׂמָאלָא. לְבַתֵּר דַּעַת כְּלִיל כֹּלֵא וְתַבַּת וְאֲתַפְשֵׁט בְּגוּפָא וְיַהֲיִב גְּבוּרָה לְשִׁכְיִנָּתָא, וְכַדִּין מִשְׁתַּלְמִין מְלִין כְּדָקָא יָאוּת. וּמִחָא ימִינָא אֲתַפְשֵׁט לְתַרִּין וְתֵלְתִין שְׁבִילִין,

245. עי' ע"ח ח"ב, שכ"ט פ"ז, כד, ע"ג: וראה לעיל הערה 212.

246. דהיינו בראש ז"א נכללו כל הפרצופים העליונים, או"א יסו"ת, אריק, וז"ת דעתיק.

247. עי' שענה"כ חזרת העמידה, דרוש ה', מ, ע"ד, ד"ה עוד יש, ועי' אד"ר סלט, ע"א.

248. עי' זהר משפטים קיח, ע"ב, ועי' אד"ר קלו, ע"א: סד"ה תאנא בגולגלתא.

249. עי' אד"ז רצב, ע"ב; עיין קל"ח פתח קכ"ד, קכ"ו.

250. עי"ש, רצה, סע"ב, דמאחורי ז"א בחזרה אתדבק נצוץ וכו', וזו גבורה, עי' קל"ח פתח קכד, עמ' שלט.

251. עי' אד"ר קלו, ע"א; אדיר במרום ח"א עמ' קלו: "והנה גם ב"א יש הקרום של מוח, אבל יש חילוק, כי זה [באריא] אינו פוסק, ושל ז"א פוסק ומתפשט המוח לל"ב נתיבות".

[בינה, מחפשט] לחמשים שערי בינה. ותכל הוא לפי מה שצריך לקחת לו ולעורר מעשים במדרגותיו כמו שראוי.

שערות הראש - [שם] עומדות שערות על שערות. וכאן נראית הסתבכות [בשערות],²⁵² מה שלא נראה למעלה [בארץ] כלל.²⁵³ לפיכך כאן עומדת התורה על פי כמה מחלוקות, לימין ולשמאל.²⁵⁴

עינים של הראש, על דרך העינים של עתיקא [א"א] התחלקו [לשלש]. אלא שבאן עומדים שלשה צבעים [אדום שחור וירוק],²⁵⁵ כנגד השלשה לבנים שלמעלה [בארץ]. ובזמן שנפתחות בדין, נראות העינים ארמות.²⁵⁶ ואוי למי שנפגש בהם. ובזמן שנפתחות ברחמים, הכל חוזר ללבן.²⁵⁷ והאור שנוטלות [העינים] מלמעלה, זה הוא אור שכתוב עליו: [עיניו כיונים על אפיקי מים] רחצות בחלב ישובות על מלאת (שיר ה', יב), [בחלב] - זה חלב של

ומחא שמאלא לני שערי בינה. וכלא כמה דאצטריך לה לנטלא ולא תערא עובדין בדרגוהי פדקא יאות.

שערי דרישא קימין נימין על נימין. והכא אתחזי ערבוביא מאי דלא אתחזי לעלא כלל. בגין כך הכא קימא אורייתא בכמה מחלוקות לימינא ולשמאלא.

עינין דרישא כגונא דעינין דעתיקא אתפרשו. אלא דהכא קימין תלת גונין, לקבל תלת חורין דלעלא. ולזמנין דמתפקחן בדינא, אתחזין עינין סומקין. ווי מאן דאערע קמיהו. ובזמנא דמתפקחן ברחמי, כלא אתהדר חור. ונהירו דנטלין מלעלא, דא איהו נהירו דכתיב בה רחצות בחלב ישובות על מלאת (שיר ה' יב) דא חלבא דאימא.

252. אד"ר קלו, ע"א, ואד"ז רצג, ע"א; אדיר במרום ח"א עמ' קנב: "החילוק שיש בין שערות הז"א ובין שערות הא"א. כי באמת השערות של ז"א הם מסובכין, והשערות של א"א אינם כך. והענין, כי הז"א עומד דוקא להנהגה, וההנהגה היא כך מורכבת, וזהו ענין הסתבכות. אבל א"א אינו עשוי לזה, אלא להגדיל כוח החסד בהנהגה".

253. אד"ר קכח, סע"ב, וכדלעיל בשערות דאריך, ד"ה ת"ח לתתא, והערה 93 שם.

254. עי' אד"ר רלו, ע"א, דבשערות תלוים טעמי תורה טהור וטמא. ע"ע לעיל הערות 94-95.

255. אד"ר קלז, ע"א; ועיין לעיל הערה 104; ענין העינים של ז"א ראה אדיר במרום ח"א עמ' רפא-רפג.

256. עי' אד"ז רצג, ע"ב, מאדום העין יוצאים מארי דינא.

257. עי' אד"ר קלז, ע"א.

אימא.²⁵⁸ שְׁהָרִי זְעִיר אֲנָפִין נוּמְלֵ הַכֵּל
מֵאִימָא. אָז: יִשְׁבוּת עַל מְלֵאת, בְּתַקוּן
שְׁלָם, וּכְאֲשֶׁר מִסְתַּכְּלוֹת [הַעֵינִים שֶׁל
זְעִיר אֲנָפִין] בְּעֵינִים הַעֲלִיזוֹת [שֶׁל
אֲרִיד], הַכֵּל חוֹזֵר לְרַחֲמִים. וְזֶה סוּד
[הַפְּסוּק]: כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ וְגו' (יִשְׁעִיָּה
נב,ח).²⁵⁹

דְּהָא פְּלָא מֵאִימָא נְטִיל ז"א. כְּדִין
יִשְׁבוּת עַל מְלֵאת, בְּתַקוּנָא שְׁלִים. וְכֵד
מִסְתַּכְּלָן בְּעֵינִין עֲלֵאִין, פְּלָא רַחֲמֵי
אֲתַהֲדֵר. וְרִזָּא דָּא כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ וְכוּ'
(יִשְׁעִיָּה נב ח).

אֲזַנִּים שֶׁל הַמְּלֶכֶה עוֹמְדוֹת לְהַעֲלוֹת
הַדְּבָרִים לְמַעְלָה לְפָנָיו כְּדִי לְדוֹן בְּהֵם.
וּכְפִי מַה שְׁנִשְׁמַע, כִּד נַעֲשִׂים הַדְּבָרִים
וְדֵאִי.²⁶⁰

אוּדְנִין דְּמִלְכָּא קִימִין לְאַעְלָא מְלִין
לְעֵלָא לְגַבְהָ וְדֵאִין לוֹן. וּכְפּוּם מֵאִי
דְּשָׁמַע הָכִי מִתְעַבְּדִין מְלִין וְדֵאִי.

הַחֲטָם עוֹמֵד כְּדִי לְנִשֵּׁב הַרוּחַ כְּמוֹ
לְמַעְלָה [בְּאֲרִיד], לְעוֹרֵר עַל יְדוֹ מַה
שְׁצָרִיד לְעוֹרֵר. אֶלָּא שְׁפֵאן מְנַקֵּב אַחַד
נֹשֵׁב רַחֲמִים, וּמְנַקֵּב אַחַד נֹשֵׁב דִּין.²⁶¹
וּלְמַעְלָה הַכֵּל רַחֲמִים.

חוּטְמָא קָאִים לְנִשְׁבָּא רוּחָא כְּגוֹנָא
דְּלְעֵלָא, לְאַתְעָרָא בְּהָ מֵאֵן דְּאַצְטְרִיד
לְאַתְעָרָא. אֶלָּא דְּהֵכָא מְחַד נוֹקְבָא נְשִׁיב
רַחֲמֵי וּמְחַד נוֹקְבָא נְשִׁיב דִּינָא. וּלְעֵלָא
פְּלָא אִיהוּ רַחֲמֵי.

מִצַּח שֶׁל הַמְּלֶכֶה עוֹמֵד לְהַפִּיל פְּחַד
עַל הַרְשָׁעִים, שְׁפֵלָם פּוֹחֲדִים מִפְּנֵיו
וְדֵאִי.²⁶²

מִצְחָא דְּמִלְכָּא קָאִים לְאַפְלָא דְּחִילוֹ
עַל חֵיבֵיא, דְּכֻלְהוּ דְּחִלִּין מִקְמָה וְדֵאִי.

258. עי' זהר ויקרא ח"ג יז, ע"א; פח"ד סי' סו; אדיר במרום שכה-שכז, ושם מבאר סוד הרחיצה הזאת בחלב ואז אימא. ושם עמ' שכז: "הנה העינים, לפעמים יתחלש הטבע הזה, וזה נמשך מהסתלקות המוחין דגדלות. ואז יגבר הדין בעינים, והוא סוד הגוון אדום והשחור. והוא צריך להיות רוחץ בזה החלב, שהוא מחזיק הטבע בסוד הליחות המתגבר על החום. אמנם לא תגיע הארה זו להיות רוחץ, אלא בכח הארת העין דא"א. ופירוש הענין, כי אם נתחלשו העינים, צריך להחזיקם בכח החלב הזה הבא מאימא, שכבר אמרנו שבו הדין חוזר לחסד... בהיות הארת העין הטוב מגיע אל עין הז"א, הנה זאת הארה גורמת לו לחזור ולהתחזק... שאז תתעורר אימא בחלב שלה, וימשך החלב אל ז"א למתק דינו והעין נתקן".

259. אד"ר קל, רע"א, אדיר במרום עמ' של.

260. עי' אד"ר קכב, ע"ב; עיין דרך ה', ח"ב, פ"ב, ס"ב.

261. עי' לעיל הערות 135-138.

262. לעיל הביאור של המצח של אריך, והערות 120-121.

וְקוֹן נִכְבַּד שֶׁל הַמְּלָכָה, בְּתַשְׁעָה
 תְּקוּנִים תְּקוֹן, ²⁶³ וְהֵם תְּלוּיִם בְּתַשְׁעָה
 [תְּקוּנִים] שֶׁל אֲרִיף אֲנָפִין. אֲבָל בְּזִמְנֵן
 שְׁהַדְּבָרִים נִתְקְנִים, אִזְּ הַתַּשְׁעָה נִשְׁלָמִים
 לְשִׁלְשָׁה עֶשְׂרִי. ²⁶⁴ וְשִׁלְשָׁה עֶשְׂרִי [תְּקוּנִים]
 שְׁלֹמֵעֵלָה מְאִירִים בָּהֶם, וְהַדִּין נִמְתַּק
 לְגַמְרִי. וְכֹד צְרִיף לְהַמְשִׁיךְ אוֹתָם [כֹּל
 הַשִּׁלְשָׁה עֶשְׂרִי תְּקוּנִים שֶׁל אֲרִיף] לְמַטָּה,
 בְּזִמְנֵן שְׁהַדִּין תְּלוּי בְּעוֹלָם. ²⁶⁵ עַד פֶּאן
 מִתְקַשְׁרִים תְּקוּנִים שֶׁל זְעִיר אֲנָפִין
 בְּתְּקוּנִים שֶׁל עֵתִיקָא קְדִישָׁא, לְהַנְדֵּעַ
 שְׁהַכֹּל [הוּא] אֶחָד וְדָאִי.

דִּיקְנָא וְקִירָא דְמִלְכָּא בְּט' תְּקוּנִין
 אֲתַתְּקֵנָת, תְּלִין מְט' דָּא"א. אֲבָל בְּזִמְנָא
 דְּאֲתַתְּקֵנִין מְלִין, פְּדִין הַט' אֲשַׁתְּלֵמֵן
 בִּי"ג. וְי"ג דְּלַעֲלָא נְהָרֵן בְּהוּ, וְדִינָא
 אֲתַבְּסֵם לְגַמְרִי. וְהַכִּי אֲצַטְרִיף לְאֲמִשְׁכָּא
 לְהוּ לְתַתָּא בְּזִמְנָא דְּדִינָא תְּלִיא בְּעֵלְמָא.
 עַד הָכָא מִתְקַשְׁרֵן תְּקוּנִין דְּזְעִיר אֲנָפִין
 מִתְקוּנִין דְּעֵתִיקָא קְדִישָׁא, לְאֲשַׁתְּמוּדְעָא
 דְּכֵלָּא חַד וְדָאִי.

ליל י"ג בניסן

קָם אֲבַרְהָם תְּזַקֵּן תְּחַסִּיד, פְּתַח
 וְדָאִי בְּאֵלִין ט' תְּקוּנִין רְזִין קְיָמִין
 לְאֲשַׁתְּמוּדְעָא, דְּלַעֲלָא אֲנוּן תְּלִיסָר
 וְלַתְּתָא אֲנוּן ט'. בְּגִין דְּד' קְדָמָאִין
 קָם אֲבַרְהָם תְּזַקֵּן תְּחַסִּיד, פְּתַח
 וְדָאִי בְּאֵלִין ט' תְּקוּנִין רְזִין קְיָמִין
 לְאֲשַׁתְּמוּדְעָא, דְּלַעֲלָא אֲנוּן תְּלִיסָר
 וְלַתְּתָא אֲנוּן ט'. בְּגִין דְּד' קְדָמָאִין
 שְׁהַאֲרַבְעָה [תְּקוּנִים] תְּרַאשׁוּנִים נִפְלוּ

קָם אֲבַרְהָם סָבָא חֲסִידָא פְּתַח וְאָמַר,
 וְדָאִי בְּאֵלִין ט' תְּקוּנִין רְזִין קְיָמִין
 לְאֲשַׁתְּמוּדְעָא, דְּלַעֲלָא אֲנוּן תְּלִיסָר
 וְלַתְּתָא אֲנוּן ט'. בְּגִין דְּד' קְדָמָאִין

263. עי' אד"ר קלט, ע"א, ועין חיים ח"א היכל ג', שער ב' יג', פ"ט, ס"ו ע"ב. והם הט' מדות שבפרשת שלח לך, במדבר יד, יח. ועי' בסידור הרש"ש ח"ב, עמ' קכב, שהם: א' ארז, ב' אפיק, ג' רוב חסד, ד' נשא עון, ה' ופשע, ו' ונקה, ז' פוקד, ח' על שלישים, ט' ועל רביעים.

264. עי' היטב בשעה"כ ענין ויעבור, דרוש א', ד"ה דע, מג, ע"א, שנוספים עוד ד' תיקונים ע"י החיזורתי שמאחורי רישא דא"א; ע"ח ש"ג ספ"ה, סג, ע"ב; אדיר במרום ח"א עמ' קטז: "אך הד' חזורתי דעל קדלא, הם עושין פעולה יותר גדולה מן האורות האחרים, שהם נמשכים למטה בז"א עצמו להשלים הדיקנא שלי", וע"ע לעיל הערות 167-168.

265. עי' אד"ר קלא, ע"א, ד"ה תאנא בצניעותא, שבחודש תשרי בהימים הנוראים, ה"ג אלה נמצאים בעולם. וכו'; וגם ע"י תפלת ויעבור נשלמים תיקוני הדיקנא, עיין קיצור הכוונות עמ' כ; פחו"ד, שערי רמח"ל עמ' רכ: "ולפעמים ז"א עצמו ישוב בן י"ג תיקונים, וזה יורה על שוב הדין לרחמים. וזה הענין של י"ג מדות של ויעבור"; שערי רמח"ל כללי חכמת האמת, שם עמ' שלח, ס' ס: "ואלו ה"ג תיקוני דיקנא הם ה"ג מידות של רחמים שהזכיר מרע"ה בפרשת כי תשא... "מי אל כמכה" הם השמות של התיקונים במקומם בארץ, ואותם של "אל רחום" הם השמות של התיקונים כשמשלשלים למטה בז"א, להתלבש בדיקנא שלי".

מִמְנוּ, וְנִשְׁאָרוּ תִשְׁעָה²⁶⁶. וְאֵלּוּ הַתְּשֻׁעָה
 יוֹצֵאִים מִתּוֹךְ הַשְּׁלֵשָׁה עֶשֶׂר [שֶׁל אֲרִיד] וְהָכֵי אֲתַחֲזִי
 שְׁלֹמֶעֱלָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה נִרְאָה שֶׁהַכֹּל קָיָם
 בְּיַחְדָּו אַחַד. וּבְזִמְנֵי שִׁיתָקֹן לְמִטָּה תִּקְוֹן
 שְׁלָם, אִי [זְעִיר אֲנִפִּין] יִהְיֶה כְּמוֹ לְמַעְלָה
 מִפֶּשׁ [בְּשִׁלְשָׁה עֶשֶׂר תְּקוּנִים].

הַתְּקוּנָה הַרְּאִשׁוֹן²⁶⁷, יוֹצֵאֹת שְׁעֵרוֹת
 מִתַּחַת לְפֶתַח שֶׁל הָאֲזִינִים, שְׁעֵרוֹת עַל
 גְּבִי שְׁעֵרוֹת. וְגַם כָּאֵן [הַתְּקוּנָה] הוּא: אֵל,
 כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה [בְּאֲרִיד]. שְׁנֵים כָּאֵן צָרִיד
 שְׁיִכְלַל הַכֹּל בְּסוּד שֶׁל אֵל הָאֲמוּר
 [בְּאֲרִיד], שְׁהוּא כֹּלֵל שֶׁל שְׁלֵשָׁה
 עוֹלָמוֹת,²⁶⁸ שְׁהֵם כֹּלֵל שֶׁל כֹּל [הַשְּׁבָעָה
 מְלָכִים] וְדָאִי.

הַתְּקוּנָה הַשְּׁנִי, שְׁעֵרוֹת סוּבְבוֹת אֵת
 הַפֶּה לְמַעְלָה וְלְמַטָּה. וְכָאֵן [בְּתְקוּנָה זֶה]
 שְׁנֵי תְקוּנִים נִכְלְלוּ כְּאֶחָד.²⁶⁹ שְׁהֵרִי בִּיּוֹן
 שְׁנַעֲשׂוּ לְמַעְלָה [בְּאֲרִיד] תְּקוּנִים
 עֲלִיּוֹנִים, [אוֹתָם] הַתְּקוּנִים שְׁלֹא
 הִצְטָרְכוּ לְמִטָּה הַתְּחַבְּרוּ כְּאֶחָד. וְזֶה
 סוּד, שְׁהַשְּׁעֵרוֹת הַתְּחִילוּ לְמַעְלָה וְיִצְאוּ
 סְבִיב הַפֶּה, שְׁשֵׁם [בְּאֲרִיד בְּתְקוּנָה הַשְּׁנִי]
 הַמְּתָקֵן אוֹתָם שׁ"ךְ דִּינִים שְׁנַאֲמְרוּ
 [אֲמַנְם כָּאֵן לֹא, נְמַתְקוּ]. וְאַחַר כֵּן תִּקְוֹן
 [בְּאֲרִיד] תְּקוּנָה אַחַר [וְהוּא הַתְּקוּנָה
 הַרְּבִיעִי], וְיִרְדּוּ הַשְּׁעֵרוֹת תַּחַת הַפֶּה.
 אֲבָל כְּאֶשֶׁר [תְּקוּנִים אֵלּוּ] הִגִּיעוּ וְנִגְלוּ

אֲתַנְטִילוּ מִנָּה וְאִשְׁתְּאָרוּ ט', וְאֵלִין ט'
 נְפָקִין מִגּוּ י"ג דְּלַעְלָא. דְּהָכֵי אֲתַחֲזִי
 דְּכֵלָא קָאִים בְּיַחְדָּו חָדָא. וּבְזִמְנָא
 דְּאִתְתְּקֹן לְתַתָּא תְּקוּנָא שְׁלִים, כְּדִין
 יִשְׁתַּפַּח כְּגוֹנָא דְּלַעְלָא מִפֶּשׁ.

תְּקוּנָא קְדָמָאָה נְפָקִין שְׁעֵרֵי מִתַּחַת
 פֶּתַחֲא דְּאוּדְנִין נִימִין ע"ג נִימִין. וְהָכֵא
 נְמִי אִיהוּ אֵל כְּגוֹנָא דְּלַעְלָא, דְּהָכֵא נְמִי
 אֲצִטְרִיד לְאִתְפְּלָא כֵּלָא בְּרִזָּא דְּאֵל
 דְּאִתְמַר, כֵּלָא דְּתַלַּת עֲלִמִין, דְּאֲנוּן
 כֵּלָא דְּכֵלָא וְדָאִי.

תְּקוּנָא תְּנִינָא שְׁעֵרִין סַחְרִין לְפּוּמָא
 עֵלָא וְתַתָּא. וְהָכֵא תְרִין תְּקוּנִין אֲתַפְּלִילוּ
 כְּחָדָא. דְּהָא בִּיּוֹן דְּאִתְעַבִּידוּ לַעְלָא
 תְּקוּנִין עֵלָאִין, תְּקוּנִין דְּלֹא אֲצִטְרִיכוּ
 לְתַתָּא אֲתַחְבְּרוּ כְּחָדָא. וְרִזָּא דָּא שְׁאֵרוּ
 שְׁעֵרֵי לַעְלָא וְנִפְקֹן עַל פּוּמָא, וְתִמְן
 אֲתַבְּסְמוּ אֲנוּן שׁ"ךְ דִּינִין דְּאִתְמַרוּ.
 לְבַתֵּר תְּקוּנָא אַחְרָא אֲתַתְּקֹן, וְנִתְתִי

266. עי' גם שעה"כ ענין ויעבור, דרוש א', ד"ה והנה בעת.

267. עי' אדר קלט, ע"א, ובספרא דצניעותא פ"ג זוהר תרומה ח"ב, קעז, ע"ב.

268. המבוארים באדר קלב, ע"א, בלע יובב וחושם, וע"ע לעיל הערה 157, 159.

269. ואילו באריך הם שני תיקונים, השני והרביעי.

למטה [בזעיר אנפין], הכל [דהינו שני תקונים אלו] נמצא בחבור אחד, בתקון אחד, ודאי. וזה [פלומר השערות שנמצאו סביב הפה של זעיר אנפין] עומד לקחת מהאור על דרך [שנעשה] למעלה, שלא יתפשט אלא בשעור שלם.

התקון השלישי, ארחות עומדות על הפה ותחת הפה, ומלאים שערות זעירות חזקות [ולא כמו שנמצא בארץ, שהארחות נקיות משער], שהרי כאן מקום הדין הוא,²⁷⁰ וכך צריך.²⁷¹

התקון הרביעי, עולות השערות ומכסות הלחיים פראוי. וגם כאן כמו למעלה, עומד [התקון] כדי להמתיק את הדין, כמו שנתבאר [בארץ, בתקון הששי]. אבל בא וראה, אלו הדינים של מנצפ"ד שראויים להמתק [כאן]. אבל ש"ך, נאמר עליהם: אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים²⁷² (ברכות ה, ב), שהרי זה [הש"ך] נודע בסוד של העולמות הראשונים²⁷³ והדבר [פלומר השבירה] נעשה למטה [בזעיר אנפין], ולא למעלה. לפיכך להווא שלמעלה עולה הדבר [לתקן את הש"ך]. וכיון

שערי תחות פומא. אבל כד מטי לאתגלאה לתתא, פלא אשתכח בחבורא חד בתקונא חדא ודאי. ודא קאים לנטלא נהירו כגונא דלעלא, דלא לאתפשטא אלא בשיעורא שלים.

תקונא תליתאה ארחין קימין על פומא ותחות פומא, ומלין שערין זעירין תקיפין. דהא הכא אתר דדינא איהו, והכי אצטריך.

תקונא רביעאה סלקין שערי וחפין עלעין פדקא חזי. והכא נמי קאים כגונא דלעלא לבסמא דינא כמה דאתמר. אבל תא חזי אלין דינין דמנצפ"ך דאתחזון לאתבסמא. אבל ש"ך פהו אתמר דאין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים (ברכות ה:). דהא דא ברזא דעלמין קדמאין אשתמודע, ומלה לתתא הות ולא לעלא. כגין כך להווא דלעלא סלקת מלה. וכיון דאתתקון

270. גם כאן נכללו שני תיקונים יחד, ג' וה'.

271. עי' אדר' קמ, ע"ב, שלא נקראת כאן בז"א הווא אורחא "עובר על פשע" כמו בארץ, בגלל השערות שיש באותו אורחא.

272. היינו הז' מלכים, שהם ז' פעמים אד"ם כמנין שט"ו, ועוד ה' של בינה, סה"כ, ש"ך. ועי' לעיל הערה 169 ו-171.

273. שבחינת ש"ך הם המלכים בעצמם, ומקומם כאן בז"א.

לְעֵלָא תוּ לָא אַצְטְרִיף לְתַמָּא, וְתַרִּין
תְּקוּנִין בְּחָדָא אַתְחַבְּרוּ.

שְׁתַּקּוּן לְמַעְלָה, שׁוּב לֹא צְרִיךְ [לְהַתְּקוּן]
לְמַטָּה, וְשְׁנֵי תְּקוּנִים בְּאֶחָד הַתְּחַבְּרוּ.²⁷⁴

תְּקוּנָא חֲמִישָׁאָה תְּרִין תְּפִיחִין אַתְחַזִּין
בְּדָקָא יָאוּת. וְהָכָא נְמִי בְּגוּנָא דְלַעְלָא
אֲנוּן קִימִין לְבִסְמָא דִּינָא בְּדָקָא יָאוּת.

הַתְּקוּן הַחֲמִישִׁי, שְׁנֵי הַתְּפִיחִים [שָׁל
הַפְּנִים] נִרְאִים פְּרָאוּי. וְגַם כְּאִן כְּמוֹ
לְמַעְלָה [בְּאֲרִיךְ בַּתְּקוּן הַשְּׁבִיעִי], הֵם
עוֹמְדִים לְמַתַּק הַדִּין פְּרָאוּי.

תְּקוּנָא שְׁתִּיתָאָה נְחִית חַד חוּטָא עַד
רִישָׁא דְמַעוּי. וְדָא מְזַלָּא בְּגוּנָא דְלַעְלָא
וְדָאִי. וְאִי תִימָא מְזַלָּא דְלַעְלָא קָאִים
לְאַפְקָא מְלִין לְתַמָּא, הַהוּא דְלַתְּמָא
לְמָאן? אֵלָא לְיַעֲקֹב וְרַחֵל וְדָאִי. וְעַם כָּל
דָּא דִּיקְנָא קִימַת לְיַעֲקֹב, לְאַשְׁתַּפְּחָא
בְּגוּנָא עֲלָאָה בְּדִיוקְנָא שְׁלִים.

הַתְּקוּן הַשְּׁשִׁי, יוֹרֵד הוּטָא אַחֲרָד²⁷⁵ עַד
רִאשׁ הַמַּעֲסִים [וְזוֹה הַחֹהָ, וְאִינוּ מְנַיַע עַד
הַטְּבוּרָה²⁷⁶ כְּמוֹ מְזַלָּא שְׁל אֲרִיךְ בַּתְּקוּן
הַשְּׁמִינִי]. וְזוֹה הַמְּזוּל כְּמוֹ שְׁלְמַעְלָה וְדָאִי.
וְאִם תְּאֹמַר, הַמְּזוּל שְׁלְמַעְלָה עוֹמֵד
לְהוֹצִיא הַדְּבָרִים לְמַטָּה, [אִם כֵּן] הַהוּא
[מְזוּל] שְׁלְמַטָּה בְּשִׁבְלִי מִי? אֵלָא לְיַעֲקֹב
וְרַחֵל וְדָאִי. וּבְכָל זֹאת, נְמַצָּא זְקוּן אֲצִל
יַעֲקֹב²⁷⁷ בְּדִי לְהִיּוֹת כְּמוֹ לְמַעְלָה, בְּדִיוקוּן
שְׁלֵם.

תְּקוּנָא שְׁבִיעָאָה פּוּמָא אַתְפְּנִי סְחוּר
סְחוּר בְּגוּנָא דְלַעְלָא וְדָאִי.

הַתְּקוּן הַשְּׁבִיעִי, הֶפְּה פְּנִי [מִשְׁעָרוֹת]
סְבִיב סְבִיב כְּמוֹ לְמַעְלָה [בְּאֲרִיךְ בַּתְּקוּן
הַשְּׁנַיִם עֶשְׂרִי], וְדָאִי.

תְּקוּנָא תְּמִינָאָה שְׁעִרִי נְחַתִּין תְּחֹת
דִּיקְנָא חֲפִין עַל קְדָלָא. תָּא חֲזִי לְעֵלָא
חֲפִין עַל גְּרוּנָא, דְהָכִי אַצְטְרִיף. אֲבָל

הַתְּקוּן הַשְּׁמִינִי, שְׁעָרוֹת יוֹרְדוֹת תַּחַת
הַזְּקוּן, וּמְכַסּוֹת אֶת הָעוֹרְפָא. בָּא וְרֵאָה,
[הַשְּׁעָרוֹת] לְמַעְלָה [בְּאֲרִיךְ בַּתְּקוּן
הָעֶשְׂרִי] מְכַסּוֹת אֶת הַגְּרוּן, שְׂכָד צְרִיךְ
[בְּדִי לְשַׁבֵּר אֶת הַסְּטְרָא אַחֲרָא]. אֲבָל

274. פי' בתיקוני דאריך התיקון השני והשישי תפקידם להמתקת הש"ך והפ"ר דינים. וכאן בז"א שני התיקונים הנ"ל "התחברו כאחד", כיון שהתיקון של הש"ך כבר נעשה.

275. עי' אד"ר קל"ט ע"א, נפיק שערא כחד חוטא, והיינו שיוצאים השערות בשורה אחת ובהמשך אחד עד החזה.

276. עי' אד"ר, שם, וזין רקה, אות ט"ו שם.

277. ראה לקמן בתיקון הנוקבא.

כאן [השערות] מכסות את הערף, פדי להסתיר אותו [מהחיצונים]. שהרי למעלה [בארץ] לא יכולים החיצונים להסתכל. אבל למטה [בזעיר אנפין] שהיו יכולים, צריך פסוי. אבל בזמן שהתקונים נשלמים למטה [בזעיר אנפין, להיותם שלושה עשר], כך גם הם יהיו כמו למעלה ממש [דהינו, שיכסו את הגרון, ולא את הערף].

התקון התשיעי, השערות נמצאות בלן בהשוואה [אחת] עד לאלו שיודרות עד ראש המעים. וגם כאן התקונים מתחברים [להכלל בתשיעי], פיון שתקנו למעלה [כל אחד במקומו], התחברו למטה [בתקון התשיעי], כמו שנתבאר [בתקון השלשה עשר של ארץ]. שהתקון הזה [של שלושה עשר תקונים] לא נראה כך למטה [בזעיר אנפין] אלא בזמן שגשלים על ידי התקון פראוי. וכך צריך להראות למטה כמו למעלה. אבל בזמן שלא נשלם [התקון], [התקוני תקון של ז'] הם תשעה. למה תשעה? אלא סוד של הכל הוא בשלשה תקן, והם עתיקא קדישא ועיר אנפין ונקבא. שהרי על אבא ואימא נאמר: הנסתרות ליהוה אלהינו (דברים כט, כח), שבמזל נכללו [אבא ואימא] כמו שנתבאר.²⁷⁸ נמצא שהכל נתקן בשלשה, ימין שמאל ואמצע. עתיקא קדישא -

הכא חפין על קדלא, בגין לכסאה עליה. דהא לעלא לא יכלין אחרנין לאסתכלא. אבל לתתא דהו יכלין, אצטריך פסויא. אבל בזמנא דאתמלין תקונין לתתא, ה"נ אנון פגונא דלעלא ממש.

תקונא תשיעאה שיערי קימין פלהו בשקולא עד אנון דנחתין עד רישא דמעין. ה"נ אתחברו תקונין, פיון דאתתקנו לעלא אתחברו לתתא כמה דאתמר. דהא תקונא לא אתחזי הכי לתתא, אלא בזמנא דאשתלים בתקונא פדקא יאות. לאתחזאה דהכי איהו לתתא פגונא דלעלא. אבל בזמנא דלא אשתלים ט' אנון. אמאי ט' ? אלא רזא דכלא בתלת אתתקון, ואנון עתיקא קדישא זו"נ. דהא או"א אתמר בהו הנסתרות לה' אלהינו (דברים כט כח) דבמזלא אתפלילו כמה דאתמר. אשתכח פלא בתלת אתתקון, ימינא שמאלא ואמצעיתא. עתיקא קדישא

278. בסוד של שלשה הויר"ת ואחד הכולל, עיי' לעיל בתחילת האידרא, ד"ה אבל ת"ח גולגולתא דא, והערה 73 שם. ועיי' לעיל הערה 220, וכן בשעה"כ, חזרת העמידה, דרוש ה', ד"ה הנה, מא, ע"א, כתב: דמטעם זה לא נראו באבא ואימא תיקוני דיקנא; ועיי' קל"ח, פתח קה, עמ' שט.

הוא תִּימִין. זְעִיר אַנְפִּין - הַאֲמַצְעָה, הַשְּׂכִינָה - הַשְּׂמַאל. וּבִזְמַן שְׁזַעִיר אַנְפִּין עֹמֵד לְמַטָּה, תִּימִין לֹא נִרְאָה שָׁם, וְזֶה עֲתִיקָא קַדִּישָׁא. לְפִיכָד הֵם תִּשְׁעָה וְלֹא יוֹתֵר.²⁷⁹ אָבֵל בְּזִמְנָן [שְׁזַעִיר אַנְפִּין] נִרְאָה בְּתַקּוּן שְׁלָם כְּמוֹ לְמַעְלָה, גַּם כּוּ יְהִי שְׁלִשָּׁה עָשָׂר [תַּקּוּנִים בְּזַקְנָא], אִזּוּ יְהִי יְהוּדָה אֶחָד וְשְׂמוֹ אֶחָד²⁸⁰ (זְכַרְיָה יד, ט). [וְזֶה] לְעֵתִיד לְבוֹא, כְּשִׁיתְקַן הַכָּל לְהַיּוֹת בְּתַקּוּן שְׁלָם תְּמִיד בְּכָל זְמַן,²⁸¹ אִזּוּ הַכָּל יִמְצָא בְּתַקּוּן זֶה כְּפִרְאֵי.

עַד כַּאֲן עֹמְדִים הַדְּבָרִים בְּתַקּוּנֵי הַמְּלֻךְ קַדִּישָׁא. מִכַּאֲן וְלְהַלְאָה תַּקּוּנִים שֶׁל הַשְּׂכִינָה,²⁸² שְׁתַּלּוּם בְּזַעִיר אַנְפִּין.

אִיהוּ יְמִינָא, ז"א אַמַּצְעִיתָא, שְׂכִינָתָא שְׂמַאֲלָא. וּבִזְמַנָּא דְזַעִיר אַנְפִּין קָאִים לְתַתָּא, יְמִינָא לֹא אֲתַחֲזִי תַפְזָן, וְדָא עֲתִיקָא קַדִּישָׁא. כְּגִין כְּדָ ט' אַנּוּן וְלֹא יִתִיר. אָבֵל בְּזִמְנָא דְאֲתַחֲזִי בְּתַקּוּנָא שְׁלָם כְּגִוּנָא דְלַעֲלָא, כִּה נְמִי תְלִיסַר אַנּוּן. כְּדִין יְהִי ה' אֶחָד וְשְׂמוֹ אֶחָד (זְכַרְיָה יד ט). לְזִמְנָא דְאֲתִי דִּיתְתַקְנָן כְּלָא לְמַהֲוֵי בְּתַקּוּנָא שְׁלָם תְּדִיר בְּכָל זְמַנָּא, כְּדִין כְּלָא יִשְׁתַּפַּח בְּתַקּוּנָא דָּא כְּדָקָא חֲזִי.

עַד הַכָּא קְיָמִין מְלִין בְּתַקּוּנֵין דְּמִלְכָּא קַדִּישָׁא. מִכַּאֲן וְלְהַלְאָה תַּקּוּנֵין דְּשְׂכִינָתָא דְתַלְיָן בְּזַעִיר אַנְפִּין.

279. שאריך כולו חסד, וכשז"א למטה [בקטנות, אין לו הוי"ה של הימין; עי' פח"ד סי' פד, שער ע"ר ע"מ ריט רכ; ועי' לעיל הערה 266 וכל הפסקה שם.

280. יהיה יה"ה (רמז לעתיקא קדישא - אריך) אח"ד (בבחינת י"ג תיקוני דיקנא שלו) ושמו (רמז לד"א, וגם הוא יהיה) אח"ד (דהיינו בעל י"ג תיקונים).

281. בזמן הזה ישנם ט' תיקוני דיקנא בז"א ורק בברכת כהנים, באמירת ויעבור ובימים נוראים יש גם בז"א י"ג, ראה שעה"כ מ, ע"ד.

282. הגם שבשער הכוונות יש אזכור לתיקוני דיקנא של הנוקבא, עי' שעה"כ, חזרת העמידה, מא, ע"א: ד"ה אבל דיקנא בנוק' דד', הוא נוק' - ואין בה שערות; אמנם מחדש רבינו כאן פירוטי תיקוני הנוקבא, דברים שלא התגלו לפניו; ראה אגרת רמח"ל לרבו (כו טבת הת"ץ): "ענין שש תיקוני הנוקבא נרמזו בדברי האר"י זלה"ה בענין ברכת כהנים בסוד שש מעלות לכסא"; פח"ד סי' יט, עמ' קנו: "הנוקבא דז"א - רחל, יש בה ג"כ השערות בראשה, והם בסדר אחר, והם ט"ו נימין, וצבען ארגמן. ושש הארות [במקום הזקן] יש בפניה מבחינת תיקוני הדיקנא של ז"א. אבל הם אין בהן שערות, אלא אותן המקומות שיש בהם התיקונים בז"א, יש הארה לבחינתם בנוקבא. ולפעמים נעשים ט"; עי' מה שכתבנו בס"ד באור הגנוז עמ' סג-עט, מאמר דא שירותא ודא סיומא, שהרמח"ל הוא בחינת הסיומא, וגילה לנו סוף המאורעות, דהיינו תיקוני הנוק'.

פתיחה לתיקוני נוק'

קום רב המנונא הוקן ועורר
האהבה של השכינה אצל המלך.

קום רב המנונא סבא, אתער רחימו
דשכינתא לגבי מלכא.

קום רב המנונא הוקן, פתח ואמר:
אני לדודי ודודי לי, הרועה בשושנים
(שיר ו,ג). השכינה, ודאי היא חלק
מהקדוש ברוך הוא,²⁸³ ולפיכך תשוקתו
של הקדוש ברוך הוא לגבה היא
תמידית. בא וראה, בזמן שנכנסים
המוחות העליונים בראש המלך²⁸⁴
ועומדים בו, אז יוצא דעת אחרי
הערף,²⁸⁵ ושם יוצא דיוקן אחד, וזה
השכינה העליונה, ונקראת לאה.²⁸⁶
ובזמן שהיובל ההוא [אימא] היה עומד
למעלה, אז האורות יוצאים ומתפשטים
בזעיר אנפין, בסדר אחד עד החזה,²⁸⁷
ואז מתקנת לאה זו במוחות שלה,
ובתקונים שלה בראוי. אחר כך המוחות
יורדים ומתפשטים למטה [בנצח הוד
של זעיר אנפין], ושם יוצאת רחל, אחר
החזה עד סוף הגוף,²⁸⁸ [והיא] השכינה
התחתונה.²⁸⁹ וכאן עומדים האורות
בהארה של הכל.

קום רב המנונא סבא פתח ואמר, אני
לדודי ודודי לי הרועה בשושנים (שיר ו
ג). שכינתא ודאי חולקא מקדשא בריך
הוא איהי, ובגין כך תיאובתא דקדשא
בריך הוא לגבה איהו תדיר. תא חזי
בזמנא דעילין מחין עלאין ברישא
דמלכא וקמין בה, כדין נפיק דעת
לבתר קדלא, ותמן אפיק דיוקנא חד
ודא שכינתא עלאה ואתקריאת לאה.
ובזמנא דההוא יובלא הנה קאים לעלא,
כדין נפקין נהורין ומתפשטין בזעיר
אנפין בסדרא חד עד חדו. וכדין
אתקנת האי לאה במחין דילה,
ובתקונין דילה בדיקא חזי. לבתר נחתין
מחין ומתפשטין לתתא, ותמן נפקת רחל
בתר חדו עד סופא דגופא, שכינתא
תתאה. הכא קמין נהורין בנהירו
דכלא.

283. השכינה היא חלק אחד של ז"א, היינו ספירת מלכות שלו, ועי' פח"ד, סי' עד.

284. הוצאת הנוק' ע"י מלכות דאימא המתלבשת בז"א בסוד מוחין, עי' ע"ח ח"ב היכל י', שער ה', ס"א ע"ד.

285. עי' באדרא זוטא רצה, סע"ב, ועי' גם באד"ר קמא, ע"ב.

286. עי' ע"ח ח"ב, נט, ע"ד, שמקום עמידת לאה היא בדעת דז"א. ועי' שער פח"ד, עמ' קמא, סי' ד, כללים ראשונים.

287. שם בע"ח, דלאה מלבישה עד חזה דז"א.

288. עי"ש.

289. עי"ש בע"ח ס', ע"א דלאה תלויה בה' ראשונה דהו"ה, ולכן נקראת ה' עילאה בח' אימא, ורחל היא בה'

הראש של השכינה, [בנינו] כמו ראש המלך, בחסד וגבורה תקנה ודאי,²⁹⁰ [דהינו] שהתחברו ביהוא העמוד האמצעי [תפארת - חזוה - של ועיר אנפין]. ואז שם נעשה הראש הנה [של השכינה].

רישא דשכינתא בגווא דרישא דמלכא בחו"ג אתתקנת ודאי דאתחברו בההוא עמודא דאמצעייתא. וכדין תמן אתעבדת רישא דא.

המוחות של הראש, שנים הם.²⁹¹ והם חכמה ובינה,²⁹² מצד של נצח והוד [של ועיר אנפין],²⁹³ שמשם נתקנה ודאי בסוד של ימין ושמאל פאחד. שפך לשני צדדים עומדת, להמצא הכל בתקון שלם.

מחין דרישא תרין אנון. ואנון חכמה ובינה מסטרא דנ"ה, דמתמן אתתקנת ודאי ברזא דימינא ושמאלא פחדא. דהכי לתרין סטריין קומת, לאשתפחא פלא בתקווא שלים.

דעת [של השכינה] עומד למטה בסוד של צדיק [היסוד של ז"א],²⁹⁴ שעל ידו נתקנת בתקוניה, מצד שלה ממש,²⁹⁵ להיותה השמאל, פגוד ועיר אנפין שהוא הימין.

דעת קאים לתתא ברזא דצדיק, דבה אתתקנת בתקוניהא מסטרא דילה ממש, למחוי שמאלא לקבל ז"א דאיהו ימינא.

תחתונה בחי' מלכות שכינה תחתונה, לסיכום לגבי בנין הנוקבא, ראה פח"ד סי' עה, עמ' רח: "להבנות - יורדת ונבנית בנה"י ד"א כדרך שנבנה ז"א באימא. אך בנינה מאחוריו. ואז הת"ת ד"א נעשה בה כתר, והנה"י - חב"ד חג"ת נה"ם, ואז היא פרוץ שלם".

290. אולם בחו"ג ד"א, ולא דאו"א, כמבואר באד"ר, קמא, ע"ב.

291. אד"ז רצו, ע"א, ועי' ע"ח ח"ב, מו, ע"ד.

292. ע"ח ח"ב, מה, סע"א.

293. שם נג, ע"ב, אותיות ב"ח ג"ז. ועי' שע"ר, פח"ד, סי' כ, עמ' קנו, ואפשר לומר שהם בסוד של ימין ושמאל כאחד משום שנ"ה נקראים שתי פלגי גופא.

294. כלומר כנגד יסוד ד"א, שנותן לה ה' גבורות, שם ג, ע"ב; ובאוצרות חיים נה ע"ב; כללים ראשונים כלל כז, כט; והדעת כאן אינו בבחי' מוח, כי לנוקבא אין מוח דעת בראש; אמנם באוצרות רמח"ל, עמ' קטז, כתוב: "והמוחין הם ג', בין ב"א בין בנוקבא, אלא שיש חילוק א' ביניהם, שבדעת ד"א יש בו חו"ג, ובדעת דנוק' אין בו כי אם גבורות, בסוד: נשים דעתן קלה".

295. דעת מקבלת ה' גבורות של אימא שגם כן עומדות בצד שמאל, ועי' פח"ד שם.

השערות של הראש, אדמות
 כארגמן,²⁹⁶ והם חמש עשרה נימים.²⁹⁷
 וזה סוד, י"ה [פנגד חכמה ובינה], אלו
 שני מוחות שנמצאים בראשה, שמשם
 יוצאות שערות אלו. אם תאמר, שערות
 אלו, לאן הולכות [ומשפיעות]? אלא
 בא וראה, כאן סוד: שער באשה
 ערוה²⁹⁸ (ברכות כד, ב). בא וראה, כל
 התקונים של השכינה הם עבור
 העולמות שלמטה. ואלו השערות, גם
 בן יודות מהמוחות אט אט למטה,
 בפתר. אבל פיון שהן דינים,²⁹⁹ צריכה
 האשה לכפות אותן, כדי שלא יתדבקו
 בהן אותן כוחות הטמאה. אבל בפתר
 יורד הדבר ודאי.

העינים של הראש, שתי עינים הן,
 ימין ושמאל, וכך צריך ודאי. ומצד של
 המלך נטלת אותן.³⁰⁰

מצח זה עומד גם בן לכפות את
 הקלפות.

החוטם, [הארץ] הוא היפי של הפרצוף
 ודאי. בו נמצאים שע"ה [שלוש מאות

שערי דרישא סומקן פארגונא, ואנון
 ט"ו נימין. ורזא דא י"ה. אלין תרין
 מחין דקומין ברישא, דמתמן נפקין
 שערין אלין. אי תימא שערין אלין לאן
 אזלין. אלא תא חזי הכא רזא שער
 באשה ערוה (ברכות כד.). תא חזי כלהו
 תקונין דשכינתא בגין עלמין דלתתא
 אנון. ושערין אלין נמי הכי נחתין מניהו
 בטמירו טפין טפין לתתא. אבל בגין
 דאנון דינין אצטריכת אתתא לכסא
 להו, בגין דלא יתדבקין בהו אנון
 מסאבין, אלא בטמירו נחתת מלה ודאי.

עינין דרישא תרין עינין אנון ימינא
 ושמאלא, והכי אצטריך ודאי. מסטרא
 דמלכא נטלת לון.

מצחא דא נמי קאים לאכפיא קליפין.

חוטמא שפירו דפרצופא ודאי. בה
 קימין שע"ה נהורין מנהרין. דהא

296. אד"ר קמא, ע"ב.

297. פחוד סי' יט, עמ' קנו: "הנוקבא דז"א - רחל, יש בה גם כן השערות בראשה, והם בסדר אחר, והם ט"ו נימין, וצבען ארגמן".

298. עי' אד"ר קמב, ע"א.

299. ע"ח, היכל ג, שער ב, י"ג, פ"ה שיג, כלל ב', סג, ע"ג.

300. עי' זחר פנחס רנו, ע"ב.

שְׁבָעִים וְחֲמִשׁ] אֲוֵרוֹת מְאִירִים.³⁰¹ שְׁהָרִי
בְּחֻטְמִס [הַזֶּה] הַגְּבוּרוֹת נְמֻצָאוֹת. וּלְפִיכֶד
אֲוֵרוֹת אֵלוֹ נְמֻצָאִים כְּדִי לְהַמְתִּיק אוֹתוֹ,
וְכֶד צְרִיד.³⁰² וְזֶה סוּד: וַיִּשְׁעַ יְהוָה אֶל
הַכֵּל וְגו' וְאֵל קִזֵּן וְאֵל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה
(בְּרֵאשִׁית ד ד-ה). דְּהָא בְּשׁ"ע אֵלִין
[שֶׁל אֲרִיף]³⁰³ הִיא צְרִיכָה לְהַתְמַתֵּק
בְּסוּד שְׁלִמְעֵלָה, וְאִזּוּ מְנוּחָה נְמֻצָאת.

הַפְּנִים שֶׁל הַשְּׂכִינָה, שְׁשָׁה תְּקוּנִים
נְמֻצָאִים בְּהֵם,³⁰⁴ מְצַד שֶׁל שְׁשָׁה תְּקוּנִים
שֶׁל זְעִיר אֲנַפִּין. אִם תֵּאמַר, שְׁיִישׁ שָׁם
[בְּפְנִים שְׁלָה] שְׁעֵרוֹת? לֹא כֶּד, אֶלָּא
בּוֹמֵן שְׁהַתְּדַבֵּק הַמְּלֶכֶד בְּשְׂכִינָה בְּאוֹתָן
נְשִׁיקוֹת שֶׁל אֶהְבָּה, מְאִירִים שְׁשָׁה
מְקוֹמוֹת אֵלוֹ בְּפְנִיָה, כְּנֶגֶד שְׁשָׁה
[מְקוֹמוֹת] אַחֲרִים [תְּקוּנֵי דִיקְנָא] שְׁלוֹ.

הַתְּקוּן הַרְאִשׁוֹן, כְּנֶגֶד שְׁתֵּי הַפְּאוֹת
[שְׁלוֹ] כְּאֵן וְכֵאֵן. [כְּנֶגֶד תִּיקוּן א' דו"א]

הַתְּקוּן הַשְּׁנִי, סְבִיב הַפָּה לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה. [כְּנֶגֶד תִּיקוּן ב' דו"א]

הַתְּקוּן הַשְּׁלִישִׁי, שְׁתֵּי אוֹרְחוֹת לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה. [כְּנֶגֶד תִּיקוּן ג' דו"א]

חֻטְמָא תְּמָן גְּבוּרָאן קְזִמִּין, וּבְגִין כְּדִי
נְהוּרִין אֵלִין מְשַׁתְּכָחֵן הָכָא לְבִסְמָא לְהַ,
וְהַכִּי אֲצַטְרִיף. וְרָזָא דָּא וַיִּשְׁעַ ה' אֶל
הַכֵּל וְכוּ' וְאֵל קִזֵּן וְאֵל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה
(בְּרֵאשִׁית ד ד-ה). דְּהָא בְּשׁ"ע אֵלִין
אֲצַטְרִיכַת לְאַתְבְּסָמָא בְּרָזָא דְלַעֲלָא,
וּכְדִין נִיחָא אֲשַׁתְּכַח.

אֲנַפִּין דְּשְׂכִינָתָא שִׁית תְּקוּנִין אֲשַׁתְּכָחֵן
כְּהוּ, מְסַטְרָא דְשִׁית תְּקוּנִין דְזְעִיר אֲנַפִּין.
אִי תִימָא דְאִית תְּמָן שְׁעָרִי. לָאו הַכִּי.
אֶלָּא בּוֹמֵנָא דְאַתְדַּבֵּק מְלַכָּא בְּשְׂכִינָתָא
כְּאֵנוּן נְשִׁיקִין דְרַחֲמִימוּתָא, מְתַנְהָרֵן שִׁית
אַתְרִין אֵלִין בְּאֲנַפְהָא, לְקַבֵּל שִׁית
אַחֲרֵינִין דִּילָהּ.

תְּקוּנָא קַדְמָאָה לְקַבֵּל ב' פְּאִין הָכָא
וְהָכָא.

תְּקוּנָא תְּנִינָא סַחְרֵי פּוּמָא עֲלָא וְתַתָּא.

תְּקוּנָא תְּלִיתָאָה תְּרִין אֲרַחֲזִין עֲלָא
וְתַתָּא.

301. בחוטם דאריך כתוב באד"ר קל, ע"ב, שיש בו של"ה עולמות, וכולם מתדבקים בחוטם של ז"א, וכן מחדש
רבינו כאן שיש ג"כ של"ה אורות בחוטם של נוקבא.

302. עי' יין הרקח קל, ע"ב, אות לד.

303. עי' ע"ה, פ"ג, עמ' סח, סע"ד: "ז"ה: דע כי כאשר או"א או זר"ן מסתכלים במצח.

304. תיקוני הפנים של השכינה, הם גילוי של רבינו, הגם שהדבר הוזכר בשער הכוונות דף מא, ע"א; כמו שכתב
רבינו לרבו (ע' לעיל הערה 282): "ענין שש תיקוני הנוק' נרמזו בדברי הארז"ל בענין ברכת כהנים בסוד שש
מעלות לכסא (מלכים א, י) ". כסא הוא רמז למלכות ושש מעלות, אלו הששה תיקונים, עין גם אד"ר דף קל

תקונא רביעאה תחות גרונא.

התקון הרביעי, תחת הגרון.³⁰⁵ [פנגר
תיקון ח' דו"א]

תקונא חמישאה אתר דבה מתפשטת
דיקנא באנפין בעלעין.

התקון החמישי, המקום שבו מתפשט
הזקן בפנים [של ז"א] על הלחיים.
[פנגר תיקון ד' דו"א]

תקונא שתיתאה תרין תפוחין.

התקון הששי, שני תפוחים. [פנגר
תיקון ה' דו"א]

פומא דשכינתא, בה אתחברת בה
במלכא בנשיקין דרחימותא בתרין שפון
סומקין. ורוחין דנפקין מפומין (עאלין)
[עילין] דא בדא. כדין מתדבקין תרוניהו
בדבקותא שלים.

הפה של השכינה, על ידו מתחברת
במלך בנשיקות של אהבה,³⁰⁶ בשתי
שפתים ארמות. ורוחות שיוצאות מהפה
שלם [של זעיר ונוקבא] נכנסים זה
בזה. אז מתדבקים שניהם בדבוק שלם.

שדים דילה דמפקין חלכא לכל סטר
מסטרא דנ"ה ודאי.

השדים שלה מוצאים חלב לכל צד,³⁰⁷
[והוא] מצד של נצח והוד [של ז"א]
ודאי.

עד הכא תקונין קימין בתקונא שלים.

עד כאן תקונים שעומדים בתקון שלם.
[מכאן והלאה תקונים שיהיו תלויים עד
לעתיד לבוא.]

קם אברהם סכא חסידא ואמר, קום
מטט' שרא רבא ואשלים תקונין
דשכינתא. ואבתרד יקום סכא דסבין

קם אברהם הזקן החסיד ואמר, קום
מטטרון"ן השר הגדול, והשלם התקונים
של השכינה. ואחריו יקום זקן הזקנים

ע"ב. פח"ד סי' יט, עמ' קנו: "ושש הארות יש בפניה מבחינת תיקוני הדיקנא של ז"א, אבל הם אין בהם
שערות, אלא אותן המקומות שיש בהם התיקונים בז"א, יש הארה לבחינתם בנוקבא. ולפעמים נעשים ט".
305. באמת זה דומה לתיקון העשירי של אריך, שהשערות מכסות הגרון. ולא כתיקון השמיני של ז"א שמכסות
את העורף, אמנם ז"א בתיקונו בזמן שיהיה לו "ג תיקוני דיקנא, גם כן השערות תכסינה את הגרון ולא
העורף.

306. עי' ת"ז מזהר חדש קעא, ע"ב.

307. עי' אד"ז, רצו, ע"א.

קַדִּישָׁא עֲלָאָה אָדָם קַדְמָאָה לְאַשְׁלָמָא
תְּקוּנָא לְפָרְקָנָא דִּישְׂרָאֵל.

הַקְדוּשׁ הַעֲלִיּוֹן אָדָם הַרְאִשׁוֹן, לְהַשְׁלִים
הַתְּקוּן [שֶׁל הַאֲדָרָא] לְגֵאֵלֶת יִשְׂרָאֵל.

קָם מַטְט' שְׂרָא רַבָּא פְּתַח וְאָמַר, כִּה
אָמַר ה' הַשְּׁמַיִם כְּסָאֵי וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלֵי
(ישעיה סו א). מֵאֵן זָכִי בְּהַאי, דְּאִיהוּ
סְהִדוּתָא עַל מְהִימְנוּתָא יְחֻדָּא עֲלָאָה.
תָּא חֲזִי שְׂכִינְתָּא אִית בֵּה אַרְץ וְאִית בֵּה
שְׁמַיִם. אָבַל שְׂכִינְתָּא מִתְדַבְּקַת בֵּה
בְּמִלְכָא בְּגוּפָא דִילָהּ, דָּא תְּפָאֲרַת נוּפָא
דְּאִילָנָא, תְּמָן אֶתְחַבְּרַת בֵּה בְּחַבְּרָא חַד.
וְאֶתְמַר בֵּה הַשְּׁמַיִם כְּסָאֵי, דְּתְּפָאֲרַת
אִיהוּ כְּסָא. וְתְּמָן כְּמִרְאָה אָבָן סְפִיר
דְּמוֹת כְּסָא (יְחֻזְקָאֵל א כו) וְדָאֵי.

קָם מְמַטְרוּ"ן הַשְּׂרַד הַגְּדוֹל, פְּתַח
וְאָמַר: כִּה אָמַר יְהוָה הַשְּׁמַיִם כְּסָאֵי
וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלֵי (ישעיה סו,א). מִי זֹכֵר
בְּוָה, שְׂהוּא עֲדוּת עַל אֲמוּנַת הַיְחֻד
הַעֲלִיּוֹן? ³⁰⁸ בָּא וְרָאָה, הַשְּׂכִינָה, יֵשׁ בֵּה
אַרְץ וְיֵשׁ בֵּה שְׁמַיִם. ³⁰⁹ אָבַל הַשְּׂכִינָה
מִתְדַבְּקַת בּוּ בְּמִלְךְ בְּגוּפָא שְׁלוֹ, שְׂהוּא
תְּפָאֲרַת נוּף הָאִילָן, ³¹⁰ שְׁם הַתְּחַבְּרָה בּוּ
בְּחַבְּרָא אַחַד. ³¹¹ וְנֹאמַר בֵּה [בְּשְׂכִינָה]:
הַשְּׁמַיִם כְּסָאֵי, שְׂתְּפָאֲרַת הוּא כְּסָא. ³¹²
וְשֵׁם: כְּמִרְאָה אָבָן סְפִיר דְּמוֹת כְּסָא
(יְחֻזְקָאֵל א,כו), וְדָאֵי.

וּבְזַמְנָא דְּתְּפָאֲרַת לָא אֶתְחַבְּרַת בְּהִדְהָ, א'
אֶסְתַּלְקַת וְאֶשְׂתַּאֲר כְּסָא דְּאֶתְפְּסִיאת
וְאֶמְרַת אֵל תְּרַאוּנִי שְׂאֲנִי שְׂחַרְחַרְתִּי (שִׁיר
א ו). אָבַל בְּזַמְנָא דָּא' אֶתְחַבְּרַת בְּהִדְהָ

וּבְזַמְנָא שְׂתְּפָאֲרַת ³¹³ לָא מִתְחַבְּרַת יְחַד
עֲמָה, א' מִסְתַּלְקַת, וְנֶשְׂאֵר כְּסָא [מְלִשׁוֹן
כְּסוּי], [שְׂהַשְּׂכִינָה] מִתְּכַפִּיִת וְאוּמְרַת:
אֵל תְּרַאוּנִי שְׂאֲנִי שְׂחַרְחַרְתִּי ³¹⁴ (שִׁיר א,ו).
אָבַל בְּזַמְנָא שְׂא' מִתְחַבְּרַת עֲמָה, שְׂהוּא ³¹⁵

308. נראה שכאן הרמז הוא לרמח"ל עצמו, עי' דבריו של אדה"ר להלן שבאים מיד אחר דברי מט"ט: זכאה חולקך וכו'. עי' אד"ר עמ' רכח ע"א: "כתוב ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל וגו' זכאין אתון צדיקיא דאתגלי לכון רזין דרזין דאורייתא דלא אתגליא לקדישי עליונין. מאן ישגח בהאי ומאן יזכי כהאי דהוא סהדותא על מהימנותא דכלא". ראה יין הרקח, אות יד סם.

309. עי' זהר בראשית ח"א נ, ע"ב, שהם בחינת שכינה עליונה ותחתונה.

310. עי' זהר ויקרא ח"ג, יז, ע"א.

311. יחוד ז"ן נקרא יחוד תפארת ומלכות.

312. עי' זהר פקודי ח"ב, רמב, ע"ב.

313. דהיינו ז"א שהוא תפארת כדלקמן.

314. עי' ת"ז בהקדמה ג' ע"ב.

315. י' ו' י' הם האותיות שמרכיבות את א'.

הַיְוִ"ה [כְּמִנְיָן] יו"י, אִזּוּ הוּא [נִקְרָא] כְּפֶא. הַשְּׁמַיִם כְּפֶאִי - שֶׁהוּא [שְׁמַיִם] - אִשׁ וּמַיִם, יְמִין וּשְׂמָאל, ³¹⁶ אִשׁ בְּשִׁכְיִנְהָ, מַיִם בְּזַעִיר אֲנַפִּין, ³¹⁷ הָרִי חֲבוּר שְׁלֵם. מִשֶּׁם וְהִלָּאָה מִתְחַלְקִים הַעֲנַפִּים. אֲבָל הַיּוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד בְּנוֹף [שֶׁל הָאֵילָן], אִזּוּ מִשֶּׁם וְהִלָּאָה כָּל הַעֲנַפִּים הַיּוֹצֵאִים מִשֶּׁם בְּכֻלָּל אֶחָד הֵם. לְפִיכֵךְ הַשְּׁכִינָה בְּכָל אֲבָר וְאֲבָר [שֶׁל ז"א] נִקְשְׂרֶת בְּקֶשֶׁר אֶחָד. ³¹⁸ וְשִׁלְמוֹת הַמְלֻכָּה הִיא הַשְּׁכִינָה. ³¹⁹ מִשֶּׁם וְהִלָּאָה: וְהָאֶרֶץ הָדָם רַגְלֵי (יִשְׁעֵיהָ שֶׁם, שֶׁם). שֶׁהָרִי בְּאֵלוֹ הַרְגָלִים [נִצַּח וְהוֹד שֶׁל זַעִיר אֲנַפִּין] מִתְחַזְקֶת וְדַאי לְהַבְנוֹת מֵהֵם. וּבֵא וּרְאָה, שֶׁהָרִי לְמַטָּה בְּתוֹךְ הַגּוֹף מְסֻתָּבְבִים אֹרוֹת, בְּסוּד שֶׁל בְּנֵי מַעִים אֵלוֹ, ³²⁰ וְהַכֵּל מִצַּד הַיְמִינִי, וְהַכֵּל בְּעֵבֶר הַשְּׁכִינָה הֵם.

אֲבָל בֵּא וּרְאָה, כָּאֵן סוּד הַרְגָלִים וְתִדְוִים, הוּא סוּד עֲלוֹן. תִּדְוִים הֵם כְּלָלוֹת הַמְּדַרְגּוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת. ³²¹ הַרְגָלִים כְּלָלוֹת הַמְּדַרְגּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת. ³²² וְסוּד

דְּאִיהוּ הַיְוִ"ה יו"י, כְּדִין אִיהוּ כְּפֶא. הַשְּׁמַיִם כְּפֶאִי, דְּאִיהוּ אִשׁ וּמַיִם יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. אִשׁ בְּשִׁכְיִנְתָּא, מַיִם בְּזַעִיר אֲנַפִּין, הָא חֲבוּרָא שְׁלֵם. מִתְמַן וְלְהִלָּאָה מִתְפָּרְשָׁאן עֲנַפִּין. אֲבָל פִּיּוֹן דְּכַנּוּפָא אִתְחַבְּרוּ כְּחַד, כְּדִין מִתְמַן וְלְהִלָּאָה כָּל עֲנַפִּין דְּנִפְקִין מִתְמַן בְּכֻלָּלָא חַד אֲנוּן. בְּגִין כֹּף שְׁכִינְתָּא בְּכָל אֲבָר וְאֲבָר אִתְקַשְׂרֶת בְּקֶשֶׁר אֶחָד. וְשִׁלְמוֹ דְּמִלְכָּא שְׁכִינְתָּא אִיהִי. מִתְמַן וְלְהִלָּאָה וְהָאֶרֶץ הָדָם רַגְלֵי, דְּהָא בְּאֲנוּן רַגְלֵין אִתְתַּקְּפֶת וְדַאי לְאִתְבְּנָאָה מִנְיָהּ. וְתֵא חֲזִי דְּהָא לְתַתָּא בְּגוֹ גּוּפָא מְסֻתָּחֲרִין נְהוּרִין, בְּרִזָּא דְּאֲנוּן בְּנֵי מַעִים. וְכִלְיָא מְסֻטְרָא דִּימִינָא, וְכִלְיָא בְּגִין שְׁכִינְתָּא אֲנוּן.

אֲבָל תָּא חֲזִי הֵכָא רִזָּא דְּרַגְלִים וְיָדִים, רִזָּא עֲלָאָה אִיהוּ. אֲבָל יָדִים אֲנוּן כְּלָלָא דְּדַרְגִין עֲלָאִין, רַגְלִים כְּלָלָא דְּדַרְגִין תַּתְּאִין. וְרִזָּא דְּמִלְכָּה יָדִים אִתְמַר בְּהוּ

316. זהר פנחס ח"ג, רמג, ע"ב.

317. זהר לך לך ח"א, פ, ע"א.

318. עי' ת"ז תי' לט, ע"ב; עי' לעיל תיקון מא, ד"ה והא מט"ט... ובכל ספירה וספירה ובכל אבר ואבר תמון שכינתא"; שם תי' מב, ד"ה והא רב המנונא, והערה 6 שם.

319. ת"ז תי' ד, יט, ע"א; קל"ח פתח קיט.

320. עי' אד"ז, רצו, ע"א, ויין הרקח אות יט שם.

321. עי' עליל תחילת תיקון טו.

322. עי' פח"ד, שערי רמח"ל עמ' קמה: "אצבעות הידים הם התפשטות החסדים וגבורות לחמשה. ועוד הם כללות ספירות הפרצוף העליון, שמהם יוצא התחתון, ואצבעות הרגלים הם שורש הפרצוף התחתון היוצא מהעליון".

הַדְּבָר, הַיְדִים נֹאמֵר לְגַבִּיהֶן: שְׂאוּ יְדִיכֶם קַדִּישׁ (תהלים קלד, ב). הַרִי הַיְדִים רְאוּיֹת לְעֵלוֹת לְמַעְלָה. וְעֵשֶׂר אֲצַבְעוֹת, הֵן סוּד שֶׁל עֵשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁל מַעְלָה, שְׂמֵהֶן נַעֲשֶׂה הַדְּיוּקָן לְמַטָּה. אֲצַבְעוֹת הַרְגְּלִים הֵן כְּלָלוֹת הַעֵשֶׂר סְפִירוֹת שְׁלֹמֻטָּה, שְׂמֵהֶן יוֹצְאוֹת עֵשֶׂר סְפִירוֹת בְּדִיוּקָן שְׁלֹמֻטָּה מִמֶּנּוּ. לְפִיכֶךָ, עֵשֶׂר אֲצַבְעוֹת הַיְדִים הֵם כְּלָלוֹת הַעֵשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁל אִימָא, שְׂמֵהֶן יֵצְאוּ עֵשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁל זְעִיר אֲנַפִּין. עֵשֶׂר אֲצַבְעוֹת שֶׁל הַרְגְּלִים, הֵם כְּלָלוֹת הַעֵשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁל זְעִיר אֲנַפִּין, שְׂמוֹשֶׁם יוֹצְאוֹת הַשְּׂכִינְתָּה.³²³

עַד כֵּן הַשְּׂלֵמוֹת הַסּוּדוֹת עַל פִּי הַדְּיוּקָן הַעֲלִיּוֹן, דְּיוּקָן שֶׁל אָדָם. שְׂפֵל מִי שֶׁהוּא מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, נִכְלָל בְּכֻלּוֹ הַגּוּף הַזֶּה, וְאִפְלוּ מִלְּאֲכֵי עֲלִיּוֹן, כֻּלָּם נִכְלָלוּ בְּסוּד שֶׁל גּוּף הָאָדָם.³²⁴ אֲבָל סְטְרִין אַחֲרֵינִין אֵינֶם בְּכֻלּוֹ הַגּוּף הַקְּדוּשׁ הַזֶּה. שְׂהַרִי כְּאֲשֶׁר יֵצֵא סוּד שֶׁל הָאָדָם לְעוֹלָם, הֵם נִדְחוּ לְחוּץ,³²⁵ וְאֵינֶם נִמְצָאִים בְּצוּרָה [שֶׁל הָאָדָם], אֶלָּא [בְּצוּרָה] שֶׁל חַיּוֹת בְּהֵמוֹת וּרְמֻשִׁים. צוּרוֹת רְעוֹת מְשֻׁנוֹת זֹו מְזוּן, מִצַּד שֶׁל [סְפִירוֹת] ב"ן שֶׁהוּא [כְּמַנְיִן] בְּהַמ"ה, וְלֹא מִצַּד שֶׁל אָדָם [מ"ה] כְּלָל. אֲבָל כָּל אֵלוֹ שֶׁהֵם מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, כֻּלָּם נִכְלָלוּ בְּגוּף הַזֶּה וְדָאֵי.

שְׂאוּ יְדִיכֶם קַדִּישׁ (תהלים קלד, ב). דְּהָא יְדִין אַתְחַזְיִן לְסַלְקָא לְעֵלָּא. וְעֵשֶׂר אֲצַבְעֵן אַנוּן רְזָא דְעֵשֶׂר סְפִירָן דְלְעֵלָּא, דְמַנְיָהּוּ אַתְעֵבִיד דְיוּקְנָא לְתַתָּא. אֲצַבְעֵן דְרַגְלִים אַנוּן כְּלָלָא דְעֵשֶׂר סְפִירָן דְלְתַתָּא, דְמַנְיָהּוּ נַפְקִין ע"ס בְּדִיוּקְנָא דְלְתַתָּא מִנְהּ. בְּגִין כְּוָ עֵשֶׂר אֲצַבְעֵן דִּידִין אַנוּן כְּלָלָא דְעֵשֶׂר סְפִירָן דְאִימָא, דְמַנְיָהּוּ נַפְקוּ ע"ס דְזְעִיר אֲנַפִּין. עֵשֶׂר אֲצַבְעֵן דְרַגְלִין, כְּלָלָא דְעֵשֶׂר סְפִירָן דְזְעִיר אֲנַפִּין דְמַתְמָן נַפְקַת שְׂכִינְתָּא.

עַד הַכָּא אֲשַׁתְּלִימוּ רְזִין בְּדִיוּקְנָא עֲלָאָה, דְיוּקְנָא דְאָדָם. דְכֻלָּא דְאִיְהוּ מַסְטֵר קַדִּישָׁא בְּכֻלָּא דְגּוּפָא דָּא אַתְפְּלִיל. וְאִפְלוּ מִלְּאֲכֵי עֲלָאֵי כְּלָהּוּ בְּרְזָא דְגּוּפָא אָדָם אַתְפְּלִילוּ. אֲבָל סְטְרִין אַחֲרֵינִין לִית אַנוּן בְּכֻלָּא דְגּוּפָא קַדִּישָׁא דָּא. דְהָא כַּד נַפִּיק רְזָא דְאָדָם לְעֵלְמָא אַנוּן אַתְדַּחֵי לְבָר וְלֹא קוֹמִין בְּצִיּוּרָא, אֶלָּא דְחִיּוּן בְּעִירָן וּרְמֻשִׁין. צִיּוּרִין בִּישִׁין מְשֻׁנְזִין דָּא מִן דָּא, מַסְטֵרָא דְב"ן דְאִיְהוּ בְּהַמ"ה, וְלֹא מַסְטֵרָא דְאָדָם כְּלָל. אֲבָל כָּל אַנוּן דְסְטֵר קַדִּישָׁא, כְּלָהּוּ בְּגּוּפָא דָּא כְּלִילָן וְדָאֵי. וְשְׂכִינְתָּא אִיְהִי קְשׁוּרָא יַחַדָּא

323. מ"ש "סוד עליון", מובן עכשיו, שיש לשכינה קשר מיוחד לא רק לחזה (הכסא של הפסוק) של ז"א אלא גם לרגלים שלו.

324. עי' ת"ז תי' לח, עט, ע"א, ועי' פח"ד סי' קב, ואגרות פח"ד, שער' עמ' שסח, סי' ט.

325. הס"א נדחת בחוץ, עי' קל"ח פתח לז עמ' קמא: "יש הס"א שהיא היפך ממה שנתקן, והיינו מה שנדחה מן הספירות"; שם פתח מז, עמ' קסח, ועי' פח"ד סי' לה, עמ'קעו, וסי' לח, ועי' לעיל הערות 48-49.

והשכינה היא קשר היחוד של הכל.³²⁶
 שהרי בזמן שהקדוש ברוך הוא
 והשכינה מתחברים באחד, או נודע
 היחוד העליון שהכל אחד, מהתחלת
 הכל עד סיום הכל.

בא וראה, בזמן שהם מתחברים ביחוד
 אחד באחד, מתחלה התשוקה
 להתעורר, ונוטלת מכל האברים. והכל
 נכלל למעלה, באותו מח עליון.^{326*}
 ומשם יורד למטה עד אותם שני ריחים
 [נצח והוד],³²⁷ [והכל] נתקן שם בסוד
 של ימין ושמאל. ואחר כך [הכל] יורד
 לצדיק [יסוד], בסוד האמצע. ואז
 הדברים מתחברים זה בזה [זיווג
 היסודות], מצד הוֹכֵר ומצד הנקבה.
 ובא וראה, ההתעוררות עולה מצד
 הוֹכֵר עד למעלה למעלה [לחכמה
 סתימאה], כמו כן [ההתעוררות] מצד
 של הנקבה. ואחר כך יורד למטה
 [ליסוד]. [פלומר], עולה אור מלמטה
 למעלה, יורד אור מלמעלה למטה,
 ומתקשר הכל בקשור אחד. והנקבה
 היא מקום לזכר ממש.³²⁸ ואז הכל
 מתקשר ביחוד אחד, שאין שם פרוד
 כלל. ברוך הוא ברוך שמו לעולם
 ולעולמי עולמים.

דכלא. דהא בזמנא דקדשא בריהו הוא
 ושכינתיה מתחברין בחדא, כדין
 אשתמודע יחודא עלאה דכלא חד,
 משירותא דכלא עד סיומא דכלא.

תא חזי בזמנא דאנון מתחברין ביחודא
 חד בחדא, שרי תיאובתא לאתערא
 ונטיל מפל שיפין. וכלא אתפליל לעלא
 בההוא מחא עלאה. ומתמן נחית לתתא
 עד אנון תרין ריחיא ואתתקן תמן ברזא
 דימינא ושמאלא. לבתר נחית בצדיק
 ברזא דאמצעייתא. כדין מתחברין מלין
 דא בדא מסטרא דדכורא ומסטרא
 דנוקבא. ותא חזי אתערוותא סליק
 מסטרא דדכורא עד לעלא לעלא, והכי
 מסטרא דנוקבא. ולבתר נחית לתתא.
 סליק נהירו מתתא לעלא. נחית נהירו
 מעלא לתתא. ואתקשר כלא בקשורא
 חדא. ונוקבא אתר לדכורא איהי ממש.
 וכדין אתקשר כלא ביחודא חדא, דלית
 תמן פרודא כלל. בריהו הוא בריהו שמה
 לעלם ולעלמי עלמין.

326. כולל גם הצד הקדושה וגם הצדדים האחרים, עי' ת"ז לט, עט, ע"ב, עי' קל"ח פתח מח, ופתח קלו-קלו.

326*. עי' ע"ח, ש"כג, פ"ו, עמ' קח, סע"ב; ועי' פח"ד, סי' פה.

327. עי' קל, ח, פתח קיד.

328. עי' זחר ויקהל ח"ב ר"ז ע"א: עי' לעיל סו.

קם סבא דסבין אדם קדמא פתח ואמר, זפאה חולקד וכו'. עלך כתיב

קם זקן הזקנים אדם הראשון, פתח ואמר, אשרי חלקד וכו'. עלך

הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש ואמר לו (ישעיה ד ג). דשאר בני עלמא בזמנא דנחתין לעלמא, מתפרשאן מאתר עלאה דלהון, כמאן דאזיל לאתר רחיק. אבל אנת אף על גב דאנת בעלמא, לית אנת מתפרש משכינתא פלל. כגונא דמשה רעיא מהימנא, דאתמר בה ואתה פה עמד עמדי (דברים ה כח). ובתקונין אלין זפון ישראל לכמה נהירו עלאה על ידך וכו'.

כתוב: הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש ואמר לו (ישעיה ד ג). ששאר בני העולם, בזמן שיורדים לעולם, נפרדים ממקום העליון שלהם, כמי שהולך למקום רחוק. אבל אתה [הרמח"ל] אף על פי שאתה בעולם, אין אתה נפרד מהשכינה פלל, כמו משה [רבנו] הויעה הנאמן, שנאמר בו: ואתה פה עמד עמדי (דברים ה, כח). ובתקונים אלה יזכו ישראל להרבה אור עליון על ידך וכו'.

קמו פלהו ואמרו בריך אנת וכו'.

קמו בלם ואמרו, ברוך אתה [הרמח"ל] וכו'.

סליק קלא חדא ואמר עלמין עלמין וכו'. זפאה חולקהון דישראל וכו' בעלמא דין ובעלמא דאתי.

עלה קול אחד ואמר, עולמות עולמות וכו'. אשרי חלקם של ישראל וכו', בעולם הזה ובעולם הבא.

[עד כאן האדרא קדישא עלאה]

תקוּן שִׁשִׁים וְתִשְׁעָה

ליל י"ד בניסן

פֶּתַח הַרְוּעָה הַנְּאֻמָּן וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי,
בְּדַאי עֲלִיד פְּתוּב: יְהִי כְבוֹד יְהוָה
לְעוֹלָם יִשְׁמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו (תהלים
קד, לא). שְׁחַרֵי אֵין שְׂמֻחָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֵלָּא בְּזִמְן שִׁישׁ צְדִיקִים בְּעוֹלָם
שְׂמֻתְקָנִים אֶת הַשְּׂכִינָה. שְׁעַל הַשְּׂכִינָה
נֹאמַר: אֲנִי יְהוָה הוּא שְׂמִי וְכַבֹּדִי לְאַחַר
לֹא אֶתֵּן (ישעיה מ"ח). שְׂמִי - זֶה
הַשְּׂכִינָה,³²⁹ מִצַּד שֶׁל הַפְּנִימִיּוֹת,
שְׁנֵדְבֻקָּת בּוֹ בְּמִלְךָ וְלֹא נִפְרָדָת. וְעַלֶּיהָ
[נֹאמַר]: יְהוָה אֶחָד וְשְׂמוֹ אֶחָד (זכריה
יד, ט). אֲבָל מִצַּד שְׂמֻתְפִשְׁמֵת לְמַפְּהָ,
בְּאוֹתָם עוֹלָמוֹת שְׁלֵה, נֹאמַר עַלֶּיהָ:
וְכַבֹּדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן. שְׂמִי שְׂמֻכְבֹּד אֶת
הַשְּׂכִינָה, וְזֶה הַכְּבוֹד שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא.³³⁰ וְכִי שְׁנֻחַג בְּהָ [מַעֲשֵׂה] קְלוּן,
מִרְאָה קְלוּן בְּמִלְךָ. וְסוּד הַדְּבָר: עֲרוֹת
אֶשֶׁת אֲבִיד לֹא תִגְלַה [עֲרוֹת אֲבִיד הוּא]
(ויקרא י"ח). שְׁהַשְּׂכִינָה הִיא אֶשֶׁת אָב
בְּגִלוֹת,³³¹ [כְּמוֹ] שְׁנֹאמַר עַלֶּיהָ: וְרֵאִית
בְּשִׁבְיָה אֶשֶׁת יַפֶּת תֹּאֵר (דְּבָרִים כ"א, י"א).
שְׂאָף עַל פִּי שְׁהִיא בְּגִלוֹת, הִיא אֶשֶׁה
שְׁלוֹ וְדַאי. [וְהַשְּׂכִינָה] הִיא: אֶשֶׁת חֵיל
עֲמֻרַת בְּעֻלָּה³³² (מְשָׁלִי י"ב). וְנֹאמַר

פֶּתַח רְעִיָא מְהִימָנָא וְאָמַר, ר' ר' וְדַאי
בְּךָ פְּתִיב יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׁמַח ה'
בְּמַעֲשָׂיו (תהלים קד לא). דְּהָא לִית
חֲדוּתָא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵלָּא בְּזִמְנָא
דְּאִית צְדִיקָנָא בְּעֻלְמָא דְּמִתְקַנִּין לֵה
לְשְׂכִינְתָּא. דְּשְׂכִינְתָּא אֶתְמַר בְּהָ אֲנִי ה'
הוּא שְׂמִי וְכַבֹּדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן (ישעיה
מ"ח). שְׂמִי דָּא שְׂכִינְתָּא מְסֻטְרָא דְּלָגוּ,
דְּאֶתְדְּבֻקָּת בְּהָ בְּמִלְכָּא וְלֹא אֶתְפְּרִישְׁתָּ.
וְבֵה ה' אֶחָד וְשְׂמוֹ אֶחָד (זכריה יד ט).
אֲבָל מְסֻטְרָא דְּאֶתְפִּשְׁט לְתַתָּא בְּאֲנוּן
עַלְמִין דִּילֵהָ, אֶתְמַר בְּהָ וְכַבֹּדִי לְאַחַר לֹא
אֶתֵּן. דְּמֵאֵן דְּמְכַבֵּד לֵה לְשְׂכִינְתָּא דָּא
אִיהוּ יְקָרָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְמֵאֵן
דְּנֻחַג בְּהָ קְלָנָא אֲחֻזִי קְלָנָא בְּמִלְכָּא.
וְרִזָּא דְּמִלְּהָ עֲרוֹת אֶשֶׁת אֲבִיד לֹא תִגְלַה
(ויקרא י"ח). דְּשְׂכִינְתָּא אִיהִי אֶשֶׁת אָב
בְּגִלוֹתָא דְּאֶתְמַר בְּהָ וְרֵאִית בְּשִׁבְיָה אֶשֶׁת
יַפֶּת תֹּאֵר (דְּבָרִים כ"א י"א). דְּאָף עַל גַּב
דְּאִיהִי בְּגִלוֹתָא, אֶשֶׁה דִּילֵהָ אִיהִי וְדַאי.
וְאִיהִי אֶשֶׁת חֵיל עֲטֻרַת בְּעֻלָּה (מְשָׁלִי י"ב

329. ע'י ת"ז ת"י כ"א, ס, ע"א.

330. השכינה היא הכבוד, ראה לעיל ת' ג, סוף התיקון; תחילת תיקון מז; ת' נד: "מראה תשיעאה... הוא מראה דמות כבוד ה' - דא שכנתא", ראה שם מקורות.

331. ע'י זהר אחרי מות ח"ג, עה, ע"א.

332. ע'י ת"ז ת"י י, כד, ע"ב.

לְגִבִּיָּה: כִּפְדֵּךְ אֶת אֲבִיךָ [וְאֵת אִמְךָ] (שְׁמוֹת כ"ב). וְמוֹ שְׁמִכְבֵּד אוֹתָהּ, נֹאמֵר בּוֹ: כִּי מְכַבְּדִי אֶכְבֵּד (שְׁמוּאֵל א' ב,ל). שְׁחֲרֵי כָּאֵן [בְּמַלְכוּת - הַשְּׂכִינָה] מְתַדְבְּקִים אֱלֹהִים שְׁלֹמֹה וְדָאִי, שְׁמִכְבֵּד יוֹצֵאִים [כָּל הַנְּפֻרְדִּים].³³³ וְמוֹ שְׁלֹא מְכַבֵּד אוֹתָהּ, נֹאמֵר בּוֹ: וּבְזֵי יִקְלוּ (שָׁם שָׁם, שָׁם) כִּדֵּי לְהַמְשִׁיךְ מִיּוֹן בְּמִינוֹ.

וְאִזּוֹ: יִגְמַר נָא רַע רְשָׁעִים (תְּהִלִּים ז' ו'), וְנִדְחִים לְבַחֲוִיךְ לְעִבְרָה צֶדֶק הַטְּמָאָה. [וְזֶה מַה שְּׁכָתוּב]: הֵן כָּל אֱלֹהִים יִפְעַל אֵל פְּעֻמִּים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבֵר (אִיּוֹב ל"ג,כט).³³⁴ שְׁחֲשִׁיבָהּ הִיא גְּלָגַל וְחֻזְרֵת לְכָל עֵבֶר, לְיִמִּין לְשִׁמְאֵל וְלְאַמְצַע, שְׁהֵם [כְּנָגֵד] שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת.³³⁵ וּבְפֶעֶם רֵאשׁוֹנָה שְׁפָן אָדָם בָּא לְעוֹלָם, הוּא עוֹמֵד בְּמִדְרַגְתּוֹ. וְאִם לֹא תִקַּן, מְחֻזְרִים אוֹתוֹ [בְּגִלְגָּל בְּכַחֲשֵׁת] חֶסֶד - [יְמִין]. וְאִם לֹא תִקַּן, מְחֻזְרִים אוֹתוֹ בְּגִבּוֹרָה - [שְׁמֹאל]. וְזֶה סוּד: פְּעֻמִּים [חֶסֶד וְגִבּוֹרָה]. וְאִם גַּם בְּשָׂתִים אֵלּוּ לֹא עָלָה [לְהַתְקַן], עוֹד שׁוֹתֵלִים אוֹתוֹ בְּשִׁלְשֵׁית, שְׁהִיא [כְּנָגֵד] יַעֲקֹב, נִבְחָר שְׁבָאֲבוֹת, שְׁמִטָתוֹ שְׁלֹמֹה,³³⁶ וְזֶה: שְׁלוֹשׁ [עִם גָּבֵר]. כִּיּוֹן שְׁלֹא הַשְּׁלִים [תְּקוּנָו], אִזּוֹ: וּבְזֵי יִקְלוּ (שְׁמוּאֵל שָׁם, שָׁם). [וְזֶהוּ מַה שְּׁכָתוּב]: וְעַל אַרְבַּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ (עֲמוֹס א' ג), שְׁחֲרֵי

ד). וְאִתְמַר בַּהּ כִּפְדֵּךְ אֶת אֲבִיךָ וְכוּ' (שְׁמוֹת כ"ב). וּמֵאֵן דְּמְכַבֵּד לָהּ אִתְמַר בַּהּ כִּי מְכַבְּדִי אֶכְבֵּד (שְׁמוּאֵל א' ב,ל). דְּהָא הֵכָא מְתַדְבְּקֵן אֲנִיּוֹן דְּלִתְתָא וְדָאִי, דְּמִתְקָא נְפֻקִין. וּמֵאֵן דְּלֹא מְכַבֵּד לָהּ אִתְמַר בַּהּ וּבְזֵי יִקְלוּ, לְאִתְמַשְׁכָּא זִינָא בְּתַר זִינָה.

כִּדִּין יִגְמַר נָא רַע רְשָׁעִים (תְּהִלִּים ז' ו') וְאִתְדַחֲוִין לְכָר לְגִבִּי סִטְרֵי מְסֻאָבוּתָא. וְהֵן כָּל אֱלֹהִים יִפְעַל אֵל פְּעֻמִּים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבֵר (אִיּוֹב ל"ג,כט). דְּשְׂכִינְתָא אִיהִי גְּלָגַל, וְאִתְהַדְרַת לְכָל סִטְרֵי לְיִמִּינָא שְׁמֹאלָא וְאַמְצַעִיתָא, דְּאֲנִיּוֹן תְּלַת אֲבָהֵן. וּבְזִמְנָא קְדָמָא דְּכ"ג אֲתִי בְּעֵלְמָא, בְּדִרְגָּה קָאִים. וְאִי לֹא אִתְתְּקֵן אֲהֵדֵר לָהּ בְּחֶסֶד. וְאִי לֹא אִתְתְּקֵן אֲהֵדֵר בְּגִבּוֹרָה. וְרִזָּא דָּא פְּעֻמִּים. וְאִי בְּתָרִין אֲלִין לֹא סְלִיק, תּוֹ שְׁתוּל לָהּ בְּתִלְיָתָא דְּאִיהִי יַעֲקֹב בְּחִיר שְׁבָאֲבוֹת דְּעֶרְסָה שְׁלִים, וְדָא שְׁלוֹשׁ. כִּיּוֹן דְּלֹא אֲשְׁתֵּלִים, כִּדִּין וּבְזֵי יִקְלוּ. וְעַל אַרְבַּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ (עֲמוֹס א' ג)

333. על הנפרדים שיוצאים מהשכינה עי' קל"ח פתח קלו, עמ' שעג; אדיר במרום ח"ב עמ' לט, נה; סוד המרכבה, גזי רמח"ל עמ' רנט-רס, ועוד.

334. עי' ת"ז תי' ל"ב ע"ו ע"ג, וזה ענין הגלגולים שיכולה להתגלגל הנשמה אחר הפעם הראשונה עוד שלש פעמים, עי' שער הגלגולים הקדמה. שער פח"ד, עמ' רנ"ג, סי' קכ"ג.

335. עי' פירוש סבא דמשפטים, גזי רמח"ל עמ' ערב.

336. עי' זחר סוף ח"ב רעו, ע"א, סי' ז'; שיר השירים רבה, פ"ג, פ"ד; ילקוט שמעוני ויקרא פכ"ו, סי' תרעה.

כִּיּוֹן שְׁלֵא רָצָה לְהַתְדַבֵּק בָּהּ בְּשִׁכְנֵיהָ
בְּשׁוּם צַד [מְשַׁלֵּשׁ אֶפְשָׁרוּיּוֹת אֵלֶּה],
נְדָחָה לְבַחוּץ לְצַד הַטְּמָאָה.

ועוד, השכינה היא כבוד אלהים,³³⁷
[כְּמוֹ] שְׁפָתוֹב לְגִבְיָהּ: כְּבוֹד אֱלֹהִים
הַסֵּתֵר דְּבַר (מְשַׁלֵּי כה,ג). וְכַבֹּד הוּא
[כְּמִנְיֵן] ל"ב. כְּבוֹד אֱלֹהִים - אֵלּוּ ל"ב
[שְׁלֵשִׁים וּשְׁתַּיִם] אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית.³³⁸ שְׁנַאֲמַר עָלָיו [עַל מַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית]: אֵין דּוֹרְשִׁים בְּמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית בְּשָׁנִים (חֲגִיגָה יא,ב) בְּזִמְן
הַגְּלוּת,³³⁹ שְׁנַאֲמַר עָלָיו: וְנִרְגַן מִפְּרִיד
אֵלוֹף (מְשַׁלֵּי טו,כח),³⁴⁰ אִזְ הַצֶּרֶד [בְּזִמְן
הַגְּלוּת] לְהַסְתִּיר דְּבַר. שְׁנַאֲמַר עָלֶיהָ
[עַל הַשְּׁכִינָה]: אֵל תְּרַאוּנִי (שִׁיר א,ו).
וְזֵה, לְמִי שֶׁהַשְּׁתַדֵּל בַּתּוֹרָה שְׁלֵא לְשִׁמְהָ.
אֲבָל מִי שֶׁהַשְּׁתַדֵּל [בַּתּוֹרָה] לְשִׁמְהָ,
גֹּרֵם לְמִלְכָּד לְהַסְתִּיר אוֹתָהּ בְּכַנְפָיו.³⁴¹
וְאוֹ: [כְּבוֹד אֱלֹהִים] הַסֵּתֵר דְּבַר, וְדַאי.
אֲבָל [מַעֲשֵׂה] מְרַפְּבָה הוּא יוֹתֵר
[חֲמוּר], שְׁמַעֲשֵׂה מְרַפְּבָה [עוֹמֵד]
לְמַעַלָּה, וְנַאֲמַר בּוֹ:³⁴² וְלֹא בְּמְרַפְּבָה
בְּיַחֲדִי, אֵלֶּא אִם פֶּן הוּא חָכֵם וּמְבִין
מִדַּעְתּוֹ (חֲגִיגָה שָׁם, שָׁם). וּמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית הוּא [עוֹמֵד] לְמַטָּה, שְׁעַל יָדוֹ
נִבְרָא הָעוֹלָם. [אוֹלָם] אֵתָּה [רַבִּינוּ

דְּהָא כִּיּוֹן דְּלֹא בָּעָא לְאַתְדַבְּקָא בָּהּ
בְּשִׁכְנֵיהָ בְּשׁוּם סְטָרָא אַתְדַּחֵי לְבַר
לְסִטְר מְסֻאָבָא.

ועוד שכינתא איהי כבוד אלהים, דכתיב
בה כבוד אלהים הסתר דבר (משלי כה
ב). וכבוד איהו ל"ב. כבוד אלהים אלין
ל"ב אלהים דמעשה בראשית, דאתמר
בה (חגיגה יא): אין דורשין במעשה
בראשית בשנים, בזמנא דגלותא,
דאתמר בה ונרגן מפריד אלוף (שם טז
כח) כדין אצטריך להסתיר דבר. דאתמר
בה אל תראוני (שיר א ו). ודא מאן
דאשתדל באורייתא שלא לשמה. אבל
מאן דאשתדל לשמה, גרים למלכא
לאסתרא לה בגדפהא, כדין הסתר דבר
ודאי. אבל מרפבה יתיר איהו. דמרפבה
לעלא, ואתמר בה ולא במרפבה ביחיד
אלא א"כ הוא חכם ומבין מדעתו
(חגיגה שם). ומעשה בראשית לתתא
איהו, דבה אתברי עלמא. ואנת כלא

337. עי' זהר בראשית ח"א כ"ה ע"א, עין לעיל הערה 330.

338. זהר נשא, קכב, ע"ב; זהר פנחס רטז ע"ב, ועוד; עי' פרס להרמ"ק שער יב, פ"ב; ת"ז חדש לח, ע"א.

339. בהקדמת ת"ז טו, ע"א.

340. עי' זהר ויקרא ח"ג טז, ע"ב.

341. עי' זהר וירא ח"א, קטז, ע"ב.

342. בזהר פנחס ח"ג רכ"ג ע"ב ובחגיגה שם.

הַרְמַח"ל], לָד, גְּתוֹן לְגִלּוֹת הַכֹּל [מַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית וּמַעֲשֵׂה מִרְפְּכָה] לְכָל יִשְׂרָאֵל,
שִׁיתְקִנּוּ תִקּוֹן שְׁלֹם.³⁴³

אֲתִיּהִיב לָךְ לְגִלְאָה לְכֻלְהוּ יִשְׂרָאֵל
לְאֲתִתְקַנָּא תִקּוֹנָא שְׁלָיִם.

פְּתַח וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי, וְדַאי הַרְבַּה
תִּקּוּנִים עֲלִיּוּנִים גְּתוֹנִים בְּזוּהַר הַזֶּה
הַקְדוּשׁ שְׁלָךְ. [כְּמוֹ] שְׁכֵתוֹב: וְהַמְשַׁכְּלִים
יִזְהָרוּ בְּזוּהַר הַרְקִיעַ (דְּנִיּאֵל יבג). שְׁהֲרִי
בְּזִמְן הַגְּלוּת כְּתוֹב: גְּלַתְהָ יְהוּדָה מֵעֵנִי
וְגו' (אִיכָה אג). כְּאֵן יֵשׁ סוּד, דְּדוּד הוּא
[כְּנִגְדַּא אוֹת] ד' מִיהוּד"ה.³⁴⁴ שְׁכֵתְחִלְהָ
[הַמְלֻכוֹת] הֵיחָה גְּעֻלְמַת שְׁם
[בִּיהוּ"ה],³⁴⁵ וְכִיּוֹן שְׁתְּקַנְהָ בְּמִדְרַגּוֹתֶיהָ
כְּרֵאִוִי, יִצְאָה וְנִמְלָה שְׁלִטוֹן. כִּיּוֹן
[שִׁישְׂרָאֵל] חֲטָאוּ בְּזִמְן רְחִבְעָם, אָמְרוּ:
(אִין) [מָה] לָנוּ חֵלֶק בְּדוּד (מְלָכִים א'
יבטו). וְאֵן חוּרָה הַד' לְאַחוּר, בְּאַרְבַּע
עֶשְׂרֵה מִדְרַגּוֹת, כְּמוֹנֵן דְּו"ד. וְאֵן חוּרָה
וְעַמְדָה בְּהַעֲלָם בְּשִׂרְשָׁה, וְזוּהַ יְהוּדָה. אֵז:
גְּלַתְהָ יְהוּדָה. וְעַם כָּל זֶה: לֹא יִסּוּר
שְׁכֵט מִיהוּדָה (בְּרֵאשִׁית ממי) - זֵו הַד'
שְׁנַעֲלַמַת שְׁם. וּמְחַקֵּק מִבֵּין רַגְלָיו (שְׁם)
שְׁם, שְׁאָף עַל פִּי שְׁהִיא עוֹמְדַת
בְּהַעֲלָם, הַרִי תְּמִיד יוֹדְמָן אַחַד שְׁיִכּוֹל
לְהִיּוֹת מְשִׁיחַ בְּן דְּדוּד, וְדַאי.³⁴⁶

פְּתַח וְאָמַר, ר' ר' וְדַאי כְּמָה תִּקּוּנִין
עֲלֵאִין מִתְּתַקְנֵן בְּהֵאִי זְהַר קְדִישָׁא דִּילָךְ.
דְּכֵתִיב וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ בְּזוּהַר הַרְקִיעַ.
דְּהָא בְּזִמְנָא דְּגִלּוֹתָא כְּתִיב (אִיכָה א ג).
גְּלַתְהָ יְהוּדָה מֵעֵנִי וְכוּ'. הָכָא רְזָא, דְּדוּד
אִיהוּ ד' מִיהוּדָה. דְּבְּקְדָמִיתָא תְּפָן הַת
טְמִירָא. וְכִיּוֹן דְּאֲתִתְקַנְתָּ בְּדְרַגָּהָא בְּדָקָא
יָאוּת, נְפָקַת וְנִטְלַת שְׁלִטְנוּ. כִּיּוֹן דְּחִבּוּ
בְּזִמְנָא דְּרְחִבְעָם אֲתָמַר (אִין) [מָה] לָנוּ
חֵלֶק בְּדוּד (מְלָכִים א יב טז). כְּדִין
אֲתִתְדַבֵּר ד' לְאַחוּרָא בִּי"ד דְּרַגִּין
כְּחֻשְׁבֵּן דוּד. כְּדִין תְּבַת וְקִימַת טְמִירָא
בְּשִׂרְשָׁא וְדָא יְהוּדָה, כְּדִין גְּלַתְהָ יְהוּדָה.
וְעַם כָּל דָּא לֹא יִסּוּר שְׁכֵט מִיהוּדָה, דָּא
ד' דְּאֲטַמְרַת תְּפָן. וּמְחַקֵּק מִבֵּין רַגְלָיו,
דָּאָף עַל גַּב דְּבְטְמִירוּ קְיָמַת, הָא תְּדִיר
אֲזִדְמָן חַד דְּיִכְיִל לְמַהְיִי מְשִׁיחַ בְּן דְּדוּד
וְדַאי.

343. ידוע לכל בר בי רב בתורת הרמח"ל שתורת רבינו היא סובבת על ההנהגה, ועל תכליתה: היחוד. מעשה מרכבה, פירוש, הרכבת המאורות כדי להנהיג העולם, דהיינו שסוד המרכבה אצל הרמח"ל הוא סוד ההנהגה, איך הקב"ה מנהיג את עולמו וכו', עי' קל"ח פתח ד, עמ' נד, פתח נז, עמ' ריג; פתח ז, עמ' כג, ואם כן צפיית המרכבה פירושו ידיעת ההנהגה. נמצאת למד שהרמח"ל גילה ע"י תורתו כל מה שבר אנוש יכול להשיג במרכבה, דהיינו ידיעת ההנהגה בפרוטרוט.

344. עי' זחר לך לך ח"א, פט, ע"ב.

345. עי' לעיל התחלת תי' ח.

346. עי' גם ת"ז מזהר חדש קנ, ע"א.

כא וראה, גלתה יהודה מעני (איכה שם, שם) [מעני] - מחפרון של האור. ומרב עבודה (שם שם, שם), שהרי כמה שעברו ישראל, כביכול, את השכינה תחת הסטרא אחרא בגלל חטאייהם, עד [שהשכינה] לא יוכלה כבר לסבל. וזה סוד: גלאיתי נשא (ישעיה א, יד). ומרב עבודה, ודאי. היא ישבה בגוים (איכה שם, שם) - היא [עומדת] בהסתה, [כמו] שכתוב: אל תראוני שאני שחרחרת (שיר א, ו). כל רדפיה (וגו') [השיגוה בין המצרים] (איכה שם, שם), בזמן שהיא יוצאת לחוץ והולכת בין המצרים, כאן וכאן, בתוך שרי העמים. שהרי בזמן שהיא הולכת תחת שר אחד [של אמות העולם] הוא שולט עליה, וכך כלם.³⁴⁷

אבל לעתיד לבוא: ויצא חטר מגזע ישי (ישעיה יא, א), מגזע דוד לא נאמר (היות שהוא מסתתר ביהודה), אלא ישי. וזה סוד: יהודה, ד' יוצאת משם להתגלות כבתחלה, ונצר משרשיו [יפרה] (שם שם, שם), זה [מה שכתוב]: מחקק מבין רגליו (בראשית מט, י). יפרה ודאי, לעלות במדרגתיו, [כמו] שכתוב עליו: ירום ונשא וגו' [וגבה מאד] (ישעיה נב, ג).³⁴⁸ ועכשו בזה תוהר שלך, אתה מאיר למשיח בן דוד שעומד בחשך, הוא ורבים אחרים, שנאמר עליהם: העם

תא חזי גלתה יהודה מעני, מגרעונא דנהירו. ומרב עבודה, דהא כמה שעבדו לה ישראל בחוביהון לשכינתא כביכול תחות סטרא אחרא, עד דלא אצטרין למסבל. ורזא דא גלאיתי נשא (ישעיה א יד). ומרב עבודה ודאי. היא ישבה בגוים, היא בטמירו, דכתיב אל תראוני שאני שחרחרת (שיר א ו). כל רדפיה וכו', בזמנא דנפקת לבר ואזלת בין מצרים הקא והקא גו רבכבי עמין. דהא בזמנא דאזלת תחות שרא חד, אתתקף עליה, והכי פלהו.

אבל לזמנא דאתי (ישעיה יא א) ויצא חטר מגזע ישי, מגזע דוד לא כתיב, אלא ישי. ורזא דא יהודה, ד' נפקת מתמן לאתגלאה כבדמיתא. ונצר משרשיו, דא מחקק מבין רגליו. יפרה ודאי, לאסתלקא בדרגוי, דכתיב בה ירום ונשא וכו' (שם נב יג). והשתא בהאי זהר דילך אתה נהיר לה למשיח בן דוד דקאים בחשוכא, איהו וכמה אחרנין, דאתמר בהו העם ההלכים

347. ועי' גם זהר שמות ח"ב, טז, ע"ב.

348. עי' קה"צ, גנוי רמח"ל, עמ' קלד.

ההלכים בחשך (גוי) [ראו אור גדול]³⁴⁹ (שם טא). ועכשו [האור] מאיר להם מעט מעט. ואחר כך תאיר לו בכל. ואז יעמדו שני המשיחים בחבור אחד, [כמו] שפתוב: והיו לאחדים בידך [יחזקאל לו יז], יד החזקה. שזה כמו צדיק [יסוד - מב"י - רמח"ל] שמאיר לנקה שלו [מלכות - מב"ד], כך הוא ודאי. הכל נמצא נוטל ממנו [מצדיק], והשכינה עושה הכל. והיא יושבת בימין, כמו שפתוב: נצבה שגל לימינך (תהלים מה י). [והמלכות - השכינה] הולכת בראש, [כמו] שפתוב: אשת חיל עמרת בעלה [משלי יבד], שהרי היא הכבוד של בעלה. ונאמר: מי בראש? בן ישי בראש (סנהדרין קב, טע"א). ובגלל שגם ירבעם את הפרוד [בין יסוד למלכות], אמר: אני רוצה [שתהיה המלכות בראש בכחינת עמרת בעלה]. אבל לעתיד לבוא: וסרה קנאת אפרים וגו' [וצררי יהודה ופרתו, אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצר את אפרים] [ישעיה יא, ג]. שהרי [שני המשיחין] באהבה ובחביבות יתחברו, והשכינה [תהיה] בסוד של תפארת [דהיינו מעל היסוד], ולפיכך הצדיק [היסוד, משיח בן יוסף] יכבדה ביותר. שהרי כך צריך תמיד, לכבד את אשתו.

בחשך וכו' (שם ט א). והשתא מתנהיר להוא זעיר זעיר. לכתר תנהיר לה בכלא. ובדין יקומו תרין משיחין בחבורא חד, דכתיב והיו לאחדים בידיך (יחזקאל לו יז) יד החזקה. דהא כהאי צדיק דנהיר לנוקבה, הכי איהו ודאי. לאשתפחא פלא נטיל מנה ושכינתא עבדת פלא. ואיהי תבת לימינא דכתיב נצבה שגל לימינך (תהלים מה י). ואזלת בקדמיתא, דכתיב אשת חיל עמרת בעלה (משלי יב ד) דהא יקרא דבעלה איהי. ואתמר מי בראש בן ישי בראש (סנהדרין קב). דבגין דפרודא גרים ירבעם, אמר לא בעינא. אבל לזמנא דאתי וסרה קנאת אפרים וכו' (ישעיה יא יג). דהא ברחימותא ובחביבותא יתקשרון ושכינתא מרזא דתפארת ובגין כך אוקיר לה צדיק סגי. דהכי אצטרין לאוקרא תדיר לאתתה.

ועוד, בזהר הזה הרבה תקונים נתקנים בכל העולמות. שהרי בכל פעם

ועוד בזהר דא כמה תקונים מתתקנו בכלהו עלמין. דהא בזמנין דמלין דילה

349. ראה לעיל סוף תי' לט, על דרשת הפסוק הזה: "העם ההולכים בחשך".

נְחִיתִין לְתַמָּא פְּלֵהוּ אֶתְנֵהִירוּ בֵּהּ. וְכַמָּה
 חֲשׂוּכָא דְאֶתְתַקַּף בְּהוּ מִסְטָרָא דְגְלוּתָא
 נִתְר וְאָזִיל. וְעַם כָּל דָּא לֹא אֶתְפָּרֵשׁ
 לְגַמְרֵי וְנִחִית לְתַמָּא אֲלֵא זְעִיר לְזַמְנִין.
 אֲבָל פְּלֵא קָאִים וְיַחֲוֵת פְּלֵא לְזַמְנָא
 דְאֶתִי. וְעַד חֲשׂוּכָא דָּא לֹא נִחִית, הֵכִי
 תְקוּנָא דָּא עֲלָאָה לֹא אֶתְגַּלְיָא לְתַמָּא,
 אֲלֵא פְּלֵא בְּזַמְנָא חֲדָא, דְכְּתִיב בִּי הִגְהָה
 הַחֲשֵׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וְכוּ' וְעֲלִיד וְכוּ' (שם
 ס ב). וְכַמָּה תְקוּנִין אֶחָדִין דְמִתְפַּקְּזוּ,
 פְּלֵא בְּהַאי זֹהֵר יִתְפַקֵּן וְדֵאִי. וְבֵהּ וּמִשְׁתִּי
 אֶת עֶזְרָא הָאֶרֶץ הֵיכֵי בְּיוֹם אֶחָד (זכריה ג
 ט). יוֹם דְכְּתִיב בֵּהּ יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשָׁמוּ
 אֶחָד (זכריה יד ט) מִסְטָרָא דֵּהֵוּא מְזֻלָּא
 עֲלָאָה. וּמְקוּרָא דְכָלֵא חֲכָמָה סְתִימָאָה
 דְּבֵהּ יִתְדַכּוּן פְּלֵהוּ עֲלֻמִּין. וְבֵהּ כִּי מְלָאָה
 הָאֶרֶץ דְּעָה אֶת ה' כַּמִּים לְיָם מְכַסִּים
 (ישעיה יא ט).

שְׁהַדְּכָרִים שְׁלוֹ יוֹרְדִים לְמַטָּה [על ידי
 הַלְמוּד בּוֹ], כְּלָם מוֹאֲרִים מִמֶּנּוּ. וְהִרְבֵּה
 חֲשֵׁךְ שְׁהַתְחִיזֵק בְּהֵם מִצֵּד תְּגֻלוֹת, הַכֹּל
 יְפוּל וְיִלְךְ. וְעַם כָּל זֹאת, הַחֲשֵׁךְ לֹא
 יִפְרֵד לְגַמְרֵי וְיְפוּל לְמַטָּה, אֲלֵא לְזַמְנִים
 [דֵּהִינּוּ מִיְדֵי פִעֵם] קִצָּת. אֲבָל הַכֹּל
 עוֹמֵד, וְיִרֵד הַכֹּל לְעֵתִיד לְבוֹא. וְעַד
 שְׁהַחֲשֵׁךְ הֵוָה לֹא יְפוּל, כִּדְ הַתְּקוּן הֵוָה
 הָעֲלִיּוֹן לֹא יִתְגַּלֶּה לְמַטָּה, אֲלֵא הַכֹּל
 [יְהִי] בְּזַמַּן אֶחָד,³⁵⁰ [כְּמוֹ] שְׁפָתוֹב: כִּי
 הִגְהָה הַחֲשֵׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וְגו' [וְעַרְפֵּל
 לְאִמִּים] וְעֲלִיד (וגו') [יִזְרַח יְהוָה] (שם
 ס ב). וְהִרְבֵּה תְקוּנִים אֲחֵרִים שְׁנַתְקִינִים,
 הַכֹּל יִתְקַן בְּזֶה הַזֹּהֵר וְדֵאִי. וְעַל יְדוֹ:
 וּמִשְׁתִּי אֶת עֶזְרָא הָאֶרֶץ הֵיכֵי בְּיוֹם אֶחָד
 (זכריה ג ט). יוֹם שְׁפָתוֹב עֲלִיוֹ: יְהִי יְהוָה
 אֶחָד וְשָׁמוּ אֶחָד (שם יד ט), מִצֵּד הֵוָה
 כְּזֵל עֲלִיוֹן. וּמְקוּרָא הַכֹּל חֲכָמָה סְתִימָאָה
 [שֶׁל אֶרֶץ], שְׁעַל יְדֵהּ יִפְתְּרוּ כָּל
 הָעוֹלָמוֹת. עֲלִיָּה [כְּתוּב]: כִּי מְלָאָה
 הָאֶרֶץ דְּעָה אֶת יְהוָה כַּמִּים לְיָם
 מְכַסִּים³⁵¹ (ישעיה יא ט).

וּמִשְׁתִּי מְצִיָּאָה וְעַקְרָב בָּאִים בְּהַסָּח
 הַדְּעַת³⁵² [סְנֵהֲרִין צו, סע"א]. מְשִׁיחַ - זֶה

וּמִשְׁתִּי מְצִיָּאָה וְעַקְרָב בָּאִים בְּהַסָּח
 הַדְּעַת (סְנֵהֲרִין צו). מְשִׁיחַ דָּא מְלָכָא

350. הכל יהיה בזמן אחד גם העברת החושך וגם גילוי התקונים החדשים. וראה דבר זה פלא, שכאן רמז רבינו שהתיקונים שגילה יתגלו רק באחרית הימים וכמעט מאתיים שנה היו באפלה, אשרי הדור שזכה לזה!

351. כל המדרגות הנ"ל: מזלא עלאה (דיקנא), ח"ס, הם ענינים של אריך, וכאן מבאר לנו רבינו איך לעתיד לבוא יתחבר א"א עם הנוקבא, וז"ס ומלאה הארץ דעה - הארץ זו השכינה תהיה מלאה מן המים הבאין לה מן חכמה סתימאה"; ראה אדיר במרום עמ' קלד-קלה.

352. עיי' אדיר במרום עמ' רמו-רמוח: "ענין] משיח מציאה ועקרב באים בהיסח הדעת - וצריך להבין מהו ענין האבידה, כדי להבין מהו ענין המציאה. אך הענין הוא, כי כל המאורות הצריכים להנהגה כבר נסדרו בסדר זה אחר זה לפי ענין הנהגתם. ולכן הפעולה המגעת אל המאורות, הנה תתגלגל ממאור למאור עד המקום אשר יהיה לה כוח להגיע. אמנם לפעמים יהיה שמאור א' לא ימצא. והענין הוא כי הנהגה היא בז'ן. אך

מְשִׁיחָא. מְצִיאַה דָּא שְׁכִינְתָּא. עֲקָרְב דָּא
 גּוּג רְשִׁיעָא. דְּנַחֲשׁ אֶתְמַר בְּהַ אֶפְלוּ נַחֲשׁ
 כְּרוּף עַל עֲקָבוּ לֹא יִפְסִיק (בְּרִכּוֹת ל:).
 וְדָא ס"מ דְּמִתְלַבֵּשׁ בְּהֵוּא חִיבָא. אֲבָל
 עֲקָרְב פּוֹסֵק. דְּעֲקָרְב אִיהוּ עֲקָר בֵּית (ת"ז
 ת' כ"א מב:). דְּאֶתְמַר בְּהַ עַל ה' וְעַל
 מְשִׁיחוֹ (תהלים ב ב). כְּלָהּ אֵלֶיךָ אֶתְיָן
 בְּהֶסֶח הַדַּעַת, דָּא דַּעַת עֲלָאָה, דְּאִיהוּ רַם
 עַל כָּל דְּרָגִין וְלֹא אֶשְׁתְּמוּדַע לְתַתָּא.
 דְּדַעַת אַחֲרָא קָאִים לְתַתָּא בְּגֵלוּיָא. אֲבָל
 דַּעַת עֲלָאָה דָּא מְזֵלָא, לֹא אֶתְגַּלְיָא וְלֹא
 אֶתְדַבֵּק. בְּגִין כִּף הֶסֶח הַדַּעַת אִיהוּ וְדָאִי.
 מְלֻדְּ הַמְּשִׁיחִי. מְצִיאַה - זוּ הַשְּׁכִינָה.
 עֲקָרְב - זֶה גּוּג הַרְשָׁע. שְׁעַל נַחֲשׁ
 כְּתוּב: ³⁵³ אֶפְלוּ נַחֲשׁ כְּרוּף עַל עֲקָבוּ לֹא
 יִפְסִיק (בְּרִכּוֹת לב). [נַחֲשׁ] - זֶה ס"מ
 שְׁמִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ חוּטָא. אֲבָל עֲקָרְב
 פּוֹסֵק (בְּרִכּוֹת שָׁם, שָׁם). שְׁעֲקָרְב הוּא
 [נְטוּרִיקוֹן] עֲקָר בֵּית, ³⁵⁴ שְׁנֵאמֹר בּוּ:
 [וְרוֹזְנִים נֹסְדוּ יְחַד] עַל יְהוָה וְעַל
 מְשִׁיחוֹ (תהלים כב). כָּל אֱלוֹ בָּאִים
 בְּהֶסֶח הַדַּעַת - זוּ הַדַּעַת הַעֲלִיּוֹנָה,
 שְׁהִיא גְבוּהָה עַל כָּל הַמְּדַרְגּוֹת וְלֹא
 נֹדַעַת לְמַטָּה [דְּהֵינּוּ הֶסֶח]. ³⁵⁵ שְׁדַעַת
 אַחֲרָת [שֶׁל זְעִיר אֲנָפִין] נְמַצָּאת לְמַטָּה
 בְּגֵלוּיָא. אֲבָל הַדַּעַת הַעֲלִיּוֹנָה [שֶׁל עֲתִיק],
 זֶה הַמּוֹל, לֹא מְתַגַּלְהַ וְלֹא מְתַקְשֵׁר.
 לְפִיכֵךְ הֶסֶח הַדַּעַת הוּא, וְדָאִי.

אימא היא העומדת על ההנהגה להניעה כרצונה... ובאמת הדעת של ז"א שם הוא ענין הידיעה... והנה
 לפעמים מתחזק כח אימא על אחד מן המאורות ותאסוף אליה שליטתו, כי הכל ממנה יוצא. וכאשר טיטול
 היא המאור ההוא בעצמו... אז המאור נקרא שהוא כמו אבד ולא נמצא. והנה תבין כן ענין מה שכתוב: אבדה
 האמונה (ירמיה ז, כח), הצדיק אבד (ישעיה נז, א) שפירושה השכינה והיסוד. והענין כי השכינה היא בגלות
 בתוך הקליפות, אך כוחה הוא גדול מאד... אך האמת הוא שאימא שהיא השורש העלימה אורה, ואז
 מתמעטת, ואורה אינה מגיע לישראל. וכאשר יהיה קטרוג יותר גדול... הנה תעלים עוד אימא את אורה עד
 שלא תמצא [השכינה] כלל. [עמ' רמח] ונחזור לענין, כי אבידה נקרא מה שכח אימא מבליע השורש, ואינו
 שייך בהנהגה כלל ועכשיו תבין ענין המציאה. כי הוא ממש היפך האבידה, והוא כי אלו המאורות שנתעלמו
 בכוח אימא, הנה בזמנים אחרים תוציאם, מה שאינו לפי סדר המאורות כלל, וזהו מציאה הבאה בהיסח
 הדעת, כי באמת אין הדעת [של ז"א] מגיע אל זה הענין, "עכ"ל. אפשר כעת להבין מה שכותב רבינו כאן
 בתיקונים. שמשית, מציאה וכו' באים בהיסח הדעת, דהיינו בהיסח הדעת של ז"א. הדברים תלויים במקום
 אחר שלא נודע ממנו כלל, והוא הרדל"א, ראש של עתיק; הנהגה הנעלמת, שהיא נקראת ג"כ (אצל הרמח"ל)
 הנהגת המזל; ס' הכללים עמ' רפג-רפד.

353. בת"ז תי' עי' ק"ל ע"א, אדיר במרום, שם.

354. עי' ת"ז תי' כא, מב, ע"ב.

355. וזה דעת דעתיק שהיא ברדל"א עי' ע"ח ח"א, סד, ע"ב; הדעת של עתיק גנוז באוירא, הראש האמצעי של
 אריך, ומשם יוצא המזל, כדלעיל באידרא, עי' הערה 213, ועי' קל"ח פתח צט; עי' אדיר במרום עמ' קכא-קכב.

וְהָנָה אֵלֶיהוּ נְבִיאָה מְהִימָנָא אֲתִי
 פְּתַח וְאָמַר ר' ר' וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי
 הַמְּאֹרֶת הַגְּדֹלִים (בראשית א טז) אֵלֶיךָ
 קָמִין וּפְתַח. אֶת הַמְּאֹרֶת הַגְּדֹל לְמַמְשְׁלַת
 הַיּוֹם דָּא חוֹלָם. וְאֶת הַמְּאֹרֶת הַקָּטָן
 לְמַמְשְׁלַת הַלַּיְלָה דָּא חִירִיק. וְאֶת
 הַפּוֹכְבִּים שְׂאָר פֶּל נְקוּדִין. תָּא חֲזִי כְּתִיב
 כִּי גְבִהַּ מַעַל גְּבִהַּ שׁוֹמֵר וְכוּ' (קהלת ה
 ז). דְּהִכִּי וַדַּאי מַלְיָן תַּלְוֵן דָּא מִן דָּא,
 לְאַתְחַזְאָה דְּכָלֵּא יְחוּדָא חֲדָא דְּלֵא
 אֲתַפְרֵשׁ בַּהּ לְעֵלָם וּלְעֹלְמֵי עֲלָמִין.

וְהָנָה אֵלֶיהוּ הַנְּבִיאָה הַנְּאֻמָּן פְּתַח
 וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי: וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי
 הַמְּאֹרֶת הַגְּדֹלִים (בראשית א טז), אֵלֶיךָ
 וּפְתַח [כְּתוּב וְחֻקְמָה]. אֶת הַמְּאֹרֶת הַגְּדֹל
 לְמַמְשְׁלַת הַיּוֹם (שָׁם שָׁם, שָׁם) - זֶה חוֹלָם
 [תַּפְּאֶרֶת - זְעִיר אֲנִפִּין]. וְאֶת הַמְּאֹרֶת הַקָּטָן
 לְמַמְשְׁלַת הַלַּיְלָה (שָׁם שָׁם, שָׁם) - זֶה חִירִיק
 [מְלָכוּת - שְׂכִינָה]. וְאֶת הַפּוֹכְבִּים - שְׂאָר
 כָּל הַנְּקוּדוֹת [שְׂאָר הַסְּפִירוֹת]. בָּא וְרֵא, אֵל
 כְּתוּב: [אֵל תִּתְחַמֵּה עַל הַחֲפִיץ] כִּי גְבִהַּ
 מַעַל גְּבִהַּ שׁוֹמֵר (וּגִי) [וּגְבִהִים עֲלֵיהֶם]
 (קהלת ה, ז). שְׂפָךְ וַדַּאי הַדְּבָרִים תְּלוּיִם זֶה
 מִזֶּה, לְהִרְאוֹת שְׁחַבְל יְחוּד אֶחָד שְׂלֵא
 גִּפְרָד [הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא] מְמַנָּה [מִן
 הַשְּׂכִינָה]³⁵⁶ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמוֹ עוֹלָמִים.

תָּא חֲזִי נְקוּדִין כְּמָה רְזִין עֲלֵאִין אַחְזִין
 בְּאַתְוֵן, דְּאַנוּן מִתְנַהֲגִין אַבְתְּרִיהוּ. וְקָמִין
 וּפְתַח אֵלֶיךָ תְּרִין נְהוּרִין רַבְרָבָן, יְמִינָא
 וּשְׂמָאלָא שְׂקִילִין בְּחֲדָא. דְּתַמְן שְׂרוּתָא
 דְּכָל מַלְיָן בְּרִישָׁא דְּעֵתִיקָא מִתְתַּקְּנָן
 בְּחֶסֶד וּגְבוּרָה וַדַּאי וְאֲתַמַּר. וְקָמִין
 סְתִים. פְּתַח, פְּתִיחַ לְאַנְהָרָא לְעֵלְמָא.
 קָמִין בְּשִׁבְעַת אֲתַתְּקֵן, דְּאַנוּן שְׁבַע תְּקוּנֵי
 רִישָׁא. דְּאַף עַל גַּב דְּתְּקוּנֵין אֵלֶיךָ בְּמַחָא

בָּא וְרֵא, [לְגַבִּי] נְקוּדוֹת, כְּמָה סוּדוֹת
 עֲלֵיוֹנִים נְרֵאִים בְּאוֹתִיּוֹת, שְׁהֵן
 מִתְנַהֲגוֹת אַחְרֵיהוּ.³⁵⁷ קָמִין וּפְתַח, אֵלֶיךָ
 שְׁנֵי אוֹרוֹת הַגְּדֹלִים, יְמִין וּשְׂמָאל
 שְׂקוּלִים בְּאַחַד. שְׁשָׁם הַתְּחִלָּה שֶׁל
 כָּל הַדְּבָרִים, בְּרֵאשׁ שֶׁל עֵתִיקָא
 גְּתֻקִּים, [בְּסוּד] שֶׁל חֶסֶד וּגְבוּרָה
 וַדַּאי, וְנִתְבָּאֵר.³⁵⁸ תְּקוּמָא הוּא סְתוּם.
 הַפְּתַח הוּא פְּתוּחַ, לְהַאִיר לְעוֹלָם.
 קָמִין - [דְּהִינּוּ כְּתוּב - הָרֵאשׁ] בְּשִׁבְעַת
 תְּקוּנֵי, שְׁבַע שְׂבָעָה תְּקוּנֵי הָרֵאשׁ [שֶׁל
 אֲרִיךְ].³⁵⁹ שְׂאָף עַל פִּי שְׂתְּקוּנִים אֵלֶיךָ

356. ממנה - היא השכינה, היא החפץ היא האבדה שתהיה אח"כ המציאה.

357. דהיינו, האותיות הולכות אחרי הנקודות, עי' ת"ז תי' יח, לד, סע"ב הנקודות כביכול מנהיגות את האותיות.

358. לעיל באידרא, בתיקון רישא דאריך, אצל הערה 67.

359. עי' פח"ד סי' י"א, והם ג"ט קר"ע פ"ח, גולגלתא, טלא דבדולחא, קרומא דאוריא, רעוא דמצחא, עמר נקי, פקוהו דעינין, חוטמא.

נְמִי אֲשַׁתְּכֶחַן, אֲבָל עֲקֵרָא בְּגִין דְּאִיהִי
 בְּרִישָׁא מִתְחַבְּרָא כְּחֻדָּא, וְדָא שְׂרוּתָא
 דְּכֻלָּא, דְּכֻלָּא תְּלֵיא בְּשַׁבַּע וְדָאי וְהָא
 אֲתַמַּר. פִּתְחָא, מִנְהַ תְּלִיסַר מְכִילָן תְּקוּנִין
 עַלְאִין דְּקִימִין לְדַבְּרָא עַלְמִין בִּימִינָא
 שְׂמָאלָא וְאִמְצָעִיתָא.

נְמִי אֲשַׁתְּכֶחַן, אֲבָל עֲקֵרָא בְּגִין דְּאִיהִי
 בְּרִישָׁא מִתְחַבְּרָא כְּחֻדָּא, וְדָא שְׂרוּתָא
 דְּכֻלָּא, דְּכֻלָּא תְּלֵיא בְּשַׁבַּע וְדָאי וְהָא
 אֲתַמַּר. פִּתְחָא, מִנְהַ תְּלִיסַר מְכִילָן תְּקוּנִין
 עַלְאִין דְּקִימִין לְדַבְּרָא עַלְמִין בִּימִינָא
 שְׂמָאלָא וְאִמְצָעִיתָא.

הַכֵּל [בְּיַחַד] הֵם עֲשָׂרִים, שְׂבָהֶם בְּנָה
 שְׁלֹמֹה שְׁנֵי בְּתִים לְמִטָּה. בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ
 בְּשַׁבַּע [שְׁנַיִם],³⁶¹ שְׂהֵם כָּלֵל שָׁל מְקוֹרוֹת
 עֲלִיוֹנִים [הַשְּׂבָעָה תְּקוּנֵי רִישָׁא שָׁל
 אֲרִיד]. בֵּיתוֹ, [בְּנָה] בְּשִׁלְשׁ עֲשָׂרָה
 [שְׁנַיִם], שְׂהוּא [שְׁלֹמֹה] עוֹמֵד לְהַנְהִיג
 הָעַם כְּגוֹן [הַשִּׁלְשׁ עֲשָׂרָה תְּקוּנֵי הַזֶּקֶן]
 שְׁלֹמֹעֲלָה [שְׂמִנְהִיג וּמְשַׁפֵּיעַ]. וְזֶה בְּסוּד
 שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים [כְּתוּב וְחֻכְמָה
 שָׁל אֲרִיד] שְׂהֵם שְׂקוּלִים כְּאֶחָד. אֲבָל
 לְמִטָּה [בְּזוּזִין], הַמְּאוֹר הַגְּדוֹל - זֶה חוֹלֵם
 [זְעִיר אֲנַפִּין] שְׂנִרְאָה לְמַעְלָה [מֵהָאוֹת],
 הַתְּחִלָּה שָׁל כָּל הַדְּבָרִים. וְאֵת הַמְּאוֹר
 הַקָּטָן [הַשְּׂכִינָה] - זֶה חִירִיק, שְׂנִרְאָה
 לְמִטָּה [מֵהָאוֹת] סוּף שָׁל כָּלֵם [מִלְכּוֹת],
 וְכַאֵן הוּא קָטָן. שְׂהִימִין שׁוֹלֵט לְמַעְלָה,
 וְהַשְּׂמָאל [הַשְּׂכִינָה] עוֹמֵד לְמִטָּה לְהַנְהִיג
 הָעוֹלָמוֹת הַתְּחִתּוֹנִים. וּבְכָלֵל שָׁל שְׁתֵּי
 נְקוּדוֹת אֱלוֹ, בְּנָה שְׁלֹמֹה אֵת הַמְּקֻדָּשׁ
 בְּסוּד שָׁל מִטָּה, [שְׁיֵשׁ בְּהֵם] אֵת הַמְּאוֹר
 הַגְּדוֹל וְאֵת הַמְּאוֹר הַקָּטָן. וְהֵם [הַחוֹלֵם

כֻּלָּא אֲנוּן עֲשָׂרִים, דְּבַהּוּ בְּנָא שְׁלֹמֹה
 תְּרִין בְּתִין לְתַתָּא. בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ בְּשַׁבַּע,
 דְּאֲנוּן כָּלְלָא דְּמְקוֹרִין עַלְאִין. בֵּיתָה בִּי"ג
 דְּאִיהוּ קָאִים לְדַבְּרָא עֲמָא כְּגוֹנָא
 דְּלַעְלָא. וְדָא פְּרֻזָּא דְּשְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת
 הַגְּדוֹלִים דְּאֵלִין אֲנוּן שְׂקִילִין כְּחֻד. אֲבָל
 לְתַתָּא הַמְּאוֹר הַגְּדוֹל דָּא חוֹלֵם, דְּאֲחִזִּי
 לְעַלָּא שְׂרוּתָא דְּכָל מְלִין. וְאֵת הַמְּאוֹר
 הַקָּטָן דָּא חִירִיק, דְּאֲחִזִּי לְתַתָּא סִיפָא
 דְּכֻלָּא וְהָכָא אִיהוּ קָטָן. דִּימִינָא שְׁלִיט
 לְעַלָּא, וְשְׂמָאלָא קָאִים לְתַתָּא לְדַבְּרָא
 עַלְמִין תְּתַאֲרִין. וּבְכָלְלָא דְּתַרִּין נְקוּדִין
 אֵלִין בְּנָא שְׁלֹמֹה מְקֻדָּשָׁא בְּרֻזָּא דְּלְתַתָּא,
 אֵת הַמְּאוֹר הַגְּדוֹל וְאֵת הַמְּאוֹר הַקָּטָן.

360. ר' לעיל באדרא אצל הערה 60; קל"ח פתח קב.

361. עי' מלכים א' ו לח, עי' שם ז, א.

והחיריק פגנדר] שְׁנֵי יוֹדִים, כ' [עֲשָׂרִים
שְׁנָה] וְדָאֵי. וּבְכָל [הַדְּבָרִים] הַרְאָה
שְׁלֵמָה סוּדוֹת עֲלוֹנִים, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

ועוד, בית המקדש דא המאור הגדל,
ונבנה בשבע [שנים] שהוא כלל של
שבע מדרגות שעולות מלמטה למעלה.
בית דוד - [זה] המאור הקטן, שנבנה
בארבע עשרה [שנים] בסוד של דוד
ודאי, שכולל שבע מלמטה למעלה,
שבע מלמעלה למטה.³⁶² אם תאמר,
הרי כתוב: שלש עשרה [שנה] [במלכים
א' גא], ולא ארבע עשרה. אבל בא
וראה, שהרי בית המקדש השלם
במחצית שנה [השביעית, מלכות],
ובמחצית השנייה התחיל [שלמה לבנות
את] ביתו, נמצא ששנה אחת משתפת
לשניהם. וזה סוד מלכות ודאי [שכל
מלכות היא פתח לעולם שתחתיה].
שפאן [בשנה השביעית הזאת]
התקשרו [שני הפתחים] במדרגה אחת
ודאי. ומשם עלתה במדרגותיה עד
שלוש עשרה, והכל [בית] עם חצי
השנה [הרי ארבע עשרה. פאן פתוח:
בית דוד [כה אמר ה'] דינו לבקר וגו'
(ירמיה כא, יב), [בית דוד] ולא בני דוד.
שהרי בית זה עומד לבית דוד, בסוד של
י"ד שהם כ"ח עתים,³⁶³ י"ד לימין י"ד
לשמאל. והכל [שני הפתחים] הוא

ואנון תרין יודין כ' ודאי. ובכלא אחזי
שלמה רזין עלאין לעלא ולתתא.

ועוד, בית המקדש דא המאור הגדל,
ואתבני בשבע דאיהו כללא דשבע
דרגין דסקין מתתא לעלא. בית דוד,
המאור הקטן דאתבני בארביסר ברזא
דדוד ודאי, דכליל שבע מתתא לעלא
שבע מעלא לתתא. אי תימא הא פתיב
שלש עשרה (מלכים א ז א) ולא ארבע
עשרה. אבל תא חזי דהא בי מקדשא
בפלגות שתא אשתלים, ובפלגות
אחרינא שרי ביתה, אשתכח דשתא
תדא לתרין אשלימת. ורזא דא מלכות
ודאי. הָכָא אַתְקֶשְׂרוּ בְּדַרְגָּא תְּדָא וְדָאֵי.
ומתמן סלקת בדרגהא י"ג כלא איהו
י"ד. הָכָא פְּתִיב בֵּית דָּוִד [וְכוּ'] דִּינוּ
לְבַקֵּר וְכוּ' (ירמיה כא יב) וְלֹא בְּנֵי דָּוִד.
דְּהָא בֵּיתָא דָּא קָאִים לְדִינָא בְּרִזָּא דִּי"ד,
דְּאֲנוּן כ"ח עֵתִים, י"ד לִימִינָא י"ד
לְשִׁמְאֵלָא. וְכָלָא אִיהוּ עֲשָׂרִים וְדָאֵי.

362. עי' לעיל תי' יד.

363. עי' קהלת ג ב"ח, ועי' היטב בת"ז תי' טט, קא, סע"א וע"ב, אדיר במרום עמ' רכו: "ואלה הם הכ"ח עתים המוזכרים בספר קהלת והם סוד מילוי הלבנה וחסרונה, והעתים האלה גורמים לכל הדברים בעולם, אם לחסד אם לדין אך בהגלות הרצון, אז הכל חוזר לחסד, ואין קטרוג יכול למנוע הטוב, ואז נקרא עת רצון".

עֲשָׂרִים וּדְאִי. לְפִיכֵךְ הִרְבֵּה סוּדוֹת
הִרְאָה שְׁלֹמֹה בְּכָל עֲגוּן, וְהִבֵּל צְרוּךְ
וּדְאִי, לְתַקּוֹן תַּקּוּן שְׁלֹם פְּרָאוּי.

בְּגִין כֶּף כְּמֵה רְזִין אַחְזִי שְׁלֹמֹה בְּכָל
מְלָה. וְכֹלֵא אַצְטְרִיךְ וּדְאִי, לְאַתְמַקְנָא
תַּקּוּנָא שְׁלִים פְּדָקָא חֲזִי.

וְהִנֵּה מְטַטְרוּן הַשָּׂר הַגְּדוֹל בָּא,
פְּתַח וְאָמַר, רְבִי רְבִי: וְאֲנִי תַפְלְתִי לְךָ
יְהוָה עַת רְצוֹן וְגו' (תְּהִלִּים סט, יד). בֹּא
וּרְאֵה, הַשְּׂכִינָה הִיא עַת,³⁶⁴ שְׁנֵאמַר בְּה:
לְכָל זְמַן וְעַת לְכָל חֲפִץ וְגו' (קְהֵלֶת ג, א).
וְכ"ח [עֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה] עֵתִים הֵם, י"ד
לְיָמִין וְי"ד לְשְׂמָאל. וּבְגִלְלָם אָמַר דְּוֹד
[הַמְלֻךְ]: וְאֲנִי תַפְלְתִי לְךָ יְהוָה עַת
[דְּהֵינּוּ הַשְּׂכִינָה] רְצוֹן, לְתַקּוֹן אוֹתָהּ
בְּיָמִין, וְהִבֵּל כְּדִי לְהַצִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל
מִחֲבָלֵי מִשִׁיחַ. וְזֶה סוּד: אֱלֹהִים בְּרַב
חֲסִדֵּךְ עֲנֵנִי בְּאֵמַת יִשְׁעֶךָ (תְּהִלִּים שֵׁם, שֵׁם)
- בְּזִמְן הַגְּאֻלָּה. שְׂאֵז תַּתְּעוֹרֵר הָאֵמַת
הַעֲלִינָה מִצַּד אֵימָא,³⁶⁵ שְׁנֵאמַר בְּה
[בְּאֵימָא שְׁנִקְרָאת חוֹתֵם]³⁶⁶: חוֹתְמוֹ שֶׁל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵמַת³⁶⁷ (שֶׁבַת כה, א).
וּמִמְנַה [מְאִימָא] תַתְּעוֹרֵר הַתְּשׁוּבָה בְּלֵב
כָּל יִשְׂרָאֵל.³⁶⁸ וְאֵז יִנְצְלוּ מִחֲבָלִים אֱלוֹ.
וְזֶה יָד הַחֲזָקָה, בְּתִשְׁבּוּבָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַל
יְדֵי י"ד יָמִין, הַשְּׂכִינָה תַתְּקַשֵּׁר בְּהֵם.
וְסוּד הַדְּבַר, אֵימָא הִיא [סוּד] "בְּעֲלִי
הַדִּין"³⁶⁹ בְּכָל [מְקוֹם], לְפִיכֵךְ הַדִּין נִמְתַּק

וְהָא מְטַט' שְׂרָא רְבָא אָתִי פְּתַח
וְאָמַר, ר' ר' (תְּהִלִּים סט יד) וְאֲנִי תַפְלְתִי
לְךָ ה' עַת רְצוֹן וְכוּ'. תָּא חֲזִי שְׂכִינְתָא
אִיהִי עַת (זוהר ח"א קטז): דְּאַתְמַר בְּה
לְכָל זְמַן וְעַת לְכָל חֲפִץ וְכוּ' (קְהֵלֶת ג א).
וְכ"ח עֵתִים אַנּוּן, י"ד לְיָמִינָא וְי"ד
לְשְׂמָאלָא. בְּגִינֵיהּ אָמַר דְּוֹד וְאֲנִי תַפְלְתִי
לְךָ ה' עַת רְצוֹן, לְאַתְמַקְנָא לֵה בְּיָמִינָא.
וְכֹלֵא לְאַשְׁתְּזַבָּא יִשְׂרָאֵל מִחֲבָלִין
דְּמִשִׁיחָא. וְרָזָא דָּא אֱלֹהִים בְּרַב חֲסִדֵּךְ
עֲנֵנִי בְּאֵמַת יִשְׁעֶךָ, בְּזִמְנָא דְּפַרְקָנָא.
דְּכַדִּין יַתְּעַר הַהוּא אֵמַת עֲלָאָה מְסַטְרָא
דְּאֵימָא, דְּאַתְמַר בְּה חוֹתְמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵמַת (שֶׁבַת כה.). וּמִינֵיהּ
תִּיּוּבְתָא תַתְּעַר בְּלָבָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל. וְכַדִּין
יִשְׁתִּיזְבוּן מִחֲבָלִין אֱלִין. וְדָא יָד הַחֲזָקָה,
בְּתִיּוּבְתָא דִּישְׂרָאֵל, בְּי"ד דִּימִינָא
דְּשְׂכִינְתָא אַתְקַשְׁרַת בְּהוּ. וְרָזָא דְּמְלָה
אֵימָא אִיהִי מְאָרִי דְּדִינָא בְּכֹלֵא, בְּגִין כֶּף
דִּינָא אַתְבְּסֵם מְקַמָּה. וּבְשַׁעְתָּא דְּאִיהִי

364. עי' ת"ז ס"ט ק"א ע"א, זהר וירא ח"א, קטז, ע"ב; אדיר במרום עמ' רכו, ר' הערה הקודמת.

365. עי' ת"ז הקדמה, ה, ע"א.

366. בזהר כי תצא ח"ג, רפא, ע"א.

367. הקדמת זוהר ח"א, ב, ע"ב.

368. עי' תחילת תיקון ס"ט הזה, אצל הערה 1. עי' זהר ויקרא ח"ג, יג, ע"א.

369. עי' זהר אחרי מות ח"ג, סה, ע"א.

לְפָנֶיהָ.³⁷⁰ וּבִשְׁעָה שֶׁהִיא תִתְעוֹרֵר עַל
 יִשְׂרָאֵל, יִנְצְלוּ מִחֲבָלִים אֵלָּו. וְזֶה סוּד
 [הַכְּתוּב]: אָמֵת מֵאַרְצָן תִּצְמַח (תְּהִלִּים
 פה, יב), [אַרְצָן] - זו הַשְּׂכִינָה,³⁷¹ שְׁמִמְנֶנָה
 תִּתְעוֹרֵר הַתְּעוֹרְרוֹת זו מֵאוּר שֶׁל אִימָא.
 וְאוֹ: וְצִדֵּק מִשְׁמַיִם נִשְׁקָף (שֵׁם שֵׁם, שֵׁם),
 לְהַתְמַתֵּק עַל יְדֵי שְׁמַיִם [הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, זְעִיר אֲנִפִּין],³⁷² וְלֹא יִהְיֶה חֲבָלִי
 [מְשִׁיחַ] חֲזָקִים. שְׁהֵרִי מֵצֵד הַשְּׂכִינָה
 [נִמְצְאִים] הֵם הַחֲבָלִים הָאֵלֶּה. וְכֹאשֶׁר
 הִיא נִמְתַּקֶּת עַל יְדֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 הַכֹּל נִמְתַּק וְדַאי. וְאוֹ: כֹּאשׁ מְצַרְף
 (מְלֹאכֵי ג, ב) הוּא [יְהִיָּה] וְדַאי, [כְּדִין]
 לְשֶׁרֶף כֹּל זְהֻמָּה. וְכִבְרִית מְכַבְּסִים (שֵׁם
 שֵׁם, שֵׁם) - לְתַקֵּן וּלְמַחֵר הַנְּשֻׁמָּה. כֹּל זֶה,
 מִי הוּא גֹרֵם? אֵלֶּה בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה
 [שְׁמֹתָנִלִּים] בְּזֶה הַזְּהֵר הַקְדוּשׁ שֶׁלֶּךָ
 וְדַאי. שְׁהֲלֵכָה הִיא [עוֹמֶדֶת] בְּשִׁמְאֹל,³⁷³
 וְזֶה [הַשְּׂכִינָה] הֲלֵכָה, שְׁהוֹלֶכֶת
 בְּגִלּוֹת.³⁷⁴ אֲבָל קִבְּלָה [עוֹמֶדֶת] לְיָמִין,
 שְׁהִתְקַבְּלָה מִהַמְּלֶךְ [ז' א']³⁷⁵. וְזֶה [סוּד]:
 יָמִין מְקַרְבֶּת (ע"פ סוּטָה מו, א), עַת רְצוֹן,
 וְדַאי.

וְהִנֵּה אֵלֶיהוּ הַנְּכִיָּא הַנְּאָמָן בָּא,
 פִּתַח וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי: כִּי אַתָּה תֵּאִיר גְּרִי

תִּתְעַר עַל יִשְׂרָאֵל, יִשְׁתַּזְבֹּן מִחֲבָלִין
 אֵלָּין. וְרָזָא דָּא (תְּהִלִּים פה יב) אָמֵת
 מֵאַרְצָן תִּצְמַח, דָּא שְׂכִינְתָּא, דְּמִינָה
 תִּתְעַר אֲתַעְרוּתָא דָּא מְנַהִירוֹ דְּאִימָא.
 כְּדִין וְצִדֵּק מִשְׁמַיִם נִשְׁקָף, לְאֲתַבְּסָמָא
 בְּאֲנוּן שְׁמַיִם, וְלֹא יִהְוֵן חֲבָלִין תְּקִיפִין.
 דְּהָא מְסֻטְרָא דְּשְׂכִינְתָּא אֲנוּן חֲבָלִין
 אֵלָּין. וְכֵד אִיְהִי אֲתַבְּסָמֵת בְּהַ בְּקִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא כֹּלָּא אֲתַבְּסֵם וְדַאי. כְּדִין
 (מְלֹאכֵי ג ב) כֹּאשׁ מְצַרְף אִיְהוּ וְדַאי
 לְאֲוֹקְדָא זְהֻמָּא. וְכִבְרִית מְכַבְּסִים
 לְאֲתַקְנָא וּלְדַכָּא נְשֻׁמָּתָא. כֹּל דָּא מֵאֵן
 גְּרִים, אֵלֶּא רְזִין דְּאוּרִיתָא כְּהִאי זְהֵר
 קְדִישָׁא דִּילְךָ וְדַאי. דְּהֲלֵכָה לְשִׁמְאֵלֶּא
 אִיְהִי, וְדָא הֲלֵכָה, דְּאֻזְלַת בְּגִלּוֹתָא. אֲבָל
 קִבְּלָה לְיָמִין דְּאֲתַקְבִּילַת מִמְּלָכָא. וְדָא
 יָמִין מְקַרְבֶּת עַת רְצוֹן וְדַאי.

וְהָא אֵלֶיהוּ נְבִיָּאָה מְהִימְנָא אֲתִי
 פִּתַח וְאָמַר, רַ' רַ' כִּי אַתָּה תֵּאִיר גְּרִי וְכוּ'

370. עי"ש שבפני עצמה היא רחמים אך כשמנהיגה או בונה את זר"ן דיניו מתערין מינה. ועי"ל שבפנים היא רחמים ומאחוריה בתבונה הם דינים, ועי"ל בזה וארא ח"ב, כז, ע"ב.

371. שכינה נקראת ארץ, זהו בראשית ח"א, ג, ע"ב.

372. עי' ת"ז תי' מב, פב, ע"א.

373. עי' ת"ז תי' כ"א, נח, רע"ב.

374. עי' שם בהקדמה יד, ע"ב; עי' לעיל תי' מ, בהתחלה, "ודא הלכה דאזלת בגלותא", וג"כ לעיל בהקדמה, עמ' כד-כה.

375. עי"ש תי' כא, נח, סע"א, עי' לעיל תי' מ, מקורות.

וְגו' (תהלים יח, כט). שְׁבִשְׁעָה שְׁהִשְׁכִּינָה
 מוֹאֲרַת מִהַמְּלֶכֶה, גַּם הִיא מְאִירָה וְדַאי.³⁷⁶
 וְזֶה סוּד שְׁהִשְׁכִּינָה הִיא הַשֶּׁדֶךְ.³⁷⁷ וּבִזְמַן
 שְׁמוֹאֲרַת בְּחִבּוּר אֶחָד אִתּוֹ, גַּם הִיא
 גַּעֲשִׁית מְאוּר גְּדֹל. וְזֶה סוּד: שְׁנֵי
 הַמְּאֲרֹת הַגְּדֹלִים (בְּרֵאשִׁית א, טו). אֲכָל
 בָּא וְרָאָה, הַפְּשֻׁט שֶׁל הַתּוֹרָה [תּוֹרַת
 הַנְּגִלָּה] הִיא [בְּכַחֲנִית] אוֹר וְחֹשֶׁךְ,
 וּמִצְדָּה [בְּאִים] חֲבָלֵי מוֹשִׁיחַ, וְדַאי. אֲכָל
 [תּוֹרַת] הַסּוּד, הִיא בְּפִנְיֻמִּיּוֹת - הַכֹּל
 אוֹר.³⁷⁸ עַל יְדֵה: יְהוָה אֱלֹהֵי יְגִיָּה חֲשַׁבְנִי
 (תהלים שם, שם). וְעַל יְדֵה יִזְכּוּ יִשְׂרָאֵל
 לְהַשׁוּבָה וְדַאי. וַיִּנְצְלוּ מִחֲבָלִים אֵלוֹ, עַל
 יְדֵי הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ שְׁלֶךְ, וּבְהַהוּא [זֹהַר]
 שֶׁל רַבֵּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאִי, הַמְּאוּר
 הַקְּדוֹשׁ. אֲשֶׁרִי חֲלַקְסָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲתַכְּם,
 בְּעוֹלָם הִזֵּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

וְהִנֵּה קוֹל עוֹלָה וְאָמַר וְכו'.

(תהלים יח כט). דְּבִשְׁעָתָא דְשְׁכִינְתָא
 אֲתַנְהִירַת מִמְּלָכָא, אִיהִי נְמִי נְהַרַת וְדַאי.
 וְרָזָא דָא שְׁכִינְתָא אִיהִי חֲשֶׁךְ. וּבִזְמַנָּא
 דְאֲתַנְהִירַת בְּחִבּוּרָא חַד בְּהַדְדָּה, אִיהִי נְמִי
 אֲתַעְבִּידַת מְאוּר גְּדֹל. וְרָזָא דָא שְׁנֵי
 הַמְּאֲרֹת הַגְּדֹלִים. אֲכָל תָּא חַזִּי פְּשֻׁטָא
 דְאוּרִיתָא אִיהִי אוֹר וְחֹשֶׁךְ, מְסֻטְרָא
 דִּילֵה חֲבָלֵי מוֹשִׁיחַ וְדַאי. אֲכָל רָזָא דְלִגְנֵי
 אִיהוּ כֹלָא אוֹר. בְּה ה' אֱלֹהֵי יְגִיָּה חֲשַׁבְנִי
 (שם). וּבְה יִזְכּוּן יִשְׂרָאֵל לְתִיּוּבָתָא וְדַאי,
 וַיִּשְׁתַּזְבֹּן מֵאֲלִין חֲבָלִין, בְּזֹהַר קְדִישָׁא
 דִּילָךְ וּבְהַהוּא דְרִשְׁבִּי בּוֹצִינָא קְדִישָׁא.
 זַפְּאָה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל בְּהַדְּיָכוּ בְּעֵלְמָא
 דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

וְהָא קָלָא סְלִיק וְאָמַר וְכו'.

376. עי' זהר בראשית ח"א כ"ג ע"א; נח, ע, ע"ב.

377. עי"ש.

378. עי' זהר בהעלותך ח"ג, קנ"ג, ע"א.